

เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

นายชูพงษ์ พิพัฒน์ไชยศิริ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NETWORK AND COMMUNICATION PROCESS OF SUFFICIENCY ECONOMY
MOVEMENT SUB-COMMITTEE.

Mr.Choopong Pipatchaisiri

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

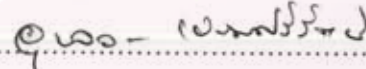
521928

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เครื่องข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อน
เศรษฐกิจพอเพียง
โดย นายชูพงษ์ พิพัฒน์ไชยศิริ
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ศรินทร์ธร ศิธินากรแก้ว)

ชูพงษ์ พิพัฒน์ไชยศิริ: เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (NETWORK AND COMMUNICATION PROCESS OF SUFFICIENCY ECONOMY MOVEMENT SUB-COMMITTEE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.พัชนี เขยจรรยา, 294 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการสื่อสาร และปัจจัยหรือบริบทที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสาร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกและกลุ่มเครือข่ายภาคีด้านต่างๆ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า

1) เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีรูปแบบการรวมตัวที่เป็นทางการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแกนนำ ซึ่งภายในเครือข่ายได้มีการแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานออกเป็น 3 ระดับ ประกอบไปด้วย โครงสร้างระดับที่ปรึกษา โครงสร้างระดับสมาชิก และโครงสร้างระดับงานเลขานุการ

2) กระบวนการสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักที่สำคัญ ดังนี้ ส่วนแรก คือ การสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย ได้แก่ 1.การศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ 2.การรวมกลุ่มสมาชิกแกนนำ 3.การสรรหาสมาชิกแกนนำเพิ่มเติม 4.การเชื่อมโยงเครือข่ายทั้ง 3 ระดับ 5.การสื่อสารในระยะการขยายขอบเขตของเครือข่าย

ส่วนที่สอง คือ การสื่อสารระหว่างเครือข่ายกับสาธารณชนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในประเด็นที่แตกต่างกันตามกลุ่มเป้าหมายซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม และ 1 แนวร่วม ได้แก่ 1.นักธุรกิจ และองค์การเอกชน 2.ข้าราชการ พนักงาน และองค์การภาครัฐ 3.นักเรียน นักศึกษา 4.นักวิชาการและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา 5.สื่อมวลชน 6.องค์การภาคประชาสังคมและชุมชน 7.แนวร่วมผู้นำทางความคิด

3) ปัจจัยหรือบริบทที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารของเครือข่ายซึ่งประกอบไปด้วย 1.ลักษณะผู้นำเชิงบริหารมี 2.ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3.ความต่อเนื่องในการศึกษาและเรียนรู้ 4.ความตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมกลุ่มหรือเครือข่าย 5.เครือข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอก 6.ความหลากหลายของเนื้อหา 7.ความสอดคล้องของเนื้อหากับช่วงเวลาในการสื่อสาร 8.ความหลากหลายของช่องทางการสื่อสาร 9.การเลือกใช้สื่อให้มีความเหมาะสม

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2552.....

4985074428 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEYWORDS: NETWORK / COMUNICATION / SUFFICIENCY ECONOMY / SUB-COMMITTEE / AFFECTING FACTOR

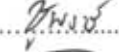

CHOOPONG PIPATCHAISIRI : NETWORK AND COMMUNICATION PROCESS OF SUFFICIENCY ECONOMY MOVEMENT SUB-COMMITTEE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. PATCHAE CHEYJUNYA, 294pp.

This objective research to study the characteristics of the NETWORK AND COMMUNICATION PROCESS OF SUFFICIENCY ECONOMY MOVEMENT SUB-COMMITTEE, communication processes of this network and factors affecting which influence communication process by the use of qualitative research methods and conducting data by in-depth interviews in a target group such as members and various network's partners. The result of this research has found that

1)The Network of Sufficiency Economy Movement Sub-Committee is Form of a formal merger. The core of network is The *Office of the National Economic and Social Development Board*. Within a network structure is divided operation into three levels, Includes; structure of consultant's level, structure of member's level and structure of secretarial level.

2) The Communication Process of Sufficiency Economy Movement Sub-Committee consists of two main parts. Part 1: The Communication between insider members of the network including the issue of communications such as 1) Education and knowledge synthesis 2) The association of the core members 3) The search for additional core members 4) The linking of all three levels of the network 5) Communication during the extension of the network. Part 2: The Communication between Network and Public for creating a learning process on variety issues by target group, it can divide 6 groups and 1 ally such as 1) Businessmen and private organizations 2) Government officials and public organizations 3) Students 4) Academics and staff of higher education institutions 5) Mass media or Press 6) Civil society organizations and communities 7) ally opinion Leaders

3) The contextual factors which influence communication process of the network including : 1) Charismatic leadership style 2) Confidence of members to philosophy of Sufficiency Economy 3) Continuity in education and learning 4) Awareness of the importance of integration or network 5) Network and relationship between members and outsiders 6) Diversity of content 7) Consistency of content with time in communication 8) Variety of communication channels 9) Selection of the appropriate media.

Department:Public Relations..... Student's Signature.....
Field of Study:Development Communication..... Advisor's Signature.....
Academic Year:2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้มีพระคุณและ อาจารย์หลายๆ ท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ กระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยมีความหวังเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มาโดยตลอดระยะเวลาการศึกษา 4 ปีที่ผ่านมา และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตนี ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ต่อผู้วิจัย รวมทั้งขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ที่ให้ข้อคิดและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้วิจัย และขอขอบพระคุณ ดร.อำพล กิตติอำพล เลขาธิการสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดร.ปริยานุช พิบูลสรารุส หัวหน้าโครงการวิจัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รวมทั้งคณาจารย์จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความเพียรพยายามในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนอกจากนี้ขอขอบพระคุณคุณนารีสา คุณอาทิสูดา คุณกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ และคุณรวีวรรณ ที่สละเวลาให้ความรู้ในเวลาหลังเลิกงาน รวมถึงผู้ใหญ่วิบูลย์ ที่ให้แง่คิดการใช้ชีวิตตามวิถีความพอเพียง รวมทั้ง คุณชิต คุณต่าย แห่งศูนย์การเรียนรู้วันเกษตร จ.ฉะเชิงเทรา ที่ให้การดูแลข้าวปลาอาหาร และที่พักเป็นอย่างดี รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยเข้าพบด้วยไมตรีจิตทุกท่าน

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนิเทศศาสตร์พัฒนาการ 29 และเพื่อนๆ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และน้องๆ ทุกคนที่แสดงความห่วงใยและให้การช่วยเหลือโดยเฉพาะความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งผู้วิจัยรับไว้ด้วยความซาบซึ้งตลอดมา และทั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บรักษากำลังใจดีๆ จากสมาชิกในครอบครัวปิยะธำรงชัยทุกคนที่ให้ไว้เสมอมา

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณพ่อ คุณแม่ ที่เลี้ยงดูให้การศึกษาลูกคนนี้อย่างดีตลอดจนกำลังใจแม้ในวันที่ผู้วิจัยท้อแท้ ล้มหวัง ท่านทั้งสองก็ยังคงอยู่เคียงข้างเสมอ รวมทั้งขอขอบคุณพี่ น้อง ครอบครัวพิพัฒน์ไชยศิริที่ให้อกำลังใจได้ตลอดเวลา จนก้าวสู่จุดหมายปลายทางที่สวยงามได้ในที่สุด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ปัญหาคำถามวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร.....	10
แนวคิดกลุ่มและเครือข่ายการสื่อสาร.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	35
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	49
รูปแบบการวิจัย.....	49
การกำหนดรูปแบบวิจัย.....	49
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	49
การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย.....	50
เครื่องมือในการเก็บข้อมูล.....	50
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
การนำเสนอข้อมูล.....	52
กรอบการวิจัย	52
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	53
ส่วนที่ 1: ข้อมูลเบื้องต้น.....	53
ส่วนที่ 2 : ปัญหาการวิจัยข้อที่ 1.....	71
ปัญหาการวิจัยข้อที่ 2.....	103
ปัญหาการวิจัยข้อที่ 3.....	194
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	205
สรุปผลการวิจัย.....	205
อภิปรายผลการวิจัย.....	223
ข้อเสนอแนะ.....	258
รายการอ้างอิง.....	262

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	272
ภาคผนวก ก	273
ภาคผนวก ข	276
ภาคผนวก ค	285
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	294

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ 1	เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่.....	28
ภาพที่ 2	เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย.....	29
ภาพที่ 3	เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ.....	29
ภาพที่ 4	เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม.....	30
ภาพที่ 5	เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง.....	30
ภาพที่ 6	เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบกระจาย.....	33
ภาพที่ 7	เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบเกี่ยวข้อติดกัน.....	33
ภาพที่ 8	กลไกการทำงานคณะอนุกรรมการในช่วงปี พ.ศ.2547 - 2548.....	72
ภาพที่ 9	การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์.....	77
ภาพที่ 10	ความเชื่อมโยงระหว่างองค์การสมาชิกกับองค์การ.....	82
ภาพที่ 11	รูปแบบและทิศทางการสื่อสารในระยะการก่อตัวของเครือข่าย.....	116
ภาพที่ 12	ความสัมพันธ์และกระบวนการสื่อสารภายในเครือข่ายทั้ง 3 ระดับ.....	128
ภาพที่ 13	การสื่อสารเพื่อการระดมทุนสนับสนุนกิจกรรม.....	134
ภาพที่ 14	การสื่อสารระหว่างกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงกับแกนนำเครือข่าย.....	139
ภาพที่ 15	การสื่อสารภายในเครือข่ายระหว่างสมาชิกแกนนำ.....	144
ภาพที่ 16	รูปแบบการสื่อสารในระยะขยายขอบเขตของเครือข่าย.....	152

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลจากการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่าสภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดเกินตัวในช่วง 30 -40 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งสังเกตได้จากรายได้เฉลี่ยของประชากรภายในประเทศจาก 2,100 บาท ในปี พ.ศ.2504 เป็น 68,000บาท ในปี พ.ศ.2538 เพิ่มขึ้นประมาณ 32 เท่าตัว แต่ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนกับแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน และส่งผลกระทบต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมหลาย ๆ ประการของชาวไทยไป อันเนื่องจากการยอมรับอิทธิพลจากจักรวรรดินิยมตะวันตก ประกอบกับแนวทางการพัฒนาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา นั้น รัฐส่งเสริมการพัฒนาแบบรวมศูนย์หรือเอาเงินเป็นตัวตั้ง และมุ่งกระจายเงินไปสู่ชุมชนโดยไม่คำนึงถึงการหาแนวทางเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับสังคมและประเทศชาติ แต่กลับเน้นการพึ่งพิงปัจจัยและวัตถุดิบจากภายนอกในการพัฒนา ผลจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้ประชาชนและสังคมคุ้นเคยกับการก่อกวนนี้ขึ้น ไม่สนใจการออม มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือลงทุนเกินตัว และวางแผนการใช้จ่ายเงินโดยขาดความรอบคอบ ทำให้ขาดการเตรียมพร้อมในการรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้น

ปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ผ่านมามีส่วนทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญวิกฤต โดยคนส่วนใหญ่ไม่คิดช่วยเหลือสังคมเนื่องจากกระบวนการศึกษาเรียนรู้ให้ความสำคัญกับผู้ได้รับใบปริญญามากกว่าเน้นผลที่ได้จากการเรียนรู้ ขณะที่สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มักได้รับอิทธิพลจากตะวันตกทำให้วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมแต่ดั้งเดิมถูกทำลาย มีการรับเอาวิถีชีวิตจากต่างประเทศมาใช้โดยไม่ปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมไทย เพราะถูกความเจริญของวัฒนธรรมตะวันตกแทรกเข้ามาในรูปแบบการบริโภคนิยม เงินกลายเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต มีการเน้นสร้างความร่ำรวยทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรภายในแต่ละสังคมเพื่อนำไปส่งเสริมความหลงใหลในวัตถุ ประกอบกับการขาดการถ่ายทอดความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาไปยังรุ่นลูกหลานหรือปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ผิด เช่น ไม่ปลูกฝังให้สมาชิกรู้จักความพอเพียง ไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ นับถือคนรวยโดยไม่คำนึงถึงวิธีการหาผลประโยชน์นี้ให้กับตนเอง อีกทั้งนักธุรกิจหรือผู้นำองค์กรยังขาดคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพ มุ่งชกแจงใจผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดค่านิยมการบริโภคที่เกินตัว เพื่อแสวงหาผลกำไรทางธุรกิจมากกว่าคุณภาพ ทำให้องค์กรขาดมรดกฐานที่ดีในการดำเนินงาน ส่งผลให้ผู้รับสารใน

สังคมไทยยังขาดข้อมูลที่มีคุณภาพและถูกต้องน่า เช่น สื่อให้ความรู้ที่ผิดพลาดในด้านข่าวสาร และการสร้างค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ หรือเยาวชนมักถูกอิทธิพลของสื่อครอบงำได้ง่าย

ในขณะเดียวกันนับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2489 (กรมพัฒนาชุมชน, 2542) พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ และพระราชทานแนวพระราชดำรินานัปการที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาอันสูงยิ่งทางด้านการพัฒนาชุมชน และพระองค์ยังทรงศึกษาค้นคว้าหาแนวคิดทฤษฎี และนำไปทดลองด้วยพระองค์เองจนเมื่อได้รูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพประเทศไทย จึงพระราชทานเผยแพร่ให้พสกนิกรนำไปปฏิบัติ

สำหรับแนวทางการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ท่านทรงมีปรัชญาการพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการเพื่อมุ่งเน้นการช่วยเหลือและพัฒนาให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ดังหลักการสำคัญทางการพัฒนาที่พระราชทานไว้ตอนหนึ่งว่า “เราจะช่วยเขาเพื่อให้เขาสามารถช่วยตนเองได้ต่อไป”

จากแนวคิดทฤษฎีและรูปแบบที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาหาวิธีการแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับพสกนิกรชาวไทย ตามหลัก(สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2543) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังในเนื้อหาในพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 มีใจความว่า

“การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า คู่ชูตัวเองได้ให้มีพอมีพอกินเพียงกับตัวเอง”

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงพระราชดำรัสเพิ่มเติมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2541 ไว้ว่า

“คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอใช้สำหรับของตนเอง มีความหมายว่าพอมีพอกิน.....พอมีพอกินนี้ ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...”

“ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่าง อาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ก็ทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ”

จากการประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงในโอกาสต่าง เกี่ยวกับแนวทางในการนำปฏิบัติพบว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและ ดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้ง ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี(สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548)

จากพระราชกระแสรับสั่งที่ผ่านมาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการใช้ชีวิต อย่างพอเพียงส่งผลให้มีผู้สนใจหันมาศึกษาแนวทางการพัฒนาภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบ พอเพียงมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลก็ได้ผลักดันแนวทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็น รูปธรรมผ่านองค์การ และภาคประชาสังคม และเครือข่ายชุมชน ซึ่งผู้นำในระดับต่าง ๆ ถือได้ว่ามี ส่วนสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิดและแห่งความรู้ให้แก่สมาชิกของตน พร้อมทั้ง ช่วยผสมผสานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการดำรงชีวิตให้อยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสะท้อน ถึงวิถีชีวิตที่ยั่งยืนของสังคมต่อไป ดังนั้น ผู้นำจึงมีอิทธิพลและภารกิจอันสำคัญต่อการพัฒนา กระบวนการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมให้ สามารถรับมือกับผลกระทบหรือวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

โดยหากพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้มีการอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางและความไม่

ประมาณ คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักปรัชญาฯไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนิน ชีวิตในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง และประเทศชาติมีความมั่นคง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปัจจุบัน ยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนและมีการตีความที่ หลากหลายเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ จึงเสนอให้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสานต่อ ความคิดและเชื่อมต่อการขยายผล แนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่อย่างหลากหลายใน ปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การนำหลักปรัชญาฯไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง ดังนั้นสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้เสนอร่างการสร้างขบวนการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณา ในการ ประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 7/2546 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2546 และคณะกรรมการฯ มีมติ ให้ความเห็นชอบต่อร่างดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่ดี ควรสนับสนุน โดยมีข้อเสนอแนะให้เน้นการมี ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม วิธีการที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การวัดผลสำเร็จเชิง คุณภาพควบคู่ไปกับเชิงปริมาณ และให้ความเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คณะกรรมการฯ เพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนต่อไป

ส่วนการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระแส สังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในหมู่ ประชาชนทุกภาคส่วน และทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนฯ เพื่อสร้างความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้ สามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละ บุคคลได้อย่างเหมาะสม และท้ายที่สุดนำไปสู่การปลูกฝังปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนทัศน์ใน การดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับระบบ และโครงสร้าง การพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ยุทธวิธีในการขับเคลื่อนจะมีการ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน ทั้งแผนการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น การสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ จะมีขอบเขตการดำเนินงาน 4 แผนงาน ควบคู่กันไปด้วย

แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างแกนกลางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทำหน้าที่ขยาย เชื่อมโยง และพัฒนาเครือข่ายแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเครือข่าย ให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ร่วมกัน เพื่อให้สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนในภาคส่วนต่างๆ นำเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ และขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง

แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษาวิจัย โดยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ที่ชี้ให้เห็นแนวทาง วิธีการ ตลอดจนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การพัฒนาวิชาการจะเน้นการวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อให้มีแนวทางเลือกในการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ และการสร้างระบบเตือนภัยเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในสังคม

แผนงานสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน วิทยากรกระบวนการ ครู ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง เป็นต้น ให้มีโอกาสได้ตรงต่อและเรียนรู้จากการปฏิบัติ จนสามารถตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ น้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ การสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จะเน้นการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อหารูปแบบ การหาตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และเหมาะสม ตลอดจนสร้างความพร้อมของแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้สามารถนำไปดำเนินการต่อได้เองอย่างต่อเนื่อง

แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคม โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้าง ปลูกฝังค่านิยม และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่จะต้องมีวิธีการและรูปแบบในการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งสอดคล้องกับเนื้อหา และแนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องมีแกนกลางในการขับเคลื่อนฯ และเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการทั้งนี้การจัดการควรจะเป็นในรูปแบบมูลนิธิเพื่อ

ความมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการระดมพลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน โดยโครงสร้างการบริหารจัดการจะแบ่งเป็นกลไกจำนวน 3 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเศรษฐกิจพอเพียงทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะเชิงแนวทาง และข้อพึงพิจารณาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับที่ 2 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติให้เกิดการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมกำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมหลักๆ ของการดำเนินงาน ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมภายใต้แผนงานในการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน

ระดับที่ 3 ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสำนักงานทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเบื้องต้นของเครือข่ายดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางที่คณะอนุกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบ และรับผิดชอบการดำเนินงานในภาคปฏิบัติ ตลอดจนการบริหารจัดการทั่วไป

โดยการดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 4 ปี 3 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึงเดือนธันวาคม 2550 โดยจะแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ เพื่อประเมินผลการดำเนินการและปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความก้าวหน้า โดยจะเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ระยะที่หนึ่ง ในเดือนพฤษภาคม 2548 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครบรอบวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครบ 55 ปี ภายใต้ต้นพมหาเศวตฉัตร และจะทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายผลการดำเนินงานระยะที่สองเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ครบรอบ 80 พรรษา ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ ประมาณการงบประมาณในการดำเนินงานตาม 4 แผนงานข้างต้น ตลอดระยะเวลา 4 ปี 3 เดือน รวมทั้งสิ้น 120 ล้านบาท

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จะเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพึ่งตนเอง และการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในโลก เพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ สามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์

และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศและนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550 : ออนไลน์)

ดังนั้นในการปรับเปลี่ยนแนวความคิดและการยอมรับแนวทางปฏิบัติเช่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องอาศัยประโยชน์จากกระบวนการสื่อสาร (อรวีภา จินตนาวัน, 2546) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เราต้องการนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนและ เรียนรู้ร่วมกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาและทราบว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ยึดหลักการส่งเสริมและพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะมีลักษณะของเครือข่ายอย่างไร รวมทั้งลักษณะกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสาร โดยผู้วิจัยได้เน้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเครือข่าย กระบวนการสื่อสารในส่วนผู้ส่งสาร สารและสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร อาทิ บทบาทและความสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกในเครือข่าย และระหว่างเครือข่ายกับสาธารณชน โดยผู้วิจัยหวังว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการสื่อสารและกระบวนการสื่อสารของเครือข่ายอื่นๆ ต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัญหำนำการวิจัย

1. ลักษณะของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร
2. กระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะอย่างไร
3. ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเครือข่าย และกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ใน พ.ศ.2546 ถึง พ.ศ.2550

นิยามศัพท์

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง วิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ประกอบด้วยผู้ส่งสาร ประเด็นหรือเนื้อหาสาระ สื่อหรือช่องทาง การสื่อสาร และผู้รับสาร โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดแนวทาง เป้าหมาย ภารกิจ ตลอดจนขั้นตอนและรูปแบบการสื่อสารในการดำเนินกิจกรรมทั้งระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายและระหว่างเครือข่ายกับสาธารณชน

เครือข่าย หมายถึง ความเชื่อมโยงในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การให้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางหรือการดำเนินภารกิจร่วมกันภายใต้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และคณะทำงานด้านต่างๆ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการสื่อสารเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกเพื่อการประสานงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไขปัญหาและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

รูปแบบเครือข่าย หมายถึง ลักษณะการรวมตัว โครงสร้าง องค์ประกอบและบทบาทของสมาชิกภายในเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยการสื่อสาร หมายถึง บริบททางการสื่อสารหรือสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งสาร ประเด็นหรือเนื้อหาสาระ สื่อหรือช่องทาง การสื่อสาร และผู้รับสาร รวมถึงปัจจัยจากสภาวะแวดล้อมในขณะที่เกิดกระบวนการสื่อสารขึ้น โดยปัจจัยการสื่อสารครอบคลุมทั้งการสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายและระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มเป้าหมายหรือสาธารณชนภายนอก

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง คณะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ ทรงคุณวุฒิ และตัวแทน

จากหลายหน่วยงาน อาทิ องค์การส่วนราชการ องค์การภาคเอกชน นักวิชาการ บุคลากรภาค
ประชาสังคมและชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิ
พลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และ
ปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ โดยดำเนินไปในทางสายกลาง ด้วยความพอประมาณ ความ
มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยความรู้คู่คุณธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง
2. เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม
3. เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรต่างๆ เห็นความสำคัญของเครือข่ายการสื่อสาร ใน
การขับเคลื่อนแนวคิดทางสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "เครือข่าย และกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง" ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร
2. แนวคิดเรื่องกลุ่มและเครือข่ายการสื่อสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคล
4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร

การสื่อสาร

แชรรมม์ (Schramm,1974) กล่าวว่า การสื่อสารคือ การมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร

นิวคอมบ์ (Newcomb,1965) กล่าวว่า การสื่อสาร คือรูปแบบหนึ่งของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล ซึ่งหากจะกล่าวโดยเชิงโวหารแล้ว การแลกเปลี่ยนนั้นอาจทำให้บุคคลสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้อื่นได้

ทับบ์ และมอส (Tubbs and Moss,1983) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการของการร่วมกันสร้างสรรค์ความหมายระหว่างคนสองคนหรือมากกว่านั้น

เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) กล่าวว่า การสื่อสาร เป็นกระบวนการที่มีความเคลื่อนไหวและเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องในการส่งและรับสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

นอกจากนี้ปรมะ สตะเวทิน (2533) ยังได้อธิบายความหมายของการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารคือ กระบวนการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ คำว่าการสื่อสาร Communication มาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า

Communis ซึ่งหมายถึงร่วม **Common** เมื่อเราทำการสื่อสารก็หมายถึงว่า เรากำลังสร้างความพยายามร่วมกันในบางสิ่งบางอย่างกับใครคนใดคนหนึ่ง นั่นคือ เราพยายามแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด หรือทัศนคติ (Schramm,1973) การสื่อสารเป็นพื้นฐานของกระบวนการทางสังคมของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์นั้นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นสังคม โดยเริ่มจากสังคมขนาดเล็กในระดับครอบครัว จนกระทั่งรวมตัวเป็นสังคมขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นมนุษย์จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการสื่อสารเป็นปัจจัยพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันของคนในสังคม ตลอดจนการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างกฎระเบียบ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเมื่อไหร่ก็ตามที่เราทำการศึกษาถึงการติดต่อสื่อสาร เมื่อนั้นก็หมายความว่าเรากำลังศึกษาถึงคนซึ่งมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ เป็นองค์การ เป็นสังคม และมีอิทธิพลต่อกันและกัน รวมทั้งมีการถ่ายทอด ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง สู้กันและกัน

องค์ประกอบการสื่อสาร

ลาสเวลล์ (Lasswell,1984) ศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์ ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร ซึ่งครอบคลุมกระบวนการ หรือขั้นตอนการสื่อสารไว้ได้มากที่สุด ตั้งแต่การสื่อสารแบบง่าย จนถึงแบบซับซ้อนที่สุด ในองค์ประกอบการสื่อสารนั้นจะประกอบด้วย

Who	(ใคร)
Say what	(พูดอะไร)
In which channel	(ผ่านสื่อใด)
To whom	(กับใคร)
With what effect	(มีผลอย่างไร)

ทั้งนี้ ลาสเวลล์ ยังกล่าวอีกว่าการศึกษาระบบการสื่อสาร หรือประสิทธิภาพของการสื่อสาร จะเน้นการตั้งคำถามใดคำถามหนึ่ง สำหรับการศึกษาดังกล่าวจะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงดลใจ และกำหนดพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร ซึ่งเรียกว่า การวิเคราะห์ผู้ส่งสาร (Control Analysis) ผู้ที่ศึกษาเนื้อหาสารจะทำการวิเคราะห์สาร (Content Analysis) ส่วนผู้ที่ศึกษาอิทธิพลข้อดี ข้อเสียของสื่อต่างๆ เรียกการสื่อสารนี้ว่า การวิเคราะห์อิทธิพลของการสื่อสาร อีกทั้งยังมีการศึกษาถึงอิทธิพลของการสื่อสารที่มีต่อผู้รับสาร (Effect Analysis) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวในครั้งนี้จะเน้นทำการศึกษาไปในเรื่องของวิเคราะห์ผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ผู้รับสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการการสื่อสารได้แก่ แหล่งสาร สาร ช่องสาร และผู้รับสาร ว่าเป็นตัวกำหนดถึงประสิทธิผลของการสื่อสาร กล่าวคือหากองค์ประกอบของกระบวนการการสื่อสารมีประสิทธิภาพสูง ประสิทธิผลของการสื่อสารก็จะมีมาก ในทางตรงกันข้าม หากองค์ประกอบของกระบวนการการสื่อสารมีประสิทธิภาพต่ำ การสื่อสารก็มีประสิทธิผลน้อย ทั้งนี้ในกระบวนการการสื่อสารนั้นองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีผลต่อการสื่อสารด้วย ดังนั้นประสิทธิผลของการสื่อสารจะมีมากที่สุดก็ต่อเมื่อองค์ประกอบมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้ส่งสาร

พัชนี เชยจรรยา และคณะ (2538) กล่าวถึงผู้ส่งสาร (Sender of Source) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ริเริ่ม เริ่มต้นส่งสารไปให้อีกบุคคลหนึ่ง หรือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางสารไปยังผู้รับสาร ดังนั้นผู้ส่งสารจึงมีบทบาทในการขึ้นนำว่า พฤติกรรมการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่งๆ นั้นจะเป็นไปในรูปแบบใดและมีผลอย่างไร

ผู้ส่งสาร หรือแหล่งสาร คือแหล่งกำเนิดของสาร หรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเหตุการณ์ต่างๆ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ส่งต่อไปยังผู้รับสาร (Receiver) ผู้ส่งสารนี้อาจจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือบุคคลหลายคน เช่น สถาบัน องค์กร สถาบันวิทยุ สถาบันโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่ง

อรวรรณ ปิลาพันธ์โอบาท (2542) กล่าวถึงความสำคัญของผู้ส่งสารไว้ว่า “ผู้ส่งสารมีอิทธิพลอย่างมากในการที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวสาร ด้วยคุณลักษณะ ของผู้ส่งสารเอง”

ดังนั้นผู้ส่งสาร จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการการสื่อสาร ซึ่งมีส่วนกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร

คุณลักษณะสำคัญของผู้ส่งสาร

พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์ (2526) กล่าวว่า ผู้ส่งสารที่ดี ต้องมีความพร้อมในการสื่อสาร กล่าวคือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบในสาร เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ควบคุมความรู้สึกและความเชื่อมั่นของตนเองขณะสื่อสารได้ พฤติกรรมการสื่อสารที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาร

นอกจากนี้ กรองทอง เพชรวงศ์ (2544) กล่าวว่าในการสื่อสารนั้นมีปัจจัยที่สนับสนุนประสิทธิผลของการสื่อสาร ดังนี้คือ

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) ได้แก่ความชำนาญในการสื่อสาร ซึ่งจะให้ผู้ส่งสารสามารถวิเคราะห์จุดประสงค์ และความต้องการในการสื่อสารได้ รวมถึงรู้จักเลือกสื่อและภาษาที่เหมาะสมกับผู้รับสารเช่น เมื่อเราสื่อสารด้วยวิธีใด เราต้องมีทักษะในการสื่อสารด้วยวิธีนั้น เช่น การพูด เราต้องมีทักษะในการเปล่งเสียงได้ชัดถ้อยชัดคำ จัดประโยคได้ถูก ใช้คำที่แสดงความหมายได้ตรง จึงทำให้พูดออกไปได้ตรงกับที่ตนเองต้องการ และผู้ฟังมีโอกาสได้ได้ยินตามที่เราต้องการ ทักษะในการสื่อสาร เช่น การเขียน การวาด การแสดงสีหน้า การทำท่าทาง หรือใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ภาษามือของคนใบ้ เป็นต้น

2. ทศนคติ (Attitude) คือท่าที หรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทัศนคติของผู้ส่งสารแบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

2.1 ทศนคติต่อตนเอง การที่ผู้ส่งสารจะประสบความสำเร็จในการสื่อสารได้นั้น จำเป็นต้องมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลสืบเนื่องจากบุคลิกภาพด้วย และยังมีผลต่อการสร้างสารอย่างมาก

2.2 ทศนคติต่อเรื่องราวที่จะส่งสาร ผู้ส่งสารจะต้องมีความเชื่อหรือเลื่อมใส ในเรื่องที่ตนทำการสื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ

2.3 ทศนคติต่อผู้รับสาร ถือได้ว่ามีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมการสื่อสารของผู้รับสาร เพราะถ้าผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้ส่งสาร ก็จะทำให้อยากสื่อสารด้วย และพยายามเลือกคำพูดที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้รับเกิดความพอใจ

3. ความรู้ (Knowledge) ความรู้ของผู้ส่งสารก็มีผลต่อการสื่อสาร เพราะสามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิผลหรือไม่ก็มีได้ ดังนั้นผู้ส่งสารจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในสารที่จะส่งไปก่อน เพื่อสามารถถ่ายทอดข่าวสารไปยังผู้รับได้ ความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ส่งสารคือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อสาร คนเราย่อมจะสื่อสารเรื่องที่เรามีความรู้เป็นอย่างดี ดีกว่าเรื่องที่เราไม่รู้หรือรู้เพียงเล็กน้อย การมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อสารมากเพียงพอเราจะส่งเนื้อหาที่ถูกต้อง และครบถ้วน

3.2 ความรู้เกี่ยวกับคู่สื่อสารของตน การมีความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่เราจะสื่อสารด้วย จะช่วยให้เราสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น นักพูด นักการสื่อสารทั้งหลายต้องวิเคราะห์ผู้รับสารของตนว่าเป็นใคร เพศ วัย การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา เป็นอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อจัดเรื่องราวและวิธีการสื่อสารของตนให้เหมาะสมกับผู้ฟัง

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural System) หรือพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-Cultural Background) บุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคมต่างกัน วัฒนธรรมต่างกัน จะมีการสื่อสารที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ส่งสาร จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการสื่อสารนอกจากนั้นผู้ส่งสารยังต้องทราบถึงพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้รับสารเสียก่อน จึงจะสามารถทำการสื่อสารให้ได้ผลดี

นอกจากปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้ส่งสารที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว อรรถวรรณ บิลันธนีโอวาร (2542) ยังกล่าวถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (Source Credibility) ว่า ความน่าเชื่อถือ เป็นคุณลักษณะภายนอกของผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้รับสาร ความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการคือ ความสามารถ หรือความชำนาญ (Competence or Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ ผู้รับสารต้องรับรู้ (Perceive) ว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ความน่าเชื่อถือนี้ไม่ใช่สิ่งที่คุณส่งสารจะประกาศให้ผู้อื่นทราบ แล้วได้รับการยอมรับหากแต่เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น รับรู้ และเชื่อ

เบททิงเฮาส์ (Bettinghaus, 1980) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร มี 3 ประการคือ

1. ความปลอดภัยหรือความน่าไว้วางใจของผู้ส่งสาร ได้แก่ลักษณะของผู้ส่งสารที่มีความเป็นมิตร ไม่เห็นแก่ตัว มีความยุติธรรม มีความจริงใจ มีจริยธรรม ให้อภัย เป็นต้น
2. คุณลักษณะของผู้ส่งสาร ได้แก่ความประทับใจของผู้รับสารที่มีต่อความสามารถของผู้ส่งสาร เช่น การมีประสบการณ์การمرอำนาจ ความฉลาด ความเชี่ยวชาญของผู้ส่งสาร เป็นต้น
3. บุคลิกภาพของผู้ส่งสาร ได้แก่ ความเป็นกันเองกับผู้รับสาร ความคล่องตัวของผู้ส่งสาร ความกระตือรือร้น เป็นต้น

ในการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เกิดจากการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ ในการณรงค์ต่างๆจะประสบผลสำเร็จได้นั้น พบว่าผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูงในสายตาของผู้รับสาร จะบรรลุผล

ทางการสื่อสารมากกว่าผู้รับสารที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ สามารถสรุปได้ว่า ผู้ส่งสารคือตัวแปรที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร

สาร

สาร (Message) คือ สิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด โดยผ่านสื่อหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าช่องทางการสื่อสารยังผู้รับสาร โดยสารที่ถูกส่งไปจะกระตุ้นให้เกิดความหมายแก่ผู้รับ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การแสดงท่าทางต่างๆ การเขียนภาพ ฯลฯ ซึ่งสารที่ดีจะต้องเป็นสารที่สามารถเรียกร้องความสนใจ (Attention) จากผู้รับได้ ทำให้เกิดประสบการณ์ร่วมกัน (Common Experience) และสารนั้นต้องตรงตามความต้องการของผู้รับสารด้วย การสื่อสารจะราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดนั้น สารก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยทีเดียว คุณลักษณะภายในตัวสารที่มีผลต่อการสื่อสาร ซึ่งจะส่งผลให้สารมีความสมบูรณ์ได้แก่

1. เนื้อหาของสาร (Message Content) คือ สิ่งที่เป็นเรื่องราวถ่ายทอดความคิด และความต้องการของผู้ส่งสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น เนื้อหาของสารจะต้องมีสาระ มีความหมายเป็นที่น่าสนใจต่อผู้รับสารเสมอ และจะต้องสอดคล้องไม่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมและค่านิยมของผู้รับสาร เพราะหากข่าวสารใดขัดแย้งต่อค่านิยม และความเชื่อในสังคมนั้น ผู้รับสารก็อาจปฏิเสธการรับข่าวสาร และไม่ปฏิบัติตามได้ ในทางตรงกันข้าม ผู้รับสารเลือกรับข่าวสารที่คาดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อเขา เมื่อข่าวสารแสดงถึงการมีสิทธิประโยชน์ และได้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ ผู้รับสารใส่ใจและเลือกที่จะเปิดรับ ตลอดจนปฏิบัติตามเนื้อหาในข่าวสารนั้น

2. รหัสข่าวสาร (Message Codes) คือ สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความคิดข่าวสาร เช่น ภาษา การเลือกใช้รหัสสารมีส่วนสำคัญต่อผลของการสื่อสารมาก ซึ่งประกอบด้วยรหัสของสารที่ใช้คำ (Verbal Message Codes) คือ ภาษาที่เป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์พัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และรหัสสารที่ไม่ใช้คำ (Non- Verbal Message Codes) ได้แก่ ระบบสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำ เพราะหากให้รหัสผิดไปความหมายก็ผิดไปด้วย ดังนั้น การใช้รหัสสารใดเหมาะสม จึงต้องอาศัยความสามารถทางภาษามาก

3. การจัดสาร (Message Treatment) คือการตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือก เรียบเรียงรหัส และเนื้อหาสารให้เป็นไปในรูปแบบที่ผู้ส่งสารต้องการ การจัดสารเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีผลต่อ

การสื่อสารว่าจะแจ่มแจ้งเข้าใจได้ตรงกันหรือไม่ การจัดกระทำต่อสารอาจทำให้สารที่เสนอนั้นง่ายที่จะเข้าใจ หรือดึงดูดความสนใจให้ติดตาม รูปแบบของการจัดสาร เรียกได้ว่า "ลีลา" (Style) ซึ่งแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันไป บางคนอาจจะชอบพูด หรือเขียนให้เข้าใจง่ายๆ บางคนชอบใช้ศัพท์สูงๆ บางคนใช้สำนวนหวานซึ้ง บางคนใช้สำนวนจริงจัง เป็นต้น

ผู้รับสาร

ผู้รับสาร หมายถึง ผู้ที่รับข่าวสารจากแหล่งสาร เป็นจุดหมายปลายทางที่สารส่งไปผู้รับสาร ผู้รับสารจะมีองค์ประกอบต่างๆ ที่มีเหมือนกับผู้ส่งสารต่อไปนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2533)

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill) ประกอบด้วยความสามารถในการฟัง การอ่าน และการคิด ถ้าผู้รับสารไม่มีทักษะเหล่านี้ เขาจะไม่สามารถรับและถอดรหัสได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสังคมใดก็ตามที่มีผู้อ่านออกเขียนได้น้อย สังคมนั้นจะพัฒนาค่อนข้างช้า

2. ทักษะคติ (Attitudes) ผู้รับสารจะถอดรหัสของสารได้ ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่เขามีต่อตนเอง ทัศนคติที่มีต่อผู้ส่งสาร และทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาของสาร คือผู้รับสารที่ถอดรหัสได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องไม่ดูถูกตนเอง ไม่มีอคติต่อข่าวสารที่จะรับ และต้องให้ความเชื่อถือต่อผู้ส่งสาร

3. ระดับความรู้ (Knowledge) การสื่อสารจะได้ผลดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้รับสารว่า จะมีความเข้าใจสัญลักษณ์ เนื้อหาสาร ธรรมชาติของการสื่อสารแค่ไหน ถ้าหากว่าผู้รับสารไม่เข้าใจแล้ว และทำให้การรับสารผิดไป ไม่ตรงกับผู้ที่ส่งสารต้องการจะให้ผู้รับสารได้รับ

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social & Cultural System) บุคคลที่มีวัฒนธรรม ตำแหน่งในสังคม สถานภาพ กลุ่มสมาชิก การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ย่อมทำให้การรับและแปลความหมายของสารผิดไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมจะทำให้วิถีทางการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปด้วย

จากองค์ประกอบของการสื่อสาร ในส่วนของแหล่งสารและผู้รับสาร จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเหมือนกัน คือจะต้องประกอบไปด้วยทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม กาญจนนา แก้วเทพ และคณะ (2543) กล่าวว่า มีนักวิชาการไทยได้รวบรวมคุณลักษณะที่สำคัญๆ ขององค์ประกอบของการสื่อสาร ไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. ระดับความยาก-ง่ายของสื่อ ต้องเหมาะสมกับระดับความสามารถ ในการรับสารของกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะในกรณีที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องคำนึงถึงความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของกลุ่มเป้าหมาย
2. ประเภทของเนื้อหาของสื่อ ต้องเป็นเรื่องที่เน้นหนักลงไปปัญหาเร่งด่วนหรือปัญหาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้นๆ
3. กลุ่มเป้าหมาย สื่อแต่ละชนิดควรจัดทำขึ้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ
4. วิธีการนำเสนอ สื่อควรนำเสนอสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหา แล้วเสนอแนะหรือกระตุ้นให้ผู้รับสารช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาดังกล่าว
5. ความเกี่ยวพันของเนื้อหา เนื้อหาของสื่อควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ และชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมาย
6. บทบาทของสื่อ สื่อจะต้องมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
7. ความน่าสนใจ สื่อต้องมีลักษณะต่างๆ แต่น่าสนใจและดึงดูดความสนใจ โดยอาศัยภาพและเสียงเป็นตัวดึงดูดความสนใจ
8. ความเกี่ยวข้องกับผู้รับสาร สื่อควรมีส่วนช่วยที่จะให้ผู้รับสารสามารถประเมินตนเองได้ตัวอย่างเช่น หลังจากที่น่าเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหา แล้วอาจจะมีส่วนของเนื้อหาที่ตั้งคำถามว่า ผู้รับสารเป็นส่วนใดของสาเหตุปัญหา เป็นต้น

ทั้งนี้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสื่อสาร ทั้ง 4 ประเภทนี้ จะเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร และองค์ประกอบในแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน

สื่อหรือช่องทางทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อเป็นช่องทางที่ผู้ส่งสารใช้ส่งผ่านข้อมูลที่ต้องการจะสื่อไปยังผู้รับสาร ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร การที่จะให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้สื่อ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร และต้องสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้รับสาร การเลือกใช้สื่อ หรือช่องทางทางการสื่อสารที่เหมาะสม จะทำให้การสื่อสารบรรลุประสิทธิผล

สื่อในความหมายอย่างแคบ คือ ช่องทางข่าวสาร ซึ่งอาจจะเป็นคำพูด ตัวอักษร หรืออย่างอื่น (Schramm,1973) ส่วนในความหมายอย่างกว้างนั้น สื่อหมายถึงความถึงช่องทางข่าวสาร และแหล่งข่าวสาร หรือบางครั้งก็หมายความรวมถึง ข่าวสาร (Bauer,1973)

นอกจากนี้ "สื่อ" ยังหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่จะไปสู่ผู้รับ เช่น เมื่อพูดว่า "สื่อมวลชน (Mass Media)" ตามปกติมิได้หมายความเฉพาะช่องทางข่าวสาร (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2537) กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ องค์ประกอบ โดยเฉพาะ สื่อ หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ช่องทางการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ สื่อมวลชนและสื่อบุคคล

1. สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งข่าวอาจเป็นบุคคลเดียวหรือมากกว่านั้น สามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ การแพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Rogers and Shomaker, 1971 อ้างใน วนิดา ชวนางกูร, 2538)

2. สื่อบุคคล เป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดของผู้ส่งสารแบบเห็นหน้ากันระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น (Singh, 1976 อ้างใน วนิดา ชวนางกูร, 2538) นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 2 ประเภทนี้แล้ว ยังมีสื่ออีกประเภทหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual Media) และสิ่งพิมพ์ (Printed Media)

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารโดยทั่วไปประกอบไปด้วย 4 ประการ ดังนี้ (เกศินี จุฑาวิจิตร ,2542)

1. เพื่อแจ้งให้ทราบ คือผู้ส่งสารต้องการเผยแพร่หรือบอกกล่าวเหตุการณ์ กิจกรรม ความเคลื่อนไหว ฯลฯ เพื่อให้ผู้รับสารได้รับทราบข่าวสารและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อให้การศึกษา เป็นการส่งสารเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการได้รับทราบ
3. เพื่อโน้มน้าวใจ เป็นการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกชอบใจ สนใจหรือคล้อยตาม สนับสนุนและต้องการที่ปฏิบัติตาม และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ

4. เพื่อความบันเทิง เป็นการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารเกิดความพึงพอใจ สนุกสนาน เพลิดเพลินใจ และผ่อนคลายจากความเครียด

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการสื่อสารแต่ละครั้งทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสองฝ่ายจะต้องมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น ในการสื่อสารเพื่อแจ้งให้ทราบ ผู้ส่งสารอาจจะต้องการสร้างสารเพื่อบอกกล่าวเรื่องราวต่างๆ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้ผู้รับสารนำข้อมูลนั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจด้วยก็ได้

ประเภทของการสื่อสาร

การจำแนกประเภทของการสื่อสารสามารถจำแนกได้หลายเกณฑ์ แต่โดยทั่วไปสามารถแยกประเภทการสื่อสารออกเป็นประเภทหลักๆ ได้ดังต่อไปนี้ (ยุพา สุภากุล, 2540)

1. การสื่อสารภายในตนเอง (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารกับตนเอง เช่น การคิด การไตร่ตรองหาเหตุผล การวิเคราะห์ การทบทวนเรื่องที่พูดหรือเขียน เป็นต้น การสื่อสารที่มีผู้สื่อสารเพียงคนเดียวเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในตัวเอง
2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองหรือสามคน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน
3. การสื่อสารกลุ่มย่อย (Small Group Communication) เป็นการสื่อสารภายในกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะพูดคุยโต้ตอบกันโดยตรงและทั่วถึง เช่น การประชุม เป็นต้น
4. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในสถานที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยอาจจะใช้สื่อโสตทัศนศึกษาช่วย เช่น โทรทัศน์วงจรปิด รูปแบบการสื่อสาร เช่น การอบรม การสัมมนา เป็นต้น
5. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารซึ่งอาจมีมากกว่า 1 คน และส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารที่มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาศัยอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ห่างไกลกันได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สรุปแล้วกระบวนการสื่อสารถือเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่สร้างให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบัน

การเมือง ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารสามารถนำมาอธิบายรูปแบบ และลักษณะการสื่อสารเนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากกลุ่มแกนนำไปสู่ สมาชิกในเครือข่าย รวมถึงระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกเครือข่ายด้วย

2. แนวคิดเรื่อง กลุ่มและเครือข่ายการสื่อสาร

ออรอนันต์ วุฒิสเสน (2543) ได้รวบรวมแนวคิดเรื่องกระบวนการรวมกลุ่มและเครือข่ายไว้ อย่างครอบคลุมว่าในสังคมทุกสังคมมนุษย์ย่อมมีชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มโดยสัญชาตญาณ จึงกล่าวได้ว่า ในสังคมมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายมนุษย์ย่อมสังกัดกลุ่มหรือหลีกเลี่ยงกลุ่มไม่พ้น เช่น กลุ่มแรกที่มนุษย์ต้องเข้าไปอยู่คือ กลุ่มครอบครัว และเมื่อเจริญเติบโตเรื่อยมามนุษย์ก็จะ สังกัดกลุ่มต่างๆ อีกหลายกลุ่ม แล้วแต่สถานการณ์และโอกาส เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ กลุ่ม สันทนาการ เป็นต้น แต่เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มขึ้นมาแล้ว กลุ่มจะค่อยๆ พัฒนาไปตามลำดับ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะเวลาก่อตั้ง (Forming Stage) เป็นระยะที่คนเพิ่งรวมตัวกัน แต่ละคนต่างก็มีความรู้สึก ว่าตนเองเป็นศูนย์กลาง หรือคนสำคัญ สภาพของกลุ่มยังรวมกันไม่ติด ยังไม่มีหัวหน้า หรือผู้นำ เกิดขึ้น ทุกคนยังคงสงวนท่าที แต่คาดว่าคนที่จะเป็นหัวหน้า หรือผู้นำได้จะต้องเก่งกว่าตนเอง ทุกคนพยายามที่จะแสดงให้คนอื่นรู้จักและยอมรับ บางที่อาจเรียกว่า ระยะที่มีการแข่งขันและ ศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง (Individually Center or Competitive Phase)

2. ระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อ (Storming Stage) เป็นระยะที่แต่ละคนยังไม่ยอมตกลงกันได้ คอย จับผิดและคอยโต้เถียงกัน ความรู้สึกของสมาชิกจะเกิดความคับข้องใจ หรือขัดแย้งในใจ เพราะไม่ รู้ว่ากลุ่มจะเอาอย่างไรดี ถ้ายังไม่มีผู้นำ ต่างก็พยายามจะเป็นผู้นำ บางที่อาจจะเรียกว่าระยะแห่ง ความขัดแย้ง หรือความคับข้องใจ (Conflict and Frustration Phase)

3. ระยะยินยอม (Norming Stage) เป็นระยะที่สมาชิกเริ่มแก้ไขข้อบกพร่องในทางลบของ ตนเอง เพราะได้เรียนรู้อะไรจากกลุ่มมากขึ้น เช่น คนพูดมากก็พูดน้อยลง ใช้อารมณ์มากก็ลดลง ยินยอมรับผิดชอบและหาทางแก้ไข อาจจะเป็นเพราะได้ข้อคิดจากสมาชิกหลายๆ คน จำนนด้วย เหตุผล ได้แนวคิด หรือบรรทัดฐานที่เป็นกลางๆ ของกลุ่มมากขึ้น ซึ่งเสมือนค้นพบที่สถาน (Norm) ของกลุ่มขึ้นแล้วทุกคนพยายามปฏิบัติตามมากขึ้น บางที่อาจเรียกว่าระยะที่กลุ่มมีความ สัมคึกคักกลมเกลียว (Group Harmony Phase)

4. ระยะเวลาปฏิบัติการ (Performing Stage) เป็นระยะที่สมาชิกร่วมมือประสานงานกันเป็นอย่างดี สามารถดำเนินการไปตามเป้าหมายของกลุ่ม มีผลงานของกลุ่มออกมา สมาชิกจะยึดพลังเป้าหมายของกลุ่มเป็นสำคัญ อดทนต่อความขัดแย้งมากขึ้นซึ่งช่วยให้พัฒนาตนเองไปด้วย บางทีเรียกว่าระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง (Group-centered, Productive Phase)

ในอีกแนวคิดหนึ่งสมาชิกในสังคมจะมารวมตัวกันเป็นกลุ่มและสร้างเครือข่ายได้นั้น จะต้องผ่านขั้นตอนในการเสริมสร้างกลุ่มและเครือข่าย ดังต่อไปนี้ (พัฒน์ บุญรัตนพันธ์ อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543)

ขั้นที่ 1 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่ม

เป็นขั้นตอนเริ่มแรกของการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการค้นหาผู้นำ

ตอนที่ 2 ว่าด้วยการหาความต้องการของแต่ละบุคคล ก่อนที่จะนำมากำหนดความต้องการร่วมกันของกลุ่ม

ตอนที่ 3 ว่าด้วยความสมัครใจในการเข้าร่วมกลุ่ม รวมถึงการสร้างความซื่อสัตย์และความภักดีต่อกัน

ตอนที่ 4 ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้ง่ายและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ตอนที่ 5 ว่าด้วยการมีวัยใกล้เคียงกัน ทำให้มีความคิดอ่าน ความสนใจ ความต้องการและความสามารถในการทำงานใกล้เคียงกัน เข้าใจกันง่ายในการทำงาน

ตอนที่ 6 ว่าด้วยเพศเดียวกัน กิจกรรมบางอย่างอาจจำเป็นต้องแบ่งแยกเพศ ในขณะที่บางกิจกรรมอาจร่วมกันทำทั้งชายหญิง

ตอนที่ 7 ว่าด้วยการมีความสัมพันธ์ต่อกันไม่ขัดแย้ง กลุ่มมีความสามัคคี ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จนทำให้งานกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ตอนที่ 8 ว่าด้วยสถานการณ์บีบรัด หมายถึง สถานการณ์ที่ทำให้คนรวมกันเพื่อความอยู่รอด เพื่อผลประโยชน์ ซึ่งตรงกับความต้องการของกลุ่มที่จะมารวมกัน

ขั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม

เป็นขั้นตอนที่จะช่วยผลักดันให้กลุ่มเกิดพลังการต่อสู้และพลังการต่อรองในโอกาสต่อไป
ในขั้นตอนนี้มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการส่งเสริมการประชุม พบปะ เพื่อแลกเปลี่ยนทรรศนะความคิด
ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มให้แน่นแฟ้นขึ้นและหา
แนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

ตอนที่ 2 ว่าด้วยการส่งเสริมแนวความคิด ยกระดับจิตใจของสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 3 ว่าด้วยการส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ได้แก่ การมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ
ในการรวมกลุ่มและมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติต่อกัน

ตอนที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริม
ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มให้มีความกลมเกลียวแน่นแฟ้น

ตอนที่ 5 ว่าด้วยการส่งเสริมกิจกรรม เพื่อทำให้กลุ่มได้เคลื่อนไหว และเป็นการ
ฝึกกลุ่มให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ตอนที่ 6 ว่าด้วยการส่งเสริมวิชาการ ควรส่งเสริมทางวิชาการ ความรู้ใหม่ๆ ใน
รูปแบบต่างๆ ที่จำเป็นและเกิดประโยชน์โดยตรงต่อกลุ่ม

ตอนที่ 7 ว่าด้วยการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่ม
ดำรงอยู่ได้ การจัดสรรผลประโยชน์ต้องเที่ยงธรรม เสมอภาค หากขาด
ประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดแย้งผลประโยชน์กัน กลุ่มก็จะแตกความ
สามัคคีและสลายตัวในที่สุด

ตอนที่ 8 ว่าด้วยการส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งสถานภาพผูกพัน โดยพยายาม
ส่งเสริมให้มีความผูกพันระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้ทุกคนมีบทบาท
หน้าที่ในกลุ่มและรู้จักรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ว่าด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มเพิ่มจำนวนขึ้นและเกิดกลุ่มใหม่ๆ ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีอยู่เดิม
มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ ดังนี้

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการเจริญเติบโตในสหพันธ์รวมกลุ่ม เป็นการทำให้กลุ่มเล็กๆ เข้า
มาร่วมกันดำเนินงาน

- ตอนที่ 2 ว่าด้วยการสร้างหน่วยนำร่วม โดยการนำเอาตัวแทนหรือผู้นำของแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็น "หน่วยนำร่วม" เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเล็ก ประสานงาน ประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่ม
- ตอนที่ 3 ว่าด้วยการสร้างผลประโยชน์ร่วม เพื่อให้กลุ่มเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน
- ตอนที่ 4 ว่าด้วยการสร้างกิจกรรมพึ่งพา เป็นวิธีการที่กลุ่มจะต้องอาศัยซึ่งกันและกันโดยมี "หน่วยนำร่วม" เป็นตัวกลางช่วยให้กิจกรรมของกลุ่มต่างๆ มีความเกี่ยวพันกัน พึ่งพากัน แล้วจึงจะมีผลประโยชน์สูงขึ้นไป
- ตอนที่ 5 ว่าด้วยสนธิวิชาการแลกเปลี่ยน เป็นการแลกเปลี่ยนและอาศัยความรู้ทักษะ ตลอดจนความต้องการระหว่างกลุ่มที่มีต่อกัน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถและกิจกรรมใหม่ๆ
- ตอนที่ 6 ว่าด้วยการสร้างพลังร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน
- ตอนที่ 7 ว่าด้วยการลดความสิ้นเปลืองร่วม ได้แก่ การลดความสิ้นเปลืองของแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งด้านการบริหารและการบริการด้วย
- ตอนที่ 8 ว่าด้วยการสร้างพลังสำรอง คือ อำนาจของกลุ่มในการรักษาผลประโยชน์และดำรงกลุ่มไว้ พลังสำรองเป็นพลังในการต่อสู้ของชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มกัน จึงนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการพัฒนา

นอกจากนี้ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ และสุกัญญา สมไพบูลย์ (2547) ยังได้ทบทวนแนวคิดเรื่องโครงสร้างและกระบวนการของกลุ่ม และพบว่า กระบวนการของกลุ่มเป็นรูปแบบการสื่อสารของสมาชิกเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ทั้งขนาด การจัดระยะห่าง บทบาทของสมาชิก สถานภาพ บรรทัดฐาน และความมั่นคงแน่นของกลุ่ม ทั้งนี้ ภาระหน้าที่หลักของกลุ่มการสื่อสารนั้นจำแนกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน กล่าวคือ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข้อคิดเห็น เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ระหว่างกัน และเพื่อก่อให้เกิดการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสำหรับปัจจัยที่ก่อให้เกิดกลุ่มในสังคมไทย มีอยู่ด้วยกัน 4 ประการอันได้แก่

1. ปัจจัยเชิงสังคม เช่น ความต้องการเข้าสังคม ต้องการเพื่อนคู่คิดมิตรคู่ใจ ต้องการพึ่งพาอาศัยกันและช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

2. ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ คือ มีกิจกรรมด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน
3. ปัจจัยเชิงเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีสื่อสารหรือการคมนาคมที่ก่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างกลุ่มได้สะดวกรวดเร็วขึ้น
4. ปัจจัยเชิงชีวภาพและจิตวิทยา เช่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ต้องการเป็นที่ยอมรับ

ทั้งนี้ จารุณี พัทธพิมานสกุล (2542) ได้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า กลุ่มไม่เคยมีลักษณะที่หยุดนิ่ง เมื่อมนุษย์มารวมตัวกัน และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในเชิงกลุ่ม จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวในการพัฒนาของกลุ่ม ทั้งนี้ เมื่อก่อนหนึ่งๆ ได้ก่อรูปก่อร่างขึ้นมาแล้ว สมาชิกในกลุ่มจะมีความพยายามอำรงรักษาของกลุ่มของตนเอาไว้ โดยที่มีตัวแปรหรือปัจจัยหลักที่จะทำให้กลุ่มสืบสานต่อไปได้ อันประกอบด้วย (1)ขนาดและภารกิจของกลุ่ม (2)บุคลิกและสถานภาพของสมาชิก (3)บรรทัดฐานและลักษณะของการรวมตัว และ (4)โครงสร้างอำนาจและบทบาทของกลุ่ม

นอกเหนือจากแนวคิดเรื่องกลุ่มแล้วประเด็นว่าด้วยเครือข่ายการสื่อสาร (Communication Network) ก็เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารซึ่งคำว่า เครือข่าย (Network) นี้เป็นแนวคิดสำคัญที่นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมไปถึงนักทฤษฎีด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนาให้ความสนใจมากในฐานะที่เป็นเครื่องมือซึ่งช่วยอธิบายความเปลี่ยนแปลงต่างๆ รอบตัวเราทั้งความเปลี่ยนแปลงทางความคิด วิถีคิด การกระทำ และสังคม/วัฒนธรรมของมนุษย์ ในทัศนะของนักวิชาการสาขาต่างๆ เหล่านี้ได้อธิบายรูปแบบทางสังคมของเครือข่ายว่าหมายถึงสายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายคน ในหลายๆ รูปแบบและหลายๆ สถานการณ์ เครือข่ายสังคมจึงเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม และนำไปสู่ความเข้าใจเรื่องกลุ่มและองค์กรทางสังคม เพราะความสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าวสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่สังกัดได้ (สมใจ โฉมพูนตระกูล 2539 และ Scott 2000)

จากคำนิยามเบื้องต้นนี้ หม่อมราชวงศ์ อคิน ทรัพย์พัฒน์ (2536) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึง 'เครือข่ายทางสังคม' (Social Network) ว่า

"...สังคมมีลักษณะเป็นเครือข่ายคล้ายใยแมงมุม บุคคลคือจุดที่เส้นใยของเครือข่าย

มาพบกัน กล่าวง่าย ๆ คือ บุคคลหนึ่งย่อมมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอีกเป็นจำนวนมากในหลายรูปลักษณะและสถานการณ์ (*Situation*)...คนบางคนจะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นจำนวนมาก ข้อสันนิษฐานเบื้องต้นในการศึกษาประการหนึ่งมีว่า บุคคลที่มีเส้นโยงความสัมพันธ์กว้างขวางทั้งในและนอกหมู่บ้าน ย่อมมีความสำคัญในสังคมและการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านมากกว่าคนอื่น ๆ ที่มีเส้นสายความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนอื่น ๆ จำนวนน้อย บุคคลที่เป็นจุดรวมของสายสัมพันธ์จำนวนมากนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดรวม (*Nodes*) ของความสัมพันธ์ในท้องที่หรือชุมชนนั้นได้..."

ด้วยเหตุที่เครือข่ายทางสังคมตั้งอยู่บนพื้นฐานปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล ตำแหน่งแห่งหนของแต่ละบุคคลในเครือข่ายจึงเป็นได้ตั้งแต่ การเป็นสมาชิก (*Membership*) การเป็นผู้เชื่อมโยงหรือประสานเครือข่าย (*Liaison/connecting Role*) การเป็นศูนย์กลางหรือมีบทบาทลักษณะดาวเด่นในเครือข่าย (*Star/Node*) การเป็นพวกเสมอ นอก แต่ยังคงตัดเครือข่าย (*isolate*) และการเป็นผู้ขยายหรือต่อเชื่อมเครือข่ายกับโลกภายนอก (*Boundary Spanning*) และในขณะเดียวกัน Peter R. Monge (1987) ยังได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารทางสังคมจำเป็นต้องเข้าใจถึง ความสัมพันธ์ (*Relationships*) มากกว่า องค์ประกอบย่อย ๆ (*attributes*) ความสัมพันธ์นี้ไม่เพียงแต่จะใช้อธิบายว่ามีใครหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างใครกับใครที่อยู่ในเครือข่ายการสื่อสารเท่านั้น แต่ ความสัมพันธ์ ยังหมายรวมถึง

- (1) ปริมาณของคนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในเครือข่าย (*Number of People*)
- (2) ความเข้มแข็งหรือเข้มข้นของความสัมพันธ์ (*Strength or Intensity*)
- (3) ทิศทางการไหลของความสัมพันธ์แบบสองทาง (*Symmetry*)
- (4) การถ่ายโอนความสัมพันธ์หรือขยายเครือข่ายออกไป (*Transivity*)
- (5) ความเท่าเทียมกันของระดับการสื่อสาร (*Reciprocity*)
- (6) การเอื้อให้เกิดความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ (*Multiplexity*)

ทั้งนี้ มงเงร์ (*Monge, 1987*) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า มาตรฐานวัดศักยภาพเครือข่ายการสื่อสาร (*Network Metrics*) อาจพิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ อันได้แก่ (1) ขนาดของเครือข่าย (*Size*) (2) การเข้าถึงของผู้คนสู่เครือข่าย (*Reachability*) (3) ระดับความเข้มข้นที่สมาชิกเชื่อมตัวเองเข้ากับเครือข่าย (*Density*) และ (4) ลักษณะการรวมศูนย์กลางและการกระจายตัวของเครือข่าย (*Centrality*)

สำหรับในเชิงบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายการสื่อสารนั้น อาจจำแนกได้กว้าง ๆ เป็นสองระดับ กล่าวคือ ในระดับปัจเจกบุคคล เครือข่ายการสื่อสารจะแสดงบทบาทหน้าที่เด่น ๆ 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ (1) หน้าที่ในการเป็นต้นทุนหรือแหล่งที่มาของโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ/สังคม (2) หน้าที่ในการเกื้อกูลกันทางสังคม (3) หน้าที่ในการสนับสนุน/ให้ความ

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มดำรงอยู่และดำเนินไปได้

เรวีส์ (Reeves อ้างถึงในพรพรรณสิริ จิตรัตน์, 2544) กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ โดยสรุปคือ

1. เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ทำได้จริง สอดคล้องกับความสามารถของผู้นำและสมาชิก มีความร่วมมือภายในกลุ่มสูง
2. สมาชิกมีความกระตือรือร้นสนใจกิจการของกลุ่ม ไม่ปล่อยให้ผู้นำเพียงฝ่ายเดียว
3. สมาชิกเต็มใจที่จะทำงานหนักเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายและรักษาความเป็นกลุ่มไว้
4. กลุ่มมีการตัดสินใจโดยกลุ่มเองในเรื่องงานและความก้าวหน้าของกลุ่ม
5. สมาชิกมีความจงรักภักดีและภาคภูมิใจในความสำเร็จของกลุ่ม
6. กลุ่มมีผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง
7. ผู้นำและสมาชิกร่วมกันวางแผนและควบคุมการกระทำ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่ม โดยเน้นการกระตุ้นจิตสำนึก

เครือข่ายการสื่อสาร

สำหรับในเรื่องเครือข่ายการสื่อสารนั้น พัทณี เขยจรรรยา, เมตตา วิวัฒน์านุกูล และถิรพันธ์ อนวัชศิริวงศ์ (2541) ให้ความหมายของเครือข่ายการสื่อสาร ว่าเป็นระบบการแพร่กระจายข้อมูลในบรรดาสมาชิกของกลุ่ม โดยเครือข่ายการสื่อสารนี้มีลักษณะต่างจากช่องทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นเพียงตัวกลางการสื่อสารระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร

โรเจอร์ (Rogers อ้างถึงใน อรอนันต์ วุฒิเสน, 2543) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของเครือข่ายการสื่อสารว่า เป็นการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลโดยทิศทางกรไหลของข่าวสาร วิธีวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร เป็นการจัดกลุ่มบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกันทางการสื่อสารในการเชื่อมโยงเครือข่าย ดังนั้นบุคคลที่ใกล้ชิดกันจึงจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ความคล้ายกันทางการสื่อสาร

(Communication Proximity) เป็นระดับการเชื่อมโยงของบุคคลสองคนในเครือข่ายการสื่อสารที่มีการซ้อนทับกัน

พัชนี เษยจรรยา และคณะ (2541) ได้สรุปว่า เครือข่ายการสื่อสาร สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. เครือข่ายการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Network) หรือเครือข่ายการสื่อสารที่เกิดขึ้นเอง (Emergent Communication Network) เกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งไม่มีใครได้รับมอบหมาย หรือบังคับให้ใช้การติดต่อผ่านทางช่องทางใดช่องทางหนึ่งอย่างตั้งใจ ตรงกันข้ามเครือข่ายเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างอิสระในอัตราความถี่และความเข้มข้นของการสื่อสารที่ต่างกัน จากการศึกษาพบว่าเมื่อเวลาผ่านไป เครือข่ายที่เกิดขึ้นนี้จะค่อยๆ กลายเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่เป็นระเบียบ (Unstructured)

2. เครือข่ายการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Network) หรือเครือข่ายการสื่อสารที่ได้ถูกกำหนดไว้ (Prescribed Communication Network) เป็นประเภทของการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายที่ได้มีการวางแผนอย่างแน่นอน ดังนั้น เครือข่ายเหล่านี้มีโครงสร้างที่มีแบบแผน บทบาทและสถานภาพของสมาชิกจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาอย่างมากชีวิตในสังคมส่วนใหญ่ทุกวันนี้ต้องการวางแผนเครือข่ายการสื่อสารแทบทั้งสิ้น

เครือข่ายทั้งสองประเภทต่างมีตาข่ายต่อเนื่องกัน (Net Connectivity) คือ เส้นทางการติดต่อที่สมาชิกสามารถสื่อสารเข้าถึงสมาชิกอื่นในเครือข่ายแบบ "All Channel Net" คือสมาชิกทุกคนจะมีทางติดต่อถึงกันได้หมด ในขณะที่เครือข่ายแบบ "Restricted Net" นั้น สมาชิกบางคนมีทางสื่อสารถึงบุคคลอื่นๆ ในเครือข่ายได้อย่างจำกัด หรืออาจไม่มีทางสื่อสารถึงบุคคลอื่นเลย

ลิวิตท์ (Leavitt อ้างถึงในออธอนันต์ วุฒิสเสน, 2543) ได้ทดลองเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสาร โดยใช้แบบของการสื่อสารหลายแบบ พบว่า การสื่อสารแยกออกได้เป็น 2 แบบคือ แบบที่มีศูนย์กลางกับแบบกระจายอำนาจ

1. การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) เป็นการสื่อสารที่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลาง หรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ ไม่มีการติดต่อโดยตรง แต่ต้องผ่านคนกลาง

2. การสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Communication) เป็นการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มติดต่อกันโดยอิสระ ไม่มีใครตัดสินใจคนเดียว แต่ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ใช้ได้ตรงกับกระบวนการกลุ่มมาก เพราะทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ผลที่ออกมาจะได้ทั้งผลผลิต (Product) และกระบวนการ (Process) ของกลุ่ม หมายถึง การสื่อสารแบบนี้คำนึงการเอาใจใส่ผู้ทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ขวัญและกำลังใจของกลุ่มด้วย

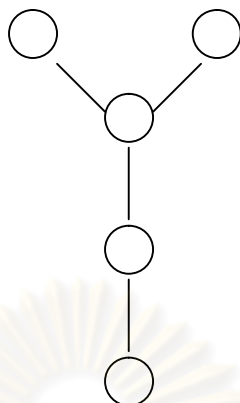
- การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication)

เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ (Chain Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกแต่ละคนจะติดต่อไปยังสมาชิกคนอื่นที่อยู่ถัดไปเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในแง่การประสานงานและการติดต่อระหว่างสมาชิกในกลุ่ม บางครั้งจึงเป็นความยากลำบากที่กลุ่มจะทำงานให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ การขาดความเป็นอิสระในการติดต่อสื่อสาร เพราะสมาชิกจะติดต่อกับบุคคลอื่นได้เพียง 1 คน หรือ 2 คน ที่ต่อจากเขาเท่านั้น จึงทำให้ความพอใจของสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างต่ำ

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่

เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย (Y Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกที่อยู่ตรงกลางเพียง 2 คน ทำหน้าที่ประสานงานและส่งข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่รอบนอก การสื่อสารแบบนี้มีความเหมาะสมกว่าแบบลูกโซ่ในแง่ที่ทำให้งานสำเร็จได้ดีกว่าเพราะข้อมูลสามารถผ่านทิศทางต่างๆ ได้มากกว่า แทนที่จะอาศัยที่อยู่ถัดไปเท่านั้น โดยปกติบุคคลที่อยู่ตรงกลางคน หรือสองคนเท่านั้นที่มีความพอใจต่อรูปแบบการสื่อสารแบบนี้ แต่ส่วนที่เหลือของกลุ่มหรือผู้ที่อยู่รอบนอกมีความพอใจต่ำ รูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารแบบตัวยานี้มักจะเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีสมาชิกเพียง 1 คนหรือ 2 คน เท่านั้นที่เต็มใจจะรับทำงานและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน ในขณะที่ส่วนที่เหลือของกลุ่มไม่ยอมรับผิดชอบ

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย

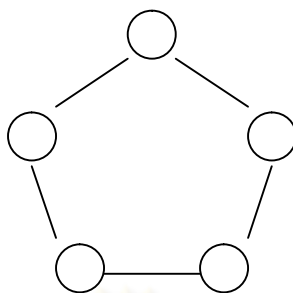
เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้รับข่าวจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งแล้วส่งข่าวนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ บุคคลที่อยู่ตรงกลางของกลุ่มจะเป็นผู้ที่มีอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นผู้นำของกลุ่ม เพราะเป็นผู้เดียวที่รับผิดชอบผลสำเร็จของงาน

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ

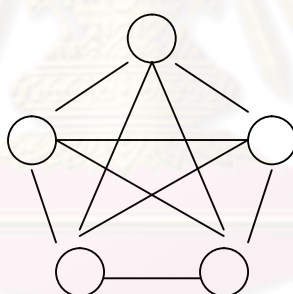
- การสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Communication)

เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม (Circle Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกที่อยู่ถัดจากคนทั้งสองข้าง สถานภาพของทุกคนมีความเท่าเทียมกันและทุกคนมีความพึงพอใจ อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นเพราะจะหาคนรับผิดชอบไม่ได้ เพราะแต่ละคนมีฐานะเท่าเทียมกัน จะหาใครมาเป็นศูนย์รวมของกลุ่มไม่ได้

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม

เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง (All Channel Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกคนอื่นได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่นๆ ทั้งในการรับข่าวสารและส่งข่าวสาร อาจถือได้ว่าเป็นเครือข่ายการติดต่อที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะไม่มีข้อจำกัดการสื่อสารของสมาชิก โดยเครือข่ายนี้จะเปิดโอกาสให้มีปฏิกริยาย้อนกลับสูงที่สุด

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง

ชอร์ (Shaw อ้างถึงในยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534) ทำการสรุปผลการวิจัยในเรื่องของเครือข่ายการสื่อสารไว้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. เครือข่ายแบบรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง จะก่อให้เกิดผู้นำเพียงคนเดียว และเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าแบบกระจายอำนาจ เพราะคนกลางในโครงสร้างจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้เขาเป็นผู้ควบคุมความสำเร็จในการทำงานของกลุ่มเพราะเขาดำรงอยู่ในตำแหน่งตัวเชื่อมการสื่อสารที่สำคัญ

2. โครงสร้างการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ มีประสิทธิภาพมากกว่าในการแก้ปัญหาที่ สลับซับซ้อนแต่โครงสร้างการสื่อสารแบบรวมอำนาจมีประสิทธิภาพมากกว่าในการแก้ปัญหาๆ ในการทำงานง่ายๆ ใช้ข้อมูลข่าวสารจำนวนน้อยในงานที่ต้องการข้อมูลเพียงประการเดียว เครือข่ายแบบรวมอำนาจจะทำงานโดยก่อให้เกิดข้อผิดพลาดน้อย และสำเร็จเร็วกว่าแบบขยาย อำนาจ เพราะการติดต่อสื่อสารแบบนี้เป็นการติดต่อทางเดียวที่ถูกครอบงำโดยผู้นำเพียงคนเดียว ความเป็นระเบียบถูกกำหนดขึ้นเพื่อไม่ให้มีข่าวสารมาก ส่วนมากติดต่อสื่อสารแบบวงกลม สมาชิกของกลุ่มจะติดต่อกับบุคคล 2 คนได้ พวกเขาจึงใช้เวลามากกว่า แต่ในงานที่ต้องใช้ข้อมูล ร่วมกัน และต้องมีการปฏิบัติด้วยนั้น โครงสร้างการสื่อสารแบบกระจายอำนาจจะทำงานได้รวดเร็ว และมีข้อผิดพลาดน้อยกว่าแบบรวมอำนาจ

3. สภาวะข่าวสารท่วมท้นมักจะเกิดขึ้นในเครือข่ายการสื่อสารแบบรวมอำนาจ เพราะ ข่าวสารและการตัดสินใจจะไปรวมอยู่ที่จุดศูนย์กลางของเครือข่าย ทำให้ผู้นำโครงสร้างการสื่อสาร แบบนั้นอยู่ในสภาวะข่าวสารท่วมท้นได้ ส่วนเครือข่ายการสื่อสารแบบกระจายอำนาจนั้นทุกคน ต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน ต้องเป็นผู้ตัดสินใจและเป็นผู้นำ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะมีใครเกิดสภาวะ ข่าวสารท่วมท้นได้

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของการติดต่อสื่อสารสามารถมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรวมทั้ง ยังมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มในด้านความเร็ว ความถูกต้อง และการ ปรับตัวด้วย

นอกเหนือจากรูปแบบของการไหลของข่าวสารภายในกลุ่มแล้ว ยังมีเรื่องของความ แตกต่างของบทบาทของบุคคลในเครือข่ายการสื่อสาร ที่เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์เครือข่ายการ สื่อสาร โดยมองเกอร์ (Monge อ้างถึงใน ตติยา เลหาตีรานนท์, 2543) ได้แบ่งบทบาทของคนในกลุ่ม ดังต่อไปนี้

- **Membership Role** คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่มและพวกของเครือข่าย
- **Liaison Role** คือ บัณฑิตบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหนึ่งไปยังอีก กลุ่มหนึ่ง นักวิชาการท่านหนึ่ง เฮลวิก (Hellweg, 1997 อ้างถึงใน ตติยา เลหาตีรา นนท์, 2543) ได้กล่าวว่า **Liaison Role** นั้น ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ต่างๆ โดยไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลย ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคนส่งข่าว และ

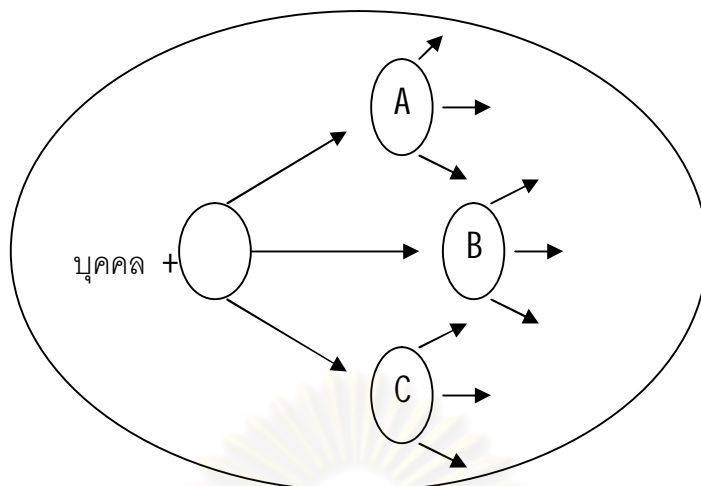
มักจะเป็นแหล่งเริ่มต้นของข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญเพราะเป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสารภายในเครือข่าย

- **Star Role** คือ ปัจเจกบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนอื่นๆ เป็นจำนวนมาก
- **Isolate Role** คือ ปัจเจกบุคคลที่ทำการสื่อสารค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกคนอื่นๆ ภายในเครือข่าย ซึ่งอาจเกิดจากการมีหน้าที่เฉพาะเจาะจงภายในเครือข่าย อันเป็นหน้าที่ที่ไม่จำเป็นต้องสื่อสารกับสมาชิกคนอื่นๆ ภายในเครือข่ายมากนัก
- **Boundary spanning Role** คือ ปัจเจกบุคคลที่ติดต่อระหว่างกลุ่มตัวเองกับกลุ่มภายนอกสังคมเพื่อนำสิ่งต่างๆ ภายในกลุ่มของตนเผยแพร่ออกไปสู่สังคมภายนอก ซึ่งเป็นลักษณะการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มเพื่อให้สังคมภายนอกได้รับรู้

นอกจากนี้ ชวนวล คณานุกูล ยังได้รวบรวมแนวความคิดเรื่องเครือข่ายการสื่อสารไว้อย่างกระชับ และชัดเจน โดยแนวคิดของ **Everett M. Rogers** และ **Lawrence D. Kincaid** จากหนังสือ **Communication Networks (ชวนวล คณานุกูล, 2542)** ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า เครือข่ายการสื่อสารคือ ระบบการแพร่กระจายข้อมูลหรือการติดต่อสัมพันธ์กันในบรรดาสมาชิกของกลุ่ม โดยระบบการแพร่กระจายข้อมูลจะมี 2 ลักษณะคือ

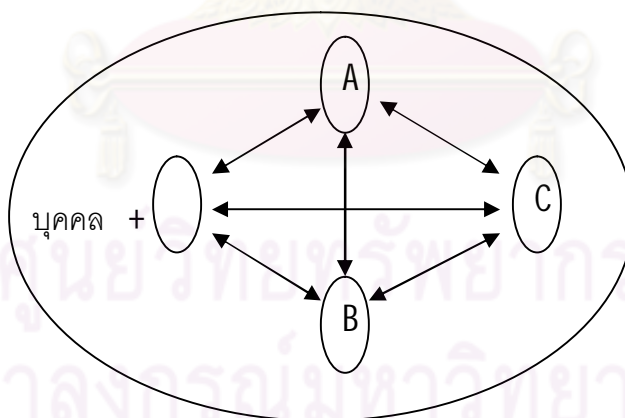
- 1) เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบกระจาย (**Radial Personal Network**) คือ การที่บุคคลหนึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับหลายๆ คน แต่ในกลุ่มที่เขาติดต่อจะไม่มี การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันเลย ส่วนใหญ่บุคคลที่ติดต่อจะมีความผูกพันกันแบบผิวเผิน (**Weak Tie**) เช่น เป็นเพียงคนรู้จัก หรือผู้ร่วมงาน เป็นต้น สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 6 แผนภาพเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบกระจาย (Radial Personal Network)

- 2) เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบซ้อนติดกัน (Interlocking Personal Network) คือการที่บุคคลหนึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อีกหลายคน โดยกลุ่มคนในเครือข่ายจะมีการติดต่อสัมพันธ์ถึงกันหมด และความสัมพันธ์จะเป็นแบบแน่นแฟ้น (Strong Tie) เช่น เพื่อนสนิท หรือญาติ โดยแต่ละคนจะมีลักษณะที่เหมือนกันหรือคล้ายกันมาก เราสามารถเขียนออกมาเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 7 แผนภาพเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบเกี่ยวซ้อนติดกัน (Interlocking Personal Network)

ในเครือข่ายการสื่อสารจะมีลักษณะของความผูกพันระหว่างบุคคล 3 ลักษณะคือ

- 1) ความผูกพันแบบสนิทสนม (Strong Tie)
- 2) ความผูกพันแบบผิวเผิน (Weak Tie)

3) ไม่มีความผูกพัน (Absent)

โดยระดับของความผูกพันจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ

- 1) ผลรวมของจำนวนเวลาที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน
- 2) ความเข้มข้นของอารมณ์ ความรู้สึกคุ้นเคยในการติดต่อสัมพันธ์กัน
- 3) ความคุ้นเคยสนิทสนมไว้ใจ เชื่อใจซึ่งกันและกันของคู่สื่อสาร
- 4) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคู่สื่อสาร

นอกจากนี้ โรเจอร์และไคเนต(Roger and Kincaid อ้างใน ชนวนวล คุณานุกูล, 2542) ยังกล่าวไว้ในหนังสือ **Communication Networks** ว่านอกจากคู่สื่อสารจะมีลักษณะความผูกพันต่อกันในแบบต่างๆ แล้ว ในการติดต่อสื่อสารแต่ละครั้ง คุณลักษณะของคู่สื่อสารที่เหมือนกันและแตกต่างกันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายได้ว่า “ใครจะถ่ายทอดข่าวสารต่อไปยังใครและในการถ่ายทอดข่าวสารนั้นจะมีประสิทธิภาพเพียงไร” คุณลักษณะที่เหมือนกัน (**Homophily**) หมายถึง ระดับความเหมือนกันของบุคคลสองคนที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในด้านต่างๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม การศึกษาสถานภาพทางสังคม ความชอบ เป็นต้น ซึ่งตรงกันข้ามกับคุณลักษณะที่แตกต่างกัน (**Heterophily**) ซึ่งหมายถึง ระดับความแตกต่างกันของบุคคลทั้งสองที่มีปฏิสัมพันธ์กันในด้านต่างๆ ดังกล่าว มีผู้ให้ทัศนะว่า “การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปด้วยความราบรื่นนั้น เมื่อผู้ร่วมสื่อสารมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

สรุปแล้วกระบวนการเกิดกลุ่มและเครือข่ายถือเป็นปัจจัยหลักในการศึกษาครั้งนี้ โดยเฉพาะลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแต่ละบุคคล รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมือง ดังนั้นแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและเครือข่ายการสื่อสารจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการนำมาวิเคราะห์ อธิบายโครงสร้าง ลักษณะรูปแบบ และความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่ายทั้งหมดได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล

เนื่องจากการศึกษาในเรื่องนี้ มุ่งประเด็นไปที่สื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้นำทางความคิด ดังนั้นทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์ว่า มีพฤติกรรมทางการสื่อสารอย่างไร จึงจะสามารถมีอิทธิพลเหนือความคิดเห็นของผู้อื่นได้

ความหมายและความสำคัญ

Bamlund อ้างใน สายธาร เทวอักษร (2541) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ ความเกี่ยวเนื่องกับการเสาะหาความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการต่อสถานการณ์ในสังคม ซึ่งบุคคลมีการติดต่อในลักษณะการเผชิญหน้ากัน (face-to-face) โดยมีการแลกเปลี่ยนกันแบบที่ใช้วัจนภาษา (Verbal) และอวัจนภาษา (Non-Verbal)

จากคำนิยามนี้ สามารถแบ่งเกณฑ์ของการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ดังนี้

1. ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการพึ่งพาซึ่งกันและกัน กล่าวคือ พฤติกรรมทางการสื่อสารของคนหนึ่งเป็นผลโดยตรงต่ออีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสนใจร่วมกัน
3. การสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน
4. ข่าวสารที่ส่งผ่านกันอาจอยู่ในรูปของวัจนภาษา และอวัจนภาษา
5. การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นความสัมพันธ์แบบไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน หรือไม่เป็นทางการซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้

Barker และ Gaut อ้างใน สายธาร เทวอักษร (2541) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การแบ่งปันความรู้สึก และความคิดต่อผู้อื่น โดยจะแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการระหว่างบุคคล 2 คน ในลักษณะใกล้ชิดกัน

สิรินันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2526) ให้ความหมายว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึก และความต้องการของผู้ส่งสารโดยการพูด ที่ผู้พูดและผู้ฟังปรากฏตัวต่อหน้ากัน และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จำนวนผู้ร่วมสื่อสารมีจำนวนน้อย อาจมีจำนวน 2 คน 3 คน หรือ 6 คน จำนวนสูงสุดจะเป็นได้เท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับว่า การสื่อสารนั้นคงอยู่ในหลักเกณฑ์ 3 ประการของการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือไม่ หลักเกณฑ์ 3 ประการดังกล่าวได้แก่

1. ทุกคนที่ร่วมในการสื่อสารจะต้องอยู่ใกล้ชิดกัน
2. ทุกคนที่ร่วมในการสื่อสารมีบทบาทเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร
3. สารที่ส่งกันนั้น ประกอบด้วยวัจนสาร และอวัจนสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2540) การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว (person to person) กล่าวคือ ทั้ง

ฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรงในขณะที่คนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คนอื่นๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้รับสารในทำนองเดียวกันการสื่อสารระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย (small group)

Lazafeld และ Manzel อ้างใน สายธาร เทวอักษร (2541) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญคือ มีการพูดคุยแบบเป็นกันเอง และเป็นส่วยตัว ทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังยอมรับความคิดของผู้พูดได้ง่ายขึ้น การเป็นหน้าค่าตากันเมื่อมองในแง่จิตวิทยาแล้ว จะทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นเป้าหมายในการชักจูงใจของผู้พูด มีความรู้สึกที่ตนเองได้รับรางวัลทันที อย่างน้อยที่สุดก็ในด้านที่แสดงความคิดเห็นของตนต่อผู้พูด

บุษบา สุธีธร (2531) ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคลว่าเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารอย่างน้อยสองคน หรือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลในกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ ทั้งนี้มีข้อแม้ว่าบุคคลในกลุ่มทุกคนสามารถร่วมมีบทบาทเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

หน้าที่ของการสื่อสารระหว่างบุคคล

หน้าที่ของการสื่อสารตามทฤษฎีของ **Dance และ Larson** อ้างใน ยุบล เบญจรงค์กิจ (2534)

1. หน้าที่เชื่อมโยง (Linking Function)

การสื่อสารทำหน้าที่เชื่อมโยงบุคคลกับสิ่งแวดล้อม มนุษย์สร้างและพัฒนาความผูกพันทางวัฒนธรรม สังคม และสภาวะจิตใจกับโลกภายนอกตัวเอง จากการสื่อสาร มนุษย์จะปะทะความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น การสื่อสารช่วยสร้างภาพของตนเองของผู้อื่นและภาพความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ทำให้มองเห็นได้ว่า ผู้อื่นมองเราอย่างไร ด้วยวิธีการนี้เราใช้กระบวนการทางการสื่อสารสองแบบ คือ

- 1) กระบวนการเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งอื่น (Assimilation) เช่น เปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับบุคคลอื่นทันทีที่รู้ว่า ผู้อื่นมีค่านิยมขัดกับตน
- 2) กระบวนการเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Accommodation) เป็นการเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง

2. หน้าที่ไตร่ตรอง (Mentation Function)

การไตร่ตรอง คือ การคิดในเชิงรวบยอด ใช้ความสามารถในการจดจำ การวางแผน และ คาดคะเน รวมทั้งประเมินคุณค่าด้วย

การสื่อสารทำให้เราสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์สามารถคิดได้ ไม่มีขีดจำกัด โดยอาศัย ภาษาและความหมาย มนุษย์มีจินตภาพที่กว้างไกลไปกว่าในสถานที่ที่ตนเองอยู่ และเกินไปกว่าที่ ตนอยู่ (Decentering) ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถสร้างภาพเกี่ยวกับผู้อื่นได้ และนำไปสู่ความสามารถ ในการเข้าใจผู้อื่น (empathy) ได้

3. หน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์ (Regulatory Function)

มนุษย์กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ 3 สิ่งคือ

- 1) ให้ผู้อื่นกำหนดพฤติกรรมตนเอง
- 2) กำหนดพฤติกรรมของตนเอง
- 3) กำหนดพฤติกรรมของผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่สำคัญมี 6 ประการ ซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านี้เรา ไม่อาจทราบหรือตระหนัก หรือตั้งใจ ในขณะที่ทำการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ก็ได้ Devito อ้างถึง ในประทุม ฤกษ์กลาง (2534) วัตถุประสงค์ดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1. การค้นพบตัวเอง

เมื่อเราทำการสื่อสารระหว่างบุคคล จะช่วยให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและคนอื่นด้วยการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self-Perceptions) ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการที่เราเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง จากการสื่อสารกับคนอื่น การสื่อสารระหว่างบุคคลจะเปิดโอกาสให้เราได้พูดเกี่ยวกับสิ่งที่เราชอบ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของเรา

2. การค้นพบโลกภายนอก

การสื่อสารระหว่างบุคคลทำให้เราเข้าใจโลกภายนอกได้ดีขึ้น ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ เหตุการณ์ ผู้คน ถึงแม้ว่า ข่าวสารจำนวนมากจะมาถึงเราจากแหล่งของสื่อมวลชนแต่บ่อยครั้งที่เรามักจะ อภิปรายและเรียนรู้ในท้ายสุดผ่านทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. การสร้างและดำรงความสัมพันธ์อันดี

ความปรารถนาที่สำคัญมากอันหนึ่งของคนเราก็คือ การสร้างและดำรงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับคนอื่น ๆ เราใช้เวลาเป็นจำนวนมากในการสื่อสารระหว่างบุคคลก็เพื่อการสร้างและดำรงความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะช่วยลดความเหงา และความหดหู่ ช่วยให้เรามีความสุขมากขึ้น และทำให้เรามีความรู้สึกในแง่ดีต่อตนเอง

4. เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม

บ่อยครั้งที่เราใช้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคนอื่นโดยผ่านทาง การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งผลของการศึกษาและวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชนกับการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเหนือกว่าการสื่อสารมวลชน

5. เพื่อการเล่นและความบันเทิง

การพูดคุยกับเพื่อนฝูงเกี่ยวกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์ การวิจารณ์กีฬา การเล่าเรื่อง นิยาย เรื่องตลก การพูดคุยเพื่อฆ่าเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการ เล่นและความบันเทิง

6. เพื่อการช่วยเหลือ

เราสามารถใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการช่วยเหลือ การรักษาทางใจ เช่น การพูดแนะแนวนักเรียน นักศึกษา การปลอบเด็กร้องไห้ ซึ่งเป็นการใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการช่วยเหลือแบบไม่ใช่วิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบเป็นวิชาชีพด้วย เช่น นักจิตวิทยาได้ใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลในการรักษาโรคทางจิต

การสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีความได้เปรียบในแง่ที่ว่า สามารถใช้ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารได้ดี หากผู้นำทางความคิดมีทักษะทางการสื่อสารที่ดี ย่อมประสบความสำเร็จในการโน้มน้าวใจให้กลุ่มเป้าหมายหันมายอมรับและปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้ส่งสารต้องการ

สรุปแล้วการสื่อสารระหว่างบุคคลนับได้ว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญภายในเครือข่ายการสื่อสารเนื่องจากการดำเนินงานส่วนใหญ่ของเครือข่ายขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมืองจะใช้วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ และข้อมูลข่าวสาร

ผ่านสื่อบุคคล ดังนั้นแนวคิดด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์อธิบายบทบาท และคุณลักษณะของผู้นำ และสมาชิกภายในเครือข่าย ทางด้านการสื่อสาร

4. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 4)

หลักพิจารณาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

กรอบแนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม

ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขความธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ทั้งนี้หลักการดังกล่าวเป็นการสรุปรวบรวมแนวคิดมาจากพระราชดำรัสต่างๆ ที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานอย่างต่อเนื่องซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

1. พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิตวันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541

“...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับ ใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ ในศาลานี้ เมื่อเท่าไร 20-25 ปี เมื่อปี 2517 ถึง 2541 นี้ ก็ 24 ปีใช่ไหม วันนั้นได้พูดว่า เราควร จะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน บางคนก็ มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน ก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะทำให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ ฟูมฟาย ไม่หรูหราก็ได้แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟูมฟาย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็ สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็ความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลเป็น *Self-sufficiency* (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงนี้ กว้างขวางกว่า *Self-sufficiency* คือ *Self-sufficiency* นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)...”

2. พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ 23 ธันวาคม 2542

“...เมื่อ 2 ปี พูดถึงเศรษฐกิจ พูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง พูดถึงทฤษฎีใหม่ แล้วก็บอกว่าถ้า ไม่รู้เรื่องปีหน้าจะมาอีกแล้วปีหน้าก็มาจริงๆ คือ ปี 2541 มาแล้วก็ต้องอธิบายใหม่ ที่บอกว่าพูด เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแล้วแปลแล้วเป็นภาษาอังกฤษ ก็ไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียง ก็เลยบอกแล้วว่า ถ้าไม่เข้าใจก็จะอธิบายใหม่ ก็ได้อธิบายใหม่ เมื่อปีที่แล้ว วันที่ 4 ธันวาคม 2541 ก็ได้อธิบาย ก็รู้สึกว่าได้อธิบายอย่างแจ่มแจ้งยืดยาวก็ดูใครต่อใครก็พยัก หน้าน่า เออดี ทำไปทำมาก็ถามกันว่าจะทำอย่างไรสำหรับทำเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ฯก็มีการสัมมนา ก็มีการวิพากษ์ ผู้เชี่ยวชาญหลายคน ถามกันไปถามกันมาว่าเศรษฐกิจ พอเพียง ของพระเจ้าอยู่หัวนี้เป็นอย่างไรเศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า *Sufficiency Economy... Sufficiency Economy* ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎี ใหม่...”

“...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน คือ หมายความว่าให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องที่ที่สามารถที่จะมีพอกิน มันเริ่มด้วยพอกิน พอมีพอกินอันนี้พอมีพอกินนี้ได้พูดมาหลายปีสืบทอดมาแล้วให้พอมีพอกิน แต่ว่าไอ้พอมีพอกินนี่มันเป็นเริ่มต้นของเศรษฐกิจเมื่อปีที่แล้วบอกว่าถ้าพอกิน พอ **Self sufficiency** คือพอมีพอกินของตัวเองนั่น มันเป็นเศรษฐกิจสมัยหินมันไม่ใช่ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั่นนะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงมัย แปลว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาก็ต้องมี การแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้านหรือระหว่างจะเรียกว่าอำเภอ จังหวัด ประเทศ ก็ต้องมีการแลกเปลี่ยนไม่พอเพียงถึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียง เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะพอแล้วจะใช้ได้ เพราะว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ถ้าสมมติว่าเดี๋ยวนี้ไฟดับ ถ้าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง ไฟดับ ไฟหลวงไฟฟ้าหลวง ไฟฟ้าฝ่ายผลิตก็ดับหมดทั้งหมดจะทำอย่างไร ที่ ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแย่งไป บางคนต่างประเทศเวลาไฟดับเขาฆ่าตัวตาย แต่ของเราไฟดับเราเคยชิน เราไม่เป็นไร ไฟดับถ้ามีความจำเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มทีก็เรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ใช้ปั่นไฟ หรือถ้าขึ้นโบราณกว่า มีดก็จะจุดเทียน มีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงนี้จะมีเป็นขั้นๆ แต่ว่าแต่ที่ต้องดีว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ที่จะมาบอกว่า ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการช่วยกัน ถ้ามีการช่วยกันแลกเปลี่ยนไม่ใช่พอเพียงแล้วแต่ว่าพอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้ แต่ที่ว่าเมืองไทยไม่ได้ใช้เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ไม่ได้ว่าตำหนิ ไม่เคยพูดนี้เพิ่งพูดวันนี้ ก็พูดเวลานี้ ขณะนี้ว่าประเทศไทยไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงค่อนข้างจะแย่ เพราะว่าไม่ก็จะทำให้ล้มจม...”

ทั้งนี้ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2551) ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้อธิบายถึงการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหนังสือคำพอสอนว่าเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบละคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่างๆ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการ

ประกอบการทำงาน ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่างๆ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ตลอดเวลาที่ประยุกต์ใช้ปรัชญา

นอกจากนี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาได้อธิบายความหมายและตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในการสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

"...อันที่จริงแล้วคนพูดถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันมากแต่ก็มีบางคนก็ยังไม่เข้าใจอยู่บ้างถ้าจะพูดให้เห็นภาพเลยก็คืออย่างเราเดินทางออกไปวันนี้แน่นอนพวกเราต้องเห็นตึกلاب้านช่องอย่างสิ่งก่อสร้างที่พวกเราเห็นนั่นส่วนประกอบที่จะทำให้ตึกยืนอยู่ได้ก็ต้องมีเสาเข็ม ก่อนจะมีเสาเข็มก็ต้องศึกษาให้รู้จักสภาพดินสภาพพื้นที่ที่ต้องมีความรู้ก่อนต้องศึกษาต้องคำนวณให้รู้แน่ชัดว่าเราจะต้องใช้เสาเข็มแบบไหน ขนาดเท่าไรแล้วจะตอกลงตรงจุดไหน อันนี้สำคัญมากตึกที่ใหญ่โต๊ะหรือแม้กระทั่งบ้านที่พวกเราอยู่อาศัยจะแข็งแรงอยู่ได้ก็ต้องเริ่มจากเสาเข็มนี้ แต่น้อยคนมากที่จะมองเห็น เราเดยมักจะมองข้ามตรงจุดนี้ไปจะมารู้มาเข้าใจกันก็มักจะต้องเกิดปัญหาอะไรขึ้นมากระทบตัวเราซะก่อน ซึ่งที่ผ่านมามีพระองค์ท่านได้ทรงบอกกับพวกเรามาโดยตลอด แล้วยังทรงปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างอีกด้วย สิ่งนี้พวกเราต้องเก็บเอาไปคิดเอาไปใช้ถึงจะเห็นผล..."

(สุเมธ ตันติเวชกุล, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2546) ยังกล่าวไว้ว่านับตั้งแต่มีพระราชดำรัสในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในเดือนธันวาคม ปี 2540 ก็มีคนพูดถึงเรื่องนี้กันมาก แต่ยังมี การสำรวจมิติต่างๆ ของแนวคิดนี้ไม่เพียงพอส่วนใหญ่นำไปที่เรื่องของ "การจักการไร่นา" บางคนถึงกับไปผูกเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงให้เท่ากันกับ "ทฤษฎีใหม่" ที่เป็นเรื่องของการจัดการไร่นา ทั้งที่ในตัวพระราชดำรัสเอง ไม่ได้มีความหมายเฉพาะแต่ด้านเทคนิคเท่านั้น หากจำกันได้พระราชดำรัสนั้นได้ทรงยกตัวอย่างเรื่องข้าวที่จังหวัดเชียงรายว่า ข้าวที่ผลิตได้ที่นั้นถูกส่งมากรุงเทพฯ พอเกิดการขาดแคลนข้าวที่เชียงรายก็ต้องขนข้าวย้อนกลับไปที่นั้นใหม่อีกทีหนึ่ง ท่านทรงถามว่ามันเป็นวิธีการที่สิ้นเปลืองไหม มันเป็นวิธีการจัดการทรัพยากรเราอย่างประหยัด หรือถูกต้องหรือไม่ ถ้าคิดถึงตัวอย่างที่พระองค์ท่านทรงตรัสไว้ ก็น่าจะเห็นได้ว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" มีความหมายกว้างกว่าการจัดการไร่นาอย่างแน่นอน เพราะมันเป็นเรื่องของจัดการให้เกิดความพอเพียง ตั้งแต่ระดับครอบครัวขึ้นไปถึงระดับประเทศ

ถ้าเราคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือเรื่องของเทคนิคเพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในโลกปัจจุบันนี้ หรือหากเป็นไปได้ก็เป็นเพียงคนกลุ่มน้อยในสังคมที่สามารถทำเศรษฐกิจพอเพียงได้

อันได้แก่เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเองในปริมาณเพียงพอที่จะผลิตเพื่อพอกับการบริโภค หรือ ทำรายได้พอสำหรับครัวเรือน ซึ่งคนจำนวนนี้มีไม่มากมายนักในประเทศเรา

เศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ใช่เทคนิคแต่ต้องมีความหมายกว้างกว่านั้นมาก และความหมายที่แท้จริงของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 4 อย่างเข้าด้วยกัน อันได้แก่

1. อุดมการณ์
2. โลกทัศน์
3. ความสัมพันธ์ทางสังคม
4. ค่านิยมทางสังคม

เมื่อเรากำลังพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ เรากำลังพูดถึง "วัฒนธรรม" นั่นเอง ตัวเทคนิคไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีใหม่ หรืออะไรก็ตามแต่ มันอาจจะปรับเปลี่ยนไปได้ตามเงื่อนไขไม่มีเทคนิคอะไรตายตัวที่สามารถใช้ได้ครอบคลุมทั่วประเทศ ทุกภาคแต่ตรงเท่าที่การปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการต่างๆ ในการทำเศรษฐกิจพอเพียงไม่กระทบต่อ 4 อย่างนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปแล้วหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถือได้ว่าเป็นเนื้อหาและแนวทางหลักในการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านวิชาการและสถาบันการเมือง นอกจากนี้ยังสามารถนำเนื้อหาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และอธิบายลักษณะทางกระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายได้อีกทางหนึ่งด้วย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ "กระบวนการสื่อสาร"

นิตยา จิ่งเกษมสุข (2532) ศึกษาเรื่อง "กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติ" ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจของผู้ทำการอบรม รวมถึง เนื้อหาวิธีการ และผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า 1. ผู้ทำการอบรมมีคุณลักษณะที่น่าเชื่อถือ 2. เนื้อหาในการอบรมมีความชัดเจน 3. วิธีการอบรมโดยอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคล 4. ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจได้ และอดทนต่อการปฏิบัติธรรม โดยปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความสัมฤทธิ์ผลคือ ความตั้งใจจริงของผู้เข้ารับการอบรมเอง

ภัทราภรณ์ เพชรแก้ว (2548) ศึกษาเรื่อง "กระบวนการสื่อสารในโครงการ โรงเรียนรักการอ่าน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยเน้นศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน รวมถึงแนวทางการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งนี้ยังได้ศึกษาไปถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการสื่อสารในโครงการอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินโครงการมีการสื่อสารตามขั้นตอนการบริหารโครงการ คือ 1.ขั้นวางแผน 2.ขั้นเปิดตัวกิจกรรม 3.ขั้นประเมินผล และ 4.ขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน โดยครูผู้รับผิดชอบโครงการมีส่วนร่วมในการสื่อสารทุกขั้นตอน ส่วนนักเรียนผู้ช่วยครู มีส่วนในการสื่อสารเพียงขั้นเปิดตัวกิจกรรมเท่านั้น นอกจากนี้สื่อที่ครูใช้ส่งเสริมนิสัยรัก การอ่านมี 2 ประเภท ได้แก่ สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ ไม่ต่ำกว่า 13 กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ การให้ความสำคัญกับทั้งบุคคลภายนอกและภายในโรงเรียน

ทรรศนวรรณ รัตนพิทักษ์ (2548) ศึกษาเรื่อง "กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความรู้ ด้าน การแพทย์ทางเลือก ของมูลนิธิสุขภาพไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสาร ปัญหาและอุปสรรค รวมไปถึงปัจจัยสนับสนุนการสื่อสารเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการแพทย์ ทางเลือก ผลจากการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารเพื่อพัฒนาความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารภายในองค์กร ที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่เป็นทางการ และการสื่อสาร ภายนอกองค์กร โดยมีการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มองค์กรพันธมิตร ผ่านการสื่อสารระหว่างบุคคล และประชาชนผู้สนใจ ผ่านการสื่อสารทุกช่องทาง โดยปัญหาและอุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร คือ การขาดการวางแผนบริหารจัดการการสื่อสารที่ดี และความไม่ชัดเจนของแนวคิดด้านการแพทย์ ทางเลือก

ปิ่นนิตดา นพพานวัน (2533) ศึกษาเรื่อง "กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของ สถาบันสงฆ์ไทย" โดยศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารจากอดีตถึงปัจจุบัน รวมถึงวิธีการและกลวิธีใน การเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง และสำรวจความคิดเห็นกลุ่มประชาชนเกี่ยวกับ รูปแบบการเผยแพร่ธรรมะที่น่าสนใจ จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแพร่ ธรรมะตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เริ่มจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ต่อมาพัฒนาไปสู่การใช้ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จนพัฒนาไปสู่รูปแบบวิธีการเผยแพร่บรรยายและสนทนา ธรรม ปาฐกถา และการจัดนิทรรศการ รวมทั้งพระสงฆ์ในฐานะผู้ส่งสารมีคุณสมบัติที่น่าเชื่อถือ เนื้อหาที่ประยุกต์ให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและมีการใช้สื่อแตกต่างกันออกไปทั้ง เครื่องขยายเสียง และสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งผลจากการสำรวจความคิดเห็นประชาชน พบว่า

ควรมีการพัฒนาความรู้ด้านหลักธรรมและวิชาการทางโลกที่จำเป็นให้แก่พระสงฆ์ และควรแสดงธรรมะในเรื่องใกล้ตัวทันยุคสมัยประกอบกับแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างที่นำมาใช้ได้ในชีวิตปัจจุบันด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “เครือข่ายการสื่อสาร”

อรวรรณ ปิลันธนีโสภา และคณะ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเรื่อง “วิถีชีวิตและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อชุมชนเข้มแข็งของชาวเกาะเกร็ดและชาวนวนครในช่วงวิกฤติและช่วงปัจจุบัน” เพื่ออธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเกาะเกร็ดในช่วง พ.ศ.2538 และชาวนวนครในช่วง พ.ศ.2540 โดยมุ่งศึกษารูปแบบเครือข่ายการสื่อสารของประชากรบนเกาะเกร็ดและนวนคร รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตของชุมชนทั้งสอง ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้ชาวชุมชนเกาะเกร็ดมีความเข้มแข็งมากที่สุด คือ ความผูกพันทางด้านวัตถุและจิตใจของชาวชุมชนในเกาะเกร็ด เนื่องจากมีลักษณะเชื้อชาติ และผู้นำร่วมกัน ในขณะที่ชาวนวนคร คือ ความช่วยเหลือที่ได้รับในยามวิกฤตเกี่ยวกับเงิน การงาน และอาชีพเนื่องจากเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากหลากหลายแหล่งที่แตกต่างกัน จึงทำให้ปัจจัยด้านการเงินและอาชีพในการสร้างความอยู่รอดมีความสำคัญมาก

พรโสภิต จงมีสุข (2545) ศึกษาเรื่อง “เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของชมรมหัวใจไร้สาร” โดยศึกษาจากกลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานปปส. และกลุ่มผู้นำเยาวชนที่เป็นคณะทำงานของชมรมหัวใจไร้สารซึ่งจากการศึกษาพบว่าลักษณะการขยายเครือข่ายเกิดขึ้น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกเกิดขึ้นภายหลังการอบรมตัวแทนหรือทูตหัวใจไร้สารเสร็จสิ้นลง และในช่วงที่สอง เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินกิจกรรมมาระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งมีการสื่อสารระหว่างกันในรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นทางการโดยการสื่อสารระหว่างกรรมการรณรงค์ จะมีการสื่อสารแบบสองทางเกิดขึ้นด้วย

พรรณสิริ จิตรัตน์ (2544) ศึกษาเรื่อง “เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี” โดยเน้นศึกษาที่กระบวนการขยายกลุ่ม และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จจากกลุ่มผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าเครือข่ายมีการสื่อสารแบบรวมศูนย์ พบว่ามีสมาชิกที่ประกอบด้วยเครือข่าย และผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี โดยมีทั้งการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ และการสื่อสารที่เป็นทางการ ภายในเครือข่ายซึ่งมีการครอบงำสูง มีความยืดหยุ่นน้อย ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสมาชิก ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อ

ความสำเร็จในกระบวนการรวมกลุ่มคือ ผู้นำกลุ่มและการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก และในสวนปัจจัยสนับสนุน คือ ลักษณะการสื่อสาร ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง ความเคร่งครัดในกฎระเบียบ โครงสร้างเครือข่ายที่ครอบคลุม และผลงานด้านการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม

ตติยา เลหาตีรานนท์ (2543) ศึกษาเรื่อง "เครือข่ายการสื่อสารและบทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์" พบว่า การจัดตั้งของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อการเป็นศูนย์รวมในการพบปะและทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิก โดยมีการแบ่งลักษณะบทบาทของกลุ่มสมาชิกออกเป็น 4 ระดับ คือ 1.กลุ่มผู้นำ 2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้นำกับสมาชิก 3.การสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน 4.การสื่อสารระหว่างสมาชิกและบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้นำกลุ่มอนุรักษ์จะมีบทบาทในการระดมสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรม และสมาชิกจะมีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อการเผยแพร่สู่คนใกล้ชิด ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะเข้ามาร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรมเมื่อมีโอกาส

ผกามาศ ธนพัฒน์พงศ์ (2545) ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเกษตรของชมรมสื่อมวลชนเกษตรแห่งประเทศไทย" โดยมีการศึกษาถึงลักษณะเครือข่าย รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการก่อตัว และการขยายตัวของเครือข่าย ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าลักษณะเครือข่ายของชมรมสื่อมวลชนเกษตรแห่งประเทศไทยเป็นเครือข่ายที่มีความหลากหลาย มีแกนนำเป็นศูนย์กลาง และประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม คือกลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตร โดยมีทิศทางในการสื่อสารแนวระนาบใน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการขยายตัวของเครือข่ายจะขึ้นอยู่กับทั้งลักษณะของผู้นำ และลักษณะของเนื้อหาสาร และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จคือ ลักษณะของแกนนำ แนวคิดอุดมการณ์ รูปแบบการใช้เครือข่ายระหว่างบุคคล ความต้องการในผลประโยชน์ โอกาสในการสะท้อนปัญหาทางการเกษตร และบริบททางสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

ศิริพรรณ ไชยรัตน์ (2549) ศึกษาเรื่อง "แนวทางสู่ความพอเพียงในแต่ละอาชีพ กรณีศึกษานักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรภาคพิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในปีการศึกษา2549" โดยมุ่งศึกษาคุณพฤติกรรม และลักษณะด้านบุคลิกภาพของบุคคลในแต่ละอาชีพต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพด้านราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักการเงินการ

บัญชี จะให้ความสำคัญกับการลงทุนและการใช้จ่ายมากกว่ากลุ่มวิศวกรและนักคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ กลุ่มบุคคลในช่วงอายุ 26-35 ปี ที่มีสถานภาพโสดและทำงานในระดับปฏิบัติการจะมีการรับรู้และการตัดสินใจตามหลักเหตุผลมาก ซึ่งเป็นกลุ่มที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก

อนันต์ แสงสีวัฒนกุล (2545) ศึกษาเรื่อง "การสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี" เน้นการศึกษาการสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ รวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจและปัจจัยที่มีอิทธิพลในการยอมรับหรือไม่ยอมรับของผู้เข้ารับการอบรม ผลจากการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารในการอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ประกอบไปด้วย วิทยากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเนื้อหาตั้งแต่การบรรยายจนถึงการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งนำไปสู่การเกิดกระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจยอมรับเนื้อหาในการอบรม ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ 1.ความคิดของเกษตรกรที่สอดคล้องกับแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ 2.ความจำเป็นด้านการเงิน 3.ระยะเวลาในการเห็นผล

งานวิจัยทั้งหมดที่นำมาศึกษานั้นเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย และกระบวนการสื่อสาร รวมถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยบางงานวิจัยนั้นเกี่ยวข้องกับบทบาทความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและสมาชิกภายในเครือข่าย บางชิ้นงานเกี่ยวข้องกับเผยแพร่และกระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยให้เกิดองค์ความรู้ที่รอบด้าน และเมื่อพิจารณาจะพบว่ายังไม่ม้งานวิจัยใดที่เคยศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงถือว่าเป็นโอกาสที่ดีในการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไปในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เครือข่าย และกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง” นี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดรูปแบบการวิจัย
2. การกำหนดขั้นตอนในการวิจัย
3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
4. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล
5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดรูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการ การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ สำหรับตอบปัญหานำการวิจัย

การกำหนดขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาและติดต่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และเผยแพร่จาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
2. ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจาก website และเอกสารจากคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงเอกสารจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ทบทวนแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการเข้าไปสัมภาษณ์

4. เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ภาคสนามเพื่อทำการเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมุดจดบันทึก เทปบันทึกเสียง แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น
5. เข้าพบกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูล
6. ทำการบันทึกรายละเอียดของข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการถอดเทปบันทึกเสียงภายหลังการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเป็นที่เรียบร้อย และเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษรโดยจัดเรียงข้อมูลตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย และประเด็นในการสัมภาษณ์
7. ในขั้นตอนสรุปและวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลและรายละเอียดที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลหลังจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด มาสรุปและวิเคราะห์ผลอย่างละเอียด โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้รู้หรือแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารที่ได้มีการรวบรวมไว้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเริ่มจากการขอรายชื่อคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภายหลังจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคคลดังกล่าวแล้ว ใช้วิธีการสุ่มแบบเทคนิคก้อนหิมะ (Snowball Sampling Technique) ให้ได้รายชื่อสมาชิกหรือแกนนำในองค์การพันธมิตรและกลุ่มเครือข่ายคนอื่นๆ เพิ่มเติมในฐานะที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกอีกครั้ง ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ได้มาโดยใช้ในการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในเครือข่าย รูปแบบการไหลของข่าวสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในเครือข่ายและระหว่างเครือข่ายกับสาธารณชน และในกรณีที่ผู้วิจัยไม่ได้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามที่ได้ระบุไว้ทั้งหมด ผู้ทำการวิจัยใช้วิธีการนำบทสัมภาษณ์ที่มีการเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆ มาวิเคราะห์ และ/หรือขอสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือมีตำแหน่งรองลงมาจากกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือช่วยในการทำการวิจัย ประกอบด้วย

1. การศึกษาข้อมูลจากข้อมูลเบื้องต้นทาง **website** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และเอกสารจากศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
2. เทปบันทึกเสียง โดยขออนุญาตจากผู้สัมภาษณ์ในการบันทึกก่อนการสัมภาษณ์
3. สมุดจดบันทึก
4. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (**In-depth Interview**) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาคำตอบในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า และเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวคำถามปลายเปิด (**Open - ended Question**) และมีความยืดหยุ่นในประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยนำแนวคำถามที่จะทำการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบโดยภายหลังจากนั้นผู้วิจัยทำการแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ให้มีความสอดคล้องและครบถ้วนในแต่ละประเด็นตามที่ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้การแนะนำ และทำการจัดเรียงคำถามให้อยู่ในประเด็นเดียวกัน นอกจากนี้แล้ว ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพิ่มขึ้น ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่ได้จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ และความไว้วางใจที่ดีกับกลุ่มเป้าหมาย อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง และก่อให้เกิดความร่วมมือตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย
2. ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการแนะนำตัว หรือชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ทั้งประเด็นที่ต้องการจะสัมภาษณ์ รวมไปถึงขั้นตอนในการทำการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย และก่อให้เกิดความร่วมมือ และสามารถให้ข้อมูลได้ตามความเป็นจริง

การการวิเคราะห์ข้อมูล

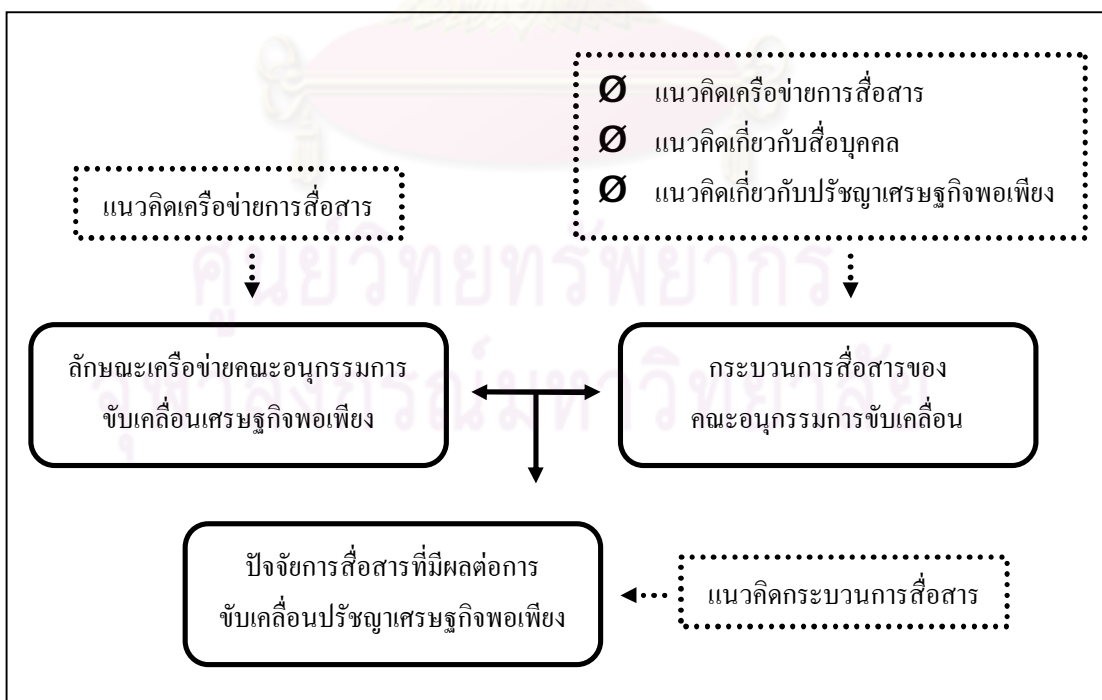
งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาถึง เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยประมวลแนวความคิด และข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล แล้วนำมาจัดเรียงลำดับข้อมูลเป็นกลุ่มต่างๆ และทำเป็นข้อสรุป

หลังจากนั้นได้ทำการจำแนกข้อมูลตามประเด็นหลัก และนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปตอบปัญหาคำถามการวิจัย

การนำเสนอข้อมูล

โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จะนำมารวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ประกอบกับ แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นภาพรวมเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นอย่างไร รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อ กระบวนการสื่อสารและการรวมตัวของเครือข่าย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะของเครือข่าย กระบวนการสื่อสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสื่อสาร ของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิจัยนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ คือ สมาชิกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน และบุคคลในเครือข่ายภาคีรวมทั้งสิ้น 27 คน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1

- ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ส่วนที่ 2

1. ลักษณะของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
2. กระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
3. ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 1

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยและการรวบรวมข้อมูลของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นถึงความเป็นมาและพัฒนาการของการก่อตั้งเป็นเครือข่าย รูปแบบโครงสร้างการบริหารและดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะส่งผลต่อการทำความเข้าใจการดำเนินงานในภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยขอแนะนำเสนอ ดังต่อไปนี้

ที่มาของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากแนวทางการทรงงานและพระราชดำริที่สะท้อนผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ รวมถึงพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ที่พระองค์ทรงเน้นย้ำเรื่องการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยโดยการพัฒนาบนพื้นฐาน การพึ่งพาตนเอง ซึ่งพระองค์ทรงมีพระราชโองการ แก่บัณฑิตผู้จบการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถึงแนวทางแห่งความพอเพียงในปี พ.ศ.2517 จนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังของประเทศในปี พ.ศ.2540 ซึ่งพระองค์ทรงได้มีพระราชดำรัส เน้นย้ำให้พสกนิกรชาวไทยให้เห็นความสำคัญของความพอเพียงที่เน้นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็น ตอนเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าวผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ ของประเทศไทยสะท้อนให้เห็นว่าสังคมและประชาชนชาวไทยมีวิถีชีวิตและการพัฒนาที่ไม่สมดุล มีความประมาท ก้าวไปอย่างรวดเร็วแต่ขาดความรอบคอบ ส่งผลให้มีการบรรจุแนวคิดด้านการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์นำโดยดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงาน คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้น ไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมาได้เกิดผลกระทบกับวิถีชีวิตของคนใน สังคมไทย ส่งผลให้บุคคล และกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมเริ่มมีการหาแนวทางการพัฒนาทางเลือก ใหม่เพื่อความอยู่รอด และยั่งยืน ดังนั้นด้วยบทบาทและภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้ตระหนักเห็นความสำคัญของวิถีความพอเพียงตาม แนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการรวบรวมนักคิด นักวิชาการ ที่เกี่ยวกับการ พัฒนาหลากหลายสาขาภายในประเทศ จำนวน 15 คน ซึ่งนำโดย ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ประธาน คณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้นเพื่อมาช่วยกันระดมสมอง ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ซึ่งใช้ระยะเวลาจำนวน 6 เดือน โดยมีการตีความหมายและนำหลักการทรงงานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นนิยาม ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง และหลังจากนั้นได้กราบบังคมทูลพระกรุณาพระบรมราช วินิจฉัย และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำคำนิยามดังกล่าวไปเผยแพร่และใช้เป็น แนวทางในการพัฒนา ทั้งนี้ภายหลังจากเมื่อหม่อมหลวงพีระพงศ์ เกษมศรี ราชเลขาธิการได้นำความ กราบบังคมทูลพระกรุณาทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2542 เป็นที่ เรียบร้อยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไข และได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอพระมหากรุณา ให้นำออกเผยแพร่ เพื่อน้อม นำเป็นหลักคิดในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และเพื่อเป็น

แนวทางในการปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป ตามที่ปรากฏข้อความในจดหมายสำนักพระราชเลขานุการลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ที่ส่งถึงยังประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ เอกสารเบื้องต้นที่ใช้ในการประมวลคำนิยามดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นพระบรมราชโองการและพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่างๆ เริ่มนับตั้งแต่พระปฐมบรมราชโองการจนถึงเท่าที่มีในขณะนั้นซึ่งจากการสืบค้นพบว่าแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาตามแนวทางที่เรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานปรากฏเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2516-2517 ทั้งที่เป็นพระราชดำรัสในวันที่ 4 ธันวาคม และพระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งปรากฏคำว่า "พอมีพอกิน" และในปี พ.ศ.2540 ปรากฏคำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นครั้งแรก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้เนื่องด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้ฉะฉานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศโดยยึดหลักทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง ประเทศชาติมีความมั่นคง และด้วยแนวทางดังกล่าวจึงได้มีการเชิญนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามารวมตัวกันตั้งกลุ่มพัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในเดือน มีนาคม พ.ศ.2545 และจัดการสัมมนาการพัฒนารอบแนวคิดและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ ศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวนรอน จังหวัดชลบุรีขึ้นเมื่อวันที่ 16-17 พฤษภาคม พ.ศ.2545

"สภาพพัฒนาการเรามีการนำเสนอแนวทางพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมานานแล้วเห็นได้ชัดเจนตั้งแต่ฉบับ 8 สมัย ท่านดร.สุเมธ ก็เริ่มมองเห็นว่าประเทศเราจำเป็นต้องพัฒนาความเข้มแข็งของมนุษย์ พอมาฉบับที่ 9 โดยเฉพาะที่ 10 นี้ผมก็มีโอกาสได้วางกระบวนการตั้งแต่ศึกษาว่าอะไรคือปัญหาของประเทศ จนออกมาเป็นแนวทางพัฒนาซึ่งเราก็มั่นใจที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นต้องมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นออกมา ผมจึงเห็นว่าการพัฒนาที่แท้จริงนั้นก็ต้องเริ่มจากชุมชนที่เข้มแข็ง โดยในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเร็วมาก ระบบเดิมก็เห็นกันแล้วว่าไม่ใช่ทางรอด เราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนา"

(อำพล กิติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

และอันเนื่องจาก มีการวิเคราะห์แล้วว่า ยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจน และมีการตีความที่ หลากหลายเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ จึงเสนอให้เริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อ ความคิดและเชื่อมต่อการขยายผล แนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ที่มีอยู่อย่าง หลากหลายในปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การ นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของ สังคมอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม

“ถ้าพูดถึงพัฒนาการความรู้ความเข้าใจของสังคมไทยกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บอก ได้เลยว่าช่วงแรกๆนั้นคนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจ ไม่รู้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ก็พากันตั้งคำถามว่า เป็นเรื่องการเกษตร เป็นเรื่องของคนจนในชนบทหรือเปล่า”

(อำพล กิติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

ดังนั้นต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอร่าง การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติพิจารณา ในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 7/2546 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2546 และคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีมติให้ความเห็นชอบต่อร่างดังกล่าว ว่าเป็นเรื่องที่ดี ควรสนับสนุน โดยมีข้อเสนอแนะให้เน้นการมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม วิธีการที่ หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การวัดผลสำเร็จเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับเชิงปริมาณ และให้ความเห็นชอบแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

“สภาพัฒน์เรามีแผนพัฒนาที่อิงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาหลายฉบับแล้ว แต่ที่ผ่านมา ทุกคนพอพูดถึงแผนพัฒนายังมองว่าเป็นเรื่องของภาครัฐ พอนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ก็ยังคง มองว่าเป็นเรื่องยาก แล้วจะนำมาใช้แบบไหน นำมาใช้แล้วจะได้ผลหรือ และ เรากำลังจะเน้นแต่ การเกษตรหรือเปล่า แต่ ความคิดของคนทำงานขับเคลื่อนก็ยังคงคิดแบบเดียวกันหมด ว่าถึงเวลา แล้วที่เราจำเป็นที่จะต้องหาวิธีส่งเสริมให้คนไทยทุกคนได้รู้จักและเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง”

(สุทิน ลิ้มปียชาติ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

จากร่างความเห็นชอบดังกล่าวข้างต้น จึงเกิดกระบวนการวางแผนงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอย่างเป็นทางการในเดือนตุลาคม พ.ศ.2546 โดยมีการกำหนดระยะเวลาการขับเคลื่อนระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ.2547-2550 (ต.ค. 2546 - ธ.ค.2550) โดยวัตถุประสงค์ของการกำหนดระยะเวลาการขับเคลื่อนดังกล่าวมี 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้มีขอบเขตระยะเวลาในการประเมินผลการดำเนินงาน
2. เพื่อเป็นการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมไทย
3. เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 ปี ในปี พ.ศ.2549 และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงพระชนมายุครบรอบ 80 พรรษา ในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ.2550

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน

ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม และท้ายที่สุดนำไปสู่การปลูกฝังปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนการทัศนในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับระบบ และโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของสมาชิกในการเข้าร่วมเครือข่าย

จากการศึกษายังพบอีกว่า วัตถุประสงค์ของสมาชิกในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

- 1 เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรเครือข่ายภาคีในหลายภาคส่วน เนื่องจากแนวคิดหลักของสมาชิกต้องการให้เกิดการเสริมสร้างพลังในการขับเคลื่อนประชาสัมพันธ์ด้านความรู้ ความเข้าใจให้มีประสิทธิภาพ

“ผมวางไว้ว่าถ้าหลาย ๆ ส่วนมาช่วยกันมันก็จะเกิดการแพร่กระจายข่าวสารออกไปได้มาก แต่ถ้าที่ผ่านมามีเราทำเพียงคนหรือสองคนมันก็จะกระจายไปได้แค่กลุ่มเล็ก ๆ อย่างผมเองอยู่ที่ ม.เกษตร เองก็เอามาสอน เอามาคุยกับคนที่เราพบ พอมีช่องทางที่จะบอกต่ออธิบายต่อได้ก็พยายามทำมาโดยตลอด และคนในหน่วยงานอื่น ๆ เค้าก็เอาไปพูดในที่ของเค้า มันก็จะเกิดพลังขึ้นในแต่ละสาขาอาชีพ”

(ธินวา จิตรสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

- 2 เพื่อลดช่องว่างและเสริมสร้างช่องทางการสื่อสาร เนื่องจากสมาชิกภายในเครือข่ายเป็นบุคคลที่มาจากหลายสาขาอาชีพแตกต่างกันออกไป ทำให้สมาชิกหลายคนที่ยังขาดความชำนาญในการสื่อสารประชาสัมพันธ์โดยสมาชิกจะสามารถพึ่งพาอาศัยและสร้างความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือองค์กรภาคีที่มีความชำนาญเป็นช่องทางเผยแพร่ได้อีกขั้นตอนหนึ่ง นอกเหนือจากช่องทางที่ตนหรือหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ

“อย่างผมเองก็ไม่ค่อยชำนาญเรื่องการประชาสัมพันธ์เท่าไร๋ ช่องทางก็มีแบบที่เราใช้ ๆ อยู่อย่างพวก ห้องสมุด เอกสารเผยแพร่งานวิจัยที่ส่งต่อ ๆ กันไปในแวดวงวิชาการด้วยกัน ทางคุณอภัยชน ที่เป็นประธานด้านสื่อมวลชนเค้าก็แจ้งมาว่าจะช่วยเป็นช่องทางเผยแพร่สู่ภายนอกในวงกว้างให้ ผมก็ส่งข้อมูลไปให้เค้าบ้าง เวลาที่มีการจัดประชุมสัมมนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

“พวกเราก็ไม่เก่งด้านการสื่อสารกัน ก็ยังจำเป็นที่จะต้องหาคนที่เค้าเก่งเข้ามาช่วยในด้านนี้ พวกผู้ใหญ่เราก็ไม่ได้ลงมาเล่นตรงนี้มากนัก ก็จะปล่อยให้คนที่เค้าทำเป็นได้ทำอย่างเต็มที่ แล้วก็นำมาคุยกันว่าอันไหนดี อันไหนไม่ดี แบบไหนก็มาวิเคราะห์เสริมกันอีกทีหนึ่ง”

(ชาติชาย ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2551)

- 3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความจริงจัง เข้าถึง และมุ่งทำการสื่อสารอย่างต่อเนื่องยั่งยืน อันเนื่องมาจากกระบวนการดำเนินงานเกิดขึ้นจากแนวคิดทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงยึดถือร่วมกันมาโดยตลอด ในทิศทางที่สามารถอธิบายได้ว่า การทำงานแต่ละขั้นตอนนั้นต้องเกิดขึ้นจากความตั้งใจเข้าใจของผู้รับผิดชอบงานในกระบวนการนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในการส่งเสริมการสื่อสารออกสู่สาธารณะชน

สมาชิกและประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีแนวทางว่า กิจกรรมและสื่อที่เกิดขึ้นจะไม่ใช้ชื่อหน่วยงานคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปริมาณจำนวนมาก สาเหตุเนื่องจากจะมุ่งส่งเสริมให้เกิดการเข้ามาร่วมงานในรูปแบบจิตอาสาหรืออาสาสมัคร และสมาชิกในคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะดำรงสถานะเป็นผู้สนับสนุนในการจัดหางบประมาณ และข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง

“ทางคณะตนเองก็พยายามไม่เข้าไปลุยผลิตสื่อเองทั้งหมด เพราะทำเองหมดก็ไม่ไหว ทำไปทำมาเราก็จะทำอยู่นั้นแหละ คนภายนอกเค้าก็ไม่รู้ไม่เห็นความสำคัญ มาขอรับเอกสารไป เอาไปทิ้งรีบล่าก็ไม่รู้ เราก็เลยต้องใช้วิธีเปิดโอกาสให้คนอื่น พวกสื่อมวลชน พวกที่เค้าทำงานด้านเกี่ยวกับสื่ออยู่แล้วเข้ามาช่วยกัน เค้าก็ได้เรียนรู้ไปพร้อมกันกันเรา ก็เกิดความรู้ ความเข้าใจ แล้วก็รับไปทำเองได้โดยที่เราไม่ต้องเข้าไปยุ่งกับเค้าเลย เค้าก็ไปหาทุนเอง อะไรเองได้ เพราะการเริ่มต้นจากความอยากที่จะช่วยกันเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ”

(กัญญารัตน์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

เป้าหมายการดำเนินงานของเครือข่าย (พ.ศ.2547-2550)

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การจัดตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการวางแผนปฏิบัติการในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2547 - 2550 โดย ดร.ปริญานูช พิบูลสรารุณ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2547) เพื่อเสนอต่อประธานและสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จนได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมให้นำมาใช้เป็นเป้าหมายของแผนปฏิบัติการ โดยมีรูปแบบอิงตามแผนปฏิบัติการรายปีงบประมาณภาครัฐ ซึ่งกำหนดให้ครบปีงบประมาณในเดือนตุลาคมของทุกปี เนื่องจากแผนปฏิบัติการเกิดขึ้นโดยแนวคิดของบุคลากรภายในส่วนราชการ และเพื่อให้มีความสอดคล้อง ชัดเจน ในเรื่องงบประมาณและการกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ให้เข้าใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยแบ่งระยะเวลาในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 4 ระยะ ซึ่งประกอบไปด้วย 1.ระยะจุดประกาย 2.ระยะตอกเสาเข็ม 3.ระยะขยายผล 4.ระยะเห็นคุณค่าและสังคมน้อมนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริญานูช พิบูลสรารุณ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และบทสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ชุดตามรอย

เศรษฐกิจพอเพียงของนายอำพล กิติอำพล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ช่วงนั้น อ. ยังทำงานอยู่ที่สภากาชาดอยู่ พอเริ่มมีการพูดกันถึงงานการขับเคลื่อนและสภาพพัฒนาแล้วก็จะตั้งคณะกรรมการขึ้นมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อ. ก็เริ่มคิดแล้วว่าเราจะทำกันยังไงดี ก็เลยคิดออกแบบแผนงานและกระบวนการทำงานขึ้นมา แล้วเอาไปนำเสนอผู้ใหญ่ท่านก็เห็นด้วย อ. ก็เลยเอามาอ้างอิงใช้วางแผนการทำงานทั้งหมด อย่างการสร้างเครือข่าย อ. ก็เอามาลง **power point** แล้วเอาไปสอน เอาไปเผยแพร่อย่างที่เห็นนั่นแหละ”

(ปริยานุช พิบูลสราวุธ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“...ในตอนนี้อย่างไร ก็อยากเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของทางคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีท่าน ดร. หรือ อ.จิรายุ เป็นประธานอยู่ซึ่งเราเองได้วางแผนในเรื่องนี้ ตั้งแต่ 2 หรือ 3 ปีที่ผ่านมาแล้วด้วยซ้ำไป ตั้งแต่ก่อนหน้าที่ผมมาเป็นเลขาธิการที่นี้ด้วยซ้ำไปว่าเราจะมีภาระแบ่งระยะเวลาในการขับเคลื่อนออกเป็นระยะๆ ซึ่งระยะแรกของเราก็คือ เรียกว่า ดอกเส้าเริ่มสร้างรากฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มั่นคง ก็คือ ทำสิ่งต่างๆ เตรียมองค์ความรู้ การสร้างค่านิยมต่างๆ สื่อต่างๆ ที่จะเห็นกันแล้ว ไม่ว่าจะ เป็น การดูอะไรต่างๆ เหล่านี้ เพื่อสื่อให้คนกลุ่มต่างๆ เข้ามาทำความเข้าใจกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และช่วงที่ 2 ก็คือ ช่วงของการออกไปหาภาคีสร้างเครือข่าย ซึ่งขณะนี้ มี 6 หรือ 7 เครือข่ายคณะทำงาน ไม่ว่าจะ เป็น เครือข่ายทางด้านชุมชนเครือข่ายด้านสถาบันการศึกษา แม้กระทั่งเรื่องของสื่อมวลชนเองก็มี คณะทำงานดูแลด้านสื่อมวลชนส่วนต่างๆ อยู่ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสื่อมวลชน แล้วก็ยังมี คณะทำงานด้านภาครัฐ ภาคเอกชน สภาอุตสาหกรรม อะไรต่างๆ เหล่านี้ แม้กระทั่ง นิต้า (NIDA) หรือสถาบันการศึกษาที่เป็นตัวนำในเรื่องกระบวนการในด้านการศึกษาก็มาร่วมกัน ซึ่งรวมแล้วก็มี ทั้งหมด 7 คณะทำงานด้วยนะครับ...”

(อำพล กิติอำพล, รายการโทรทัศน์ ชุด “ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง”)

ทั้งนี้ จากการกำหนดแผนการดำเนินการดังกล่าวจึงเกิดเป็นเป้าหมายการดำเนินงานซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดโดยแยกเป็นรายปีได้ดังนี้

- ปี พ.ศ.2547 มุ่งให้เป็นปีแห่งการจุดประกาย โดยมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ปี พ.ศ.2548 มุ่งให้เป็นปีแห่งการตอกเสาเข็ม โดยมุ่งให้เกิดการสร้างแกนหลักเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่จะไปตัวกลางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และขยายแหล่งการเรียนรู้ ให้เกิดการขยายผลให้เกิดการน้อมหลักปรัชญาไปประยุกต์ใช้
- ปี พ.ศ.2549 มุ่งให้เป็นปีแห่งการขยายผล โดยผ่านเครือข่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีเวทีแห่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมและการเรียนรู้เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกัน
- ปี พ.ศ.2550 มุ่งให้เป็นปีแห่งการเห็นคุณค่าและสังคมน้อมนำไปสู่ปฏิบัติ โดยมุ่งรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักถึงความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และน้อมนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า สมาชิกของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงยังได้มีแนวคิดในการกำหนดเป้าหมายในงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของตนเองไว้อันได้แก่

● เป้าหมายทั่วไป

1. เน้นการกำหนดเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปิดรับ ประยุกต์ใช้ และขยายผลระหว่างสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นร่วมกันตามแนวคิดการพัฒนาโดยอิงความแตกต่างตามบริบทหรือภูมิสังคม เพื่อการลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“ชุมชนก็สำคัญ ส่วนกลางก็สำคัญ แต่จะทำให้ส่วนกลางเดินไปได้ ก็ต้องลงไปดูที่ชุมชนท้องถิ่นด้วย ไม่ใช่ส่วนกลางก็เดินไปไม่มองออกไปไกล ๆ เดินได้เร็ว แต่ก็ไม่สมดุล แล้วไม่ใช่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แบบสำเร็จรูปเหมือนกันทุกที่ นี่แหละสิ่งที่เราต้องมองว่าที่ไหนเหมาะกับการพัฒนาแบบใด เราถึงเรียกกันว่าพัฒนาตาม ภูมิสังคม เพราะเชื่อว่าทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่มีลักษณะไม่เหมือนกัน ความต้องการแตกต่างกัน เมื่อทุกคนเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงแล้วต้องนำเอาไปใช้ได้ในชีวิตจริง พร้อมกันไปทั้งชุมชน”

(อำพล กิติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

2. เน้นการกำหนดเป้าหมายทางด้านการสื่อสารเพื่อขยายผลในกลุ่มบุคคลทั่วไป เพื่อการสร้างการยอมรับโดยมุ่งส่งเสริมให้บุคคลหรือผู้ที่ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจน

เป็นที่เข้าใจดีในระดับหนึ่งแล้ว ก็ควรมีสักยภาพพอในการนำไปเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกับบุคคลรอบข้างอื่น ๆ ได้

“เรามีการเผยแพร่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเราก็ต้องมองว่าแค่ทำให้คนเข้าใจเฉย ๆ ไม่พอ แต่จะให้ดีเราก็ต้องหาวิธีการกระตุ้นให้คนทั่วไปสามารถนำไปใช้ได้ นำประยุกต์ได้ แล้วก็ช่วยกันนำไปสื่อสารต่อกับคนรอบข้างด้วย”

(พทุฑิตา เขียวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

เป้าหมายในเครือข่ายภาคประชาสังคม

จากการศึกษาพบว่า ได้มีการวางเป้าหมายงานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในลักษณะมุ่งเน้นการหวังผลให้ประชากรภายในชุมชนเรียนรู้ และเข้าใจหลักการหรือแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเรียนใกล้ตัวทุกคน สามารถประยุกต์ใช้ได้กับวิถีชีวิตของตนเอง ตามวิธีการเรียนรู้แบบวิถีธรรมชาติ ผ่านการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์ความสำเร็จในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน

“ทุกครั้งที่ผมแนะนำเค้าไป ก็หวังให้เกษตรกรหรือแม้แต่คนในชุมชนเองเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องที่เข้าใจยาก ขอให้รู้เท่านั้นเองว่าทำอะไรก็ได้ ให้พออยู่ พอกิน ไม่ไปโกงใคร หรือมีกิน มีใช้ มีหลักประกัน ถ้าทุกคนที่เรียนรู้จากผมไปแล้วเข้าใจเอาไปทำ เอาไปใช้ ก็ถือว่าสำเร็จ”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

เป้าหมายในเครือข่ายภาควิชาการและสถาบันการเมือง

จากการศึกษา พบว่า ในการดำเนินงานการขับเคลื่อนมีเป้าหมายมุ่งเน้นหวังผลให้เกิดผลลัพธ์ ดังต่อไปนี้

1. มุ่งเน้นให้สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย ดำรงสถานะเจตนาธรรมให้เปิดองค์กรของตนเองให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของทั้งนักวิชาการ นิสิต นักศึกษา โดยสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้สู่กลุ่มบุคคลในแวดวงวิชาการและการศึกษา

“ทางเครือข่ายก็พยายามนำเสนอข้อมูลแล้วก็งานวิชาการที่เราส่งเสริม ทั้งจัดอบรม สัมมนา สร้างหลักสูตรการเรียนการสอนในนิต้าแล้วก็เปิดโอกาสให้ทั้งนักศึกษาและคนทั่วไปที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ด้วยกัน เวลาเราจัดประชุมทางวิชาการเราก็พยายามชักชวนให้แต่ละมหาวิทยาลัย รวมทั้งราชภัฏหรือพวกนักวิชาการ หันมาร่วมกันทำตามแบบที่เรากำลังทำอยู่ ถ้ามี

กิจกรรมไรท์เอามาแลกเปลี่ยนกันมันก็จะเกิดการขับเคลื่อนในทางเดียวกัน มันก็เกิดพลัง แต่เราก็ไม่ไปบังคับเขานะ เพราะแต่ละมหาลัยก็มีแนวบริหารของตัวเอง ส่วนทางภาคการเมืองเราก็ไม่ได้หวังจะไปยุ่งปรับอะไรกับตัวนักการเมือง อันนี้เราไม่ไปยุ่ง เราก็ใช้แนวทางผ่านสถาบันพระปกเกล้าแทน”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

2. มุ่งเน้นให้เกิดการต่อยอดทางความคิด การวิจัย ตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้ที่สนใจและเข้ามาศึกษาเรียนรู้ต้องเกิดกระบวนการคิดเพื่อวิเคราะห์ ต่อได้ว่าจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้อย่างไรบ้างในการใช้ชีวิตประจำวัน และต้องมีความสามารถนำไปสื่อสารกับบุคคลอื่นต่อได้

“ทางผมก็วางเป้าหมายเอาไว้ว่าการที่เราทำงานเป็นอาจารย์เป็นนักวิชาการ ผมก็จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสถาบันฝึกอบรมแล้วก็วิชาเศรษฐกิจพอเพียงเนี่ยแหละ ปรับเปลี่ยนนักศึกษาให้พวกนักศึกษาเอาออกไปใช้ได้ เอาไปทำงาน เอาไปส่งต่อให้ครอบครัวและคนรอบข้าง ยังมีใครนำไปศึกษาวิจัยได้ยิ่งเป็นประโยชน์”

(อดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551)

“ผมหวังว่าผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปจะเห็นคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มองเห็นประโยชน์จากตัวอย่างที่นำมาสอน เห็นตัวอย่างจากการปฏิบัติของตนเองที่ยึดหลักความพอเพียง เพราะผมก็พยายามหาตัวอย่างมาให้ดูมาก ๆ จะได้ว่าแต่ละคนเค้าประยุกต์แตกต่างกันยังไง”

(ธวัชชัย ศุภดิษฐ์, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2551)

นอกจากนี้เป้าหมายทางด้านการต่อยอดทางความคิดและงานวิจัยยังมีสมาชิกภายในเครือข่ายกำหนดเอาไว้ว่าจะต้องมีการต่อยอดหรือสร้างงานวิจัยในทุกระดับตั้งแต่นิสิต นักศึกษา จนถึงกลุ่มอาจารย์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เกิดความหลากหลายขึ้นด้วย

“ผมก็ทำงานร่วมกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมา ช่วงหลังเค้าก็เชิญผมเข้าไปเป็นกรรมการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง ของทางนิด้า ผมก็เห็นเค้าพยายามส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยน และสร้างงานวิจัยในแง่การพัฒนามาตลอดทั้งในระดับนักศึกษาเอง หรือในกลุ่มอาจารย์ด้วยกัน ผมก็เห็นด้วยกับเค้า”

(สุขสรร กัญตบุตร, สัมภาษณ์, 29 กุมภาพันธ์ 2551)

3. มุ่งเน้นให้เกิดการนำงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติจริง โดยผลิตผลของงานวิจัยต้องตอบสนองความต้องการของสังคมและตอบสนองต่องานการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในสภาพสิ่งแวดล้อมหรือบริบททางสังคมจริง

“ถ้างานวิจัยของเราถูกนำไปใช้เปลี่ยนแปลงพัฒนาคนได้ หรือมีคนสนใจนำไปต่อยอดก็ถือว่าเราทำได้สำเร็จ งานวิชาการเราก็ตอบโจทย์การพัฒนา”

(ตุจเดือน พันธุนาวิน, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2551)

เป้าหมายในเครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน

จากการศึกษา พบว่า ในการดำเนินงานการขับเคลื่อนมุ่งเน้นหวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังต่อไปนี้

1. มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง ทางความคิด ทศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจในทุกระดับ ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีคิด วิถีตัดสินใจที่สามารถประยุกต์ใช้กันได้กับทุกองค์กร ทุกสาขาอาชีพ โดยอย่ายึดติดกับความเข้าใจในอดีต ที่มีการพูดถึงกันว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกร หรือความยากจน

“ผมต้องการให้องค์กรธุรกิจทั้งขนาดใหญ่และSME หันมาเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นใช้ได้จริงกับองค์กรของตนเอง เพราะที่ผ่านมาก็เข้าใจผิดกันมาโดยตลอด เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจน ไม่ยอมพัฒนา เป็นเรื่องของเกษตรกร ส่วนใหญ่ก็มองแบบนี้ ผมก็หวังเอาไว้ว่าจะมีธุรกิจขนาดใหญ่ที่ก้าวออกมาเป็นตัวอย่าง เป็นผู้นำชี้ให้ธุรกิจอื่น ๆ เห็นว่ามันใช้ได้จริง”

(อาชนิ เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551)

2. มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายกลุ่มองค์กรธุรกิจที่น้อมนำหรือสนใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากภายในองค์กรของตนเองก่อน แล้วจึงนำความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสานเครือข่ายระหว่างองค์กรธุรกิจ เพื่อสร้างตัวอย่างการเรียนรู้ในการบริหารจัดการองค์กรให้เห็นเชิงรูปธรรม

“ดิฉันเองเข้าใจว่าสภาพัฒน์และทางหอการค้าเราก็พยายามที่จะทำให้องค์กรธุรกิจหันมาเปิดรับเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีทัศนคติที่ดีขึ้น แล้วหันมาลงปฏิบัติ ซึ่งก็ต้องสร้างเครือข่ายองค์กรธุรกิจให้มาช่วยกันสร้างตัวอย่าง แล้วนำเสนอเชิงรูปธรรมกับผู้บริหาร ถ้าพูดไปแล้วผู้บริหาร

ก็มีเวลาน้อยเราก็ต้องใช้วิธีทำให้เห็น อย่างเราก็นำมาใช้กับการบริหาร มาใช้กับพนักงานของโตชิบ่า ซึ่งก็หวังว่าองค์กรอื่นจะนำไปใช้อย่างที่เราทำ”

(กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2551)

3. มุ่งเน้นให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายในกลุ่มผู้บริหารหรือผู้ประกอบการ โดยสร้างพื้นที่พบปะพูดคุยระหว่างนักธุรกิจด้วยกันด้วยมุมมองใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และความเข้าใจ

“ทางเครือข่ายก็พยายามสร้างหลักสูตรการอบรม สัมมนาเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างผู้บริหารเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านหอการค้า ตลาดหลักทรัพย์ สภาอุตสาหกรรมหรือ IOD แบบเนี้ย ผู้บริหารเค้าก็น่าจะเข้าใจมากขึ้น”

(อาธิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

เป้าหมายในเครือข่ายภาคผู้นำทางความคิด

จากการศึกษา พบว่าในการดำเนินงานการขับเคลื่อนมุ่งเน้นหวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังต่อไปนี้

“เราจะนำผู้นำทางความคิดของสังคมมาพูดให้คนในสังคมนั้นฟัง เพื่อให้คนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากไม่ยอมรับเลย มาเริ่มมองน้อย จากมองแล้วก็นำมาพูดคุย แล้วก็ทดลองใช้ดู ซึ่งผมก็เชื่อว่าสุดท้ายจะต้องนำไปปฏิบัติแน่นอน ขอแค่ให้เริ่มลองเท่าแหละ”

(ธินวา จิตรสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

เป้าหมายในเครือข่ายองค์กรภาครัฐ

จากการศึกษาพบว่าในการดำเนินงานการขับเคลื่อนมุ่งเน้นหวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังต่อไปนี้

“เราหวังว่าหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือแม้แต่การปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กับตนเองก่อนตั้งแต่นโยบาย จนถึงคนในองค์กร ถ้าทำแบบนี้ได้หน่วยงานพวกนี้ทำอะไรก็จะคิดถึงความพอเพียงเป็นแกนหลักแล้วก็พัฒนาบทบาทของตนเองต่อไปได้ ที่สำคัญต้องยั่งยืนด้วย”

(อำพล กิติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

เป้าหมายในเครือข่ายภาคสถาบันการศึกษาและเยาวชน

จากการศึกษา พบว่า ได้มีการวางเป้าหมายงานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. มุ่งเน้นการหวังผลให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนกระทั่งมีความพร้อมทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ ทรัพยากรบุคคล วิธีการถ่ายทอด เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในแวดวงการศึกษาไปสู่วิถีพอเพียง

“อาจารย์เองก็หวังเอาไว้ว่าเมื่อเราพยายามขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปแล้ว ทุกคนในกระบวนการศึกษาเรียนรู้ควรที่จะรู้แล้วว่าเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ตั้งแต่ครูผู้สอน เด็กนักเรียนเองแล้วก็คนที่อยู่ในกระบวนการขับเคลื่อนเองด้วย แล้วแค่นี้ยังไม่พอจะต้องนำเอาไปปฏิบัติในชีวิตของเค้าเองพอรู้แล้วก็แบ่งปันช่วยเหลือคนอื่นต่อ พฤติกรรมเด็กไทยเรื่องการกิน การใช้เงินต้องเปลี่ยนเค้าควรต้องรู้ว่าจะใช้ชีวิตอย่างไรให้เกิดความพอเพียง”

(ปรียานุช พิบูลสรารุณ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

2. มุ่งเน้นการหวังผลให้เกิดโรงเรียนต้นแบบจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงหวังผลให้เกิดกระบวนการถ่ายทอด การพัฒนาระบบการเรียนการสอน และการบริหารจัดการโรงเรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งสู่โรงเรียนต้นแบบ ที่กระทรวงศึกษาธิการและเครือข่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคสถาบันการศึกษาและเยาวชนพยายามสร้างโรงเรียนตัวอย่างให้เห็นเชิงรูปธรรมด้วยตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นมาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งภายในปี พ.ศ.2549 มีการนำไปทดลองใช้ใน 9 โรงเรียน และขยายผลได้ 135 โรงเรียนภายในปี พ.ศ.2550

“ทางคณะเราก็อยากที่จะให้เกิดโรงเรียนที่นำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกสังกัดทั่วประเทศ เราก็พยายามส่งเสริมให้โรงเรียนเค้าทำสำเร็จแล้วนำไปกระจายต่อ ยิ่งสำเร็จมากก็กระจายได้ทั่วถึงมากตามไปด้วย”

(นริสา พิษัชรุตมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาพบว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้วางเป้าหมายระยะยาวภายหลัง ปี พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ได้สิ้นสุดวาระการทำงานภายใต้

คำสั่งแต่งตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

เป้าหมายการดำเนินการในระยะยาวภายหลัง พ.ศ.2550 (ศุภาญา ธนวัฒน์เสรี, 2550)

1. คนไทยทุกระดับมีจิตสำนึก ค่านิยมและกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีเครือข่ายการเรียนรู้และความร่วมมือในภาคส่วนต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
3. ระบบโครงสร้างของการพัฒนาประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงโดยกำหนดแนวทางหรือยุทธวิธีในการขับเคลื่อนไว้ดังนี้
 - S** เชื่อมโยงกลุ่มหรือบุคคลที่มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสร้างแกนเครือข่ายขับเคลื่อนและสร้างกระแสเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มย่อย (**Many small movement**) เพื่อเป็นพื้นฐานของการขับเคลื่อนต่อไป
 - S** ร่วมมือระหว่างแกนเครือข่ายโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการถอดบทเรียนเศรษฐกิจพอเพียง จากกิจกรรมตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม (**Show Cases หรือ Best Practices**) ในสาขาต่างๆ
 - S** พัฒนาแนวคิดให้ชัดเจน โดยการสร้างองค์ความรู้ และนำเสนอเป็นทางเลือกหนึ่งของแนวทางการพัฒนา
 - S** เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่พลังศรัทธาอันทามติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคม
 - S** สร้างสื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง (**Communication for Change**) ประมวลความรู้และบทเรียนต่างๆ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่สู่ประชาชน เน้นการสร้างให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลง
 - S** ขยายผลในภาคส่วนต่างๆ ให้เกิดพลังเครือข่ายที่มีแรงมากเพียงพอ (**Momentum**) ที่จะทำให้เกิดการขยายวงของกระแสเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดแผนการดำเนินงานไว้จำนวน 4 แผนงาน ได้แก่

1. แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างแกนกลางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทำหน้าที่ขยาย เชื่อมโยง และพัฒนาเครือข่ายแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเครือข่าย ให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ร่วมกัน เพื่อให้สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนในภาคส่วนต่างๆ นำเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ และขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง

2. แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษาวิจัย โดยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ที่ชี้ให้เห็นแนวทาง วิธีการ ตลอดจนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การพัฒนาวิชาการจะเน้นการวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อให้มีแนวทางเลือกในการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ และการสร้างระบบเตือนภัยเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในสังคม

3. แผนงานสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน วิทยากรกระบวนการ ครู ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง เป็นต้น ให้มีโอกาสไตร่ตรองและเรียนรู้จากการปฏิบัติ จนสามารถตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ น้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ การสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้นี้ จะเน้นการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อหารูปแบบ การหาตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และเหมาะสม ตลอดจนสร้างความพร้อมของแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้สามารถนำไปดำเนินการต่อได้เองอย่างต่อเนื่อง

4. แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคม โดยสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้าง ปลุกฝังค่านิยม และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์

และเผยแพร่จะต้องมีวิธีการและรูปแบบในการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งสอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้จากการศึกษาผลของแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าได้มีการกำหนดโครงการและกิจกรรมโดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

แผนงานด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาวิชาการกลาง

โดยมีโครงการและกิจกรรมภายใต้แผนงานประกอบด้วยโครงการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานและองค์กรชุมชนเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายและงานฝ่ายเลขานุการที่เป็นไปเพื่อส่งเสริมการจัดสัมมนาเพื่อพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงการจัดทำหนังสือเอกสารและเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการสำรวจความรู้ ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ ร่วมกับวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมดำเนินโครงการชุมชนพอเพียงบนพื้นฐานวัฒนธรรม และร่วมกับกรมกิจการพลเรือนทหารบก กองทัพบกดำเนินโครงการ 80 พรรษา 80 ตำบลเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการวิจัย

โดยมีโครงการและกิจกรรมภายใต้แผนงานประกอบด้วยโครงการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม องค์กร พื้นที่ ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตโครงการสังเคราะห์องค์ความรู้จากกรณีศึกษาในชุมชนและองค์กรต่างๆ ที่มีวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่จัดทำงานวิจัยและรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนฯ ต่อไปร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

แผนงานสร้างกระบวนการเรียนรู้

โดยมีโครงการและกิจกรรมภายใต้แผนงาน ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาวิชาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนในหรือนอกระบบ กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาโททางด้านการจัดการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแนวปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการพัฒนาวิทยากรอาสาสมัครเศรษฐกิจพอเพียง โครงการจัดทำกรณีศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่างๆ การคัดเลือกโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่การศึกษาใน 9 อนุภูมิภาคทั่วประเทศ การพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาโททางด้านการจัดการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ การพัฒนาชุดการเรียนรู้ปรัชญาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นเครื่องมือต้นแบบประกอบการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

โดยมีโครงการและกิจกรรมภายใต้แผนงาน ประกอบด้วย โครงการวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาสื่อเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเผยแพร่สู่สาธารณะ โครงการประกวดความเรียงเรื่องตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จักและโครงการผลิตสื่อเฉพาะกิจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดทำสารคดีโทรทัศน์ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่างๆ การจัดทำสารคดีวิทยุเรื่องค้นความคิด ชีวิตที่พอเพียง การจัดทำประกวดสื่อประกอบการเรียนการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สมุดภาพนิทานและการ์ตูนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

ระยะเวลาและแนวทางดำเนินการ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ระยะเวลาในการดำเนินการไว้ทั้งสิ้น 4 ปี 3 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึงเดือนธันวาคม 2550 ซึ่งจะแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ เพื่อประเมินผลการดำเนินการและปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความก้าวหน้า โดยจะเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ระยะที่หนึ่ง ในเดือนพฤษภาคม 2548 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครบรอบวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครบ 55 ปี ภายใต้ต้นพมหาเศวตฉัตร และจะทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายผลการดำเนินงานระยะที่สองเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 80 พรรษาในเดือนธันวาคม 2550

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวนี้จะเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพึ่งตนเอง และการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีใน

เวทีโลก เพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับ การเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ สามารถปรับตัว เลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆจากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548)

ส่วนที่ 2

ปัญหานำการวิจัยที่ 1 ลักษณะของเครือข่ายคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงพบผลการวิจัยมีดังนี้

โครงสร้างการดำเนินการของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ. 2547 - 2548

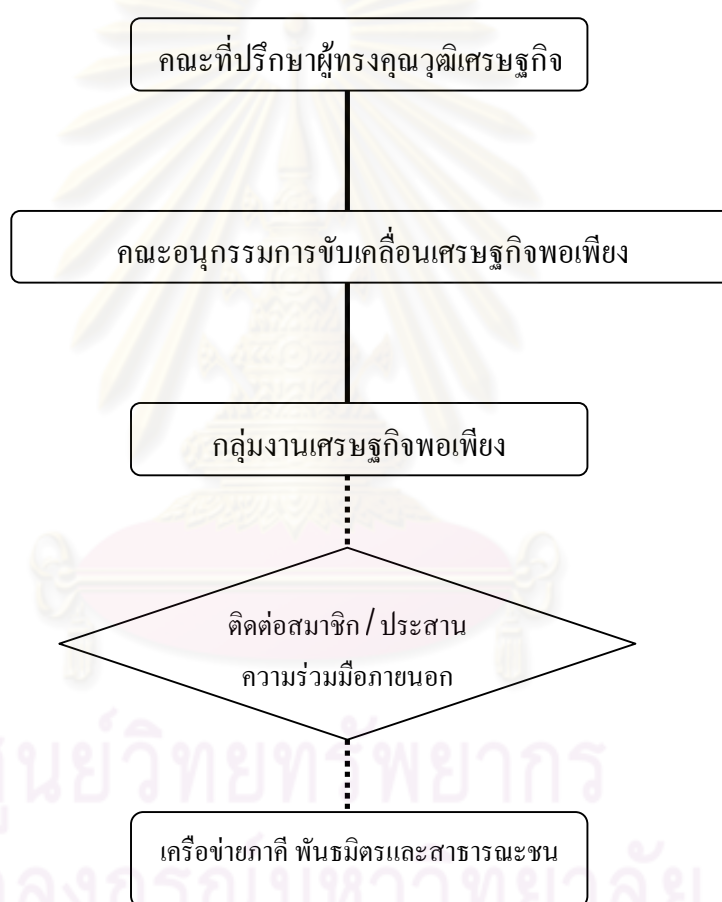
จากการศึกษาพบว่า นักวิชาการและบุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้วางหลักการเพื่อกำหนดกลไกในการบริหารจัดการว่าควรอยู่ในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการระดมพลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน โดยโครงสร้างการบริหารจัดการสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะเชิงแนวทาง และข้อพึงพิจารณาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับที่ 2 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติให้เกิดการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆของสังคม กำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมหลักๆของการดำเนินงาน ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมภายใต้แผนงานในการสร้างขบวนการขับเคลื่อนฯ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน

ระดับที่ 3 กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสำนักงานฯ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเบื้องต้นของเครือข่าย ดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางที่คณะกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบ และรับผิดชอบการดำเนินงานในภาคปฏิบัติ ตลอดจนการบริหารจัดการทั่วไป

จากข้อมูลข้างต้นสามารถอธิบายกลไกหรือโครงสร้างการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ. 2547 - 2548 ได้ดังนี้

ภาพที่ 8 แสดงกลไกการทำงานคณะกรรมการในช่วงปี พ.ศ.2547 - 2548

ทั้งนี้ กลไกการขับเคลื่อนทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ สมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และฝ่ายเลขานุการหรือกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นจากการเสนอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ

ให้ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือบุคลากรที่สามารถขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสังคมและประกอบกับการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน 2 ส่วนหลักอันสำคัญซึ่งได้แก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งในเวลาต่อมาได้เกิดการก่อตั้งกลุ่มศึกษาเรียนรู้และกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเพื่อรับหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการให้กับคณะบุคคลหรือคณะกรรมการที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการภายใต้การแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงได้รับมอบหมายให้ประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในการประสานงานร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย โดยกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงยังได้รับหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพื่อติดต่อประสานงานกลุ่มสมาชิก นักวิชาการ และองค์การภาคีต่างๆ เพื่อให้เกิดการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวนาริส พิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“...ช่วงแรกสภาพัฒน์เรามีการเตรียมศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นฐานความรู้ซึ่งช่วงนั้นคนยังเข้าใจไม่มากนัก ต่างคนก็ต่างทำเราก็เลยต้องประสานกับคนอื่นๆจำนวนมากพวกนักวิชาการมหาวิทยาลัย นักเศรษฐศาสตร์การเงินหรือพวกนักวิจัย เพื่อเข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองการขับเคลื่อน บางคนก็ทำกันอยู่แล้วก็มาเล่าให้ฟัง บางคนก็สนใจจะนำไปใช้ก็มานั่งคุยกันว่าจะเอาไปใช้แบบไหนได้บ้าง ช่วงนี้จะมีคนติดต่อเข้ามาเยอะอยู่เหมือนกัน เราเองก็เลยต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างอนุกับคนภายนอกเพิ่มขึ้นไปอีกนอกเหนือจากการติดต่อคนภายในคณะอนุกันเองด้วย...”

(นาริส พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

กลไกการดำเนินการของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2549 - 2550)

จากการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการดำเนินงานเพื่อศึกษาสร้างองค์ความรู้และกิจกรรมต่างๆ มาเป็นระยะเวลา 2 ปี คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงพบว่ากระแสความสนใจของสังคมที่เกิดจากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ขยายสู่วงกว้างครอบคลุมเครือข่ายในหลายด้าน ประกอบกับการเสริมแรงในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปนั้นนั้นยังต้องอาศัยบุคลากร องค์กร และแนวร่วมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงการ

พัฒนาแบบการมีส่วนร่วมอย่าทั่วถึงกันทุกภาคส่วน ตามแนวทางแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น รวมทั้งการระบวงการขับเคลื่อนนั้นจะไม่สามารถบรรลุไปได้หากเกิดจากกลุ่มบุคลากรเพียงกลุ่มเดียวหรือกลุ่มขนาดเล็ก ดังนั้นจึงได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายที่มีอยู่เดิมว่าต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างกลไกการทำงานในรูปแบบการสานหรือขยายเครือข่ายภาคีเพิ่มมากขึ้น โดยจากการศึกษายังพบว่าปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการขยายสมาชิกเครือข่ายมีดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยจากอัตราบุคลากรมีจำนวนจำกัด โดยมีสาเหตุจากลักษณะภารกิจในการทำงานของสมาชิกในเครือข่ายการขับเคลื่อน ซึ่งมีการปฏิบัติงานประจำและภารกิจพิเศษในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“ผมเข้าใจว่าช่วงนั้นภารกิจของการขับเคลื่อนน่าจะเห็นแล้วว่าอนาคตจำนวนคนที่มีอยู่เดิมคงไม่พอแน่ ๆ ค่าเลยต้องขยายสมาชิกเครือข่าย จะใช้แต่คนในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงของสภาพัฒน์ คนก็น้อยงานราชการจะขยับขยายก็ไม่ง่ายนัก”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ยังมีการประเมินความจำเป็นที่ต้องใช้อัตรากำลังคนเพิ่มขึ้นจากแผนงานที่มีการขยายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกลุ่มเป้าหมายดังนั้นจึงต้องดำเนินการสรรหาบุคลากรเข้ามาในกระบวนการขับเคลื่อนเพิ่มเติมดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสาพิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“เนื่องจากคนเราน้อยแต่งานเราเริ่มเยอะจะหาคนมาช่วยเพิ่มเติมจากในระบบหรือจากสภาพัฒน์ก็เป็นเรื่องลำบากพอสมควร ซึ่งคนที่ทำงานอยู่ก็รับผิดชอบงานเลขานุการให้ทั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานไปพร้อมกันด้วยอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อเราประเมินแล้วถ้าใช้คนเท่าที่มีอยู่คงไม่เพียงพอ เราก็เลยต้องหาคนเข้ามาช่วยกันเพิ่มเติม”

(นริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงยังได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์สำหรับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะต้องมีการขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นซึ่งต้องอาศัยกลุ่มบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสายงานอาชีพต่างๆ ดังที่

ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ในระยะปีที่ 3 เพื่อสานหรือขยายกลุ่มเครือข่ายภาคีในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ ดั่งคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริยานุช พิบูลสรารุท หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ดังนี้

“อาจารย์ก็วางแผนเอาไว้ว่าจะมีการขยายเครือข่ายว่าพอขับเคลื่อนไประยะหนึ่ง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่เราจะก้าวอยู่กับที่ หรือยืนอยู่ที่เดิม ดังนั้นเราจำเป็นต้องขยายความร่วมมือออกไปมันก็จะได้ผลมากกว่าหรือเพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งก่อนที่อาจารย์จะเขียนแผนออกมาก็ต้องผ่านการคิด และค้นคว้ามาจนสามารถสรุปเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยหนึ่งในนั้นก็มีขั้นตอนของการขยายการขับเคลื่อน ขยายกลุ่มเป้าหมาย ขยายกลุ่มคนทำงาน”

(ปริยานุช พิบูลสรารุท, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

2. ปัจจัยจากลักษณะการทำงานด้านการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร โดยในการดำเนินงานต้องอาศัยช่องทางการสื่อสาร ทรัพยากรและความเชี่ยวชาญของบุคคลากรในภาคเอกชน โดยเฉพาะสื่อประเภทบุคคลในการขยายความรู้ความเข้าใจสู่กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นไปดั่งคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“งานหลายอย่างก็ต้องใช้เครือข่ายที่รู้และเข้าใจจริง ๆ อย่างด้านสื่อมวลชนและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ยิ่งไงก็ต้องพึ่งบุคคลากรจากภาคเอกชน ซึ่งทรัพยากรที่เรามีอยู่อาจไม่เพียงพอ เพราะเราก็ไม่ได้มีความชำนาญทุกด้าน ดังนั้นหากเราเชิญคนจากภาคเอกชนเข้ามาร่วมกับเราได้เพิ่มเติมย่อมขับเคลื่อนไปได้ไกลกว่า”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

3. ปัจจัยด้านขนาดและความหลากหลายของพื้นที่ในการสื่อสารหรือการขับเคลื่อน โดยการขับเคลื่อนในเขตพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ หรือมีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคต้องอาศัยบุคคลากรที่มีความใกล้ชิดหรือคล้ายคลึงกันในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ดั่งคำให้สัมภาษณ์ของนายธันวา จิตสงวน รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังนี้

“ในการขยายขอบเขตการขับเคลื่อนเราจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามพื้นที่ วัฒนธรรม หรือลักษณะสังคมในแต่ละแห่ง ซึ่งแน่นอนว่าหากเราจะสร้าง

ความเข้าใจในเรื่องอะไรก็ตามกับคนในพื้นที่ที่แตกต่างกัน หากมีคนที่มึ่ลักษณะเหมือนกันสื่อสารระหว่างกันเอง ย่อมสร้างความไว้นือเชื่อใจ และเข้าถึงได้มากกว่า”

(ธันวา จิตสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

นอกจากนี้ การเผยแพร่ในกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะแตกต่างกัน อาทิ กลุ่มอาชีพ กลุ่มความเชื่อ หรือกลุ่มที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ต้องอาศัยกลุ่มผู้สื่อสารหรือกลุ่มผู้ขับเคลื่อนที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายวิบูล เข้มเฉลิม กรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“หากจะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้ต้องอาศัยคนที่คุยกันรู้เรื่อง ต้องเป็นคนที่รู้จริง ทำเป็น อย่างเศรษฐกิจพอเพียง ต้องหาคนที่เข้าใจแล้วต้องเป็นคนที่น่ามาใช้จริงด้วย หากคนแบบนี้มาช่วยกันพูด มาช่วยกันทำ มันถึงจะไปได้ เช่น พวกผู้นำเกษตรกร ผู้นำชุมชนนี้แหละ”

(วิบูลย์ เข้มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม พ.ศ.2551)

ดังนั้นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันต้องอาศัยบุคลากรที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นกว่าบุคลากรที่มาจากส่วนราชการหรือกลุ่มคนที่มีลักษณะเช่นเดียวกันเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องขยายจำนวนสมาชิกในเครือข่ายให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายอาชวี เตาลานนท์ กรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ผมเข้าใจว่าการทำความเข้าใจกับภาคเอกชน เรายังจำเป็นต้องหาคนในภาคธุรกิจเข้ามาช่วยกันเพิ่มขึ้น มีคนที่อธิบายหรือปฏิบัติให้เห็นจริงว่าเศรษฐกิจพอเพียงดีอย่างไรกับภาคธุรกิจ ซึ่งเราต้องอาศัยคนในวงการธุรกิจที่เชื่อมั่นในเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่ต่อไป โดยการทำให้เห็นเป็นตัวอย่างและอธิบายให้เห็นว่าสามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้แบบไหนและอย่างไรได้บ้าง”

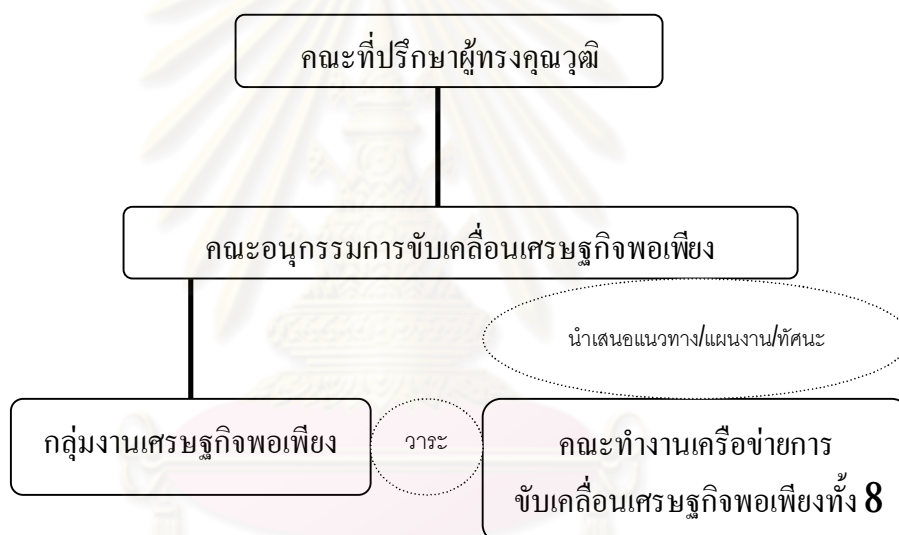
(อาชวี เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551)

4. ปัจจัยด้านอิทธิพลจากผู้นำทางความคิดต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยหากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผู้สื่อสารที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อต่อกลุ่มเป้าหมายจะสร้างให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายอดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ประจำคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“การขยายกลุ่มคณะทำงาน นอกจากจะได้คนที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว ผมเชื่อว่าจะเป็นการเพิ่มผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาในเครือข่าย อย่างด้านการศึกษาและวิชาการก็จะมีครู อาจารย์ เข้ามาร่วมงานกัน กลุ่มคนเหล่านี้ก็จะนำไปประยุกต์กับเนื้อหาที่นำไปสอน ซึ่งผู้สอนก็มีส่วนต่อความเชื่อและความคิดของนักศึกษา ซึ่งคณะทำงานอื่นๆ ก็คงมีลักษณะคล้ายกัน”

(อติศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์ได้โดยภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 9 อธิบายการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์

จากภาพที่ 9 เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลไกการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมภายหลังที่มีการดำเนินงานมาช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว โดยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในเดือนตุลาคม พ.ศ.2548 เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรในการขับเคลื่อน โดยคณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงยังคงดำรงสถานะเช่นเดิม คือ ทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นเวทีกลางเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันได้มีการกระจายทรัพยากรบุคคลซึ่งมีสถานะเป็นสมาชิกแกนนำในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความรู้ความสามารถในงานการขับเคลื่อนด้านต่างๆ ทางสายงานอาชีพไปสู่การรับบทบาท

จำนวน 2 สถานะ คือ เป็นทั้งสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อมกับการรับหน้าที่เป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 8 เครือข่าย ตามความรู้ความสามารถและความสมัครใจ อันได้แก่

1. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านผู้นำทางความคิด
2. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านวิชาการ
3. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กรภาครัฐ
4. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กรภาคธุรกิจเอกชน
5. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน
6. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสื่อมวลชนและประชาชน
7. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านประชาสังคม
8. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเมือง

ทั้งนี้ จากการแบ่งบุคลากรออกเป็นภาคส่วนต่างๆ ตามการเสนอชื่อในที่ประชุมของสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงในการขับเคลื่อนข้างต้น จึงพบว่าเมื่อมีกระบวนการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถและความสนใจแล้ว ไม่มีผู้ใดทำหน้าที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเมือง ประกอบกับเจตนารมณ์ของสมาชิกในคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่ต้องการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปเชื่อมโยงกับการเมืองหรือส่งเสริมให้นักการเมืองนำไปเป็นประเด็นหาเสียงทางการเมืองโดยขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงมีการเสนอให้ยุบรวมเครือข่ายทางการเมืองโดยมอบหมายให้ รศ.ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี ซึ่งอาสาเข้ามารับหน้าที่ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านวิชาการ ตามบทบาทขององค์กรหลักที่ได้ปฏิบัติงานประจำอยู่ คือ รองอธิการบดี และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสร้างผลงานเชิงวิชาการ โดยมีมติในที่ประชุมว่าให้มีการนำงานขับเคลื่อนทั้งภาคการเมืองและภาควิชาการเข้ามารวมกัน ดังนั้นจึงเหลือเครือข่ายการขับเคลื่อนเพียง 7 คณะทำงานเพียงเท่านั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายณัฐพงศ์ ทองภักดี รองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“ช่วงนั้นผมก็อยู่ในตำแหน่งรองอธิการบดี และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่พอดี แล้วด้วย ทางอาจารย์ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ก็เข้าไปเป็นคณะกรรมการอยู่ก่อนแล้วก็ชักชวนกันเข้าไป ผมก็เห็นว่าเครือข่ายทางวิชาการก็น่าจะเหมาะกับบทบาทงานของเรา พอเข้าไป

เครือข่ายทางการเมืองก็ไม่มีใครอยากเข้าไปยุ่ง ก็เลยมีการเสนอไปว่า เอาแบบนี้ รวมเข้าด้วยกัน
ซะเลย”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า มีผู้ศึกษาผลและประเด็นสาเหตุในการปรับกลไกการ
ทำงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ.2549-2550 เพิ่มเติมไว้ดังต่อไปนี้

ในเบื้องต้นมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารเป็น 8 กลุ่ม แต่เมื่อดำเนินมาถึงส่วนของการ
พัฒนาโครงสร้างการทำงานย่อย (Subsystem) ได้ลดเหลือเพียง 7 คณะทำงาน โดยเชื่อม
กลุ่มเป้าหมายทางวิชาการและการเมืองเข้าด้วยกันเนื่องจากแนวคิดดังต่อไปนี้ (ศุภาญา ธนวัฒน์
เสรี, 2550)

1. แนวคิดเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง

เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้กลุ่มเป้าหมาย 8 กลุ่ม เมื่อถึงขั้นตอนการจัดโครงสร้างย่อย
กลับลดเหลือเพียง 7 คณะทำงานย่อย สืบเนื่องจากรายงานการทำงานของคณะกรรมการฯ ที่มี
จุดยืนความเป็นกลางทางการเมือง และต้องการความโปร่งใสเป็นอิสระจากกระบวนการทาง
การเมือง ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายด้านการเมือง และต้องการความโปร่งใสเป็นอิสระจากกระบวนการ
ทางการเมือง ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายด้านการเมือง จึงมิได้หมายถึงพรรคการเมืองหรือผู้ทำงานด้าน
การเมือง แต่เน้นไปที่ผู้สนใจด้านการเมือง โดยผ่านรูปแบบของการให้การศึกษาและความรู้ นำไปสู่
การเชื่อมกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองไว้ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายทางวิชาการ ในคณะทำงานชุดที่ 2
โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หรือนิด้าเป็นผู้ดำเนินงานขับเคลื่อน เพื่อให้
รูปแบบ อำนาจหน้าที่ ที่เป็นสถาบันการศึกษาและกลุ่มนักศึกษาของนิด้าซึ่งมีความสนใจทางด้าน
การเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขับเคลื่อนในส่วนนี้

2. เหตุผลด้านข้อจำกัดทางกำลังคนของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ

สืบเนื่องจากบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เสมือน "คลังสมอง" ของประเทศที่สร้างองค์ความรู้ และประสานงานการ
พัฒนา แตกต่างจากการบริหารในรูปแบบของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ
กระจายอยู่ทั่วประเทศ และเจ้ากระทรวงสามารถใช้อำนาจสั่งการตามสายงานบังคับบัญชาได้

อย่างเต็มที่ ประกอบกับรูปแบบของการทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระยะแรกนั้น เป็นลักษณะที่เชิญผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญมาร่วมให้ความคิดเห็นและคำแนะนำ แต่หน่วยงานที่จะรับหน้าที่ไปปฏิบัติคือ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่มีกำลังเพียงพอที่จะรองรับปริมาณงานทั้งหมดได้

3. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ

อันเกิดจากการติดขัดในการเบิกจ่ายตามระเบียบราชการ จึงนำไปสู่การพัฒนาการทำงานในรูปแบบอาสาสมัครโดยสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งเจ้าหน้าที่บางส่วนเป็นร่วมเป็นคณะทำงาน ซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการดังกล่าวเอื้อให้สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สามารถแก้ปัญหาเรื่องกำลังคนและงบประมาณได้สามารถใช้ศักยภาพของอาสาสมัครที่เข้ามาเป็นคณะทำงานได้ค่อนข้างเต็มที่ตามมีการแบ่งงานออกไปตามลักษณะความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) ขณะเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ยังสามารถเข้าใจภาพรวมการทำงานทั้งหมด และไม่สูญเสียการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการสร้างสรรค์กลไกและกิจกรรมด้วย

จากแนวคิดหรือแนวทางในการจัดโครงสร้างการดำเนินงานใหม่ภายหลังเดือนตุลาคม 2548 (ปีงบประมาณ พ.ศ.2549) ดังกล่าวผลปรากฏว่าสมาชิกในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้รับบทบาทและหน้าที่เพิ่มขึ้น คือ เป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. รศ.ดร.ธัญวรา จิตต์สงวน สมาชิกคณะอนุกรรมการ ฯ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านผู้นำทางความคิด
2. ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุช สมาชิกและเลขานุการคณะอนุกรรมการ ฯ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายด้าน
3. ดร.อำพน กิตติอำพน รองประธานคณะอนุกรรมการ ฯ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์การภาครัฐ
4. อภัยชนม์ วัชรสินธุ์ สมาชิกคณะอนุกรรมการ ฯ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสื่อมวลชนและประชาชน
5. ดร.อาชน์ เตาลานนท์ สมาชิกคณะอนุกรรมการ ฯ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์การภาคธุรกิจเอกชน

6. นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม สมาชิกคณะอนุกรรมการ ฯ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านประชาสังคม
7. รศ.ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี สมาชิกคณะอนุกรรมการ ฯ (มีคำสั่งแต่งตั้งในเดือนตุลาคม พ.ศ.2548) ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านวิชาการและสถาบันการเมือง

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่าการปรับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และคณะทำงานด้านต่างๆ ได้ดำเนินรูปแบบดังกล่าวข้างต้นจนถึงสิ้นสุดแผนการขับเคลื่อนในเดือนธันวาคม พ.ศ.2550

ความสัมพันธ์และบทบาทขององค์การภาคีเครือข่าย

จากการวิจัยพบว่าบทบาทและความสัมพันธ์ขององค์การต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีสมาชิกเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในระยะเริ่มแรกหรือระยะก่อตั้งเครือข่ายมีลักษณะการดำเนินงานแบบประสานความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญจากองค์การภาคีเครือข่ายที่มีประสบการณ์เข้ามาร่วมดำเนินการขับเคลื่อนโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะองค์การหลักในการขับเคลื่อนได้นำงบประมาณบางส่วนมาสนับสนุนการขับเคลื่อนจากงบประมาณพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศจำนวนประมาณ 30 ล้านบาท โดยกระจายงบประมาณสนับสนุนไปสู่องค์การภาคีที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนต่างๆ ตามแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุฑ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ดังนี้

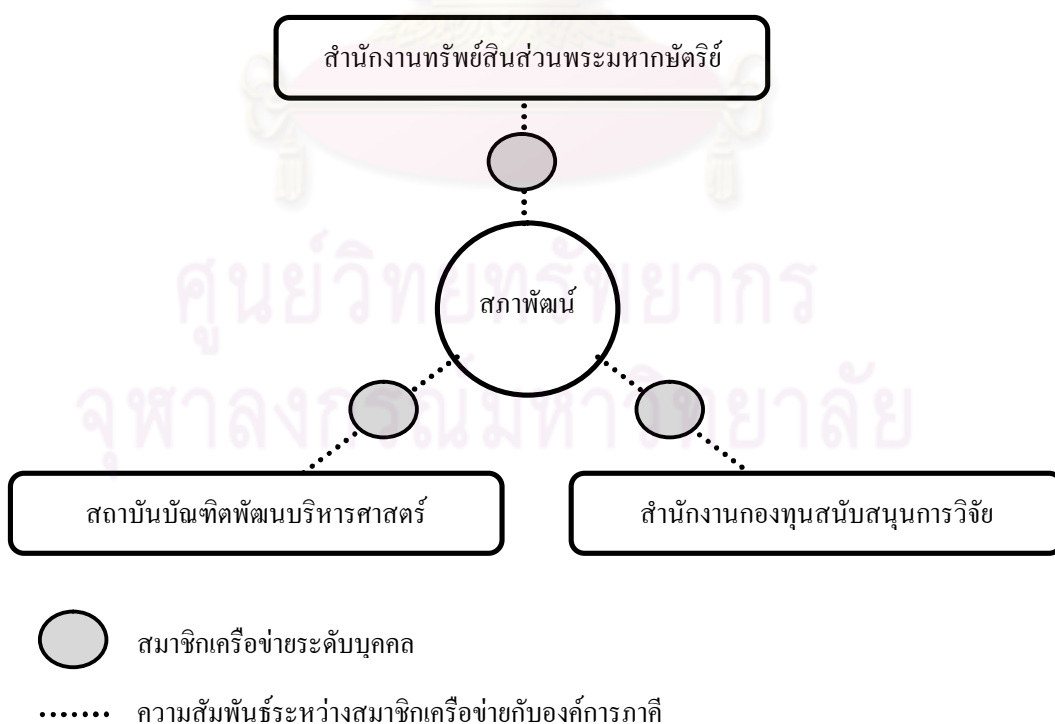
“ในช่วง 2 ปีแรกทางคณะอนุกรรมการฯ ใช้วิธีการแบบขับเคลื่อนหน่วยงานภายนอกอย่างหน่วยงานของคุณหมอลดเคส LDI แบบเนี้ย ก็เข้ามาในแบบคณะทำงาน มาช่วยเราทำซึ่งก็เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับแผนงานทั้ง 4 แผนที่ตั้งไว้ซึ่งงบก็นำมาจากงบพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศของสภาพัฒน์โดยสาเหตุที่ต้องอาศัยคณะทำงานภายนอกให้เข้ามาช่วยบริหารจัดการก็คือเราต้องการอาศัยความเชี่ยวชาญขององค์กรภายนอก บวกกับเป็นการลดภาระงานของข้าราชการประจำของกลุ่มงานที่มีจำกัดซึ่งก็ต้องปฏิบัติภารกิจอื่นไปพร้อมกันๆ ด้วย”

(ปรียานุช พิบูลสรารุฑ, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2553)

ทั้งนี้ จากการศึกษายังพบว่า มีองค์การที่เป็นภาคีเครือข่ายหลักในการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันจากองค์การหลากหลายลักษณะ ได้แก่

1. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (องค์การเอกชน)
2. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (องค์การการศึกษาของรัฐ)
3. สำนักงานกองทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย (องค์การอิสระ)
4. สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (องค์การของรัฐ)

ทั้งนี้ยังพบว่า การเข้าร่วมหรือการสรรหาสมาชิกเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือองค์การภายนอกเครือข่าย โดยในขณะเดียวกันสมาชิกแกนนำในระดับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมจะใช้สถานะของตนเองที่มีบทบาทในองค์การภายนอกต่างๆ อาทิ การดำรงสถานะเป็นผู้บริหารองค์การภาคเอกชนหรือองค์การภาครัฐเพื่อเชื่อมโยงหรือนำพาองค์การที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องมาเป็นส่วนหนึ่งของภาคีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปและอธิบายความเชื่อมโยงขององค์การภาคีที่เข้าร่วมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระยะเริ่มแรกเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 10 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกับองค์การภาคี

จากภาพที่ 10 อธิบายถึงความเชื่อมโยงขององค์การสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์การต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์การภาคี โดยมีกระบวนการเริ่มจากการสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแกนนำที่เป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งภายหลังจากนั้นได้เกิดกระบวนการสรรหาสมาชิก

องค์ประกอบของสมาชิกเครือข่าย

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งในมิติของหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่และสายงานอาชีพที่มีคุณลักษณะในแง่กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อต่อกลุ่มคนต่างๆ ในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาทิ กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ข้าราชการ นักธุรกิจ นักพัฒนาสังคม ชุมชน และสาธารณะชน เป็นต้น ทั้งนี้จากแนวความคิดด้านการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมได้ส่งผลให้เกิดการแสวงหาสมาชิกที่มีความอิทธิพลต่อกลุ่มคนในสังคมเพื่อเป็นผู้นำในการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยจะพบได้ว่าสมาชิกในระดับแกนนำที่เข้าร่วมประกอบไปด้วยกลุ่มคนต่างๆ โดยพิจารณาจากมิติทางลักษณะสายงานอาชีพและลักษณะที่มาของสมาชิกได้ดังนี้

1. องค์การภาครัฐ

จากการศึกษาสถานะของสมาชิกแกนนำภายในเครือข่ายที่มีบทบาทหนึ่งอยู่ในองค์การภายนอกพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานราชการหรืออยู่ในสถานะกลุ่มข้าราชการหรือพนักงานของรัฐซึ่งถือเป็นเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ประกอบกับปัจจัยทางด้านอำนาจหน้าที่และบทบาทขององค์การ ประกอบกับจุดเริ่มต้นหรือแกนกลางของเครือข่ายถือกำเนิดจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมีสถานะเป็นองค์การภาครัฐจึงส่งผลให้มีกระบวนการสรรหาบุคลากรภายในหน่วยงานของตนเข้ามามีส่วนร่วมจำนวนมาก ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถระดมบุคลากรเข้ามาดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น และนอกจากนี้หากพิจารณาในด้านมิติทางโครงสร้างขององค์การและภารกิจที่ได้รับมอบหมายจะพบว่ากลุ่มสมาชิกที่เข้าร่วมภายใน

เครือข่ายโดยเฉพาะที่มาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมาจากบุคคลอันได้แก่ 1.ผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ 2.รองเลขาธิการ 3.ที่ปรึกษาองค์การ 4.หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ จากการการศึกษา ยังพบว่ากระบวนการสรรหาสมาชิกจากองค์การภาครัฐจะเป็นการสรรหาและแต่งตั้งโดยตำแหน่งหน้าที่ภายในองค์การ โดยจากระยะเวลาขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวนทั้งหมด 4 ปี พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งรองประธาน และเลขานุการของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่จะมาจากการสรรหาสมาชิกโดยกำหนดจากผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาเป็นรองประธานและหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงมาดำรงตำแหน่งเลขานุการ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลจากวาระหรือระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในองค์การ โดยในระหว่างการดำเนินการขับเคลื่อนมีการเปลี่ยนแปลงบุคคลในตำแหน่งรองประธานจำนวน 3 คนตามลำดับได้แก่ นายสรรเสริญ วงศ์ชูม นายจกมณต์ พาสุขวนิช และนายอำพล กิตติอำพล และในตำแหน่งเลขานุการมีจำนวน 3 คนตามลำดับ ได้แก่ นางสาวปรียานุช พิบูลสรารุช นายเตชพล ฐิยารักษ์ นายสุทิน ลิ้มปิยะชาติ ทั้งนี้สำหรับบุคลากรที่ได้รับการสรรหาเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่ายจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบุคคลอื่นๆ จะได้รับการสรรหาตามคุณสมบัติความเชี่ยวชาญและภารกิจหลักในองค์การ อาทิ นายกิตติศักดิ์ สิ้นธุวนิช ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการ ที่ดูแลด้านการส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินการขับเคลื่อนของเครือข่ายจึงได้รับการสรรหาเพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิก และนางเพ็ญจา อ่อนชิต ที่ปรึกษาขององค์การ ซึ่งดูแลและมีความเชี่ยวชาญด้านองค์การภาครัฐจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการได้รับคัดเลือกเข้าสู่เครือข่ายเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุช (อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง) หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ดังนี้

“การสรรหาสมาชิกส่วนของสภาพัฒน์จะมาจากเลขาธิการสภาพัฒน์เอง อันนี้โดยตำแหน่งจะทำหน้าที่เป็นรองประธานของคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลง 2-3 คน ก็เป็นไปตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พอมีการเปลี่ยนท่านใหม่เข้ามาก็ทำหน้าที่แทนอันนี้เป็นเรื่องปกติ ส่วนในงานเลขาก็มีทางกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงรับหน้าที่อยู่ หัวหน้าในระดับกลุ่มงานก็ดูแลไปภายหลังจากที่อาจารย์มานั่งทำงานที่นี้อย่างเต็มตัว...พอดีทางสำนักทรัพย์สินยึดตัวอาจารย์มาช่วยที่นี้ก็เลยได้มาอยู่ตรงนี้ พอมาที่นี้แล้วก็มีคนมาแทน เช่น ดร.สุทิน

ส่วนท่านอื่นๆ อย่างรองกิตติศักดิ์นี้เก่งด้านชุมชนก็เข้ามาช่วย อย่างคุณเพ็ญจານี้ก็ดูด้านภาครัฐอยู่ ก็เข้ามาช่วยด้วย”

(ปรียานุช พิบูลสรารุท, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2553)

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่ากลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการที่มาจากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีสถานะจำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ ข้าราชการ และลูกจ้างชั่วคราวประจำโครงการมีระยะเวลาสัญญาจำนวน 1 ปี ดังนั้นจึงพบว่าสมาชิกที่ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายเลขานุการส่วนใหญ่เป็นบุคลากรจากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในฝ่ายเลขานุการคนที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ก็อยู่ในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงนี้ทั้งหมดก็มีทั้งข้าราชการแล้วก็ที่เป็นลูกจ้างเข้ามาเพิ่มเพราะแค่ข้าราชการอย่างเดียวไม่พออยู่แล้วต้องอาศัยจ้างมาเพิ่มด้วย แต่ช่วง 2 ปีหลังพอมีการแยกเป็นคณะทำงานก็มีบางคณะเขาใช้เลขาของเขาเองก็มีก็ได้ใช้คนของเราเข้าไปทำงานเลขาให้”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

นอกจากนี้ในส่วนของบุคลากรภาครัฐอื่นๆ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินการคลังในส่วน of คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาทิ นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ อดีตผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย(พ.ศ.2540-พ.ศ.2541) และกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นบุคลากรอีกส่วนหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดมุมมองความคิดและประสบการณ์เพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสา พิชัยวุฒิมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ทาง ดร.ชัยวัฒน์ ท่านเป็นอดีตผู้ว่าแบงก์ชาติแล้วก็เข้าใจเรื่องการเงินการคลังก็เป็นระดับผู้บริหารที่สำคัญคนหนึ่งทางสภาพัฒน์ก็เลยเชิญเข้ามาเป็นอนุกรรมการฯ ซึ่งส่วนใหญ่ท่านจะมีส่วนในการให้ความคิดเห็นกับคณะอนุกรรมการฯ มากกว่าอย่างอื่น...”

(นริสา พิชัยวุฒิมะ, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

2. องค์การภาคธุรกิจเอกชน

จากการศึกษาสถานะของสมาชิกแกนนำภายในเครือข่ายที่มีบทบาทอยู่ในองค์การภายนอกพบว่ายังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่มาจากหน่วยภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้บริหารองค์การและนักธุรกิจโดยสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวจะมีลักษณะความสัมพันธ์โดยเชื่อมโยงกับภาครัฐในรูปแบบการเป็นกรรมการหรือสมาชิกภายในเครือข่ายเดียวกับบุคลากรในภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นที่จะต้องขับเคลื่อนในส่วนภาคเอกชนไปพร้อมกับการขับเคลื่อนในภาคส่วนอื่นๆ ดังนั้นจึงพบว่านักธุรกิจและผู้บริหารองค์การธุรกิจจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่เกิดการก่อกำเนิดของเครือข่ายที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เชิญผู้นำด้านองค์การธุรกิจที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านดังกล่าว อาทิ ดร. อาชวี เตาลานนท์ รองประธานกรรมการบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ และประธานกิตติมศักดิ์สภาหอการค้าไทยและหอการค้าไทย ซึ่งจะมามีบทบาทในการสื่อสารและเข้าถึงกลุ่มนักธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนายอภัยชนม์ วัชรสินธุ์ รองกรรมการผู้จัดการ ด้านประสานกิจการสัมพันธ์ เครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนจำนวนมาก ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ในภาคธุรกิจก็มีเชิญมาด้วยนะอย่างดร.อาชวีนี่ก็เป็นที่รู้จักในแวดวงธุรกิจเพราะเป็นทั้งผู้บริหารในเครือซีพีแล้วก็ยังเป็นประธานหอการค้าด้วย แนนอนภาคธุรกิจเป็นกลุ่มที่เราจะต้องขับเคลื่อนอีกมากเพราะยังมีบางส่วนยังไม่เข้าใจคืออย่างที่รู้ๆกันว่าเขาจะมองว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการเกษตรลดละอนุทินก็เลยต้องพยายามหาตัวแทนที่เป็นตัวแทนจริงๆเอาไปสื่อสารต่อกับกลุ่มเขาเอง แล้วก็เข้าใจว่าดร.อาชวีนี่ก็อยู่ในบอร์ดของสภาพัฒน์ด้วยก็เชิญท่านเข้ามา..ส่วนคุณอภัยชนมนี่ก็มีส่วนสำคัญมากเพราะอยู่ในองค์กรใหญ่ทำงานเกี่ยวกับการสื่อสารองค์กรให้กับซีพีเพราะฉะนั้นก็จะมีเครือข่ายเกี่ยวข้องกับสื่อจำนวนมากก็เข้ามาเสริมด้านสื่อให้เรา...”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

3. ภาคประชาสังคมและองค์การพัฒนาสังคม

จากการศึกษาสถานะของสมาชิกแกนนำภายในเครือข่ายที่มีบทบาทอยู่ในองค์การภายนอกพบว่ายังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่มาจากหน่วยงานภาคประชาสังคมซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นจากความสำคัญและบทบาทดังกล่าวคณะอนุกรรมการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจพอเพียงจึงได้กำหนดการสานเครือข่ายกับบุคลากรในภาคประชาสังคมเรื่อยมา โดยบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม อาทิ นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม ปรชาญ์ชุมชนและผู้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้วันเกษตร ซึ่งต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะผู้แทนภาคประชาสังคมเป็นคนแรกในปี พ.ศ.2548 ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ส่วนด้านสังคมก็จะมีผู้ใหญ่วิบูลย์ ที่วันเกษตร เป็นผู้นำชุมชนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมาตลอดเพราะอย่าผู้ใหญ่วิบูลย์เขาใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาอยู่แล้วก็น่าจะอธิบายให้เห็นภาพได้ชัดเจนแต่อย่างผู้ใหญ่วิบูลย์นี้มาภายหลังประมาณปี 48-49 แต่คนที่มาแรกๆ ก็จะมีคุณไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ก็เป็นตัวแทนขององค์กรพัฒนาชุมชนซึ่งสภาพัฒน์ก็เชิญท่านมาในงานสัมมนาที่มีทุกภาคส่วนมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ปีแรกๆ คณะอนุฯก็เลยเชิญท่านเข้ามา...”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

4. นักวิชาการและสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาสถานะของสมาชิกแกนนำภายในเครือข่ายที่มีบทบาทอยู่ในองค์การภายนอกพบว่ายังมีสมาชิกที่สำคัญที่มาจากหน่วยงานภาครัฐวิชาการและศึกษา ตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสายงานวิชาการต่างๆ ซึ่งบุคลากรในกลุ่มดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระยะแรกเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยในระยะเริ่มแรกที่มีการสานเครือข่ายระดับบุคคลนั้น กระบวนการที่จะสร้างพื้นฐานในการขับเคลื่อนหนึ่งคือกระบวนการศึกษาและสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นทุนในการดำเนินการ ดังนั้นบุคคลในขอบเขตดังกล่าวจึงได้รับการเชิญเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ดร.ธัญญา จิตสงวน เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ทางสายวิชาการก็มีเหมือนกันนะส่วนใหญ่มักเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่าง ดร.ชาติชาย ก็มาจากนิค้ำ แล้วก็มีดร.ธันวาที่มาจาก ม.เกษตร แล้วนอกจากนี้ก็จะมีทาง ดร.สีลาภรณ์ จากทาง สกว. ก็ทำในส่วนงานวิจัยให้เรา...”

(พุทธิดา เขียวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

5. สื่อมวลชน

จากการศึกษาสถานะของสมาชิกแกนนำภายในเครือข่ายที่มีบทบาทอยู่ในองค์การภายนอกพบว่ายังมีสมาชิกที่สำคัญที่มาจากองค์การสื่อสารมวลชน ซึ่งมีบทบาทในการนำความรู้ความเข้าใจรวมทั้งกรณีตัวอย่างกลุ่มบุคคล องค์การจากภาคส่วนต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การขยายผลการสื่อสารออกสู่สาธารณะชน ซึ่งสื่อมวลชนที่เข้าร่วมการขับเคลื่อน อาทิ นายสมชาย กรุสวนสมบัติ คอลัมนิสต์นามปากกา “ซูม” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (อดีตรองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เขียวชาญพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...จากสื่อที่มีมาบ้างแต่ช่วงแรกยังมีไม่มากนักอย่างคุณสมชายอะก็คือนักหนังสือพิมพ์เป็นคอลัมนิสต์ในไทยรัฐแล้วพอดีเขาเคยทำงานที่สภาพัฒน์มาก่อนก็เลยมีการเชิญกันเข้ามา แล้วก็มีการเอาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปเขียนลงในหนังสือพิมพ์มากเป็นครั้งคราวจะเห็นมากก็ช่วงที่จะถึงวันสำคัญอย่างในเดือนธันวาก็จะเริ่มมีมาากหน่อย...”

(พุทธิดา เขียวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

แนวทางการสรรหาสมาชิกของเครือข่าย

การสรรหาประธานหรือผู้นำ

การสรรหาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีเกณฑ์หรือคุณสมบัติในการประกอบการคัดเลือกจำนวน 3 ประการ ได้แก่

1. ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี
2. ต้องเป็นผู้มีเชิงบารมี และผู้นำทางความคิดของสมาชิก
3. ต้องเป็นผู้มุ่งมั่นจริงจังไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวแอบแฝง

ทั้งนี้ในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งประธานหรือผู้นำของเครือข่ายอาศัยวิธีการเลือกบุคคลแบบจำเพาะเจาะจงบุคคล กล่าวคือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เล็งเห็นความมุ่งมั่นและคุณสมบัติส่วนบุคคลจากการได้พบปะ และปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารของทั้ง 2 องค์กรอันได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยต่อมาได้มีการแต่งตั้งให้ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งเป็นประธาน ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริยานุช พิบูลสรารุณ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนางสาวนาริสา พิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...คือ อาจารย์เชื่อว่าคนที่จะมาเป็นผู้นำเครือข่ายต้องมีลักษณะหลายๆอย่าง อย่างแรกเลยก็ต้องรู้และเข้าใจสิ่งที่จะเข้ามาทำก่อน ต้องเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดีจริงๆไม่ได้ต้องเข้าใจลึกซึ้งด้วย คือต้องปฏิบัติด้วยตนเองมาก่อนถึงจะเข้าใจ ถึงจะแนะนำคนอื่นได้ อย่างที่สองก็คือต้องไม่มีผลประโยชน์แอบแฝงหรือมีความจริงใจที่จะทำประโยชน์ให้สังคมจริงๆ สิ่งนี้ทำยากนะถ้ามีคนสงสัยนิดเดียวเขาก็ไม่เชื่อถือ ไม่ศรัทธาเขาก็ไม่เข้าร่วม แล้วอีกอย่างก็คือต้องเป็นผู้นำที่มีผลต่อความคิดพอพูดอะไรไปคนเชื่อคนฟังอันนี้จริงๆก็เป็นผลมาจากความเชื่อความศรัทธาปะก็เหมือนกัน ซึ่งดร.จิรายุ ผู้อำนวยการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ซึ่งท่านก็ได้รับการเชิญมาเป็นประธานของคณะอนุกรรมการ เองง่ายๆ ถ้าเราลองคิดว่าคนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีใครบ้าง คนแรกๆที่เราจะนึกถึงก็คือ ดร.จิรายุ เพราะท่านก็ให้ความสนใจด้านนี้มาตลอดอย่างสำนักงานทรัพย์สินพอหันมาใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกอย่างก็เริ่มดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ท่านก็เลยพยายามสนับสนุนให้คนอื่นนำไปปฏิบัติบ้าง...”

(ปริยานุช พิบูลสรารุณ, สัมภาษณ์, 26 เมษายน พ.ศ.2553)

“แนวทางที่เราหาบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ประธาน ก็จะต้องคิดแล้วว่าคน ๆ นั้นต้องมาทำหน้าที่นำบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถจากหลายที่ ก็เลยจำเป็นที่จะต้องหาคนที่พูดคุยกับทุกฝ่ายได้ แล้วก็ต้องรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เข้าใจจริงๆ เพราะก็ต้องเข้ามาช่วยเรา สุดท้ายก็พบว่าท่านดร.จิรายุ ท่านยินดีที่จะช่วยเราก็เลยเชิญท่านเข้ามาเป็นประธานตั้งแต่เริ่มแรกเลย”

(นาริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม พ.ศ.2551)

การสรรหาสมาชิก

การสรรหาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีวิธีการสรรหาสมาชิกจำนวน 2 ช่องทาง ได้แก่ 1.การสรรหาสมาชิกโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคล 2.การสรรหาสมาชิกโดยอาศัยคุณสมบัติส่วนบุคคลที่ปรากฏในสังคม ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุฑ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนางสาวนาริสา พิชัยวรุตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...การสรรหาสมาชิกที่เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นการเชิญจากท่านจิรายุและกึ่งอาจารย์เอง ซึ่งก็อาศัยจากความสัมพันธ์หรือการเคยพบปะกันในสถานที่ต่างๆ แล้วพอคุยกันก็เห็นว่าคนนั้นๆ มีความเข้าใจแล้วก็มุ่มมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีก็อาศัยช่องทางนี้ในการเชิญเข้ามา แล้วอีกบางส่วนก็ดูจากคุณสมบัติที่เหมาะสมบ้าง...”

(ปรียานุช พิบูลสรารุฑ, สัมภาษณ์, 26 เมษายน พ.ศ.2553)

“...การเชิญคนเข้ามาจะมาจากทั้งทางท่านจิรายุและกึ่งทางท่านเลขาแล้วโดยทั่วไปก็มาจากคนที่แต่ละท่านรู้จักอาจจะเคยได้พูดคุยกันหรือทำงานร่วมกันมาก่อนซึ่งก็เป็นระดับผู้นำองค์กรในแต่ละที่...”

(นาริสา พิชัยวรุตมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม พ.ศ.2551)

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าคุณสมบัติในประกอบการคัดเลือกสมาชิกในระดับแกนนำมีจำนวน 3 ประการ ได้แก่

- 1.เป็นผู้มีความมุ่งมั่นศรัทธาในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.เป็นผู้สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสังคมได้
- 3.เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ เป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุฑ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนางสาวนาริสา พิชัยวรุตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ถ้าในเรื่องของเกณฑ์ในการสรรหาสมาชิก อันนี้เราจะไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าต้องบังคับให้มีคุณสมบัติแบบไหน หรือต้องเป็นแบบนี้แบบนั้นถึงจะเชิญเข้ามาเป็นคณะอนุฯ เพราะเราไม่ได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเปิดรับสมัครทั่วไปคือเราจะใช้วิธีการสรรหาคนที่คิดว่าเหมาะสมมาร่วมมากกว่า แต่ลักษณะที่พบได้ทั่วไปก็มีเรื่องความรู้พื้นฐานที่แต่ละท่านสนใจโดยเฉพาะมีการนำมาศึกษาใช้กับตนเองก็จะเริ่มมีความสนใจ เข้าใจจนทำให้มีความเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเรื่องความรู้พื้นฐานที่แต่ละท่านสนใจโดยเฉพาะมีการนำมาศึกษาใช้กับตนเองก็จะเริ่มมีความสนใจ เข้าใจจนทำให้มีความเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเขาแล้วก็อยากแนะนำให้คนอื่นเข้าใจด้วย...”

(นาริสรา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม พ.ศ.2551)

“สิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือคณะอนุกรรมการแต่ละท่านที่เข้าร่วมจะต้องเป็นเซนเอเจนต์หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงอย่างเดียวไม่พอต้องเป็นผู้นำความคิดไปพร้อมกันด้วยเพราะอนุกรรมการฯ เป็นการรวบรวมบุคคลที่จะต้องเป็นตัวแทนในแต่ละสาขาอาชีพ...ในกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพราะแต่ละกลุ่มเขาจะมีภาษาของเขาอยู่สิ่งที่ต้องทำก็คือนำเศรษฐกิจพอเพียงไปสื่อสารต่อในกลุ่มของตนเองในแบบภาษาที่เหมาะสม แล้วคนอื่นยอมรับซึ่งแน่นอนถ้าให้อาจารย์ไปคุยกับกลุ่มเกษตรกรเขาก็อาจจะไม่เชื่อที่อาจารย์พูดก็ได้เพราะอาจารย์อาจจะไม่มีความชำนาญในด้านการเกษตรที่ทำให้เขายอมรับได้เท่ากับพวกเขาคุยกันเอง...”

(ปริยานุช พิบูลสรารุณ, สัมภาษณ์, 26 เมษายน พ.ศ.2553)

นอกจากนี้ คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่สำคัญในการสรรหาสมาชิกเพื่อเข้าร่วมเครือข่ายในระดับคณะทำงานต่างๆ ที่สำคัญประการหนึ่งคือลักษณะทางด้านความตระหนักเห็นถึงความสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบจิตอาสาหรืออาสาสมัคร ซึ่งเป็นไปดั่งคำให้สัมภาษณ์ของนางกัญญาวิรัช ศรีทองรุ่ง หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...คนที่เราชวนเข้ามาอย่างแรกที่จะต้องรับรู้ก่อนเลยก็คืองานนี้เป็นงานอาสาสมัครนะ หรือที่เขานิยมเรียกว่าจิตอาสาแหละ เราก็จะคุยกันก่อนเลยว่าลักษณะการทำงานเราเป็นแบบนี้ไม่มีค่าตอบแทนไม่มีเบี้ยประชุมให้ คือ ส่วนใหญ่ที่เขาเข้าใจจริงแล้วก็สนใจก็จะเข้ามาพร้อมกับเราจะสังเกตเห็นเลยว่าคนที่เข้ามาก็ต้องเป็นคนที่ตั้งใจจะมาทำให้จริงๆ เพราะงานนี้เป็นงานเสริมจากงานหลักทุกคนก็ต้องทำอยู่ทุกวันบางครั้งเรามาประชุมช่วงหลังเลิกงาน ต้องติดต่อกันไปกันมา

ถ้าไม่ตั้งใจจริงหรือไม่ได้ทุ่มให้ตรงนี่จริงๆ ทำไม่ได้หรอกเพราะสักพักก็จะหายไปเอง..."

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

ที่มาในการเข้าร่วมของสมาชิก

จากการวิจัยยังพบว่าสาเหตุที่บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกิจการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลายประการ อันได้แก่

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบของบุคคลในองค์กรมีความสอดคล้องกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้

"การที่ผมเข้าไปร่วมก็เพราะงานของผมเองก็ต้องใช้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว อย่างผมไปสอนก็ต้องสอดแทรกเข้าไปเวลาสอน พอมาเป็นงานการบริหารมหาวิทยาลัยก็ต้องนำมาใช้เพื่อให้งานของเรามีประสิทธิภาพมากขึ้น พวกเราก็สามารถนำมาใช้ได้ทั้งนั้นแหละไม่ว่าจะอยู่ในสถานะไหน"

(ธัญญา จิตสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการการแพฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

"ผมก็ร่วมเป็นคณะกรรมการในสภาพัฒน์เค้าอยู่แล้วเค้าก็เชิญผมเข้ามาร่วมพอดีผมเองก็ทำงานในองค์กรธุรกิจอยู่ด้วย แล้วก็คงเพราะผมมีความสัมพันธ์กับองค์กรธุรกิจอื่น ๆ ในหอการค้าและตลาดหลักทรัพย์ด้วย"

(อาชนัน เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551)

3. ความสอดคล้องระหว่างภารกิจขององค์กรหลักที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่กับเป้าหมายในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

"อย่างผมก็เป็นอาจารย์อยู่นิด้า เป็นทั้งรองอธิการในตอนนั้นด้วย ผมก็มองว่านิด้าเราเองก็เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากพระเจ้าอยู่หัว หลักคิดของเราก็มองในด้านการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นแนวทางที่เราใช้ศึกษา ใช้สอน อยู่ตลอด ทางผมเองก็เข้าไปร่วมกับเค้า"

(ชาติชาย ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2551)

นอกจากนี้การเข้าร่วมของสมาชิกองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ยังมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (ศุภญา ธนวัฒน์เสรี, 2552)

1. เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี
2. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับสมาชิกในเครือข่ายและนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง
3. เพื่อส่งเสริมในเกิดการเปิดรับและการเปลี่ยนทางความคิดในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับบุคคล และองค์กร

บทบาทและภารกิจหลักขององค์กรภาคีเครือข่าย

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่าองค์กรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทและภารกิจแตกต่างกันออกไปตามลักษณะประเภทขององค์กรของตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีบทบาทและการดำเนินภารกิจเพื่อดูแลรักษา และบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และพร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรและสังคมไทยโดยแนวทางที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อชุมชนและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และสังคมโดยรวม โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างสมเหตุสมผล บนพื้นฐานความพอดีของสภาพภูมิสังคมและวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นองค์ประกอบอย่างของประเทศในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสังคมอย่างพอเพียงและยั่งยืน

จากการศึกษา พบว่า สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นองค์กรที่มีบทบาทภายในเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี โดยเมื่อพิจารณาลักษณะการให้ความสำคัญขององค์กรต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วพบว่าองค์กรได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการบริหารจัดการภายในองค์กรของตนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการส่งเสริมงานวิชาการ งานการส่งเสริมบุคลากร และการบริหารจัดการการดำเนินงาน รวมถึงมีได้มีนโยบายการสนับสนุนการศึกษาวิจัยโดยการจัดตั้ง โครงการวิจัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นมาสนับสนุนโดยมีการยืมบุคลากรจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย คือ ดร.ปรียานุช พิบูลสรวาด

ข้าราชการระดับ 9 หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ คือ ดร.จิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา ยังได้รับบทบาทและหน้าที่ในการเป็นประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้การสนับสนุนกิจกรรมการขับเคลื่อนของเครือข่ายทางด้านอาคารสถานที่ในการจัดประชุม การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม การสนับสนุนบุคลากรในการช่วยดำเนินงานในส่วนงานเลขานุการ การสนับสนุนการประสานกับองค์กรอื่นๆ และการสนับสนุนปัจจัยการขับเคลื่อนตามที่สมาชิกในเครือข่ายร้องขอเพื่อขอรับการสนับสนุนทุนการขับเคลื่อน และให้การช่วยเหลือในการรับเป็นองค์ปาฐกให้กับกิจกรรมประชุมสัมมนาที่เกิดขึ้นภายใต้การดำเนินงานของเครือข่าย ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุท หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ นายสุชสรร กันตระบุตร อาจารย์ประจำวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล และนางกัญญาวัชร ศรียองรุ่ง หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ทางโครงการที่อาจารย์ทำอยู่ก็เน้นงานขับเคลื่อนทางการศึกษาเพราะเห็นว่าจะต้องปลูกฝังเศรษฐกิจพอเพียงกันตั้งแต่เด็ก ๆ อาจารย์ก็อยู่ในคณะกรรมการเหมือนกัน ก็พยายามสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาทั้งระดับมหาวิทยาลัย ก็เข้าไปช่วยทางนิดาเค็มบรรยาย อีกรุ่นก็พวกระดับเด็กประถม เด็กมัธยม อาจารย์ก็ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษา เราก็ทำงานขับเคลื่อนไปพร้อมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนนำร่อง”

(ปรียานุช พิบูลสรารุท, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม พ.ศ.2551)

“ทาง ดร.จิรายุ ท่านก็คอยสนับสนุนอย่างใครอยากจะทำอะไรอยากจะทำกิจกรรมดี ๆ อะไรชะอย่างก็เข้าไปเรียนเสนอท่าน ท่านก็ให้ความช่วยเหลือ ขอแค่มีความตั้งใจจริง อย่างอาจารย์เองก็ได้รับการสนับสนุนจากท่านบ้าง อาจารย์ก็ใช้ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มองค์กรธุรกิจ”

(สุชสรร กันตระบุตร, สัมภาษณ์, 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551)

“ทางสำนักทรัพย์สิน โดยท่านจิรายุก็เข้ามามีบทบาทช่วยเราได้มากโดยเฉพาะการทำงานด้านสื่อมวลชน อย่างตอนที่เราจะจัดทำรายการ พ.ศ.พอเพียง ตอนนั้นงบประมาณตั้งไว้เยอะมากเป็นร้อยล้าน แต่ปัญหาก็คือ จะหาเงินทุนมาจากไหน ถ้าลำพังให้ JSL เค้าหาเองก็คงลำบาก เหนื่อยแน่ ๆ งบประมาณทางภาครัฐก็ไม่มี ท่านจิรายุก็เข้ามาช่วย ช่วยทำจดหมายแล้วก็เซ็นตีให้เพื่อขอการ

สนับสนุนจากองค์กรเอกชนบ้าง จากรัฐวิสาหกิจบ้าง ซึ่งก็ทำให้เราหางบประมาณมาทำโครงการได้ง่ายขึ้น”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม พ.ศ.2551)

2. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งเดียวในประเทศไทยที่ทำการสอนเฉพาะระดับ บัณฑิตศึกษา (สูงกว่าปริญญาตรี) โดยเน้นหนักในสาขาวิชาทางด้านการบริหารการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในด้านการศึกษา ฝึกอบรม และให้บริการทางวิชาการด้านอื่นๆ แก่หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ถือกำเนิดจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยมุ่งเน้นให้การพัฒนาเกิดผลแก่ประเทศชาติ สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก และเป็นสถาบันที่ให้ความสำคัญในการผลิตผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคม ชี้นำความคิดเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาสังคมไทย โดยดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมและคุณธรรม

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นองค์กรที่มีบทบาทภายในเครือข่ายของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอีกองค์กรหนึ่ง โดยมี ศ.ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ อธิการบดีเป็นตัวแทนขององค์กรเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย โดยมีบทบาทการเข้าร่วมในลักษณะการเสนอข้อคิดและการกำหนดกระบวนการขับเคลื่อนร่วมกับสมาชิกท่านอื่นๆ ตลอดจนการเชื่อมโยงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การเรียนการสอนภายในสถาบัน รวมถึงการส่งเสริมงานการวิจัยผ่านช่องทางคณาจารย์และนักศึกษาของสถาบันเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางการบริหารการพัฒนาตามแนวทางและเจตนารมณ์ของสถาบัน โดยต่อมาในเดือนตุลาคม พ.ศ.2548 รศ.ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี ได้เข้ามาอาสารับหน้าที่ในฐานะรองอธิการบดีและดำรงตำแหน่งศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนงานส่งเสริมการวิจัยและเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่เครือข่ายสถาบันระดับอุดมศึกษาโดยระหว่างที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีการร่วมประชุมวงทิศทางงานและกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในเครือข่าย และมีบทบาทในการจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาบุคลากรจากหน่วยงานทางวิชาการและบุคคลทั่วไปให้สามารถเป็นวิทยากรสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นต่อไปได้ รวมถึงการดำเนินการจัดทำสารานุกรมเศรษฐกิจพอเพียง และออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ดังคำให้สัมภาษณ์ของดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่

อดีตรองอธิการบดี และดร.ณัฐพงษ์ ทองภักดี รองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ดังนี้

“บทบาทของนิค้ำตอนที่ผมเข้ามาช่วยเครือข่าย ช่วงนั้นผมก็เป็นรองอธิการบดีของนิค้ำอยู่
เราก็เป็นสถาบันที่พยายามกระตุ้นให้คนเข้าใจแนวทางตามพระราชดำริของพระองค์ท่านมาโดย
ตลอดตั้งแต่เริ่มมีสถาบันอยู่แล้ว ผมก็เข้าไปเป็นสมาชิกในฐานะอาจารย์มหาวิทยาลัย ก็ได้ยินได้
ฟังความคิดเห็นในแนวทางการขับเคลื่อน ผมก็ช่วยได้ในส่วนเสนอแนะทางวิชาการ”

(ชาติชาย ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 3 เมษายน พ.ศ.2551)

“นิค้ำเราได้ขับเคลื่อนกับเครือข่ายมหาวิทยาลัย กับนักศึกษาของเราเอง แล้วก็เขียน
บทความเผยแพร่ไทยบ้าง ภาษาอังกฤษบ้าง บางช่วงเราก็จัดฝึกอบรมทรัพยากรบุคคลของเราเอง
ทาง อาจารย์อดิษ คุ้มก็เป็น ผอ.ศูนย์ฝึกอบรม ก็เอาไปใช้ทำการอบรม ทางศูนย์เราก็ทำหลักสูตร
การเรียนขึ้นมาอย่างวิชา ศพ.700 เราก็เปิดโอกาสให้ทุกคนมาเรียนได้ทั้งคนภายในแล้วก็คนนอก
มาเรียนร่วมกัน ว่าไปแล้วบทบาทของเราค่อนข้างชัดเจนในแง่การส่งเสริมความรู้ในกลุ่มงาน
วิชาการและการศึกษา”

(ณัฐพงษ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม พ.ศ.2551)

3.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นองค์การที่สร้างสรรค้ให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่สังคมภูมิปัญญาโดยวิธีการส่งเสริมให้เกิดสามารถในการใช้ความรู้จัดการ
กับศักยภาพ และโอกาสเพื่อกำหนดอนาคตของตนเองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ทั้งนี้
ยังสนับสนุนกระบวนการสร้างความรู้ สร้างนักวิจัย และสร้างระบบวิจัยเพื่อตอบคำถามและเสนอ
ทางเลือกให้สังคม ทั้งในระบบเศรษฐกิจภาคดั้งเดิมและสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนด
นโยบายการยกระดับความรู้และสติปัญญาของสังคม และการเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
ท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของโลกโดย
เน้นการบริหารจัดการแบบครบวงจรผ่านเครือข่ายการทำงานที่มีอยู่ทั่วประเทศ โดยสนับสนุนการ
สร้างและพัฒนากำลังคนและนักวิจัยมืออาชีพสู่ระบบเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในการ
แก้ปัญหา ผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้านการเกษตร อุตสาหกรรม บริการการพัฒนา
คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผลักดันให้เกิดการ
ร่วมทุนกับภาคเอกชน หน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นองค์การหนึ่งที่มี
บทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภายในเครือข่ายของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี ดร.สีลาภรณ์ บัวสายที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานการวิจัยการพัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม เป็นสมาชิกแกนนำ โดยรับหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกเครือข่ายการวิจัยโดยอาศัยช่องทางการสื่อสารผ่านเครือข่ายขององค์กรซึ่งนับเป็นทรัพยากรอันสำคัญที่องค์การมีศักยภาพ ให้เข้ามามีส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้และตัวอย่างกรณีศึกษาเพื่อนำไปสนับสนุนงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งในปี พ.ศ.2550 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ดำเนินการร่วมกับองค์การเครือข่ายการวิจัยและขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจัดนิทรรศการเศรษฐกิจพอเพียง : ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มูลนิธิพระดาบส มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และวิทยาลัยการจัดการทางสังคม

ทั้งนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยยังได้มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายนักวิจัย เพื่อเชื่อมโยงกับคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อร่วมศึกษาและต่อยอดองค์ความรู้ โดยมีเชื่อมโยงองค์การเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วม อาทิ สถาบันบูรณะชนบทและสังคม ซึ่งมี ศ.ดร.อภิชาติ พันธุเสน เป็นผู้อำนวยการสถาบัน ซึ่งเป็นทั้งผู้วิจัยและผู้ประสานงาน โดยได้รับโจทย์การวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมีการกระจายชิ้นงานวิจัย "การจัดทำฐานข้อมูลเขตพื้นที่ที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ให้กับสถาบันไทพัฒนา ซึ่งมีผู้อำนวยการ คือ ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ เป็นผู้ศึกษาวิจัย และจัดทำฐานข้อมูลในรูปแบบผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่าย และนำไปต่อยอดการศึกษาได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอาทิสุดา ณ นคร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

"...ทางสกว.ก็เข้ามาสนับสนุนพวกเงินทุนการวิจัย เพื่อให้มีข้อมูลในการใช้ทำงานขับเคลื่อน ซึ่งทาง สกว. เค้าก็จะมีความชำนาญแล้วก็รู้จักแนวทางการสร้างองค์ความรู้ได้ดีกว่าทางเรา อีกอย่างทางนี้ก็ไม่มีเวลา ไม่มีคน ที่จะไปทำเองได้ ก็เลยต้องเชิญเค้าเข้ามา ทางนั้นเค้าก็มีทีมวิจัยดึงเข้ามาช่วยกันได้..."

(อาทิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน พ.ศ.2551)

จากบทบาทและการสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ทำให้เกิดเครือข่ายงานวิจัยและงานทางวิชาการซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลและความรู้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.อภิชัย พันธุเสน ผู้อำนวยการสถาบันบูรณะชนบทและสังคม ดังนี้

“...ผมก็ประสานงานกับคุณสีลาภรณ์ มาตลอด เราก็ได้รับทุนมา 5 ล้านบาท 10 ล้านบาท ก็แตกต่างกันในแต่ละโครงการ พอดีผมก็เป็นคนที่สนใจเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่แรก ๆ อย่างในมหาลัยอุบลราชธานี ก็มีแต่ผมที่เอาไปเผยแพร่ คนอื่นเค้าก็เฉย ๆ กัน อย่างสมัยก่อนผมเคยทำงานวิจัยเกี่ยวกับพุทธเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธนั่นแหละ ช่วงนั้นเราก็รับทุนการวิจัยจาก สกว. บ้าง วช. บ้าง ก็เอามาทำ ช่วงแรก ๆ 4-5 ปีเราก็ทำเองบ้าง กระจายงานบ้าง พอช่วงหลัง ๆ ก็มาเป็นผู้ประสานงานโครงการวิจัยให้กับเค้า ตัวผมนับว่าทำงานวิจัยเรื่องนี้เอาไว้มาก นับว่ามากที่สุดเลยก็ว่าได้ ซึ่งทาง สกว. เค้าก็เอางานไปเผยแพร่ต่อ...”

(อภิชัย พันธุเสน, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม พ.ศ.2551)

นอกจากนี้ จากบทบาทการสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากยังส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายของกลุ่มนักวิจัยในการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้ถูกนำมาเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานสำหรับการส่งเสริมการวิจัยและการสร้างองค์ความรู้ให้กับสังคมอีกช่องทางหนึ่ง ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ ผู้อำนวยการสถาบันไทยพัฒนา ดังนี้

“...ในตอนนั้นก็ผ่านมาประมาณ 4 ปีได้แล้วแหละ ผมก็รับงานมาจาก ดร.อภิชัย ให้งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูล องค์กร ชุมชน หรือพวกบุคคลที่ใช้เศรษฐกิจพอเพียงพอดีผมก็มีความเชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์อยู่แล้ว แล้วก็เคยเป็นที่วิจัยของ ดร.อภิชัย มาก่อนหน้านี้อยู่แล้ว ผมก็เลยรับมาทำ ซึ่งดร.อภิชัยท่านก็รับมาจาก สกว. ตอนนั้นทางสภาพัฒน์เค้าก็ได้คุยกับ สกว. แล้วเห็นว่าควรที่จะมีการรวบรวมข้อมูล ความรู้จากหลาย ๆ องค์กร ที่กระจัดกระจายให้สามารถเอามาใช้ประโยชน์ได้ต่อยอดได้ ผมก็เลยทำเป็นฐานข้อมูลขึ้นมาตามโจทย์ที่เค้าให้มา ตั้งแต่ต้น ผมก็เลยคิดทำเป็นฐานข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเลย ให้คนที่เค้าสนใจเข้าถึงได้ง่ายขึ้น...”

(พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม พ.ศ.2551)

การถ่ายโอนข้อมูลข่าวสารสู่สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สภาพแวดล้อมแลความเป็นมา

สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นองค์การหนึ่งที่อยู่ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากมูลนิธิพัฒนาไท ซึ่งสืบเนื่องมาจากกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในปี พ.ศ. 2547-พ.ศ.2550 ซึ่งได้ดำเนินการสานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ จากหลากหลายสาขาอาชีพเพื่อจุดประกายให้เกิดการรับรู้และการตระหนักเห็นความสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของคนทุกกลุ่มในสังคม แต่เนื่องจากการรวมตัวของเครือข่ายความร่วมมือดังกล่าวมีระยะเวลาที่จำกัดประกอบกับทิศทางในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียกร้องเครือข่ายออกไปในลักษณะลูกโซ่ในรูปแบบการขยายผลแบบทวีคูณซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงก่อให้เกิดแนวคิดการออกแบบหน่วยงานหรือองค์การหลักที่จะเป็นแกนกลางในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้วางแนวทางการส่งมอบผลงาน ข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาการขับเคลื่อนที่ผ่านมาสู่หน่วยงานหรือองค์การที่จะเกิดขึ้นเพื่อรองรับบทบาทและภารกิจในการขับเคลื่อนภายหลังปี พ.ศ.2550 ให้กับสังคมโดยในเวลาต่อมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอร่างรายละเอียดการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อคณะรัฐมนตรีและได้รับความเห็นชอบเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2550 เพื่อทำหน้าที่สร้างความเข้าใจและพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากวิทยาการสมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่นของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ

ทั้งนี้สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีสถานะเป็นองค์การที่มีความเป็นกลางและมีอิสระในการทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงภาคีพัฒนาทั้งภาคประชาชน องค์การเอกชน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการทางด้านการศึกษาวิจัย การสนับสนุนกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในแนวทางของการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่าง

ยั่งยืน ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารพบว่า สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์และโครงสร้างการบริหารจัดการไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันฯ

เพื่อเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางและมีอิสระ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงภาคีพัฒนา ทั้งภาคประชาชน องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการทางด้านการศึกษาวิจัย การสนับสนุนกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในแนวทางของการปฏิบัติตามหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน

2. หน้าที่และการดำเนินการของสถาบัน

2.1. สถาบันฯ จะดำเนินการในการสร้างเครือข่ายของการทำการศึกษาและวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจ และพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากวิทยากรสมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่นของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติทั้งในรูปแบบของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยร่วมกับสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งสร้างเวทีของการแลกเปลี่ยนความรู้จากการศึกษาวิจัย ทั้งในประเทศและในเวทีนานาชาติ

2.2. สถาบันฯ จะดำเนินการในการประสานงานและเป็นองค์กรกลางในการเชื่อมโยงภาคีพัฒนาเพื่อให้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และรูปแบบของความสำเร็จของการพัฒนาทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สามารถเข้าถึงแนวทางในการปฏิบัติของการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งทำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของการพัฒนา

2.3. สถาบันฯ จะดำเนินการในการสนับสนุนภาคประชาชน ภาคเอกชน และเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการโครงการพัฒนาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเผยแพร่และจัดทำกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้มีการขับเคลื่อนขบวนการพัฒนาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างการพัฒนาอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน

3. โครงสร้างและการบริหารองค์กร

3.1. สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้มูลนิธิพัฒนาไท ดำเนินการโดยคณะกรรมการสถาบันฯ มีวาระครั้งละ 4 ปี ซึ่ง

ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการมูลนิธิพัฒนาไท คณะกรรมการสถาบันฯ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายให้ความเห็นชอบแผนงานและงบประมาณในการดำเนินการของสถาบันฯ โดยคณะกรรมการสถาบันฯจะเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งผู้บริหารของสถาบัน รวมทั้งพิจารณาและกำหนดกฎระเบียบด้านการบริหารของสถาบัน

3.2. สถาบันฯ จะแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ส่วนหลัก คือ ส่วนงานด้านการศึกษาวิจัย และประสานเครือข่าย ส่วนงานด้านฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งรวมถึงกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ส่วนงานด้านการบริหาร วางแผน งบประมาณและกิจการต่างประเทศ และส่วนงานด้านการติดตามประเมินผล

3.3. สถาบันฯ จะจัดการหารายได้จากการดำเนินการเชื่อมโยงกับเครือข่ายและแหล่งทุน จากองค์กร มูลนิธิ และกองทุนต่าง ๆ รวมทั้งงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาล ผ่านสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสถาบันฯ จะเสนอแผนงานและกิจกรรมเพื่อเสนอขอการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรายปี

3.4. คณะกรรมการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติของทุกภาคส่วนและทุกระดับของสังคมให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวาง เห็นควรจัดตั้งกลไกระดับชาติ คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นรองประธาน และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเลขานุการ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายแนวทาง และมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ข่าวการพัฒนา, ฉบับที่ 2, 2550 : 3)

กระบวนการส่งมอบผลงานความสำเร็จ

จากการศึกษาพบว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดกระบวนการในการส่งมอบผลงานที่ได้ดำเนินการในระยะ 4 ปีที่ผ่านมาเพื่อให้หน่วยงานหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในการรับหน้าที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นทางการให้กับสังคม โดยในปี พ.ศ.2550 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เริ่มดำเนินการสรุปผลการขับเคลื่อนในแต่ละระยะทั้งการสำรวจผลของการสื่อสารผ่านโดยการประสานร่วมกับ

สำนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเพื่อทำการสำรวจการรับรู้และความเข้าใจของประชาชน ต่อประเด็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ยังได้รวบรวมผลงานและสรุปผลลัพธ์จากแผนงานทั้ง 4 แผนที่ได้กำหนดไว้เพื่อส่งมอบให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะเวลาส่งมอบประมาณ 6 เดือน) ทั้งนี้จะพบได้ว่าโครงสร้างและแนวทางการ ดำเนินการของสถาบันดังกล่าวจะมีรูปแบบแบบคณะกรรมการโดยทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการ เชื่อมโยงเครือข่ายแต่จะไม่ได้มุ่งดำเนินการเองทั้งหมดโดยลำพัง ซึ่งสถาบันจะมีสถานะเป็น แกนกลางทางด้านข้อมูลข่าวสาร โดยมีการเชิญอดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แก่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล มาดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการบริหารสถาบัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายสุทิน ลิ้มปิยะชาติ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง นางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพานิช เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และ นางกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...หลังคณะอนุกรรมการหมดวาระลงแล้วก็มีการส่งต่อให้หน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาแทนอย่าง สถาบันวิจัยและพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งจะเป็นจุดเชื่อมการขับเคลื่อนให้ ต่อเนื่องยั่งยืนต่อไปได้...”

(สุทิน ลิ้มปิยะชาติ, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

“...หลังจากปี 50 มาทางคณะอนุฯ ได้ส่งมอบผลงานให้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพราะว่าสถาบันนี้ตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานต่อยอดที่คณะอนุฯทำมา ซึ่งสถาบันตั้งขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ลักษณะการทำงานก็คล้ายกับคณะอนุฯนี้แหละเพียงแต่ตั้งขึ้น มาเป็นสถาบันเลยอยู่ภายใต้มูลนิธิพัฒนาไทซึ่งสามารถระดมทุนจากข้างนอกได้ก็ไม่ต้องพึ่งบ จากราชการก็จะทำให้คลังตัวขึ้น โดยมีการเชิญ ดร.สุเมธ เข้ามาเป็นประธาน แล้วตอนนี้ก็กำลัง อยู่ในระหว่างก่อตั้งอยู่ที่ตั้งอยู่ในสภาพพัฒนาฯนี้แหละ...ซึ่งทางนี้ก็กำลังสรุปผลงานให้กับเขาอยู่พอดีก็ คงต้องใช้เวลาประมาณ 6 เดือนได้มั้งถึงจะเรียบร้อยดี..”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพานิช, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

“...อันที่จริงพอหมดจากอนุกรรมการฯ ไปแล้วก็มีองค์กรที่จะรับช่วงต่อที่อยู่ในมูลนิธิ พัฒนาไท ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกิดจากสภาพพัฒนาฯเราเอง ผลงานที่ทำมาเราก็ส่งมอบให้เขาไปคราวนี้ ก็มีคนรับช่วงต่ออย่างเป็นทางการละ...ดังนั้นสิ่งที่ทำมาไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ การทำ รายการ พ.ศ.พอเพียง หรืออย่างอื่น ๆ อีกมากมายก็จะมีความต่อเนื่องคืออนุกรรมการชุดประจาย

กระแสให้กับสังคมแล้วพอจุดติดคนที่มารับช่วงต่อก็นำไปต่อยอดสร้างแรงขับเคลื่อนกระจายออกไปในแต่ละกลุ่มในสังคมอันนี้ก็จะเห็นภาพกันชัดเจนขึ้น..."

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 : เครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีกระบวนการสื่อสารอย่างไร

สำหรับปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามประเด็นการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งจากการวิจัยพบว่าในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีประเด็นในการสื่อสารที่สำคัญต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดโดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารภายในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
2. การสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน

1. การสื่อสารภายในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารภายในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ ตามพัฒนาการของเครือข่าย ได้แก่ 1.การสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดของเครือข่าย 2.การสื่อสารในระยะขยายขอบเขตของเครือข่าย ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1.1. การสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดของเครือข่าย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการสื่อสารภายในระยะการก่อเกิดของเครือข่ายผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดโดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 1.1.1. สถานการณ์แวดล้อมในการสื่อสาร
- 1.1.2. ประเด็นการสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดของเครือข่าย

1.1.1. สถานการณ์แวดล้อมในการสื่อสาร

เนื่องจากการสื่อสารการก่อเกิดเครือข่ายนั้นมีปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มของสมาชิก ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงดังต่อไปนี้

เนื้อหาและการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความหลากหลาย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่ามาอย่างช้านานผ่านพระราชดำริ และ หลักการทรงงาน ตั้งแต่ พ.ศ.2517 เป็นต้นมา ซึ่งกลุ่มองค์กรภาคธุรกิจ องค์กรภาครัฐ องค์กร ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนโดยทั่วไปได้เริ่มหันมาตระหนักถึงความสำคัญของการนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นจำนวนมากในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจด้านการเงินในปี พ.ศ.2540 โดยบางหน่วยงานได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนด นโยบาย และบางหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายของตนเองซึ่งอาจมี เนื้อหาและรูปแบบแตกต่างกันไป อาทิ เกษตรทฤษฎีใหม่ การประหยัดอดออม และการประกอบ อาชีพ เป็นต้น ดังนั้นจากสถานการณ์การเผยแพร่และรับรู้ของสังคมจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามเนื้อหาที่แต่ละกลุ่มคนได้รับจากแหล่งสารนั้นๆ ดังนั้นจึงมีผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐ เล็งเห็นความสำคัญของการมีกระบวนการรวบรวมศึกษาและสังเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างจริงจังขึ้น ซึ่งจะพบได้จากการให้สัมภาษณ์ของนายอำพล กิตติอำพล เลขาธิการสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“แรกเริ่มทาง ดร.สิปนนธ์ ท่านได้มีแนวคิดที่จะริเริ่มรวบรวมพระราชดำริของในหลวง เอาไว้ จึงเป็นที่มาว่าสภาพัฒน์ก็เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับงานการพัฒนาอยู่แล้ว จึง มีแนวคิดกันว่าน่าจะมีการรวบรวมและศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังขึ้นมา”

(อำพล กิตติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

ความสนใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มบุคคลจากสาขาอาชีพต่างๆ

จากวิกฤตเศรษฐกิจด้านการเงินในปี พ.ศ.2540 ที่ผ่านมาเป็นผลให้เกิดหัวข้อในเวที สัมมนาและกระบวนการศึกษาของกลุ่มบุคคลต่างๆ ในหลากหลายสาขาอาชีพ โดยเฉพาะแวดวง การศึกษาและหน่วยงานภาครัฐเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นซึ่งสามารถสังเกตได้จากเนื้อหาและการ นำเสนอในสื่อประเภทต่างๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ ตลอดจนกระบวนการ

การเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือแม้กระทั่งการนำคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้จากการที่มีการให้ความสนใจจากกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายจากสายอาชีพต่างๆ ส่งผลให้มีความคิดริเริ่มที่จะรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเพื่อดำเนินการศึกษาและแบ่งปันความรู้จากมุมมองของบุคคลแต่ละสายอาชีพในพื้นที่ฐานของกระบวนการเรียนรู้จากบริบทของตนเอง ซึ่งจะพบได้จากการให้สัมภาษณ์ของนางสาววนริสา พิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ อดีตรองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“หลังจากปี’40 ที่ผ่านมา เริ่มมีการพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียงกันมากขึ้นทั้งในโรงเรียน ในหน่วยงานราชการ แล้วก็ในสื่อรูปแบบต่างๆ ซึ่งพอผ่านมาก็มีการพูดถึงกันอย่างต่อเนื่องมาเรื่อยๆ ทางสภาพัฒน์ก็เห็นว่าน่าจะเชิญกลุ่มคนที่สนใจแต่ละกลุ่มมาสร้างการมีส่วนร่วมกัน ที่เห็นได้ก็จะมีทั้งราชการ เอกชน กลุ่มครู-อาจารย์ หรือสื่อมวลชน”

(วนริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

“ที่ผมเห็นก็จะมีการนำมาสอดแทรกในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นหรือการนำคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงหรือความพอเพียงมาใช้กัน หรือแม้แต่การหยิบขึ้นมาพูดคุยสนทนา หรือบางแห่งก็นำมาศึกษาเพิ่มเติมอย่างจริงจัง พวกเหล่านี้ก็ประมวลได้ว่าสังคมน่าจะมีความสนใจเรื่องนี้ขยายวงกว้างซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น”

(ชาติชาย ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 2551)

1.1.2. การสื่อสารในระยะก่อกำเนิดของเครือข่าย

จากการศึกษาพบว่าการสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดหรือการรวมตัวของเครือข่ายสามารถแบ่งประเด็นการสื่อสารได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ประเด็นการสื่อสารเพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้
- ประเด็นการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มแกนนำ
- ประเด็นการสื่อสารเพื่อสรรหาสมาชิก
- ประเด็นการสื่อสารเพื่อการเชื่อมโยงเครือข่าย 3 ระดับ

ทั้งนี้ผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดโดยเรียงลำดับตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้

รูปแบบการสื่อสาร

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ในระยะแรกมีลักษณะเป็นทางการโดยการติดต่อประสานงานกันระหว่างบุคลากรในองค์กรที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในรูปแบบการนัดหมายเพื่อประชุมหารือ และการนัดหมายเพื่อร่วมกันศึกษาวิจัยและสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อทูลเกล้าถวายผลการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์พระราชดำรัส และความรู้ที่ปรากฏในสื่องานวิชาการต่างๆ โดยในระยะที่สองรูปแบบการสื่อสารจะมีลักษณะแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มมีการติดต่อสื่อสารกัน 2 ลักษณะทั้งที่เป็นทางการ อาทิ การประชุมเพื่อหารือ การเข้าร่วมศึกษาองค์ความรู้ในวาระต่างๆ จัดหมายตอบรับของสมาชิก เป็นต้น และสำหรับการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ อาทิ การโทรศัพท์หารือระหว่างสมาชิกในประเด็นข้อสงสัย และการพูดคุยเพื่อนัดหมายเวลาและสถานที่พบปะกันระหว่างสมาชิกล่วงหน้า เป็นต้น

การสื่อสารเพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้

จากการศึกษา พบว่า การสื่อสารเพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้สามารถอธิบายรายละเอียดได้โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ตามช่วงระยะเวลาของการสื่อสาร ดังนี้

ในระยะแรกเมื่อปี พ.ศ.2542 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เริ่มมีแนวคิดด้านการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ซึ่งต่อมาได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาและอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาจำนวน 15 คน อาทิ ดร.ฉลองภพ สุธงส์กรกาญจน์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) และ ดร.วิฑิต รัชชตาตะนันท์ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสรุปออกมาเป็นความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 1 หน้ากระดาษ ขนาด A4 และต่อมาได้ถวายทูลเกล้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงพระราชวินิจฉัยความถูกต้อง ชัดเจน ของเนื้อหาข้อความที่กลุ่มนักวิชาการศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ทูลเกล้าถวายในเบื้องต้น ซึ่งในเวลาต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชวินิจฉัยและปรับแก้ความหมายให้ถูกต้องตรงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้ทรงพระราชทานหลักปรัชญา

ที่ถูกต้องกลับคืนให้แก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 รวมถึงการเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ตามที่ได้ทูลเกล้าขอพระบรมราชานุญาตเพื่อการเผยแพร่ในเบื้องต้น ซึ่งเป็นไปตามการให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริญญ์ พิบูลสราวุธ อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และนางสาวอาทิสุดา ณ นคร อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ประมาณปี 42 ทางสภาพัฒน์ได้รวมผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านทำการศึกษาโดยการสังเคราะห์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้ในการนำไปศึกษาต่อยอดการประยุกต์ใช้ ซึ่งก็ได้เนื้อหาออกมาชุดหนึ่งแล้วก็รูป 3 ห่วงที่เราเห็นกันนี้แหละ และได้ทูลเกล้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วพระองค์ท่านก็ได้ทรงพระราชวินิจฉัยปรับให้ถูกต้องและพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่ให้กับประชาชน...”

(ปริญญ์ พิบูลสราวุธ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“...ในช่วงนั้น ประมาณปี 2542 สศช. ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ดร.ฉลองภพ และดร.วิฑิต เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปออกมาเป็นความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 แผ่น ทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปรับแก้ก่อนพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ สศช.นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ นิยาม 1 แผ่นนั้นไปใช้เผยแพร่ได้...”

(อาทิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 9 ก.พ. 2553)

จากนั้นในระยะที่สองเนื่องด้วยสภาพการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและการนำเสนอประเด็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อมวลชนเริ่มมีปริมาณลดน้อยลงประกอบกับการสื่อสารในประเด็นดังกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังขาดภาพตัวอย่างและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเมื่อเกิดสภาพการณดังกล่าวจึงทำให้ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีความสนใจในการนำเสนอปรัชญาเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตอยู่เป็นพื้นฐานเดิมจึงเกิดเจตนาและความตั้งใจที่จะส่งเสริมให้สังคมและคนในชาติได้เรียนรู้และเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง โดยได้สังเกตเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะองค์การหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเป็นองค์การที่ได้ขอ

พระราชทานพระบรมราชานุญาตน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 และเผยแพร่สู่สาธารณชน ดังนั้นจึงได้เข้าพบเพื่อปรึกษาหารือกับนายสรรเสริญ วงศ์ช่อม เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2542- พ.ศ.2545) ในสภวการณการดังกล่าว ซึ่งในเวลาต่อมา นายสรรเสริญ วงศ์ช่อมได้เล็งเห็นความสำคัญในการขยายผลการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้นภายหลังจากที่ นายสีปนนท์ เกตุทัต ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้น (พ.ศ.2542) ที่ได้ทำหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวกการศึกษาหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการสังเคราะห์พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ซึ่งต่อมาได้รับพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่และน้อมนำมาเป็นหลักคิดของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 โดยในเวลาต่อมา นายสรรเสริญ วงศ์ช่อม ได้มอบหมายให้นายวิฑิต รัตนะสมบัติ และนางสาวปริยานุช พิบูลสรวุฑ นำประเด็นเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินการศึกษาเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ จึงได้มีการประสานงานเพื่อเรียนเชิญบุคลากรในสายงานเศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร และบุคลากรจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พร้อมด้วยบุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเข้าร่วมด้วยอีกจำนวนหนึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะทีมงานในชื่อชื่อกลุ่มพัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรด้านต่างๆ ดังนี้

1. ดร.ชัยวัฒน์ พิบูลย์สวัสดิ์ ประธานคณะทำงาน (กระทรวงการคลัง)
2. ดร.วิฑิต รัชชตาตะนันท์ ผู้ประสานงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. ดร.ปริยานุช พิบูลสรวุฑ คณะทำงานคณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4. ดร.พุมใจ นาคสกุล คณะทำงานจากธนาคารแห่งประเทศไทย
5. ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล คณะทำงานจากธนาคารแห่งประเทศไทย
6. ดร.วิชัย ตูรงค์พันธ์ คณะทำงานคณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
7. นายทองใหญ่ อัยยะวรากุล คณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

8. นางสาวอาทิสูดา ณ นคร คณะทำงานคณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
9. นางสาวนารีตา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา คณะทำงานคณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
10. นางสาวอัญญา สุวรรณศรีนนท์ คณะทำงานคณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
11. นายรับพร มิมะพันธุ์ คณะทำงานจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
12. นายदनัยกิตติ์ สุขสว่าง คณะทำงานจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ทั้งนี้บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม ได้แก่

1. ดร.จิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
2. นายสรรเสริญ วงศ์ช่อม มูลนิธิพัฒนาไท
3. นายจักรมณต์ ผาสุกวณิช เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการรวมกลุ่มจนก่อเกิดเป็นคณะทำงานขึ้นที่ประกอบด้วยบุคลากรจากหลายหน่วยงาน โดยได้มีข้อตกลงร่วมกันว่าภารกิจงานการศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นภารกิจเสริมพิเศษ ซึ่งจะทำการศึกษาและประชุมหารือระหว่างกันในช่วงเวลาหลังเลิกงาน ภารกิจงานประจำที่แต่ละบุคคลปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ แตกต่างกันไป โดยได้กำหนดวันนัดพบระหว่างสมาชิกในกลุ่มคณะทำงาน คือ ทุกๆ วันอังคารของแต่ละสัปดาห์เป็นหลัก ซึ่งผลผลิตที่ได้รับเชิงรูปธรรม คือ ชุดหนังสือพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยข้อมูลมุ่งให้ครอบคลุมทั้งทางทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ จำนวนทั้งสิ้น 5 เล่ม ได้แก่ หนังสือนานาชาติ คำถาม ที่ได้จากการรวบรวมประเด็นคำถามและข้อสงสัยจากสังคมเกิดขึ้นจริง หนังสือวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือประมวลคำในพระบรมราโชวาท และหนังสือกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีแนวคิดที่จะศึกษาและต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้ดำเนินการศึกษามาในเบื้องต้นจำนวนหนึ่ง ตลอดจนเพื่อให้สามารถเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาในเชิงรูปธรรมได้มากยิ่งขึ้น โดยเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สรรเสริญ วงศ์ช่อม) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าวจึงได้เห็นควรให้จัดตั้งผู้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ โดยจัดตั้งเป็น

กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในปี พ.ศ.2546 ซึ่งมีนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุฑ ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้างานเป็นคนแรก (พ.ศ.2544 หัวหน้าส่วนงานศึกษาวิจัยความร่วมมือระหว่างประเทศ / พ.ศ.2545 หัวหน้าส่วนงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สำนักเศรษฐกิจมหภาค) โดยมีภาระหน้าที่ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุฑ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง) และนางสาวอาทิสุดา ณ นคร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ทางท่านจรัญเลยเล่าให้อาจารย์ฟังว่าในช่วงแรกๆ ท่านให้ความสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากและติดตามความเคลื่อนไหวมาโดยตลอด พอหลังจากที่สภาพัฒน์ได้ขอพระบรมราชานุญาตในปี 42 มาแล้วก็เงียบหายไป ท่านก็เลหายหรือกับทางเลขาสรรเสริญ ซึ่งเป็นเลขาสภาพัฒน์ในช่วงนั้น รู้สึกจะเป็นช่วงมีนา-เมษาเนี่ยแหละ แล้วทางเลขาสรรเสริญก็ได้มอบหมายให้ทางอาจารย์ไปตั้งทีมขึ้นมาศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ชื่อว่ากลุ่มพัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ซึ่งพวกเราก็ใช้วิธีการนำพระบรมราชโองการกับพระราชดำรัสมาสังเคราะห์กันเลย ช่วงนั้นเราก็ทำงานแบบไม่เป็นทางการมากนักอาศัยนัดพบกันหลังเลิกงานเพราะงานประจำคนแต่ละคนก็เยอะมากแล้วก็ต้องทำอยู่ ส่วนสมาชิกก็จะมีทางดร.ภูมิใจ จากเบ็ญจชาติ มีดร.กอบศักดิ์ มีดร.วิฑิตซึ่งเป็นหัวหน้าของอาจารย์เอง อย่างดร.ชัยวัฒน์ ท่านจรัญเล่าว่าเคยได้พูดคุยในงานอะไรสักอย่างแล้วเห็นว่ามีใจน่าจะชวนมาร่วมด้วยก็เลยเชิญเข้ามา ส่วนทางท่านสรรเสริญช่วงหลังก็ถอยออกไปให้ทางท่านจักรมณฑลเข้ามาแทนแล้วก็มีคนในสภาพัฒน์...ส่วนทางด้านงบทที่เอามาใช้อาจารย์ยังจำได้อยู่เลยว่าเอามาจากงบการแก้ปัญหาความยากจนของธนาคารโลกเพราะตอนนั้นอาจารย์ทำเรื่องนี้อยู่...”

(ปรียานุช พิบูลสรารุฑ, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2553)

“ภายหลังที่ ดร.สิปปนนท์ ประธานสภาพัฒน์ได้ศึกษาและรวบรวมพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง จนมาถึงการที่สภาพัฒน์ได้รับพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงในปี 42 ท่านเลขาสรรเสริญจึงได้มอบหมายให้ ดร.ปรียานุช นำประเด็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปศึกษาเพิ่มเติม ดร.ปรียานุชเลยจัดตั้งทีมงานขึ้นชื่อกลุ่มพัฒนารอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ซึ่งมีทั้ง ดร.ชัยวัฒน์ มาเป็นที่ปรึกษาให้ และมีความทำงานจากหลายองค์กร เช่น ดร.พุมใจ ดร.กอบศักดิ์ ดร.วิฑิต คุณรับพร คุณดนัยจากสำนักทรัพย์สิน และทีมงานที่มาจากคนของสภาพัฒน์ เพื่อมาศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นงานเสริม

นอกเวลาทำงานหลัก ซึ่งจะนัดคุยกันทุกวันอังคารตอนเย็น โดยผลผลิตที่ได้รับก็จะมีชุดหนังสือ เศรษฐกิจพอเพียง 5 เล่ม เหมือนเป็น KM พื้นฐานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต่อมา ท่านเลขา สรรเสริญ ได้เห็นควรให้จัดตั้งมีรับผิดชอบหลัก จึงจัดตั้งกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นโดยมี ดร. ปริญญา เป็นหัวหน้ากลุ่มงาน”

(อาทิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 9 ก.พ. 2553)

กระบวนการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นกระบวนการแสวงหาความร่วมมือระหว่างบุคลากรในองค์กรต่างๆ ที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรในการศึกษาเรียนรู้ อาทิ ข้อมูลข่าวสาร ความพร้อมของบุคลากรที่มีความสนใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานหลัก รวมทั้งนโยบายและวิสัยทัศน์ขององค์กร เป็นต้น โดยในระยะเกิดกระบวนการดังกล่าวมีรูปแบบการสื่อสารภายในวงจำกัดตามภารกิจเสริมที่ได้รับนโยบายจากผู้บริหาร โดยลักษณะการสื่อสารจะเป็นลักษณะแนวระนาบระหว่างสมาชิกที่มีบทบาทใกล้เคียงกันซึ่งมีเป้าหมายคล้ายคลึงกัน คือ ศึกษาเรียนรู้โดยวิธีการสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้นำไปสู่การเผยแพร่ โดยมุ่งสู่การขยายผลการพัฒนาใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับครอบครัวและชุมชน รวมถึงระดับสังคมโดยรวม ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า ภายในกระบวนการดังกล่าวได้มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการพัฒนากรอบแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในปี พ.ศ.2546 และเมื่อได้รับองค์ความรู้จำนวนหนึ่งแล้วจึงมีการพัฒนากระบวนการให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จัดสัมมนาเรื่องการพัฒนากรอบแนวคิดและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ ศูนย์ฝึกอบรมไทยพาณิชย์ จังหวัดชลบุรี ในวันที่ 16-17 พฤษภาคม พ.ศ.2546 โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลักเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลงานการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ผ่านมาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจุดประกายให้เกิดการบูรณาการให้สามารถนำความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ให้เข้ากับหน้าที่ บทบาทของแต่ละบุคคล องค์กรได้อย่างเหมาะสมและให้เกิดผลเชิงปฏิบัติมากยิ่งขึ้นซึ่งผลลัพธ์ที่ได้รับคือความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาว่าควรมีการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ศึกษาไปสู่กลุ่มบุคคลในทุกระดับ ทุกวงการ โดยควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมถึงตัวอย่างและรูปแบบของการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ได้มีการเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลักในการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริญญา พิบูลสรวุฑ อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และ

นางสาวโชติกา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...แรกเริ่มอย่างที่ว่าเราศึกษากันในกลุ่มคนไม่มากแต่ว่ามีความสนใจเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน ก็จะมีกลุ่มอาจารย์ แล้วก็ทางแบ็งค์ชาติบ้าง มาสังเคราะห์จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ออกมาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พอได้มาเราก็มีการจัดสัมมนาที่ จังหวัดชลบุรี ช่วงประมาณปี 46 เราก็ได้ข้อเสนอแนะจากกลุ่มคนต่างๆมากขึ้น หลังจากนั้นเราก็เริ่มเดินทางต่อมีการไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ มีการพูดคุยระหว่างกลุ่มคนต่างๆมากขึ้น ก็จะมีการรวบรวมความคิดเห็นเหล่านั้นมาขับเคลื่อนต่อ...”

(นางสาวปรียานุช พิบูลสรารุณ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“ช่วงแรกๆ จะมีการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาเผยแพร่ เช่น หนังสือวรรณกรรมปริทัศน์ หนังสือนานาชาติแล้วก็มีสมุดบันทึก มีปฏิทิน ส่วนงานเกี่ยวกับการประชุมสัมมนาก็จะมีที่ชลบุรี มีที่ศูนย์ศึกษาโครงการพระราชดำริ แล้วก็พวกโรงเรียนบ้าง คือหลักๆ ก็จะเป็นการพาทีมงานไปศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง”

(นางสาวโชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มแกนนำ

สภาพแวดล้อมและความเป็นมา

จากการให้ความสนใจศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ของผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภายหลังการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจของโลก และในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะภายในประเทศไทยในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นทุกภาคส่วนทั้งที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวในสังคมจึงเกิดแนวความคิดที่จะค้นหาวิธีการแก้ไขและการพัฒนาที่ถูกต้อง ยั่งยืน เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีหน้าที่เสนอแนวทางการพัฒนาประเทศต่อรัฐบาลและประชาชนทั่วไป โดยภาระหน้าที่ดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการศึกษาในกรอบแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์การพัฒนา และด้วยความร่วมมือขององค์การเครือข่ายภาคีในเชิงเสริมสร้างศักยภาพระหว่างองค์กร

ทั้งนี้ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการมีส่วนร่วมระหว่างองค์การที่จะสร้างกระบวนการศึกษาเรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังจึงก่อเกิดกระบวนการที่เป็นพัฒนาการของการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนและการสื่อสาร ดังนี้

กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างแกนนำ : ที่มาแห่งความร่วมมือ

รูปแบบการสื่อสาร

รูปแบบการสื่อสารในระยะเริ่มแรกก่อนที่จะมีการประกาศเจตนารมณ์เพื่อการรวมกลุ่มนั้นมีลักษณะกึ่งทางโดยการพูดคุย ปรึกษาหรือกันการระหว่างผู้บริหารองค์การที่มีบทบาทหรือมีตระหนักในความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวทางความอยู่รอดและความยั่งยืนของโครงสร้างทางสังคมในด้านต่างๆ อาทิ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนโยบายสาธารณะ

ที่มาแห่งความร่วมมือ

การสร้างความร่วมมือเป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 หน่วยงานในด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาประเทศกับหน่วยงานที่ยึดมั่นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงานที่สำคัญอันได้แก่

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทในการศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประเทศต่อฝ่ายบริหารและเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยภายในองค์การได้มีการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบเพื่อกำหนดเนื้อหาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายสุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปัจจุบันเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา)

“ในช่วงที่มีการใช้แผน 7 และกำลังศึกษาข้อมูลเพื่อเขียนแผน 8 ช่วงนั้นเรามองหาแนวทางการพัฒนาที่จะทำให้ประเทศสามารถก้าวไปได้อย่างยั่งยืน เพราะเหตุผลหนึ่งที่เราทราบกันดีก็คือเราเจอวิกฤตเศรษฐกิจปี'40 ซึ่งระบบเศรษฐกิจเราได้รับผลกระทบจำนวนมาก เราก็ได้นำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นกรอบในการเขียนแผน 8 เพราะเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแนวทางที่

ทำให้เราไม่ประหมาดและก้าวไปอย่างมั่นคง ไม่รีบเร่งจนจนลืมนิยามพื้นฐานของตนเอง หรือให้
ระมัดระวังให้มากขึ้น โดยมองว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนควบคู่
ไปด้วย”

(สุเมธ ตันติเวชกุล, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ ภายหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงมาดำเนินการกำหนดเป็นกรอบในการเขียนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อยมาทั้งฉบับที่ 9 และ 10 ตามลำดับ ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์ของเลขาธิการสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2551) นายอำพล กิตติอำพล ดังนี้

“แผน 10 เราให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียง จริงๆแล้ว ก็เริ่มมีมาตั้งแต่แผน 8 แผน
9 แล้วสภาพัฒน์ ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเขียนสอดแทรกในวิถีคิดของการกำหนดแผน
มาโดยตลอด โดยเฉพาะแผน 10 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ก็กำหนดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหัวใจ
สำคัญของแผนอย่างชัดเจน เพราะสภาพัฒน์เห็นว่าทุกวันนี้หากสังคมไทยเราขาดความพอเพียงก็
เกิดปัญหา ปัญหาของกลุ่มคนต่างๆทุกวันนี้ที่เกิดขึ้น ซึ่งพวกก็น่าจะรู้กันดีอยู่แล้วนั่นก็เพราะขาด
ความพอเพียง ขาดการน้อมนำหลักปรัชญามาใช้ สภาพัฒน์จึงศึกษาจากทุกภาคส่วนแล้วก็เห็นว่า
ประเทศไทยต้องพัฒนาโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงถึงจะไปได้”

(อำพล กิตติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

ดังนั้นด้วยนโยบาย บทบาท และความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของผู้บริหารองค์การจึงเกิดความสนใจในการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์การขึ้น

2. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานดังกล่าวมี
บทบาทในการจัดการและบริหารทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยคำนึงถึงการจัดการที่เป็นธรรม
และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการ
ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ถือเป็นองค์การที่มีพื้นฐาน
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในองค์การ ประกอบกับวิสัยทัศน์และ
ผู้อำนวยการได้ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม
ซึ่งเปรียบได้ว่าเป็นองค์การที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้อีกแห่งหนึ่ง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาว
นริสา พิษัณวรุฒมะ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และนางกัญญาภรณ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้า
กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ท่านจิรายุ และสำนักงานทรัพย์สินฯ ท่านมีบทบาทสูงมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหน่วยงานที่ท่านดูอยู่ก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาอยู่แล้ว”

(นริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

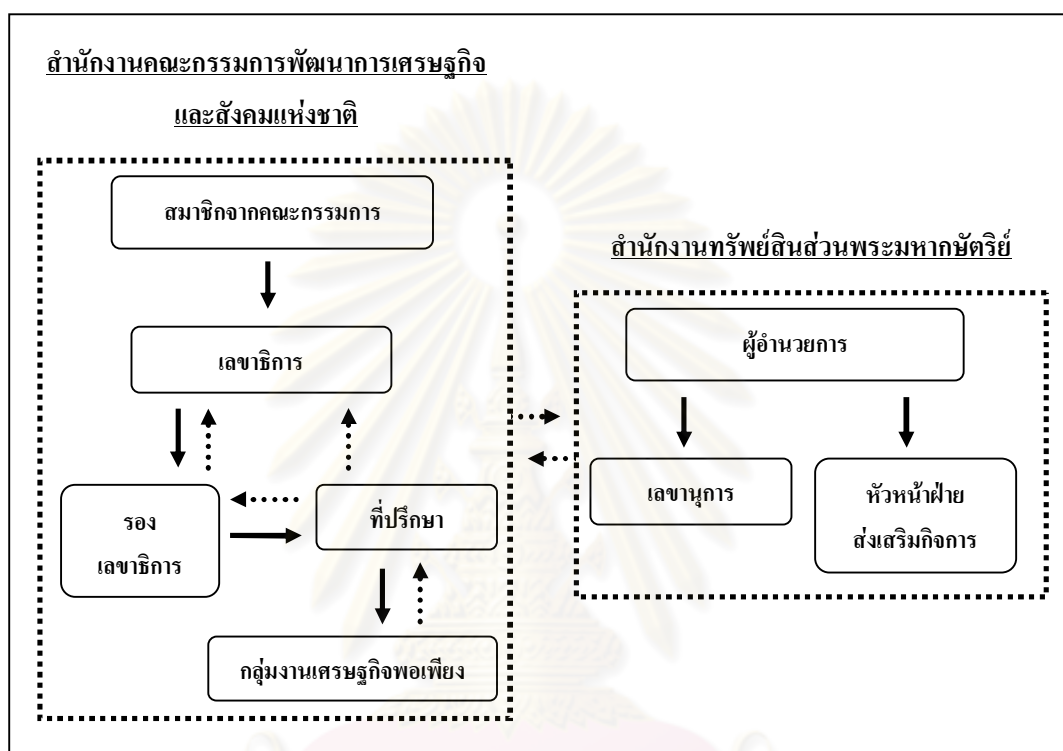
“สำนักทรัพย์สินฯ เป็นองค์กรที่นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ซึ่งถ้าดูแนวทางการทำงานที่ผ่านมาจะรู้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนหนึ่งอยู่แล้ว โดยเฉพาะท่าน ดร.จิรายุ ท่านให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียงมาก และมาโดยตลอด”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทและภารกิจและความตระหนักของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสาเหตุอันสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารทั้ง 2 องค์กรเล็งเห็นความสำคัญในเชิงบทบาทที่จะส่งผลด้านบวกหรือตอบสนองเจตนารมณ์ของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งในระบอบการก่อตัวของเครือข่าย ผู้บริหารทั้ง 2 องค์กร ได้แก่ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนายสรรเสริญ วงศ์ช่อมุ่ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2542-พ.ศ.2545) ได้มีความคิดริเริ่มที่จะดำเนินงานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมให้แก่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ให้มีกระบวนการการเปิดรับ เรียนรู้ เข้าใจ และน้อมนำหลักปรัชญาไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้บริหารทั้ง 2 องค์กร ได้ปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อสื่อสารเจตนารมณ์ของทั้ง 2 องค์กร ในการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับหน้าที่เป็นแกนกลางในการดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายขึ้น โดยได้อาศัยอำนาจในการสรรหาและจัดตั้งบุคลากรเพื่อมาดำรงตำแหน่งงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยภายหลังได้มีการเสนอรายชื่อและออกหนังสือคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น (ในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 7/2546 เมื่อวันที่ 1 ก.ย. พ.ศ.2546) ให้มีการเริ่มดำเนินการในช่วงต้นปีงบประมาณ พ.ศ.2547 (ตุลาคม พ.ศ.2546) จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2550

กระบวนการสื่อสารระหว่างภายในและระหว่างองค์การแกนนำ

กระบวนการสื่อสารภายในและระหว่างองค์การแกนนำสามารถอธิบายได้ภาพที่ปรากฏดังต่อไปนี้

ภาพที่ 11 รูปแบบและทิศทางการสื่อสารในระยะการก่อตัวของเครือข่าย

จากภาพที่ 11 อธิบายรูปแบบและทิศทางการสื่อสารในระยะการก่อตัวของเครือข่าย โดยการสื่อสารระหว่างองค์การในช่วงก่อนการก่อตั้งเครือข่ายนั้นจะมีลักษณะทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ได้การสื่อสารได้เริ่มจากการปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารของทั้ง 2 องค์การ (พ.ศ.2545) เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและมุมมองการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในลักษณะการประชุมหารือ และภายหลังจากที่มีการแลกเปลี่ยนมุมมอง ตลอดจนมีข้อตกลงให้มีการจัดแสวงหาและตั้งคณะบุคคลขึ้นเข้ามาดำเนินงานจึงมีการเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความเหมาะสมในงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทาบทามจากผู้บริหารของทั้ง 2 องค์การอย่างไม่เป็นทางการ โดยจะมีการเสนอรายชื่อบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และจากนั้นจะมีกระบวนการพิจารณาแต่งตั้งโดยการจัดส่งหนังสือเรียนเชิญ

ถึงยังบุคคลที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ และเมื่อมีการตอบรับจะมีกระบวนการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งในขณะเดียวกันจะพบได้ว่าภายในแต่ละองค์การของแกนนำจะมีการสื่อสารเพื่อสรรหาสมาชิก ตามโครงสร้างการทำงานขององค์การ โดยรูปแบบการสื่อสารจะเป็นไปตามทิศทางสายบังคับบัญชาหรือภารกิจที่ได้รับการมอบหมาย

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทและโครงสร้างขององค์การ เครือข่ายในระยะก่อตั้ง พบว่า สามารถอธิบายรูปแบบและทิศทางการสื่อสารเพื่อสรรหาสมาชิก ภายในองค์การแกนนำได้ คือ ภายหลังจากที่มีการปรึกษาหารือจนกระทั่งมีเจตนารมณ์ร่วมกันของผู้บริหารทั้งสององค์การแล้ว ได้มีการกำหนดการจัดตั้งเครือข่ายอย่างเป็นทางการโดยแต่ละองค์การได้มีกระบวนการสื่อสารในการแสวงหาบุคลากรหรือสรรหาสมาชิกภายในองค์การของตนเอง ซึ่งในภายหลังได้มีบทบาทเป็นสมาชิกในระดับแกนนำในการเข้าร่วมเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดการสื่อสารภายในองค์การ แกนนำเครือข่าย โดยแยกเป็นแต่ละองค์การได้ดังนี้

S สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภายหลังจากที่มีการประกาศเจตนารมณ์ระหว่างองค์การทั้ง 2 แห่ง ภายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงเริ่มมีกระบวนการสรรหาสมาชิกเพื่อเข้าร่วมเครือข่ายของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายในการสรรหาสมาชิกแบ่งเป็น 2 กลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งบุคลากรที่ได้รับการสรรหาเพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายได้รับการเชิญให้เข้าร่วมคณะกรรมการฯ ภายใต้อำนาจสัมพันธเชิงบทบาท และหน้าที่ที่เชื่อมโยงกันภายในองค์การแล้ว ในอีกด้านหนึ่งเนื่องจากลักษณะในการทำงานขององค์การภาครัฐมักมีรูปแบบการปฏิบัติงานแบบโครงสร้างตามสายบังคับบัญชาหรือรูปแบบการดำเนินงานแบบกระจายการดำเนินงานจากฝ่ายนโยบายมาสู่ฝ่ายปฏิบัติ (Bureaucracy) ซึ่งส่งผลให้มีการแต่งตั้งบุคลากรภายในตามลำดับสายบังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ดูแลภารกิจด้านการพัฒนาองค์การ องค์ความรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งหากวิเคราะห์ตามโครงสร้างองค์การจะพบบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีจำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก คือ บุคลากรที่จะมาเข้าร่วมในฐานะสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวก การจะถ่ายถอดมุมมอง และการให้ความคิดเห็น รวมถึงการให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องตามโครงสร้างองค์การ อาทิ

- นายจักรมณฑ์ ผาสุกวณิช เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2547)
- นายอำพล กิตติอำพล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2547-ปัจจุบัน)
- นายกิตติศักดิ์ สิ้นธุวนิช รองเลขาธิการ
- นางเพ็ญจา อ่อนชิต ที่ปรึกษาด้านแผนและนโยบาย

กลุ่มที่สอง คือ บุคลากรที่เข้าร่วมในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการเพื่อประสานงานและรับดำเนินการเป็นบุคลากรเพื่อทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายและพันธมิตร โดยการสรรหาบุคลากรโดยพิจารณาจากภารกิจของฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมภารกิจการพัฒนา และขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องตามโครงสร้างองค์การคือบุคลากรในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ

- นางสาวปรียานุช พิบูลสรารุณ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง
- นางสาวอริสสุดา ณ นคร เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ระดับ 5
- นางสาวนาริสา พิชัยระอุตมะ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ระดับ 5
- นางสาวสุภัทสร อ่อนละมุล เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ
- นางสาวโสภิตา เชื่องงู เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ
- นางสาวโชติกา มีมุงธรรม เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ

นอกจากนี้จากการศึกษาประเด็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มพบว่าบุคลากรในกลุ่มดังกล่าวนี้มีรูปแบบและประเด็นการสื่อสาร 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในขณะปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการมุ่งไปสู่เป้าหมายของภารกิจที่ได้รับมอบหมายในแต่ละภารกิจ ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ อาทิ การหารือเรื่องการจัดเตรียมความพร้อมในการประชุมสัมมนา หรือ การพิจารณารายละเอียดการประชุม และการเสนอความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมของเครือข่าย

ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังเช่นการให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสา พิษัณฐิตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และนางสาวโชติกา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“คนในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงเองก็มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างที่รู้จักกันอยู่แล้วว่า ภารกิจการค่อนข้างเยอะ ทำคนเดียวไม่ได้ เราก็จะมีการช่วยเหลือกัน บ้างอย่างก็ช่วยทำแทนกัน คือ มุ่งให้งานสำเร็จทันตามที่ได้ตั้งเอาไว้ บางครั้งเราก็มีเสนอความคิดเห็นระหว่างกันบ้าง พวกการติดต่อประสานงาน ติดต่อใคร เชิญใคร หรือพวกการจัดประชุมเราก็พูดคุยกัน สอบถามกัน ว่า จะให้ออกมาแบบไหน ทำอะไรไปแล้วบ้าง ซึ่งใครช่วยอะไรได้ก็เข้ามาช่วย ใครถนัดอะไรก็มาร่วมกัน เรียกได้ว่าเราลุยงานด้วยกันมาโดยตลอด”

(นริสา พิษัณฐิตมะ, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2553)

“ในช่วงที่ทำงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่นั้น ภายในกลุ่มงานมีการพูดคุยกันตลอด เพราะต้องติดต่อประสานกับคนอื่นเยอะ ทั้งงานการประชุม งานเอกสาร ก็เยอะมาก พวกเราก็จะช่วยกันทำงาน เรียกได้ว่าเป็นการพึ่งพาหรือช่วยกันและกัน เราทำกิจกรรมกันเยอะถ้าไม่คุยปรึกษาหารือกัน ต่างคนต่างทำ งานมันจะกระจายมั่วกันหมด เพราะในแต่ละกระบวนการไม่ใช่ว่า คนนี้เอางานไปทำคนเดียวทั้งกระบวนการ แต่ความจริงมันยังมีหลายคนที่อยู่ในงานแต่ละชิ้น เพราะฉะนั้นทำคนเดียวไม่ได้ต้องกอดคอกันเป็นทีม”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

ประการที่สอง คือ การถ่ายทอดมุมมองและความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพุทธศาสนา โดยมีการสื่อสารเชิงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งเป็นการสื่อในแนวระนาบ (Horizontal Communication) โดยสมาชิกมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าหลักที่สำคัญคล้ายคลึงกัน คือ ภารกิจการติดต่อประสานงานเพื่อการขับเคลื่อนและศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างสมาชิก ทั้งภายในและภายนอกองค์การ โดยบุคลากรในกลุ่มดังกล่าวดำรงสถานะ 2 ประการ คือ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฐานะลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งถึงแม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการจัดจ้างลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ก็ตามแต่สถานที่ปฏิบัติงานและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีความใกล้ชิดในระดับสูง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวโชติกา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2547) และนางสาวปริญญช พิบูลสรวุฑ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ดังนี้

“เรื่องที่เราพูดคุยกันนอกรอบก็จะมีเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมต่างๆ ของแต่ละคน ทุกคนเราก็พยายามทำความเข้าใจให้ถูกต้อง แรกๆก็มีตัวอย่างไม่มากนัก กิจกรรมต่างๆก็ยังมีในวงจำกัด แต่เราก็พยายามหยิบขึ้นมาคุยกันในกลุ่ม ซึ่งบางครั้งเราก็คุยกันเรื่องการทำบุญหรือพวกการปฏิบัติธรรมกันบ้าง เพราะที่ๆหลายคนในกลุ่มก็มีความสนใจในเรื่องนี้ อยู่แล้วก็เลยคุยกันได้ อย่าง ดร.ปริยานุช ก็จะทำให้แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่พวกเราทำงานกันอยู่ แล้วนอกจากนี้ก็มีการให้แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับธรรมะกับคนในกลุ่มด้วย”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

“แน่นอนอาจารย์ก็คุยกับสมาชิกของเรากันอยู่แล้ว โดยในเนื้องานเราก็ต้องอยู่กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เราก็ต้องทำความเข้าใจ ศึกษาหาความรู้ให้ชัดเจนแล้วจึงจะนำไปบอกเล่าต่อได้ ดังนั้นคนของเราก็ต้องเรียนรู้เรื่องนี้ให้เข้าใจสามารถอธิบายได้ ซึ่งอาจารย์ก็ได้มุ่งเน้นแนวทางนี้มาจนถึงทุกวันนี้ แล้วทุกคนก็จะนำไปอธิบายโดยเฉพาะนำไปปฏิบัติกับตัวเค้าเองได้”

(ปริยานุช พิบูลสราวุธ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง : ความเปลี่ยนแปลงที่ไม่ส่งผลกระทบ

นอกจากนี้ ภายหลังจากปี 2548 มีการเสนอเรื่องขอขอยืมบุคลากร คือ นางสาวปริยานุช พิบูลสราวุธ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากสำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อช่วยดำเนินกิจกรรมการวิจัยภายใต้ชื่อโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในการขยายผลความร่วมมือและการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะด้านการศึกษากับหน่วยงานเครือข่าย อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานกรุงเทพมหานคร เป็นต้น โดยภายหลังจากที่มีการเสนอขอยืมบุคลากรระหว่างองค์การแล้วจึงมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรในส่วนงานอื่นๆ เข้ามาแทนตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง คือ นายเตชะพล ลีয়ারักษ์ ซึ่งดูแลทั้งกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงและกลุ่มงานธนาคารสมอง (พ.ศ.2548-2549) และอีกทางหนึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นเหรียญกษาปณ์ของมูลนิธิพัฒนาไท ซึ่งในเวลาต่อมามีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งประจำปีของหน่วยงาน ซึ่งนายสุทิน ลิ้มปิยะชาติ ได้เข้ารับตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงแทนท่านเดิม (พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน) ซึ่งเป็นไปตามการให้สัมภาษณ์ของนางสาวโชติกา มีมุงธรรม (พ.ศ.2547) และ

นางสาวนริสา พิษฐ์วรุตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในช่วงปี 46-47 จะมี ดร.ปริญานูช เป็นหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภายหลังท่านจिरายู เห็นว่าต้องการคนเก่งมีความรู้ความสามารถ มาช่วยงานส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักทรัพย์ ก็เลยมีการขอยืมคนจากสภาพัฒน์ ก็จะมีคุณหน้อยและคุณอ้อติดตามไปด้วย ซึ่งโดยปกติเราเป็นลูกจ้างของสำนักทรัพย์อยู่แล้ว แต่เข้ามาทำงานเศรษฐกิจพอเพียงที่สภาพัฒน์ ซึ่งสำนักทรัพย์สนับสนุนคนให้เข้ามาช่วยงานในเครือข่ายนี้อยู่แล้วตั้งแต่ต้น อย่างเราเองก็รับเงินเดือนจากสำนักทรัพย์สินมาตลอด”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

“หลังจากพี่เปี้ย หรือ ดร.ปริญานูช เนี่ยย้ายไปสำนักทรัพย์สินแล้วก็มีพี่เตมานั่งตำแหน่งแทน พอมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนก็เลยมี ดร.สุทิน มาแทนพี่เต (เตชะพล) อีกครั้งหนึ่ง พี่เตก็เลยไปดูแลด้านธนาคารสมองแทน แต่ก็นั่งติดกันนี้แหละ ไม่ได้หายไปไหน ก็พูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันตลอด”

(นริสา พิษฐ์วรุตมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้ จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงผู้นำหรือหัวหน้าของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าไม่ได้สร้างให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานหรือการสื่อสารที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากกระบวนการวางแผนงานในแต่ละระยะและการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของบุคลากรภายในองค์กรและเครือข่ายจึงทำให้ผู้เข้ามาดำรงตำแหน่งใหม่หรือเข้ามาแทนที่การทำงานในส่วนงานเดียวกันนั้นจึงไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งในขณะเดียวกันการโยกย้ายหรือการยืมบุคลากรระหว่างองค์กรเป็นการยืมบุคลากรที่มีการสานเครือข่ายการทำงานร่วมกันจึงทำให้สมาชิกทั้งหมดมีโอกาสได้พบปะติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างสะดวก ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริญานูช พิบูลสรารุช หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนางสาวนริสา พิษฐ์วรุตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รดังนี้

“...ถ้าจะว่าไปแล้วที่อาจารย์ย้ายมาที่นี่ดูเหมือนจะมีปัญหาอะไรไหมแต่จริงๆไม่ได้มีอะไรงานทุกอย่างก็ยังสามารถดำเนินต่อไปได้เนื่องจากการทำงานที่สภาพัฒน์ทุกอย่างบายฟังชั่นอยู่แล้วทุกคนจะรู้ว่าบทบาทหน้าที่ที่อยู่นั้นต้องทำอะไรบ้าง ขอบเขตงานภารกิจก็จะเห็นชัดเจน คนที่มารับช่วงต่อก็ทำต่อได้เลยโดยไม่ติดขัดอะไรเพราะจริงๆอย่างงานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

พอเพียงนี้เราก็กำหนดแผนงานไว้ชัดเจนทั้ง 4 แผนอย่างที่เราเห็นตั้งแต่ต้นแล้วทุกอย่างก็เดินตามนี้เลย...”

(ปริยานุช พิบูลสุวรรณ, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2553)

“...หลังจากที่ดร.ปริยานุชย้ายไปก็ไม่มีปัญหาอะไรนะเพราะกระบวนการทำงานหรือแผนงานของเราก็ชัดเจนอยู่แล้วเราเพียงแต่เดินตามแผนนั้นแล้วก็คอยประเมินเท่านั้นเองคือขอบเขตหน้าที่ของแต่ละคนค่อนข้างจะชัดเจนอยู่แล้ว...”

(นริสา พิษัณวรรตมะ, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2553)

สหราชอาณาจักรในคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อันเนื่องจากจำนวนบุคลากรที่มีสรรหาเข้ามาเพื่อเป็นสมาชิกของเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากข้อพิจารณาเบื้องต้นยังมีจำนวนไม่มากนักจึงต้องมีการสรรหาสมาชิกเพิ่มเติม โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้สรรหาสมาชิกโดยมีแนวทางในการสรรหาไว้ว่าต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีเครือข่ายในด้านต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และมีความสนใจการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งบุคลากรที่อยู่ในส่วนคณะกรรมการขององค์การนับได้ว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดแนวทางในการสรรหาไว้ตั้งแต่ต้น ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและช่องทางการสื่อสารให้กับเครือข่ายโดยต่อมาได้เรียนเชิญสมาชิกจากภายในคณะกรรมการขององค์การจำนวน 2 คน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกเรียนเชิญเพื่อร่วมเป็นสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน ได้แก่ นายอาชวี เตาลานนท์ รองประธานกรรมการเครือข่ายภาคภัณฑ์

นอกจากนี้ในประเภทที่สองได้เรียนเชิญสมาชิกจากคณะกรรมการขององค์การเพื่อปรึกษาหารือและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนในระยะแรก จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.จวี วิจิตรวาทการ อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (พ.ศ.2547)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้จากการให้สัมภาษณ์ของนางสาวโชติกา มีมุงธรรม และนางสาวนริสา พิษัณวรรตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับเครือข่ายของคณะอนุฯ นอกเหนือจากคนในสภาพัฒน์ รวมถึงคณะกรรมการ และสำนักทรัพย์สินแล้วก็มี คนจากซีพี และอาจารย์มหาวิทยาลัยจาก

ทางนิต้า เช่น อาจารย์ชาติชาย อาจารย์จรี อาจารย์สมบัติ เข้ามาเป็นสมาชิกของเครือข่าย อย่าง อาจารย์จรีนี่ก็เข้ามานำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงที่อาจารย์เค้ามีอยู่มา แลกเปลี่ยนกัน หรือถ่ายทอดให้คนในเครือข่ายได้รับรู้กัน”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

“ช่วงแรกคนในเครือข่ายก็จะมาจากกลุ่มนักวิชาการ ครู-อาจารย์ และข้าราชการบ้าง บางส่วน เพราะเราต้องสังเคราะห์องค์ความรู้ของเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงออกมา ดังนั้นก็เลยต้องเชิญกลุ่มคนด้านการศึกษาวิจัยและแกนนำที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายอื่น ๆ กันอยู่แล้วเข้ามาด้วยกัน จากบุคคลของสภาพัฒน์ก็ช่วยกัน เสนอรายชื่อเข้ามาว่าจะเชิญสมาชิกจากที่ไหนดี โดยส่วนใหญ่ก็เป็นบุคคลที่มีความรู้จักกันอยู่ก่อนแล้ว”

(นริสา พิษฐ์วรรตมะ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

S สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ภายหลังที่มีการประกาศเจตนารมณ์ระหว่างองค์การทั้ง 2 แห่ง ภายในสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จึงเริ่มมีกระบวนการสรรหาสมาชิกเพื่อเข้าร่วมเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีเป้าหมายเพื่อติดตามและปฏิบัติหน้าที่เลขานุการ และผู้ประสานงานของฝ่ายสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีการเชิญบุคลากรภายในองค์การจำนวน 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก คือ บุคลากรที่เข้าร่วมในฐานะผู้ดูแลการสนับสนุนกิจกรรม และผู้ประสานงาน โดยภาพรวมซึ่งมีบทบาทเป็นสมาชิกของเครือข่ายในด้านการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมที่สำคัญที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ให้การสนับสนุน อาทิ นางสุภาพร ตรีแสน หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมกิจกรรมองค์การ (พ.ศ.2548)

กลุ่มที่สอง คือ บุคลากรที่เข้าร่วมในฐานะเลขานุการ และผู้ประสานงานด้านการติดตามข้อมูลข่าวสารกิจกรรม และประสานงานระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายในการจัดประชุมระหว่างองค์การ อาทิ นายรับพร มิเมะพันธุ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฝ่ายเลขานุการผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

จากการศึกษาลักษณะการสื่อสารภายในสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และโครงสร้างองค์การเป็นไปตามการให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสา พิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ทางสำนักงานทรัพย์สินนอกจากท่าน จิรายุ แล้วก็จะมีคนติดตามมาเข้าร่วม 2-3 คน อย่างคุณสุภาพรก็ดูแลเรื่องการประสานการสนับสนุนด้านต่างๆ ส่วนคนอื่น ๆ ก็ดูเรื่องการประสานงานเวลาติดต่อกันเองระหว่างสมาชิก เช่นพวกการนัดประชุม การหารือ หรือส่งรายละเอียดข้อมูลให้กันระหว่างองค์กร”

(นริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

ทั้งนี้ รูปแบบการสื่อสารภายในองค์การจะเป็นไปตามภารกิจโดยจะมีขั้นตอนการสื่อสารตามสายบังคับบัญชาซึ่งมีทิศทางจากผู้บริหารองค์การลงสู่ระดับผู้ปฏิบัติงาน และจากระดับผู้ปฏิบัติงานขึ้นสู่ระดับผู้บริหารโดยจะมีการนำเนื้อหากิจกรรมและข้อมูลที่ได้รับที่เกี่ยวข้องกับความคืบหน้าของเครือข่าย ที่ได้รับการนำเสนอจากเวทีการประชุมของเครือข่ายภาคีแต่ละครั้งเพื่อเข้าสู่กระบวนการดำเนินการ และรายงานผลต่อผู้บริหาร ทั้งนี้ภายในหน่วยงานยังมีการจัดประชุมย่อยเพื่อเป็นเวทีในการสรุปการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก และการปรึกษาหารือเพื่อสอบถามความคิดเห็นที่สมาชิกมีต่อการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยมีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางการดำเนินการต่างๆ ได้ นอกจากนี้แล้วบุคลากรภายในหน่วยงานยังมีรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการด้วยเนื่องจากลักษณะในการปรับเปลี่ยนหน้าที่ของบุคลากรภายในองค์การแต่ละครั้งจะทำให้สมาชิกแต่ละบุคคลได้พบกับบุคลากรในส่วนงานใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจึงมีความคุ้นเคยกับสมาชิกภายในองค์การที่หลากหลายจึงทำให้สมาชิกขององค์การสามารถพูดคุยหรือเข้าพบเพื่อปรึกษาหารือในประเด็นต่างๆ ได้อย่างไม่เป็นทางการ

- **ประเด็นการสื่อสารเพื่อสรรหาสมาชิกภายนอกองค์การแกนนำ**

จากการศึกษาการสื่อสารเพื่อสรรหาสมาชิกภายนอกองค์การแกนนำของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมจะมีลักษณะที่เป็นทั้งทางการและไม่เป็นทางการซึ่งกระบวนการสื่อสารดังกล่าวประกอบไปด้วยสองขั้นตอนโดยเริ่มจากการพูดคุยเพื่อทาบถามในลักษณะส่วนบุคคลก่อนแล้วเมื่อมีการตกลงเข้าร่วมจึงมีการแจ้งต่อฝ่ายเลขานุการของเครือข่ายหรือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อออกหนังสือราชการเชิญอย่างเป็นทางการอีกขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งสมาชิกแต่ละ

บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะได้รับการคัดเลือกจากประธานอนุกรรมการและฝ่ายสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในลักษณะร่วมพิจารณาบุคคลที่เหมาะสม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคคลที่จะคัดเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกในเชิงบทบาทและหน้าที่ระหว่างกันมาก่อนในเบื้องต้น อาทิ การเป็นอดีตผู้ร่วมงานในกลุ่มองค์กร โครงการ หรือกิจกรรมด้านต่างๆ ที่ดำเนินการร่วมกันมาก่อน ซึ่งลักษณะของสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นอนุกรรมการฯ จะมีคุณลักษณะที่พบได้ว่าทุกคนมีความสนใจเรื่องศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดียวกันทุกคน โดยการเข้าร่วมของสมาชิกจะเป็นไปในลักษณะปัจเจกบุคคล แต่มีการเชื่อมโยงไปสู่ทั้งเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่ปฏิบัติงานหลักอยู่ เสมือนเป็นตัวแทนขององค์กรที่มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน ซึ่งสมาชิกที่ได้รับการสรรหานั้นได้แก่บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งจากการศึกษาต่อมายังพบอีกว่านอกจากเหตุผลการสรรหามาชิกภายนอกองค์กรแกนนำที่ได้จากความสัมพันธ์เชิงเดียวระหว่างผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกกับกลุ่มแกนนำผู้เริ่มแล้วนั้น ยังมีสมาชิกหลายท่านที่ยังมีความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทและหน้าที่ระหว่างองค์กรที่ทับซ้อนหลากหลายอยู่ภายในหลายองค์กรต่างๆ ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงซ้อนและเป็นที่มาของการเชื่อมโยงบุคคลต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายอีกทางหนึ่งด้วย โดยผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดของสมาชิกแกนนำให้เห็นว่าสมาชิกแต่ละบุคคลนั้นมีบทบาทหน้าที่ในหลายองค์กรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในแต่ละองค์กรซึ่งบุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวที่พบได้อย่างชัดเจน อาทิ

1.ดร.จิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งดำรงตำแหน่งเป็นนายกสภาสถาบันและประธานที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2.ดร.ปริญานูช พิบูลสรวุฑ ดำรงตำแหน่งข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ร่วมทั้งดำรงตำแหน่งกรรมการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

3.ดร.อาชวี เตาลานนท์ ดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการเครือเจริญโภคภัณฑ์และรองประธานบริษัท ทูคอบเปอร์เรชั่น และกรรมการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมทั้งดำรงตำแหน่งเป็นประธานอาวุโสสภาหอการค้าและหอการค้าไทย

ทั้งนี้ ด้วยความสัมพันธ์เชิงบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่อยู่ในองค์การที่หลากหลายเป็นจุดสำคัญในการประสานและเชื่อมโยงผู้ที่จะเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายแกนนำโดยมีการเสนอรายชื่อสมาชิกผ่านเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเสนอเข้าที่ประชุมอนุมัติคำสั่งแต่งตั้งเป็นสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยในที่ประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 7/2546 วันจันทร์ที่ 1 กันยายน พ.ศ.2546 ได้มีมติแต่งตั้งบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (ประธาน)
2. นายจักรมณต์ ผาสุกวณิช(รองประธาน)
3. นายอาชวี เตาลานนท์ (อนุกรรมการฯ)
4. นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม(อนุกรรมการฯ)
5. นางสีลาภรณ์ บัวสาย (อนุกรรมการฯ)
6. นายกิตศักดิ์ สิ้นธุวนิช(อนุกรรมการฯ)
7. นายสมชาย กุสวณสมบัติ (อนุกรรมการฯ)
8. นายชัยวัฒน์ วิบูลสวัสดิ์ (อนุกรรมการฯ)
9. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ (อนุกรรมการฯ)
10. นายธันวา จิตรสงวน (อนุกรรมการฯ)
11. นายสมบัติ กุสุมาวลี (อนุกรรมการฯ)
12. นางเพ็ญจา อ่อนชิต (เลขานุการ)
15. นางสาวปริยานุช พิบูลสราวุธ (เลขานุการ)
13. นายวิฑิต รัชชตาตะนันท์ (เลขานุการ)

สำหรับการศึกษาในเรื่องการสื่อสารเพื่อสรรหามาชิกในกลุ่มแกนนำนั้นยังพบได้ว่า มีการสื่อสารในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการระหว่างสมาชิกแกนนำหลัก อาทิ นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (ประธาน) ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในหน่วยงานอื่นๆ เช่นมีบทบาทในฐานะนายกสภาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเชื่อมโยงและชักชวนผู้บริหารองค์การดังกล่าวเข้าร่วมเครือข่าย อาทิ ศ.ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ แล้วจึงมีการชักชวนเครือข่ายอาจารย์ในหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ดร.สมบัติ กุสุมาวลี เป็นต้น นอกจากนี้สมาชิกบางบุคคลยังได้รับการชักชวนจากคุณสมบัติ บทบาท และทัศนคติที่ดีต่อเป้าหมายของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงส่งผลให้ผู้นำ (ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ชักชวนเข้าร่วมใน

เครือข่าย อาทิ นายชัยวัฒน์ วิบูลสวัสดิ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยขั้นแรกจะมีการชักชวนทาบทามอย่างไม่เป็นทางการและเมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงดำเนินการเสนอรายชื่อผู้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อดำเนินการอนุมัติแต่งตั้ง ทั้งนี้ทางด้านนายจักรมณท์ ผาสุกวณิช (รองประธาน) ได้ประสานผ่านเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ตนมีความสัมพันธ์อยู่เช่นกัน โดยเน้นการประสานกับผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ การศึกษาวิจัย และอดีตบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ทำงานอยู่ในแวดวงสื่อสารมวลชน ซึ่งการติดต่อระหว่างบุคคลที่จะมีการเชิญเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายมุ่งเน้นบุคคลที่จะเข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับแกนนำเครือข่าย 3 ประเด็นหลัก คือ 1.เน้นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาวิจัย 2.เน้นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาคประชาสังคมและชุมชน 3.เน้นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะชน ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการประสานไปยังบุคคลต่างๆ อาทิ นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (พอช.) นางสีลาภรณ์ บัวสาย (สกอ.) นายสมชาย กุสวณสมบัติ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและอดีตรองเลขาธิการสภาพัฒนา) นายอภัยชน วัชรสิน (เครือเจริญโภคภัณฑ์) เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสา พิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และนางกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“อย่างท่านจิรายุ ท่านก็เป็นกรรมการอยู่ในหลายหน่วยงานท่านก็จะรู้จักคนในแต่ละองค์กรมากก็จะมีการเชิญ อย่าง ดร.ชาติชาย มาจากทางนิด้า ซึ่งท่านก็มอบรายชื่อคนที่เหมาะสมเข้ามาให้กับสภาพัฒนา เพราะก็มีการตกลงกับท่านเลขาธิการพัฒน์กันว่าทางเราจะเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือให้”

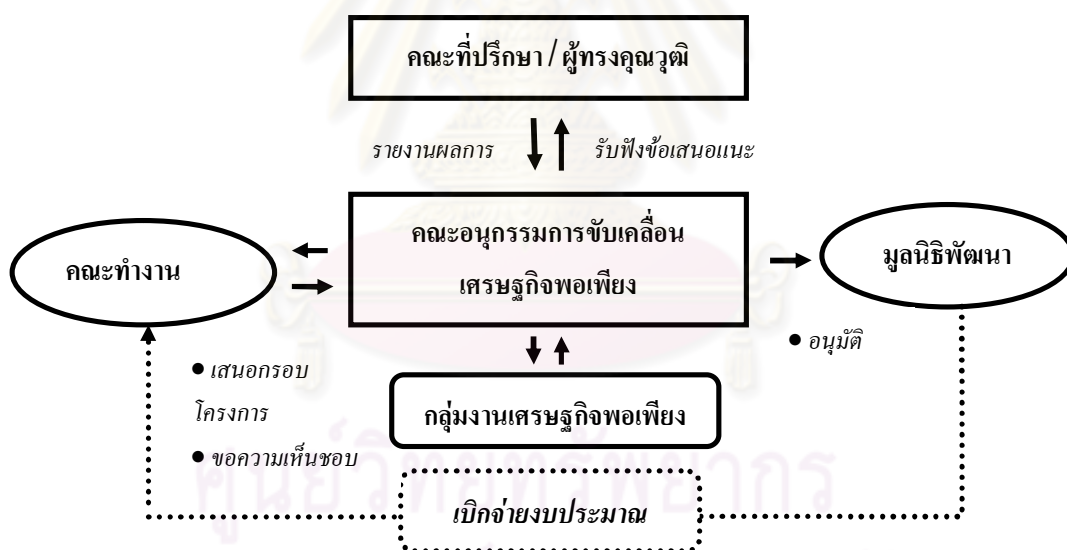
(นริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

“สำหรับคุณอภัยชนเป็นทางเลขาธิการพัฒน์เป็นคนเสนอรายชื่อเข้ามาเนื่องจากน่าจะมีการพูดคุยกันระหว่าง ดร.อาชว์ แล้วก็ได้รับคำแนะนำมาซึ่งทั้ง 2 ท่านก็อยู่ทาง เครือซีพี ทำงานอยู่ภาคเอกชนซึ่งก็จะทำให้เรามีคนหลากหลายมากขึ้น โดยต่อมาทางเราก็เลยเชิญท่านเข้ามาร่วมกันทำงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งท่านก็สนใจกันอยู่ก่อนแล้ว”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการเชื่อมโยงเครือข่าย 3 ระดับ

จากการศึกษาการสื่อสารเพื่อการเชื่อมโยงเครือข่าย 3 ระดับ พบว่า เครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระยะก่อตั้ง (พ.ศ.2547) มีรูปแบบการสื่อสารตามโครงสร้างและกระบวนการปฏิบัติงานแบบองค์การราชการ โดยมีการกำหนดโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการไว้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานในเบื้องต้น ซึ่งในประเด็นการสื่อสารนั้นจะพบได้ว่าภายในโครงสร้างดังกล่าวจะมีลักษณะความถี่ในการสื่อสารที่จะมีเพิ่มมากขึ้นในส่วนองแกนกลางของเครือข่ายโดยเฉพาะกลุ่มบุคคลากรที่ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสามารถอธิบายรูปแบบและกระบวนการสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย 3 ระดับ ได้ดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 12 อธิบายความสัมพันธ์และกระบวนการสื่อสารภายในเครือข่ายทั้ง 3 ระดับ

จากภาพที่ 12 สามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์และกระบวนการสื่อสารภายในเครือข่ายทั้ง 3 ระดับได้คือ เมื่อมีการรวบรวมบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมได้ในระดับหนึ่งแล้วจึงมีการกำหนดการทำงาน บทบาท หน้าที่ และกระบวนการดำเนินงาน จากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ โดยได้มีการนำเสนอรูปแบบต่อที่ประชุมของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

S ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างสมาชิกคณะทำงานกับแกนกลางเครือข่าย

โดยในระยะแรก (พ.ศ.2546) ได้มีการนำเสนอแนวความคิดให้จัดแบ่งคณะทำงานแยกย่อยตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย 1.คณะทำงานเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 2.คณะทำงานการวิจัย 3.คณะทำงานวิชาการกลาง 4.คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรและสร้างกระบวนการเรียนรู้ 5.คณะทำงานด้านธุรกิจเอกชน 6.คณะทำงานประชาสัมพันธ์ โดยสมาชิกคณะทำงานย่อยดังกล่าวจะได้มาจากการอาสาให้ความร่วมมือในรูปแบบเป็นหัวหน้าคณะทำงานย่อยต่างๆ โดยสามารถเสนอรายชื่อสมาชิกคณะทำงานต่อที่ประชุมเครือข่ายคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติความเห็นชอบได้ ซึ่งสมาชิกภายในคณะทำงานจะได้มาจากเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่หลักของประธานคณะทำงานแต่ละบุคคลซึ่งจากการศึกษา พบว่า ฝ่ายเลขานุการของคณะอนุกรรมการฯ (กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง) ได้เคยติดต่อขอรายชื่อจากสมาชิกอนุกรรมการฯ จากแต่ละบุคคลและได้พิจารณารวบรวมเสนอการจัดตั้งทีมงานหรือคณะทำงานต่อที่ประชุมอนุกรรมการฯ เพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งกรอบการดำเนินงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายอภิชัย พันธเสน ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม และนางสาวโชติกา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

"ช่วงแรกเราเข้าไปมีส่วนร่วมในงานการศึกษาวิจัย ซึ่งผมได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เพราะผมก็เคยศึกษาเรื่องเศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ ศึกษาการดำรงชีวิตตามแนวทางพอเพียง ซึ่งผมก็ทำงานร่วมกับ สกว. อยู่แล้วเราก็มีเครือข่ายด้านงานวิจัยอย่างใน สกว. เราก็ประสานความร่วมมือกับคุณสีลาภรณ์กันอยู่ ซึ่งเขาก็ทำงานร่วมกับทางสภาพัฒน์ด้านการสนับสนุนการวิจัย รู้สึกว่าจะเป็นคณะอนุกรรมการเศรษฐกิจพอเพียงของทางสภาพัฒน์ด้วย ซึ่งประมาณปี 46-47 เราก็ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันบ้าง บางครั้งก็เข้าไปเป็นผู้บรรยายให้ ผมก็จะถ่ายทอดเกี่ยวกับเรื่องความรู้ที่เราได้จากงานวิจัยให้กับคนที่เขาสนใจฟัง"

(อภิชัย พันธเสน, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2551)

“ในช่วงการก่อตั้งคณะอนุฯ เคยมีแล้วความคิดกันว่าควรมีเครือข่ายเข้ามาช่วยกันทำงาน ก็มีการกระจายกันไปหาสมาชิกโดยนำรายชื่อมาเสนอ คาดได้น่าจะมาจากคนที่เขาทำงานมาด้วยกันก่อนหน้าส่วนใหญ่ก็จะเป็นบุคคลแกนนำหลักๆ ที่เชื่อมโยงคนเข้ามาเครือข่ายได้มากหน่อย แต่ภาพไม่ได้ชัดเจนว่าเข้ามานั่งทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ทั้งหมดจะมีบางส่วนที่เข้ามาทำหน้าที่ช่วยกันขยายผลกิจกรรม ซึ่งก็จะมีทั้งเข้ามาช่วยเครือข่ายขับเคลื่อนแล้วก็มีตัวแทนบางหน่วยงานที่ขอความร่วมมือให้สนับสนุนความรู้ สนับสนุนกิจกรรมมาทางสำนักทรัพยากรฯ หรือมาทางสภาพัฒน์บ้าง ก็เรียกได้ว่าตอนนั้นยังไม่มีกรอบแบบชัดเจนเท่าที่ควร”

(โชติกา มีมุ่งธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

ทั้งนี้ในเวลาต่อมาแนวความคิดการจัดตั้งกลุ่มคณะทำงานดังกล่าวได้ถูกปรับเปลี่ยนโดยมีการจัดตั้งคณะทำงานให้อยู่ในรูปแบบ 2 ประการ คือ 1.การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเป้าหมายหลักที่สำคัญ อาทิ กลุ่มบุคคลภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลจำนวนมากที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับแล้วนำไปสู่การปฏิบัติและส่งต่อความรู้นั้นๆ ได้ และ 2.กลุ่มคณะทำงานที่ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการสนับสนุน อาทิ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เอื้ออำนวยต่อความสามารถในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งเครือข่าย ซึ่งสามารถจัดตั้งกลุ่มคณะทำงานโดยแบ่งออกเป็น 1.เครือข่ายประชาสังคมและชุมชน 2.เครือข่ายธุรกิจเอกชน 3.คณะทำงานพัฒนาการวิจัย 4.คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 5.คณะทำงานประชาสัมพันธ์ 6.คณะทำงานวิชาการกลาง 7.คณะทำงานเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ โดยคณะทำงานทั้งหมดจะต้องมีการดำเนินงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน แต่จะต้องเน้นการเสริมสร้าง ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยเป็นไปตามแผนการดำเนินงานกลาง 4 แผนงาน ดังนี้

1.แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแผนงานที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบหลักซึ่งประกอบด้วยโครงการเชื่อมโยงเครือข่ายฯ เพื่อประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน กิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายและงานฝ่ายเลขานุการ และกิจกรรมพัฒนาวิชาการกลาง เป็นต้น

2.แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษาวิจัย เป็นแผนงานที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมี ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งแผนงานประกอบด้วยโครงการเบื้องต้นจำนวน 5 โครงการ ได้แก่ 1.การจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม/องค์กร/พื้นที่ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต 2.การสังเคราะห์องค์ความรู้จากกรณีศึกษาในชุมชน

และองค์กร 3.การวิจัยและพัฒนาระบบเฝ้าระวังทางสังคม 4.การวิจัยและพัฒนาการจัดการเงิน
ออมและหนี้สินของชุมชน 5.การวิจัยและพัฒนาตลาดท้องถิ่น

3.แผนงานสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เป็นแผนงานที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ (NIDA) เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมี รศ.ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่ง
แผนงานประกอบด้วย 2 แผนงานย่อย และ 5 กิจกรรม ดังนี้

§ แผนงานการสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรต่อเนื่องที่เทียบเท่า
- การพัฒนาวิชาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
- การออกแบบและริเริ่มชุดของกระบวนการเรียนรู้

§ แผนงานการพัฒนากรณีศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

- โครงการจัดทำกรณีศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- โครงการนำกรณีศึกษามาจัดสัมมนา

4.แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคม เป็นแผนงานที่
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่ง
ประกอบด้วย กิจกรรมการเปิดตัวโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง การประชาสัมพันธ์ผ่าน
สื่อมวลชนต่างๆ การจัดประกวดสุนทรพจน์ 4 ภูมิภาคและเผยแพร่ทางวิทยุชุมชน สื่อเฉพาะกิจ
และสื่อขององค์กร

ทั้งนี้ องค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบจะเป็นการหารือและพิจารณาคุณลักษณะของ
กิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้สอดคล้องกับกับความสามารถของบุคลากรและภารกิจขององค์กร
ที่เห็นควรให้รับผิดชอบหลัก โดยในปี พ.ศ.2547 สมาชิกภายในเครือข่ายได้มีการประชุมเพื่อ
มอบหมายแผนงานให้แก่กลุ่มได้คิดวิเคราะห์และเสนอกิจกรรมกลับเข้ามาอยู่ที่ประชุมของ
เครือข่ายคณะกรรมการฯ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้างาน
ประชาสัมพันธ์ และนางสาวโชติกา มีมุขธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจ
พอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในระยะแรกที่เรามีการแบ่งขอบเขตงานคณะอนุฯ ก็มีการวางแผนงานเอาไว้ 4 ด้านโดย
คาดว่าให้ครอบคลุมงานการขับเคลื่อนทั้งหมดอย่างแผนงานพัฒนาวิชาการก็คือพวกงานการวิจัย

เราก็จะเชิญ ดร.สีลาภรณ์ จาก สกว.เข้ามาร่วมเครือข่ายกับเราด้วยเพราะท่านทำงานเกี่ยวกับการวิจัยอยู่แล้ว ซึ่งทุกท่านที่เข้ามารับผิดชอบแผนงานต่างๆ นั้นก็จะเป็นไปตามการเสนอและอาสาตามความถนัดของแต่ละคน พอมีการประชุมอนุฯ ก็หารือกันแล้วก็มอบหมายงานไป ให้กลับไปคิดกิจกรรมแล้วเอาเข้ามาเสนอ อย่าง สกว. ก็มีเสนอหัวข้องานการวิจัยประมาณ 7-8 หัวข้อ ซึ่งต่อมาก็มีการทำวิจัยเพื่อเอามาเป็นข้อมูลที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่าย”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“ทางอาจารย์ชาติชาย อาจารย์ก็เป็นตัวแทนจากนิด้า เข้ามาดูด้านพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน ก็มีการพาคณะอนุฯ และเจ้าหน้าที่สภาพัฒน์ไปดูงานในโรงเรียนทางภาคเหนือที่เป็นแบบอย่างให้ศึกษากระบวนการเรียนรู้กับพวกเขาได้ ทางด้านทีมงานของอาจารย์เขาก็จะมีเข้ามาบ้าง อย่าง อาจารย์สมบัติ กุสุมาวลี ก็มาจากที่นิด้าก็มีการวิจัยแล้วก็แชร์ข้อมูลกับคณะอนุฯ ด้วย”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

สำหรับในด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกคณะทำงานและแกนนำเครือข่ายจะมีรูปแบบ และระดับความถี่ของการมีส่วนร่วมในการสื่อสารที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งระดับการสื่อสารได้เป็น 2 คุณลักษณะ ได้แก่

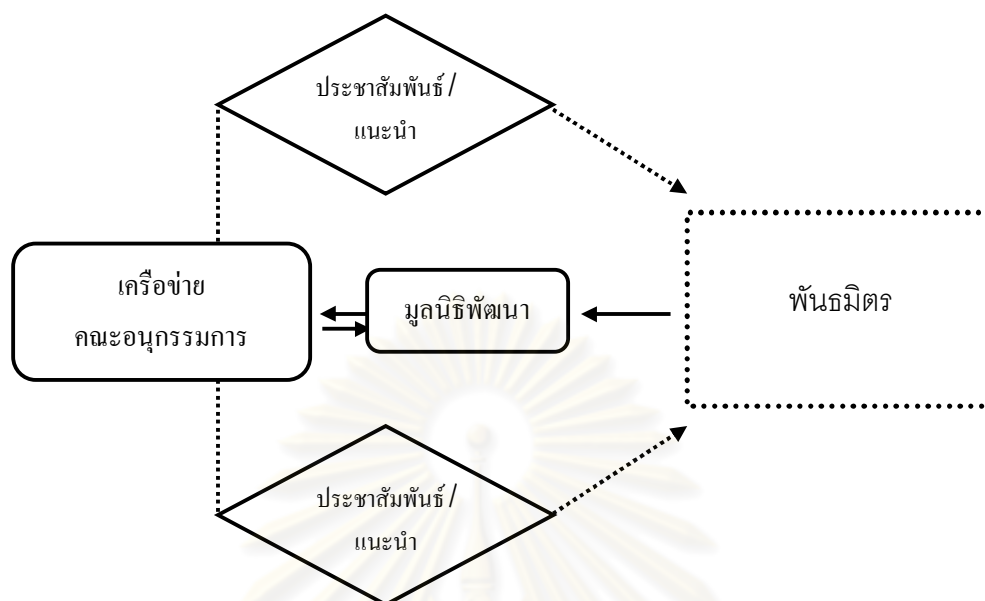
1. การสื่อสารของสมาชิกทั่วไป คือ บุคคลที่ได้รับการเรียนเชิญจากหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกหน่วยงานแกนนำของเครือข่าย โดยบุคลากรที่เข้าร่วมจะได้รับการเชิญเข้าร่วมการประชุมเพื่อนำเสนอและรับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเครือข่าย ซึ่งบทบาทหลักของสมาชิกจะมุ่งเน้นในการร่วมเรียนรู้แนวคิดและทิศทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน โดยระดับของการมีส่วนร่วมจะเป็นเพียงการเข้าร่วมการประชุมอย่างเป็นทางการตามวาระเท่านั้น อาทิ การประสานความร่วมมือกับ นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา : LDI) เพื่อเข้ามาเป็นแนวร่วมในการศึกษาวิจัยปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ 4 ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร หรือการรวบรวมสมาชิกนักวิชาการของสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อร่วมดำเนินการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลเขต พื้นที่ องค์การที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2. การสื่อสารของสมาชิกวงในของเครือข่ายหรือสมาชิกที่ปฏิบัติงานประจำในองค์การที่ดำรงบทบาทเป็นแกนนำในการสนับสนุนเครือข่าย ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ในการสื่อสารหลายช่องทางทั้งช่องทางสื่อสารปกติภายในองค์การ และช่องทางสื่อสารภายใน

เครือข่าย อาทิ เวทีการประชุมของสมาชิก และช่องทางการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้แก่ อีเมลล์ เว็บไซต์ หรือโทรศัพท์ เป็นต้น

S ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างมูลนิธิพัฒนาไทกับแกนกลางเครือข่าย

จากการศึกษาความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างมูลนิธิพัฒนาไทกับแกนกลางเครือข่าย พบว่า ภายในการดำเนินงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมีการวางรากฐานและช่องทางการบริหารงบประมาณที่ใช้สำหรับการดำเนินกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่กำหนดตามแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในรูปแบบคณะอนุกรรมการฯ ที่อยู่ภายใต้องค์การภาครัฐ โดยในเบื้องต้นสมาชิกภายในเครือข่ายได้ตระหนักถึงข้อจำกัดในการบริหารจัดการทางด้านงบประมาณ อาทิ ความยืดหยุ่นของการขอรับการสนับสนุนทางการเงิน การระดมทุน ระยะเวลาในการเบิกจ่ายงบประมาณที่ล่าช้า กฎระเบียบราชการในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และปริมาณเงินงบประมาณจากภาครัฐที่มีจำนวนจำกัด เป็นต้น ทั้งนี้ประธานและรองประธานอนุกรรมการฯ ได้ร่วมประชุมหารือกับสมาชิกแกนนำและได้สังเกตเห็นช่องทางที่จะสามารถเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจึงเห็นว่าควรให้ใช้ช่องทางการสนับสนุนงบประมาณทางการเงินผ่านองค์การมูลนิธิอันได้แก่มูลนิธิพัฒนาไทที่ก่อตั้งขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งการขอรับการสนับสนุนผ่านองค์การในรูปแบบมูลนิธิจะมีความยืดหยุ่นและรวดเร็วกว่าการขอรับการสนับสนุนจากองค์การภาครัฐเพียงอย่างเดียว ตลอดจนจะมีระบบการบริหารจัดการทางการเงินได้อย่างเป็นระบบ และทุกภาคส่วนสามารถมีส่วนร่วมได้ ดังนั้นแกนนำเครือข่ายจึงเชิญผู้แทนจากมูลนิธิพัฒนาไทเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายด้วย โดยให้มีหน้าที่ 3 ประการ คือ 1.ร่วมพิจารณารายละเอียดและแผนงานของกิจกรรมด้านต่างๆ 2.บริหารจัดการเงินงบประมาณทั้งการดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและการขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน 3.รายงานผลความคืบหน้าของการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะอนุกรรมการฯ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมีการวางแผนงานเพื่อเสนอต่อที่ประชุมของเครือข่ายในแต่ละเดือนเป็นระยะเวลา 4 ปี จึงส่งผลให้ตัวแทนจากมูลนิธิพัฒนาไทได้มีบทบาทและความสัมพันธ์ที่สำคัญในการติดตามมติของสมาชิกอย่างใกล้ชิดจากการประชุมเครือข่ายอนุกรรมการฯ แต่ละครั้ง โดยลักษณะการสื่อสารสามารถอธิบายตามแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 13 อธิบายความสัมพันธ์ขององค์กรและกระบวนการสื่อสารเพื่อการระดมทุนสนับสนุนกิจกรรม

จากภาพที่ 13 อธิบายความสัมพันธ์ขององค์กรต่างๆ และกระบวนการสื่อสารเพื่อการระดมทุนสนับสนุนกิจกรรมนั้นจะเห็นได้ว่ามีองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วนที่สำคัญ คือ 1.กลุ่มสมาชิกเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ 2.มูลนิธิพัฒนาไท 3.กลุ่มองค์กรที่ให้การสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรอื่นๆ อาทิ พื้นที่สนับสนุนการแสดงกิจกรรม และช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณชน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกภายในเครือข่ายเป็นระดับผู้บริหารจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจึงส่งผลให้มีเครือข่ายระหว่างบุคคลและองค์กรจำนวนมาก โดยเฉพาะประธานคณะอนุกรรมการฯ นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่มีความสัมพันธ์กับองค์กรเอกชนในฐานะกรรมการหรือผู้บริหารทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในหน่วยงานร่วมทุนต่างๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับความสามารถในสังคม ประกอบกับการเป็นผู้นำองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือสูง โดยมีการเตรียมการดำเนินกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นทางประธานของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ จึงมีการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์หรือแนะนำกิจกรรมและบทบาทของเครือข่ายสู่องค์กรต่างๆ ซึ่งในเวลาต่อมาจึงมีการติดต่อประสานงานเพื่อขอมอบทุนสนับสนุนกิจกรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายขึ้น โดยได้มอบผ่านมูลนิธิพัฒนาไทย โดยเลขาธิการของมูลนิธิฯ จะเป็นผู้เข้าร่วมประชุมพร้อมกับเครือข่ายเพื่อรับฟังข่าวสารว่าจะ

มีองค์การใดบ้างที่จะให้การสนับสนุน พร้อมทั้งวิธีการบริหารจัดการทุนสนับสนุนจะต้องเป็นอย่างไร โดยประเด็นประเด็นที่ได้รับความสำคัญประการหนึ่ง คือ ความโปร่งใสของการใช้จ่ายเงินสนับสนุนและความรวดเร็วในการเบิกจ่ายในกิจกรรมที่ต้องการความเร่งด่วน อาทิ การดำเนินการในโครงการ พ.ศ.พอเพียง โดยบริษัท JSL ในปี พ.ศ.2550 ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรม พ.ศ.พอเพียงสัญจรใน 3 จังหวัด แยกเป็น 3 ภูมิภาค คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งในช่วงเวลาการเตรียมกิจกรรมในด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ จะต้องมีการใช้งบประมาณจำนวนมากและเร่งด่วน เพื่อผลิตสื่อและเตรียมช่องทางสื่อสาร ดังนั้นตัวแทนจากบริษัท JSL จึงมีการนำประเด็นดังกล่าวเข้าหารือกับที่ประชุมเครือข่ายคณะกรรมการเพื่ออนุมัติวงเงินสนับสนุน ซึ่งในที่ประชุมให้การสนับสนุนและแจ้งให้ผู้แทนจากมูลนิธิพัฒนาไทนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาต่อไปว่าในกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องใช้ความเร่งด่วนต้องมีการเตรียมการและต้องดำเนินการให้โปร่งใสเป็นมาตรฐานเดียวกันเสมอ จึงเห็นได้ว่าเครือข่ายคณะกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งด้านการพิจารณาให้ความเห็นชอบ และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดแนวนโยบายการใช้จ่ายเงินสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ นางกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ นางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพาดิษฐ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และนางสาวรวีวรรณ เลียดทอง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการ กับมูลนิธิพัฒนาไท ก็คือว่าเนื่องจากการทำกิจกรรมของเครือข่ายเราต้องใช้งบประมาณหนึ่ง ซึ่งบางทีงบประมาณของราชการมันไม่พอ เพราะที่ทราบกันอยู่ก็คืองบราชการมีน้อยมาก อีกอย่างก็คือการใช้จ่ายจะติดระเบียบกฎเกณฑ์ของราชการทำให้ดำเนินกิจกรรมไม่สะดวก กิจกรรมบางอย่างต้องใช้จ่ายเยอะและเร่งด่วนถ้าจะให้ร้องงบประมาณจากรัฐอย่างเดียวคงทำไม่ได้คณะอนุฯ เนี่ยก็เลยมีความคิดกันว่าจะต้องหาแหล่งสนับสนุนด้านเงินทุนจากภาคเอกชนที่เขาสใจงานส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง พอดีทางประธานคือ ท่านจิรายุ ท่านก็เป็นบุคคลที่มีเครือข่ายเยอะ เป็นที่นับน้าถือตาในแวดวงสังคม ซึ่งท่านก็ช่วยแนะนำหรือเซ็นต์หนังสือขอรับการสนับสนุนเงินทุนให้ บางกิจกรรมทางสำนักทรัพย์สินก็เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนพอมีใครมาเสนอแผนงานถ้าท่านเห็นว่าดีท่านก็จะช่วยสนับสนุนเต็มที่ แต่ก็มีบางส่วนที่สภาพัฒน์เราเองใช้งบราชการมาทำบ้าง”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“...เรื่องเงินทุนที่นำมาทำกิจกรรมก็ได้มาจากงบประมาณขีดความสามารถของประเทศของทางสภาพัฒน์บ้าง...เข้าใจว่าได้มาประมาณ 30 ล้าน ก็นำมาทำกิจกรรมด้านต่างๆ อีกส่วนก็ได้มาจากสำนักทรัพย์สินฯ ซึ่งก็สนับสนุนหลายกิจกรรม แล้วทางด้านเอกชนก็มีก็จะเป็นพวกธนาคารไทยพาณิชย์บ้าง ตลาดหลักทรัพย์ การไฟฟ้า กทม. แต่ไม่ใช่ทั้งหมดให้มาเป็นรูปตัวเงิน คือ เป็นเงินสนับสนุนก็มี บางแห่งก็สนับสนุนเป็นการผลิตสื่อพวกหนังสือ พวกซีดี โดยเขาเองนำมาผลิตสื่อแล้วช่วยกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่ด้วยกัน...”

(พุทธิดา เขียวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน พ.ศ. 2551)

“...เงินสนับสนุนโครงการ พ.ศ.พอเพียง ที่เห็นเป็นรายการทีวีอันนั้นก็ เป็นผลงานของการขับเคลื่อนของอนุกรรมการฯชุดนี้ มีอยู่ครั้งหนึ่งมั้งที่ต้องใช้เงินในการจัดกิจกรรมสัปดาห์ต่างจังหวัดทาง JSI ก็เลยต้องใช้เงินด่วน พอหาหรือผ่านคณะอนุกรรมการฯแล้วก็เลยใช้ช่องทางจัดการผ่านมูลนิธิพัฒนาไทซึ่งยืดหยุ่นกว่ามาก...”

(จวีวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

S ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างแกนนำเครือข่ายกับที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการศึกษาความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างแกนนำเครือข่ายกับที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า สืบเนื่องจากแนวความคิดที่จะขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้องแก่สังคมและบุคลากรในกลุ่มต่างๆ ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นโดยได้กำหนดโครงสร้างการทำงานให้มีคณะที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อเสนอแนะ และให้แนวทางการขับเคลื่อนที่ถูกต้อง เหมาะสมผ่านประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นไปตามการให้สัมภาษณ์ของนางสาวอาทิสุดา ณ นคร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“สาเหตุที่เราต้องมีกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิก็เพราะเวลาเราทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเราต้องการสื่อออกไปให้ถูกต้องมากที่สุดซึ่งบุคคลที่เราเชิญแต่ละท่านเข้ามาก็ล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาก ซึ่งหากคณะอนุฯ เองทำงานกันไปเองเพียงลำพังก็อาจจะหลงทางหรือมองไม่เห็นรอบด้าน ดังนั้นการมีคนที่ย่อยให้คำแนะนำย่อมดีกว่าทำกันไปกันเอง”

(อาทิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของสมาชิกทั้ง 2 ระดับสามารถอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ได้ใน 2 ลักษณะ คือ

ประการแรก รูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิกับประธานเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยเมื่อพิจารณารายชื่อคณะที่ปรึกษาและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จะพบว่าบุคคลแต่ละท่านจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงความคิดและการปฏิบัติ ประกอบกับเป็นบุคคลที่รับใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทจึงเป็นที่เข้าใจได้ว่าจะเป็นผู้ซึ่งมีมุมมองเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ลึกซึ้งและชัดเจน ดังนั้น ประธานเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีแนวความคิดที่จะเชิญบุคลากรในกลุ่มดังกล่าว อาทิ องคมนตรี และผู้รับใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ โดยนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ รับอาสาเป็นผู้ประสานทาบถามหรือเรียนเชิญบุคลากรในกลุ่มดังกล่าวให้แก่คณะอนุกรรมการฯ ในเบื้องต้น โดยในภายหลังเมื่อมีการทาบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงมีการแจ้งรายชื่อให้แก่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อจัดทำหนังสือเรียนเชิญอย่างเป็นทางการ

ประการที่สอง รูปแบบความสัมพันธ์และการสื่อสารที่เป็นทางการ สามารถพบในการสื่อสารระหว่างคณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิกับสมาชิกเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ โดยเมื่อมีการได้รับรายละเอียดและรายชื่อของผู้ที่จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจากประธานของเครือข่ายแล้ว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลัง คือ การเสนอชื่อต่อเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อพิจารณาออกหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการ ซึ่งจากการทาบถามอย่างไม่เป็นทางการแล้วในเบื้องต้นโดยประธานของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ดังนั้นจึงส่งผลให้ได้รับการตอบรับในการเข้าร่วม ซึ่งฝ่ายเลขานุการได้เสนอให้มีการจัดประชุมเพื่อให้สมาชิกแกนนำเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ได้พบปะและขอรับคำปรึกษาแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในลักษณะการจัดประชุมอย่างเป็นทางการ เป็นจำนวน 2 ครั้งต่อปี ดังนั้นจะพบว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกส่วนใหญ่ภายในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นไปอย่างเป็นทางการ โดยมีโอกาสได้พบบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิเพียงในเวทีการประชุมอย่างเป็นทางการจำนวนปีละ 2 ครั้ง เท่านั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสา พิษัษฐิตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในระดับผู้ทรงคุณวุฒิ จริงๆตอนแรกเราใช้คำว่าผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา แต่ภายหลังเรายกเลิกคำเรียกว่าที่ปรึกษาออกเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานจริง ซึ่งในระดับผู้ทรงคุณวุฒิ เราจะนัดท่านประชุมประมาณปีละ 2 ครั้ง เพื่อขอคำแนะนำจากแต่ละท่านเกี่ยวกับความถูกต้อง แล้วก็มุมมองที่ท่านมีต่อการดำเนินงานของคณะอนุฯที่ผ่านมา บางประเด็นก็อาจจะคุยถึงแนวโน้มการขับเคลื่อนในอนาคตด้วย โดยจริงๆ แล้วพวกเราจะได้พบผู้ทรงคุณวุฒิไม่บ่อยมากนักนอกจากการประชุมที่มีการจัดขึ้น ซึ่งเราก็จะใช้การติดต่อเชิญแต่ละท่านผ่านหนังสือสารการทั้งหมด ก็จะมีการประสานผ่านเลขาแต่ละท่านเพื่อแจ้งเรียนเชิญและการนัดประชุมเท่านั้น”

(นารีสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

S ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงกับแกนกลางเครือข่าย

จากการศึกษาความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงกับแกนกลางเครือข่าย พบว่า เนื่องจากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่อยู่ภายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ถูกออกแบบเพื่อเป็นส่วนงานที่ขับเคลื่อนและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง โดยสายบังคับบัญชาขึ้นตรงกับรองเลขาธิการและที่ปรึกษาองค์การซึ่งภายหลังได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านข้อเสนอของที่ประชุมโดยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายจักรมณท์ ผาสุกวณิช) ให้มีหน้าที่รองประธานเครือข่ายคณะกรรมการฯ อย่างเป็นทางการ ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะมาดำเนินการ โดยมอบหมายให้กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงทำหน้าที่เป็นเลขานุการให้คณะกรรมการฯ จากการเสนอแนะของอนุกรรมการ (นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม) ผู้อำนวยการองค์การพัฒนาชนบท ว่าในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการให้มีการจัดหาบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงและทำงานขับเคลื่อนอย่างเต็มเวลา ซึ่งในเวลาต่อมาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้เห็นข้อจำกัดของการจัดหาบุคลากรเพิ่มเติมที่จะมาทำงานขับเคลื่อนอย่างเต็มเวลาในหน่วยงานราชการว่าปัจจัยนี้อาจจะมาจากข้อจำกัดด้านกฎระเบียบและงบประมาณ ดังนั้นจึงมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิเศษเพื่อช่วยดำเนินการกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเต็มเวลา โดยปฏิบัติหน้าที่ ณ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 4 ปี ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวอาทิสุดา ณ นคร และนางสาวโชติ

กา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

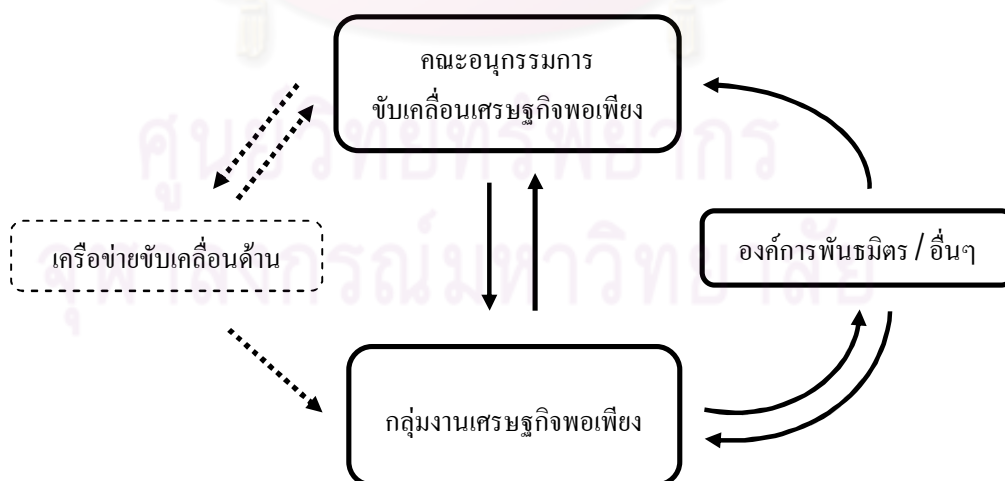
“พอมีกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้น คณะอนุกรรมาธิการก็มีการพูดคุยกันว่าน่าจะต้องให้มีคนรับผิดชอบ โดยทำงานด้านนี้แบบเต็มเวลา เพราะไม่อย่างนั้นมันจะไม่ต่อเนื่อง ทำแป๊บๆ ก็จะหาย ก็เลยได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะอนุกรรมาธิการ ทำหน้าที่ประสานงานบุคคลกับหน่วยงานต่างๆ เป็นเหมือนศูนย์กลางของเครือข่าย”

(อาทิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

“คนที่ทำงานในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่สภาพพัฒน์ตอนนั้นมีทั้งพี่ๆที่เขาเป็นข้าราชการ แล้วก็ลูกจ้างของทรัพย์สินส่วนหนึ่ง 2-3 คน เพราะกิจกรรมค่อนข้างเยอะแค่ข้าราชการประจำคงทำงานกันไม่ทันเพราะก็มีแค่ 3-4 คน แล้วยังต้องกระจายกันดูกิจกรรมด้านต่างๆอีก ทางทรัพย์สินก็เลยช่วยสนับสนุนจ้างคนเพิ่มเพื่อมาช่วย พวกเราก็นั่งทำงานที่สภาพพัฒน์นั้นแหละ ส่วนค่าตอบแทนก็รับกับทรัพย์สิน”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

นอกจากนี้ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะเลขานุการของเครือข่ายคณะอนุกรรมาธิการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงยังมีบทบาทในการติดต่อสื่อสารระหว่างแกนนำของเครือข่ายและภาคี รวมถึงพันธมิตรด้านต่างๆ ซึ่งสามารถอธิบายด้วยแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 14 ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงกับแกนนำเครือข่าย และพันธมิตรอื่นๆ

จากภาพที่ 14 สามารถอธิบายความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงกับแกนนำเครือข่ายและองค์กรพันธมิตร รวมทั้งหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการอื่นๆ ได้ คือ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะรับบทบาทเป็นฝ่ายเลขานุการให้กับคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีขอบเขตรับผิดชอบในการประสานงาน และติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย พร้อมทั้งรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมและงานการขับเคลื่อนต่างๆ ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กร ทั้งนี้ สามารถแยกกระบวนการสื่อสารตามระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกได้ ดังนี้

1. การสื่อสารเพื่อรับนโยบายที่ประชุมผู้ปฏิบัติ

ตามที่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงได้รับมอบหมายให้รับบทบาทฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการฯ จึงส่งผลให้งานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย การดำเนินโครงการวิชาการกลาง และการผลิตสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอวาระต่างๆ ในการจัดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นจะต้องรับหน้าที่ในการรับมติหรือนโยบายของที่ประชุมเครือข่ายเพื่อนำมาปฏิบัติ โดยการนำเสนอกิจกรรมจะเกิดขึ้น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรก คือ การนำเสนอความคิดเห็นจากสมาชิกในที่ประชุมเครือข่ายคณะกรรมการฯ เพื่อให้สมาชิกทั้งหมดร่วมพิจารณาความเห็นชอบ และหากภายหลังได้รับการพิจารณาว่าให้มีการดำเนินการ ประธาน (นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา) จะมอบหมายให้กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง โดยมอบให้รองประธาน (เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) รับหน้าที่ดูแล สนับสนุน และติดตามให้กิจกรรมสามารถดำเนินการต่อไปได้จนสำเร็จตามที่ที่ประชุมของเครือข่ายคณะกรรมการฯ ได้มอบหมายเอาไว้ และเมื่อมีการเริ่มกระบวนการดำเนินงานจะต้องมีการนำรายละเอียดเข้าสู่ที่ประชุมกลางของเครือข่ายคณะกรรมการฯ โดยเริ่มจากร่างกรอบและรายละเอียดของกิจกรรมซึ่งเมื่อมีการนำเสนอและได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องรับหน้าที่เป็นผู้รายงานความคืบหน้าของกิจกรรมที่ได้ดำเนินงานมาแล้วในระยะเวลาหนึ่งที่ประชุมเครือข่ายคณะกรรมการฯ ซึ่งหากพิจารณา รูปแบบและทิศทางการสื่อสารของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะ พบว่า ด้วยการมีสถานะเป็นเสมือนแกนกลางของเครือข่ายในด้านการปฏิบัติงานและติดตามการดำเนินงานของสมาชิกจึงส่งผลให้มีรูปแบบการสื่อสารแบบผสมผสานทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ การติดตามความคืบหน้าของกิจกรรมผ่านการโทรศัพท์เพื่อรับทราบข้อมูลกิจกรรมเพิ่มเติมหรือการพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วกับสมาชิกแต่

ละบุคคลเมื่อมีการพบปะระหว่างกันภายนอกเวทีการประชุมหลักของเครือข่ายคณะอนุกรรมการ ที่มีขึ้นในแต่ละเดือน รวมถึงการสื่อสารแบบไป-กลับ สองทิศทาง ในกรณีรับแนวทางการดำเนินงานและรายงานผลลัพท์กลับสู่ที่ประชุมแกนนำของเครือข่าย ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริยานุช พิบูลสรวุฑ อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2546-2547) และนายสุทิน ลิ้มปิยะชาติ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2547-ปัจจุบัน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“...ช่วงที่อาจารย์ทำงานอยู่ที่นั่นฝ่ายของทางสภาพัฒน์เองจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขาโดยดูแลและติดตามกิจกรรมด้านต่างๆ อันไหนที่ได้รับมอบหมายมาจากคณะอนุกรรมการ ก็จะมีการรับมาดำเนินการภายในกลุ่มงานของเราก็จะมีการสนับสนุนช่วยเหลือกันภายในส่วนงบที่ได้รับมาก็จะเป็นงบราชการของสภาพัฒน์ปีแรกเข้าใจว่าน่าจะประมาณ 30 ล้านได้ ก็จะมีการแบ่งส่วนเป็นกิจกรรมในแผนงานทั้ง 4 ด้าน ส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะมีสมาชิกแต่ละท่านเสนอ ช่วยตัวแผนหลักทางสภาพัฒน์ก็จะเป็นฝ่ายร่างและเอาไปเสนอที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งงานที่เรารับมาทำก็จะมีการพัฒนาสื่อพวงสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สมุดจดบันทึก หรือการจัดสัมมนาเครือข่าย สิ่งพวกนี้เราก็จะเป็นแกนในการประสานเครือข่ายออกไป...”

(ปริยานุช พิบูลสรวุฑ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“...ลักษณะของเราก็จะเป็นกลุ่มงานหนึ่งในสภาพัฒน์ที่ดูแลเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก สำหรับคณะอนุกรรมการนี้เราก็เป็นสมาชิกอนุกรรมการแล้วก็เลขานุการด้วยคือมีสองบทบาท เรียกว่าเป็นฝ่ายที่เน้นการนำมาปฏิบัติให้เกิดการขับเคลื่อน เราก็จะขับเคลื่อนเหมือนกับคณะอื่นๆ เขาทำแต่เราจะมีย่อหน้าก็คือ ฝ่ายประสานและติดตามความก้าวหน้าของงานแต่ละชิ้นไปด้วย พอมีการประชุมเกิดขึ้นฝ่ายเราจะต้องเป็นฝ่ายรวบรวมรายละเอียดแล้วก็จัดทำร่างเพื่อเสนอกลับเข้าที่ประชุมใหม่แล้วคิดว่าใช้ได้หรือเปล่า บางส่วนเราก็นำมาดำเนินการกันก็จะมีทีม 4-5 คนที่เห็นกันเนี่ยแหละดูแลแต่ละเครือข่ายกันอยู่...”

(สุทิน ลิ้มปิยะชาติ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

2. การสื่อสารเพื่อติดตามการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก

จากการดำเนินงานที่ประกอบด้วยการทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายของสมาชิกจากหลากหลายองค์กรส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมีลักษณะแยกการดำเนินงานออกเป็นกลุ่มหรือคณะทำงานของเครือข่ายแต่ละด้าน ดังนั้น จากการศึกษาในช่วงต้นจึงพบว่ามี การแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 แผนงานซึ่งประกอบด้วยผู้รับผิดชอบหลักทั้ง

4 แผนงาน ตามคุณลักษณะทางภารกิจหลักขององค์การ ซึ่งแต่ละองค์การจะมีทรัพยากรตลอดจนกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นของตนเอง ทั้งนี้ฝ่ายเลขานุการหรือกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงต้องรับบทบาทเป็นผู้ติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่สมาชิกภายในเครือข่ายได้เสนอเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อที่ประชุมเครือข่ายเอาไว้ โดยเฉพาะการติดตามความคืบหน้าในกิจกรรมที่มีการเบิกจ่ายงบประมาณราชการแทนกัน ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับองค์การเครือข่ายด้านต่างๆ ทั้งนี้ หน่วยงานหรือองค์การที่ได้รับงบประมาณเพื่อนำไปดำเนินงานจะต้องมีการแจ้งรายละเอียดความคืบหน้ากลับสู่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละระยะเพื่อเตรียมการทำข้อมูลโดยสรุปและแจ้งข่าวสารดังกล่าวต่อสมาชิกอื่นๆ ผ่านที่ประชุมของเครือข่าย ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวโชติกา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนายชาติชาย ณ เชียงใหม่ อดีตรองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“ทางทีมสภาพัฒน์จะเป็นฝ่ายติดตามข่าวสารความคืบหน้ากิจกรรมแต่ละอย่าง ซึ่งกิจกรรมที่แต่ละฝ่ายรับไปทำทั้งหมดทางสภาพัฒน์ก็ต้องอัปเดตให้รู้เป็นระยะๆไป ซึ่งก็จะแบ่งงานกันคอยติดตาม บางงานเราก็ต้องเตรียมข้อมูลที่จะทำหรือทำผ่านไปแล้วบ้าง เตรียมเอาไว้รายงานให้ที่ประชุมรู้ด้วย”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

“ช่วงหนึ่งผมทำงานอยู่ที่นิด้า ทางนิด้าก็รับโครงการมาทำจากเครือข่ายของทางสภาพัฒน์เกี่ยวกับงานสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนให้กับนักเรียน นักศึกษา เพราะเราก็อยู่ในด้านการศึกษาอยู่แล้วทางนิด้าก็รับมาพอดีผมสอนเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็จะมีทีมอาจารย์ในคณะและในสถาบันช่วยดูกันอยู่ ซึ่งก็จะสื่อสารบอกความคืบหน้ากับทางฝั่งสภาพัฒน์กันเป็นระยะอยู่แล้ว อีกด้านส่วนตัวผมเองก็เป็นอนุกรรมการในนั้นอยู่แล้วพอมีเนื้อหาหรือข่าวสารอะไรใหม่ๆก็จะไปนำเสนอเพิ่มเติมด้วย”

(ชาติชาย ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2551)

3. การสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงหน่วยงานหรือประสานกับองค์การภายนอก

จากลักษณะโครงสร้างของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่อยู่ภายใต้ต้องการรูปแบบราชการ ส่งผลให้มีข้อจำกัดในด้านจำนวนบุคลากรและทักษะในการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ตรงต่อความต้องการในระยะเวลาที่จำกัด ดังนั้น จึงมีการติดต่อประสานงานในลักษณะการจัดจ้างหรือขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากองค์การภายนอกเครือข่ายแก่นำเพื่อให้เกิดความเหมาะสมรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในดำเนินการ ซึ่งกระบวนการสื่อสารภายหลังที่ฝ่ายเลขานุการหรือกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงได้รับแนวทางในการจัดทำกิจกรรมจากที่ประชุมแก่นำเครือข่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะมีการพิจารณารายละเอียดการดำเนินงาน ทั้งนี้หากแผนงานหรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ข้างต้นแล้วจะมีกระบวนการสรรหาหน่วยงานอื่นภายนอกเครือข่ายภาคีจากฐานข้อมูลหน่วยงานที่เคยร่วมงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและต้องมีผลงานเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับช่วงดำเนินการแทน โดยฝ่ายเลขานุการจะเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอดของกิจกรรมหรือของการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการมอบให้ผู้แทนหน่วยงานภายนอกเครือข่ายภาคีไปดำเนินการออกแบบและนำย้อนกลับมานำเสนอต่อฝ่ายเลขานุการ ซึ่งเมื่อมีการพิจารณากลับนั้นกรองในระดับหนึ่งแล้วจึงเตรียมการนำเสนอพร้อมกับเชิญผู้แทนหน่วยงานภายนอกเครือข่ายภาคีเข้าร่วมชี้แจงรายละเอียดร่วมในที่ประชุมแก่นำเครือข่ายอยู่เสมอ อาทิ การดำเนินการจัดทำเว็บไซต์เศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องใช้บุคลากรที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งองค์การมีข้อจำกัดในการสรรหาบุคลากรที่มีทักษะดังกล่าวได้ทันตามเวลาที่กำหนดจึงมีการประสานยังผู้แทนบริษัทแกรนด์ แพลนเน็ต เอ็นเตอร์ไพรส์ ที่รับดำเนินการด้านพัฒนาเว็บไซต์เพื่อดำเนินการผลิตและติดตามดูแลรวมถึงการแก้ไขปรับปรุงเว็บไซต์ให้กับเครือข่ายคณะกรรมการฯ ตลอดระยะเวลาดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2547 - พ.ศ.2550) ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวโชติกา มีมุงธรรม อดีตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

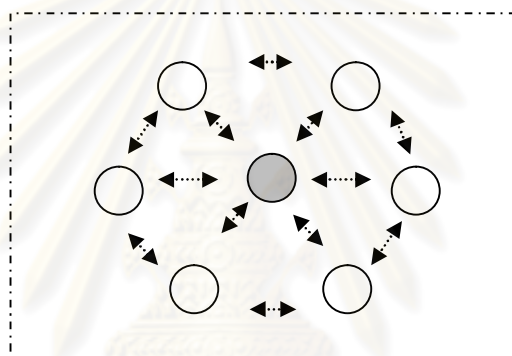
"งานที่เรารับช่วงมาจากอนุฯ เนี่ย เราก็ไม่ได้เอามาทำเองทั้งหมดหรอก เพราะบางอย่างเราก็ไม่ได้ชำนาญทั้งหมด บางอันก็ต้องทำตามที่กำหนด เวลาที่มีจำกัด เราก็เลยเน้นให้มีอาชีพเขาทำกันไปซึ่งก็จะตอบโจทย์ของเราได้ อันที่จริงเรื่องการทำงานที่ต้องใช้คน ใช้ทักษะมากๆ ถ้าจับมาทำเองทั้งหมดงานจะล้นมือ แล้วจะต้องบวกเวลาเข้าไปอีก งานบางชิ้นก็เลยให้ออกชนเขาเข้าไปอย่างตัวเว็บไซต์ Sufficiency Economy.org ทางสภาพัฒนาก็ Out Source ให้บริษัทแกรนด์ แพลนเน็ต ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับเว็บเข้ามาทำให้ ส่วนกระบวนการที่ตามมาก็จะมีการให้ Concept กับบริษัทเขาไป แล้วเขาก็จะออกแบบมาให้เราเลือก 3-4 แบบ จากนั้นกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่

ที่เปียเป็นฝ่ายเลขานุการอยู่แล้ว ทำสรุปเป็นรายงานแล้วก็เชิญคนจากแกรน แพลนเน็ตเข้ามาอธิบายเพิ่มเติมให้คณะอนุฯเห็นภาพ พออนุฯมีข้อเสนอแนะอะไรทางเราก็จะนำเอากลับมาคุยแกแกรน แพลนเน็ตเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุง”

(โชติกา มีมุงธรรม, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2552)

S การสื่อสารระหว่างแกนนำเครือข่ายคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษา พบว่า การสื่อสารภายในเครือข่ายระหว่างสมาชิกแกนนำ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอธิบายได้ดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 15 อธิบายการสื่อสารระหว่างสมาชิกแกนนำเครือข่ายคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพที่ 15 สามารถอธิบายการสื่อสารในเครือข่ายระหว่างสมาชิกแกนนำ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ คือ การสื่อสารในช่วงระยะเวลาก่อเกิดเครือข่ายของคณะอนุกรรมการฯ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ และเป็นการสื่อสารแบบสองทิศทาง (Two-way Communication) โดยสมาชิกภายในเครือข่ายมีการสื่อสารในเชิงแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเกี่ยวกับการวางแผน และทิศทางดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันได้อย่างอิสระแบบทุกทิศทาง (All Channel) โดยบทบาทของสมาชิกแต่ละบุคคลมีบทบาทเสมอภาคใกล้เคียงกันในแนวระนาบ (Horizontal Communication) อันเนื่องจากสถานะของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนรูปแบบการแสวงหาสมาชิกได้มุ่งเน้นเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีการร่วมงานกันมาแล้วในเบื้องต้น ร่วมไปถึงวัตถุประสงค์ในการสรรหาสมาชิกที่ต้องการสมาชิกร่วมงานในเครือข่ายในบทบาทที่เสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วม

ดำเนินงาน ทั้งนี้ ระดับของการสื่อสารจะมีความถี่มากในส่วนของประธานคณะกรรมการฯ เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ของการปฏิบัติงานภายในองค์การหลัก คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ประกอบกับการดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงส่งผลให้มีหน่วยงานต่างๆ ติดต่อบริษัทเพื่อขอรับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ อยู่เสมอหรือในอีกด้านหนึ่ง คือ การสื่อสารที่ผู้นำ (ประธาน) มีต่อสมาชิกจะมีประเด็นการสื่อสารส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเด็นการสานต่อความร่วมมือในกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นจึงพบว่าประธาน (ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา) มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารด้วยวิธีการบอกเล่าให้กับสมาชิกแต่ละบุคคลรับทราบความเปลี่ยนแปลงตลอดจนความคิดเห็นของแต่ละบุคคลต่อข่าวสารที่ได้แจ้งให้ทราบ โดยประเด็นด้านเนื้อหาของการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับการคัดกรองระหว่างประธานคณะกรรมการฯ และฝ่ายเลขานุการ ตลอดจนข่าวสารที่ได้รับทราบจากเครือข่ายทางสังคม เพื่อนำมาแจ้งในเวทีการประชุมแต่ละครั้ง และนอกจากนี้ในด้านสมาชิกแต่ละบุคคลยังใช้ช่องทางดังกล่าวในการตั้งประเด็นคำถามหรือหัวข้อการหารือที่เกี่ยวกับความชัดเจนและแนวทางในการตีความหมาย และความเข้าใจ รวมถึงถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นไปดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริยานุช พิบูลสรวุฑ อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนายธันวรา จิตสงวน รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังนี้

“ทางท่านประธานจะมีบทบาทสำคัญมากเนื่องจากท่านให้ความสำคัญกับเรื่องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมาก เวลาที่มีการประชุมทางท่านประธานจะมีข่าวสารใหญ่ๆ มาเล่าให้พวกเราฟังอยู่เสมอเวลาไม่มีใครเขาสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงท่านก็จะหยิบยกเอาขึ้นมาเล่าให้ฟัง แล้วนอกจากนี้เวลาใครมีข้อสงสัยเรื่องอะไรท่านก็จะช่วยแนะนำให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น”

(ปริยานุช พิบูลสรวุฑ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“เวลาที่มีการประชุม เรื่องส่วนใหญ่ที่พูดคุยกันก็จะไปในทางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะมีทั้งเรื่องการทำงานวิจัย การทำกิจกรรม การทำสื่อหนังสือ ทำสารานุกรม ทำแผนพับอะไรพวกนี้แหละ เขาก็เอามาคุยร่วมกันอย่างเวลาที่ผมมีข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจศาสตร์ การเกษตร งานวิชาการ ผมก็จะเอาไปนำเสนอ บางอย่างเราก็ไปแลกเปลี่ยนร่วมกัน สมาชิกทุกคนก็ให้ความสนใจอย่างเต็มที่ เพราะทุกคนก็มีความสนใจเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว อย่างท่านจิรายุที่เป็นประธานเนี่ย ท่านดีมาก ท่านจะคอยบอกเล่าข่าวสารและให้มุมมองใหม่ๆ มาเสมอ เพราะว่า

ท่านใกล้ชิดกับงานเศรษฐกิจพอเพียงมากเลยนะเราได้มากด้วย อีกอย่างหนึ่งเวลาผมเองพอมีสื่อเอกสารแผ่นพับอะไรใหม่ๆ อย่างหลักการทรงงาน ผมก็จะเอาไปร่วมเผยแพร่กับทางสภาพัฒน์เขา ด้วยช่วยกันเผยแพร่ ทางนี้ผมก็เอาไว้แจกปีใหม่ให้กับพวกนักศึกษา”

(ธันวา จิตสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

ทั้งนี้ ในส่วนของเนื้อหาข่าวสารที่สมาชิกทั่วไปภายในเครือข่าย มีการสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันเองสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะแรก คือ การสื่อสารที่เป็นทางการผ่านเวทีการประชุม ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้ จะเป็นการสื่อสารเพื่อสะท้อนความคิดเห็นต่อประเด็นเนื้อหาที่ได้รับทราบภายในที่ประชุมเมื่อมีสมาชิกตั้งหัวข้อสนทนาขึ้น โดยประเด็นที่มีการนำมาสื่อสารหรือวาระนั้น ประกอบด้วย การนำเสนอแนวความคิดเพื่อจัดกิจกรรม การนำเสนอความคืบหน้าของการดำเนินงาน การตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความเข้าใจและมุมมองเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกแต่ละบุคคล และการเสนอแนะแนวทางหรือกลยุทธ์การขับเคลื่อนในภาพรวมและกิจกรรมย่อยต่างๆ เป็นต้น

ลักษณะที่สอง คือ การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการระหว่างสมาชิกกับสมาชิก (Peer to Peer) ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้จะเป็นในวงจำกัดที่ไม่ได้เกิดขึ้นมากนัก เนื่องจากจะเกิดขึ้นในกรณีที่มีข้อสงสัยบางประการเกี่ยวกับกิจกรรมที่สมาชิกแต่ละบุคคลรับผิดชอบ หรือจะเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของเครือข่ายที่ปฏิบัติหน้าที่หลักภายในองค์กรเดียวกันและมีโอกาสพบปะระหว่างกัน นอกเหนือเวทีการประชุมในแต่ละเดือน หรือการพบปะระหว่างกันภายในงานการประชุมสัมมนาต่างๆ ซึ่งการสื่อสารส่วนใหญ่ที่พบจะอยู่ในรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเผชิญหน้า และการสื่อสารผ่านสื่อโทรศัพท์ เป็นต้น

ทั้งนี้ลักษณะและรูปแบบการสื่อสารที่สมาชิกแกนนำสื่อสารระหว่างกันภายในเครือข่าย สอดคล้องตามคำให้สัมภาษณ์ของนายณัฐพงษ์ ทองภักดี รองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“เนื้อหาที่หยิบยกเข้าไปคุยกันในคณะอนุกรรมการ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสนอแผนงานของกิจกรรมแล้วก็ตามความคืบหน้าของงานที่ทำ บางครั้งก็มีการแสดงความคิดเห็นกันบ้าง ทางอาจารย์จิรายุท่านก็จะแนะนำข่าวสารให้ทราบ บางครั้งก็เห็นมีการตั้งประเด็นวิพากษ์วิจารณ์เศรษฐกิจพอเพียงในสถานะการช่วงนี้ๆ ด้วย เช่นช่วงที่มีกระแสทักษิณมิกคนก็พูดกันเยอะทาง

คณะอื่นๆ ก็หยิบขึ้นมาคุยกันบ้าง ส่วนเรื่องที่เคยแบบไม่เป็นทางการก็มีบ้างเหมือนกันแต่ก็ไม่มาก ส่วนใหญ่เวลาติดต่อระหว่างสมาชิกด้วยกันก็จะผ่านฝ่ายที่เขาทำหน้าที่เลขานุการของทางสหพัฒน์ ก็จะเป็นเรื่องข่าวการทำกิจกรรม พอเรามีสัมมนาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นก็จะมี การแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ไป ส่วนการติดต่อโดยตรงระหว่างแต่ละคนคงเป็นการพบกันบ้าง คนมากกว่าอย่าง ดร.ปิยานุช ก็จะมาพบกันบ้างเนื่องจากทางนิด้าเราเชิญมาสอนที่นี้เราก็จะคุยเรื่องความคิดเห็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการสอนด้วย”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

1.2. การสื่อสารและบทบาทความสัมพันธ์ของสมาชิกในระยะการขยายขอบเขตของเครือข่าย

1.2.1. วัตถุประสงค์ และสถานการณ์แวดล้อม

ในระยะของการขยายเครือข่ายถือเป็นระยะที่ได้ผ่านการศึกษารังสรรค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาในแง่มุม ภาคส่วนต่าง ๆ มาในระดับหนึ่งจนสามารถมองเห็นว่าควรมีการดำเนินการขับเคลื่อนให้กระจายตัวลงไปสร้างแรงผลักดันให้เกิดขึ้นในสังคม โดยการให้ความสำคัญกับแผนการขับเคลื่อนใน 2 กลุ่มหลัก และ 3 กลุ่มสนับสนุน อันได้แก่ 1.กลุ่มภาคประชาสังคม 2.กลุ่มภาคธุรกิจ เป็นกลุ่มขับเคลื่อนหลัก และ 3.กลุ่มสนับสนุน ได้แก่ 1.กลุ่มวิจัยและวิชาการ 2.กลุ่มสร้างกระบวนการเรียนรู้ 3.กลุ่มเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีการวางแผนงานกำกับ 4 แผนงานคือ 1. แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายและพัฒนาวิชาการกลาง 2.แผนงานศึกษาวิจัย 3.แผนงานสร้างกระบวนการเรียนรู้ 4.แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ในระยะเวลา ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2546 - พ.ศ.2548 ภารกิจที่ได้ดำเนินการเริ่มมีการขยายผลลัพธ์ออกในวงกว้าง ประกอบกับผลจากงานการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับกลุ่มสมาชิกและกลุ่มบุคคลที่ จะเป็นแกนนำในการสร้างพลังขับเคลื่อนมีจำนวนมากเพียงพอ จึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และจึงมีมติให้เกิดการแบ่งกลุ่มคณะทำงานตามกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามสายวิชาชีพ หรือลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปัจจัยกำหนดหลัก เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนให้มีผลลัพธ์และมีพลังเสริมประสิทธิภาพมากขึ้นจากการถักทอหรือสานเครือข่ายในทุกภาคส่วนให้เข้าร่วมตัวกัน โดยแบ่งกลุ่มคณะทำงานได้เป็น 8 คณะทำงาน ดังนี้

1. คณะทำงานด้านประชาสังคม
2. คณะทำงานด้านภาคธุรกิจเอกชน

3. คณะทำงานด้านประชาสัมพันธ์และประชาชน
4. คณะทำงานด้านกระบวนการเรียนรู้และสถานศึกษา
5. คณะทำงานด้านวิชาการ
6. คณะทำงานด้านภาครัฐ
7. คณะทำงานด้านผู้นำความคิด
8. คณะทำงานด้านการเมือง

ทั้งนี้ จากการศึกษายังพบอีกว่าคณะอนุกรรมการใช้หลักแนวคิดการติดตามและประเมินผลรวมถึงการพิจารณาของบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจากสมาชิกภายในอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางในการสรรหาสมาชิกตั้งแต่เริ่มแรก จึงส่งผลให้มีความหลากหลายทางด้านบทบาทของสมาชิกภายในคณะอนุกรรมการ ซึ่งคณะอนุกรรมการนี้เองได้เห็นถึงข้อดีและความสำคัญในจุดนี้จึงสร้างกระบวนการกระจายบุคลากรภายในไปดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานในแต่ละคณะแล้วมอบอำนาจให้ประธานคณะทำงานมีการสรรหาสมาชิกจากทุกภาคส่วนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งบุคลากรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนจะต้องมีลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการ อันได้แก่

1. เป็นผู้ที่สนใจและเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสายงานหรือสายวิชาชีพ

ทั้งนี้เป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายณัฐพงศ์ ทองภักดี รองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นายอาชน์ เตาลานนท์ รองประธานเครือข่ายเจริญโภคภัณฑ์ และนายวิบูลย์ เข็มเฉลิมคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“อย่างตัวผมเองก็เป็นคนเลือกคนเข้ามาร่วมคณะเอง ซึ่งก็มองคนจากความตั้งใจของเขาว่า คิดเห็นอย่างไร ถ้าตรงกันก็ โอเค ยิ่งคณะเราก็ยังมีผู้สนใจกับคนที่เขานักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยมาเข้าร่วมด้วย มาแลกเปลี่ยนกัน มาคุยกัน”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

“เราก็จะมองหาจากตัวบุคคลที่เป็นนักธุรกิจที่เค้าใช้เศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ และต้องไม่ใช่แค่ตามกระแส นะ ผมเองก็ทำงานกับคนหลายส่วนพอเห็นศักยภาพของใครก็ชวนเขาเข้ามา”

(อาชน์ เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551)

“ผมก็อาศัยกลุ่มคนเครือข่ายที่ทำงาน แล้วก็ได้ยืนต่อๆกันมา ก็เห็นว่าเขาทำเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วก็ชวนเขามา”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2551)

3. ต้องเป็นผู้ที่เสียสละให้ความสนใจงานด้านการขับเคลื่อนอย่างแท้จริง เนื่องจากรูปแบบลักษณะการทำงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้มีค่าตอบแทนโดยลักษณะงานเป็นงานอาสาสมัคร ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางกัญญารัต ศรีทองรุ่ง หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“คุณภักชน ก็ชวนเขาเข้ามาด้วยกัน ท่านจะชอบชวนคนมาอยู่เรื่อย ๆ แต่ต้องบอกก่อนนะว่างานนี้ไม่มีค่าตอบแทนให้ เป็นงานอาสาสมัครล้วนๆ ก็มีคนสนใจเยอะ เขาก็เข้ามาช่วย”

(กัญญารัต ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบอีกว่ามีการแต่งตั้งสมาชิกในคณะทำงานด้านต่างๆ โดยมีความสอดคล้องกับสายอาชีพและกิจกรรมที่องค์การที่เข้าร่วมมีการดำเนินงานอยู่ โดยมีประธานในแต่ละคณะทำงานที่มาจากอนุกรรมการฯ เป็นคนคัดเลือก โดยอาศัยเครือข่ายส่วนบุคคล และบทบาทของผู้ที่จะเข้าร่วมมาเป็นสมาชิกเป็นหลักสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวนริสา วรุตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“การเลือกสมาชิกในคณะทำงานส่วนใหญ่ก็เป็นทางประธานของแต่ละคณะท่านเลือกกันเอาเอง โดยเมื่อเลือกแล้วก็ส่งชื่อให้ทางคณะอนุแต่งตั้งอีกที เท่าที่เห็นก็เป็นบุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในกลุ่มงานนั้น ๆ อยู่แล้ว ที่สำคัญก็คือทางประธานแต่ละคณะท่านก็เป็นระดับผู้บริหารอยู่แล้วก็คงมีเครือข่ายมาก ก็ชวนกันเข้ามาร่วมเป็นคณะทำงาน”

(นริสา วรุตมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

จากการขยายตัวของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครือข่ายระหว่างบุคคลและองค์การ จึงเกิดการดำเนินงานในเชิงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีพลังในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิงความรู้ จิตสำนึก และการสร้างแนวทางในการมุ่งสู่การปฏิบัติ โดยในระยะนี้ มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในการสื่อสาร สร้างกิจกรรมเพื่อการโน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ ซึ่งการเกิดองค์การพันธมิตรเกิดจากข้อมูลข่าวสารที่ทางคณะอนุกรรมการฯ ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ออกไปในระยะเริ่มแรก (ระยะก่อเกิด

เครือข่าย) จากนั้นเมื่อมีการสร้างกระแสการรับรู้ให้กับกลุ่มต่างๆ ในสังคมแล้ว จึงเริ่มมีองค์การภาคส่วนต่างๆ เข้ามาขอรับข่าวสารข้อมูล การสนับสนุนด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร ซึ่งมีการขยายฐานการมีส่วนร่วมให้กับเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุท อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนายณัฐพงศ์ ทองภักดี รองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“...พอเราเริ่มขับเคลื่อนไประยะหนึ่งแล้ว พอมีคนรู้ คนเห็น เขาก็วิ่งมาขอให้เราช่วย เราก็เข้าไปช่วยให้ บางครั้งอย่างด้านองค์กรธุรกิจ เราก็คอยไปกระตุ้นเขาให้ขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง อย่างด้านการศึกษาที่เราทำอยู่ ทางกระทรวงศึกษาธิการก็มาให้เราเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ เราก็ช่วยกันพัฒนาโรงเรียนนาร่อง แล้วก็ตั้งหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมขยายไปเรื่อยๆ เช่น กกต. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พวกนี้ก็ได้ทำงานร่วมกันหมด...”

(ปรียานุช พิบูลสรารุท, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“...อย่างผมก็พยายามจะสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งก็ได้จัดมาแล้วในหลายโอกาส อย่างเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อมูลจากมหาวิทยาลัยที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้สอน เราก็เชิญมาสัมมนากัน พอทุกคนเห็นข้อมูล ว่าถ้าจะจัดทำหลักสูตรเอาไปสอน เขาจะต้องเริ่มจากจุดไหน พอจัด ๆ ไปก็มีคนเริ่มสนใจมาเข้าร่วมแล้วก็นำไปขยายผลต่อ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ม.แม่โจ้ ม.อุบล ม.หัวเฉียว ม.เกษตร ราชภัฏ พวกนี้เราก็ช่วย ๆ กัน...”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

จากการศึกษาพบว่าลักษณะของเครือข่ายมีการขยายขนาดจากระดับคณะอนุกรรมการฯ ที่เป็นแกนกลางเพียงอย่างเดียวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การแยกลักษณะการดำเนินการออกเป็นเครือข่ายในระดับคณะทำงานย่อย และเกิดการเชื่อมโยงสู่กลุ่มองค์การภาคีเครือข่ายและพันธมิตรขึ้นในรูปแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาทิ เงินทุนสนับสนุน ข้อมูลข่าวสาร สื่อและช่องทางการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นต้น ซึ่งการสานเครือข่ายร่วมกันในลักษณะพันธมิตรมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันอันได้แก่ การสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้ โดยลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายในระดับต่างๆ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1.2.2. กระบวนการสื่อสารในระยะขยายเครือข่าย

กระบวนการสื่อสารในระยะการขยายเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นระยะที่มีการแบ่งหน้าที่งานอย่างชัดเจนขึ้นโดยใช้ฐานแนวคิดจากลักษณะของกลุ่มเป้าหมายเป็นกรอบในการจัดแบ่งกลุ่ม ซึ่งคัดเลือกตามความเหมาะสมของอนุกรรมการแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงมีการขยายกลุ่มเครือข่ายกระจายออกจากแกนกลางในลักษณะวงล้อ (wheel network) โดยมีสมาชิกระดับแกนนำเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำหรือประธานของกลุ่มเครือข่าย แต่ละกลุ่มหรือที่ใช้ชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่าคณะทำงาน โดยสมาชิกภายในเครือข่าย คณะทำงานต่างๆ จะติดต่อสื่อสารผ่านประธานคณะทำงานเพื่อนำข้อมูลและความต้องการส่งผ่านไปยังคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งมีการนัดประชุมกันทุกวันพุธหรือศุกร์สัปดาห์ที่ 3 ของทุก ๆ เดือน โดยเป็นข้อกำหนดที่ประธานอนุกรรมการฯ เป็นผู้เสนอ เนื่องจากเป็นเวทีกลางที่ทุกคณะทำงานหรือทุกเครือข่ายจะได้นำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ประกอบกับทางคณะอนุกรรมการเองก็ต้องการเห็นผลงานความคืบหน้าของแต่ละคณะด้วย ซึ่งในวาระที่มีการดำเนินโครงการต่างๆ ก็จะมีการนำเข้าไปเสนอผ่านที่ประชุมแห่งนี้ และอนุกรรมการฯ จะมีการลงความคิดเห็น วิชาควิจาวรณ์ ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นที่ทิศทางเดียวกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายชาติชาย ณ เชียงใหม่ อธิบดีรองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี นางกัญญารัต ศรีทองรุ่ง หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์ และนางสาววิวิวรรณ เลียดทอง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“พอเวลาแต่ละคณะเขามีกงานมาเสนอในคณะอนุกรรมการ เราก็จะมีการพิจารณา ช่วยวิจารณ์ว่าเป็นอย่างไร ก็เป็นเรื่องธรรมดาของการทำงานเป็นแบบนี้เราก็ช่วยกันได้ดีขึ้นงานที่ออกมาก็ดี ปัญหาที่ลดน้อยลง”

(ชาติชาย ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2551)

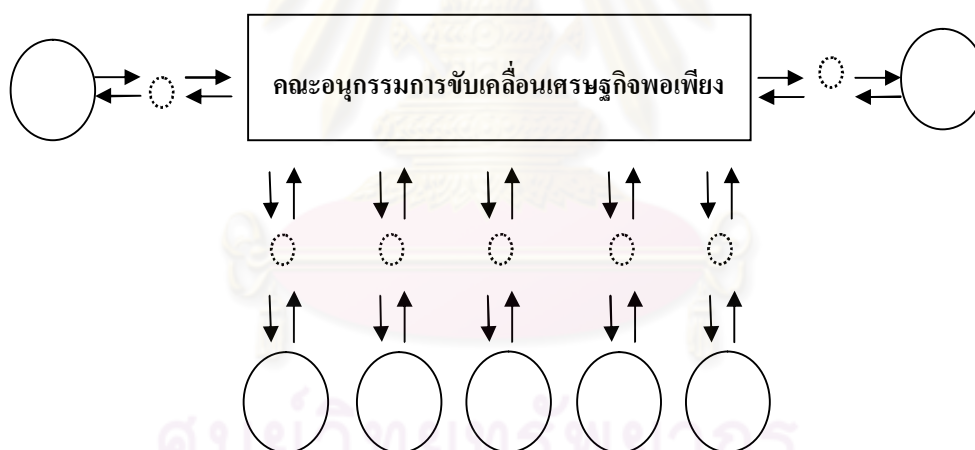
“บางครั้งที่เรามีโครงการใหม่ ๆ เราก็เข้าไปเสนอ ทางอนุท่านก็วิจารณ์ให้เห็นว่าโครงการนี้ดี ไม่ดีอย่างไร เนื่องจากคณะของเราก็ยังเด็กกันอยู่อาจจะมองอะไรได้ไม่รอบด้านบ้างก็เป็นสิ่งที่ดี”

(กัญญารัต ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“ทางท่านประธานก็ขอเรียนว่าขอเป็นวันพุธที่ 3 ของทุกเดือน ทุกคนก็ต้องเตรียมตัวเตรียมข้อมูลไปนำเสนอทางคณะสื่อเองก็ต้องประชุมกันก่อนล่วงหน้า 1 สัปดาห์เพื่อนำไปเสนอในที่ประชุมคณะอนุกรรมการ”

(จวีวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้างพบอีกว่า เมื่อคณะอนุกรรมการฯ มีการขยายเครือข่ายในขอบเขตที่กว้างยิ่งขึ้นทำให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกในคณะทำงานมีระดับการสื่อสารที่แตกต่างกัน โดยสมาชิกระดับแกนนำที่รับเป็นประธานของคณะทำงานด้านต่างๆนั้นในด้านบทบาทของตนเองภายในเครือข่ายส่วนกลางจะมีจำนวนข่าวสารและภารกิจเพิ่มขึ้นจากการเป็นเพียงสมาชิกในวงสื่อสารแบบคู่สื่อสาร มาสู่การรับบทบาทแบบคู่ขนานโดยการรับเป็นของประธานคณะทำงานซึ่งมีบทบาทเป็นผู้กำหนดข่าวสารระหว่างเครือข่ายแกนนำกับเครือข่ายภาคี(gate keeper) ซึ่งสามารถอธิบายรูปแบบการและลักษณะการสื่อสารได้ดังภาพต่อไปนี้

คณะทำงาน

ประธานคณะทำงานที่มาจากอนุกรรมการ

ทิศทางการสื่อสาร

ภาพที่ 16 อธิบายรูปแบบการสื่อสารในระยะขยายขอบเขตของเครือข่าย

จากภาพที่ 16 อธิบายรูปแบบการสื่อสารในระยะขยายเครือข่ายที่สมาชิกได้รับบทบาท และปริมาณข่าวสารเพิ่มมากขึ้นจากการปรับเปลี่ยนบทบาทในฐานะคู่สื่อสารทั่วไปกลายเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการกำหนดข่าวสารในเครือข่าย (gate keeper) และยังมีหน้าที่ในการเป็นคนกลางในการส่งข้อมูลระหว่างเครือข่ายแกนนำหรือคณะอนุกรรมการกับกลุ่มเครือข่ายคณะทำงานที่ตนมีส่วนร่วม (liaison) โดยการแบ่งลักษณะเครือข่ายคณะทำงานดังกล่าวได้ใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกแกนนำที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ไปเป็นผู้นำภายในคณะทำงานต่างๆ ซึ่งคณะทำงานที่กล่าวมานั้นเกิดขึ้นจากวิเคราะห์แผนการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน คือ แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายและพัฒนาวิชาการกลาง แผนงานศึกษาวิจัย แผนงานสร้างกระบวนการเรียนรู้ และแผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และแปลงมาสู่การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและขอบเขตของคณะทำงานแต่ละด้านบนฐานคิดของการกระจายการขับเคลื่อนไปในทุกภาคส่วน ในแต่ละระดับ ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งเป็นคณะทำงานออกเป็น 8 คณะ และต่อมามีความคิดเห็นว่าให้ยุบรวมด้านการเมืองไว้กับเครือข่ายด้านวิชาการเพื่อหลีกเลี่ยงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นเครื่องมือหาเสียงทางการเมืองโดยไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างแท้จริง จึงยุบรวมเหลือเพียง 7 คณะทำงาน และเมื่อมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของเครือข่ายในลักษณะดังกล่าวแล้วอนุกรรมการฯ ที่ได้รับมอบหมายจึงสรรหาสมาชิกมาดำรงเป็นคณะทำงานจากคุณสมบัติ และตามกลุ่มวิชาชีพ ตลอดจนความสัมพันธ์กันในเชิงการร่วมงานอยู่ก่อนในหน่วยงานหลักที่ตนเองทำอยู่และจากลักษณะที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันนี้เองจึงทำให้การสื่อสารเป็นไปด้วยภาษาเดียวกัน (Jargon) ประกอบกับจะเป็นการกระจายการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นดังคำให้สัมภาษณ์ของนายสุทิน ลิ้มปิยชาติ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ช่วงที่เราแบ่งเป็นเครือข่ายคณะทำงานแล้วก็มอบหมายให้ประธานของแต่ละคณะ ก็คืออนุกรรมการที่ลงไปนั้นแหละ แต่ละท่านเขาก็จะนำไปสรรหาสมาชิกของเขาแล้วก็ไปพูดคุยวางแผนขับเคลื่อนกันในส่วนงานของแต่ละคน พอมีผลงานหรือปัญหาอะไรก็สรุปให้ประธานและทางเลขามารายงานในที่ประชุมคณะอนุกรรมการ ซึ่งเราก็มีการเชิญประชุมกันทุกเดือนอยู่แล้ว”

(สุทิน ลิ้มปิยชาติ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

“ก็เคยนำโครงการไปเสนอในที่ประชุมอยู่นะ ก็ไปบ้าง 2-3 ครั้งในช่วงแรก ๆ พอทางเรามีอะไรที่คิดว่าดีก็คิดว่าจะเอาไปแนะนำ แต่ช่วงหลัง ๆ เราก็ไม่ค่อยแข็งแรงมีอาการเจ็บป่วย ไปไม่

ไหว คณะทำงานก็หยุด ทำต่องานไม่ได้ แต่ที่ทำไม่ได้ ไม่ใช่เขาทำไม่ได้นะ เป็นที่เรารู้สึกว่าป่วยเลย ไม่ได้เข้าไปทำต่อ”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่านอกจากประธานคณะทำงานในแต่ละเครือข่ายจะมีอำนาจหน้าที่การติดต่อสื่อสารตามโครงสร้างแบบแนวตั้ง (Vertical Communication) แล้ว ยังมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกเนื้อหาสาระ ระดับการเข้าร่วม แนวความคิดของสมาชิกและการรวมตัวของสมาชิกภายในเครือข่ายภาคีเพื่อการดำเนินงานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจอีกทางหนึ่งด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายพิชิต ผู้ประสานงานศูนย์การเรียนรู้วนเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา นางสาววิวรรณ เลียดทอง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“พอผู้ใหญ่ก็เคยคิดโครงการนำไปเสนอทางกรุงเทพฯ เป็นโครงการปลูกต้นไม้ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ต้นไม้พวกนี้ปลูกใกล้ตัวอยู่แล้ว เห็นโรงงานมาชวนให้ชาวบ้านซื้อต้นกล้าไปปลูก เราเองก็ทำได้ ไม่ต้องไปซื้อราคาแพงๆ หรือทำให้เราต้นละ 3 บาทเราก็ทำได้”

(พิชิต, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

“ช่วงนั้นผู้ใหญ่วิบูลย์ แก่ก็ป่วยมาไม่ได้งานทางคณะไหนก็เลยหยุดไป คณะทำงานแก่แต่ละคนก็อยู่ไกลบางคนก็อยู่ภาคใต้แบบเนี่ย บางคนก็อยู่ทางอีสาน ถ้าให้เค้ามาก็คงไกลเกินไป”

(วิวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“...อย่างที่เข้าใจว่าเครือข่ายของอนุกรรมการนั้นพอผ่านมาเวลาหนึ่งจะเริ่มมีคนเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้นแต่ละท่านที่เป็นประธานคณะทำงานแต่ละคณะก็ต้องรับบทบาทเยอะหน่อยทั้งทำงานประจำคนตนเองทั้งทำงานให้กับเครือข่ายด้วย แล้วอีกอย่างพอมีคนจำนวนมากก็เกินไปไม่ได้ที่ทุกคนจะเข้าร่วมประชุมหมดพร้อมกันเพราะเรื่องสถานที่และเรื่องกำหนดวาระจะเยอะมากเพราะฉะนั้นต้องมีคนทำหน้าที่เป็นเซ็นเตอร์เป็นคนกลางในการคัดประเด็นที่สำคัญออกมาในเบื้องต้นก่อน ถ้าหากมีประเด็นอะไรที่จะต้องมีคนนอกมาเกี่ยวข้องก็เสนอเข้าไปเพื่อเอาไปนำเสนออย่างทุกคณะก็จะมีประธานกับเลขานุการส่วนใหญ่มาจากสภาพัฒนาอยู่แล้วสมาชิกที่อยู่ในคณะทำงานก็ใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อถึงกัน...”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

2. การสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน

จากการศึกษา พบว่า เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนอกจากการให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมและขยายความสัมพันธระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายภาคีและองค์การพันธมิตรแล้ว นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารต่อกลุ่มต่างๆ ในระดับสาธารณชนอันจะเห็นได้จากกระบวนการแสวงหาสมาชิกภาคีเครือข่ายในเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เกิดการขยายขอบเขตการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 กลุ่ม 1 แนวร่วมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบกับการแบ่งภารกิจหน้าที่และแผนงานที่ชัดเจนไม่ทับซ้อนซึ่งกันและกัน โดยผู้วิจัยขออธิบายรายละเอียดการสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการที่มีต่อสาธารณชนเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1. วัตถุประสงค์หรือแนวทางในการสื่อสารสู่สาธารณชน
- 2.2. การแบ่งกลุ่มเป้าหมายและประเด็นการสื่อสาร
- 2.3. ช่องทางการสื่อสาร

2.1. วัตถุประสงค์หรือแนวทางในการสื่อสารสู่สาธารณชน

จากการศึกษา พบว่า คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการวางวัตถุประสงค์หรือแนวทางในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนจำนวน 3 ประการ ได้แก่

S เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

เนื่องจากวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการขยายแนวร่วมเครือข่ายก็คือความต้องการในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการขยายผลให้เกิดแนวร่วมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มต่างๆ ภายในสังคม ตลอดจนการพัฒนาระบบการคิดและความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การต่อยอดการสื่อสารในแบบเครือข่ายลูกโซ่จากระดับแกนกลางสู่เครือข่ายสมาชิกและบุคคลในระดับต่างๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริยานุช พิบูลสรวุฑ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานสำนึนส่วนพระมหากษัตริย์ ดังนี้

"...ในช่วงที่มีการทำงานโดยแบ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายย่อยแล้วเราก็พยายามนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะที่สอดคล้องกับกลุ่มนำไปสื่อสารกับเป้าหมายแต่ละประเภทในสังคม

ซึ่งจะใช้แนวทางการสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ จะพยายามสร้างความร่วมมือกันในรูปเครือข่ายเพื่อมาคิดวิเคราะห์แล้วก็นำแนวทางร่วมกันในการขับเคลื่อนให้สังคมเข้าใจแล้วก็นำไปวิเคราะห์ได้ แล้วนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องซึ่งกลุ่มที่เขาเข้าใจแล้วก็จะมาเป็นส่วนหนึ่งที่เหมือน... พุดง่าย ๆ ก็คือแนวร่วมในการขยายผลต่อไป เพราะเขาได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของตัวเอง รู้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงดีอย่างไร ทำแบบไหนจึงสำเร็จ จากประสบการณ์ของเขาเองนั่นแหละซึ่งก็จะเชื่อมโยงกับวิถีคิดกับเรื่องรอบตัว กับเรื่องสิ่งต่างๆ รอบข้างเขาเองด้วยซึ่งในที่สุดแล้วเราก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมพอเพียงให้เกิดขึ้นได้ร่วมกัน..."

(ปริยานุช พิบูลสรวุฑ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

S เพื่อสร้างทัศนคติและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องจากความเข้าใจตลอดจนทัศนคติ และการรับรู้ของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมยังมีระดับที่แตกต่างกันอยู่ตามการสำรวจของคนละอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและสวนดุสิตโพลในปี พ.ศ.2548 ดังนั้นในกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคมจึงต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมายเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งด้วย ซึ่งภายในกระบวนการขับเคลื่อนของเครือข่ายกระบวนการหนึ่งก็คือการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกลุ่มต่างๆ ในสังคมเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนของตนเองได้ ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างและปรับกระบวนการทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในสังคมให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายธันวา จิตสงวน รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนางสาวนาริสา พิชัยวรุตมะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

"...คณะอนุฯ ที่เรารวมตัวในรูปแบบเครือข่ายเนี่ยเรามองว่าพวกเราทั้งหมดจะพยายามนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ทุกคนเรียนรู้มา เอามาแลกเปลี่ยนมุมมองกัน คนนั้นเจอแบบนี้ คนนี้เจอแบบนี้มา ก็คือทุกคนมีประสบการณ์หลากหลายซึ่งจุดนี้ก็เป็นอีกแง่หนึ่งที่ทำให้พวกเราเห็นว่าก็น่าจะยังคงมีคนอีกจำนวนมากที่เข้าใจแตกต่างกันอยู่ด้วยซึ่งคณะอนุฯ เองก็พยายามศึกษา... พยายามสำรวจความเข้าใจของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มไปพร้อมกันด้วยว่าเขาคิดอย่างไร คิดแบบไหน เข้าใจแค่ไหน ซึ่งก็พบว่ายังมีความแตกต่างกันอยู่ และแน่นอนพวกเราก็มีหน้าที่ช่วยกันสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง อย่างผมเองก็เป็นอาจารย์ที่นี้ทั้งสอนทั้งบริหารก็จะใช้ช่องทางนี้ในการความเข้าใจในชั้นเรียนและงานวิชาการที่ทำออกมา..."

(ธันวาคม จิตสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

“วัตถุประสงค์ในการขับเคลื่อนที่ตั้งไว้ทั้งก่อนและหลังการแต่งตั้งคณะทำงานต่างๆแล้วจะไม่แตกต่างกันมากนักถึงแม้จะมีการขยายเป็นกลุ่มๆมากขึ้นแต่วัตถุประสงค์ยังคงคล้ายคลึงกันที่เห็นได้ชัดก็จะเป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชนซึ่งทุกคนก็เห็นเหมือนกันหมด”

(นริสา พิชัยวรุฒนะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

S เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาฯ ในแง่มุมต่างๆ

เนื่องจากการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการสื่อสารประเด็นที่สำคัญสู่สังคมซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าสมาชิกภายในสังคมจะประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่มีคุณลักษณะแตกต่างหลากหลาย ตลอดจนคุณลักษณะของปรัชญาต้องอาศัยการตีความหมายและการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง และการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมที่ผ่านมายังขาดภาพตัวอย่างในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกลุ่มของตนเองอย่างเพียงพอ ดังนั้นจึงพบได้ว่าประเด็นคำถามของกลุ่มคนในสังคมประการหนึ่ง คือ ตนเองจะน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับบริบทของตนเองได้อย่างไร หรือมีความเข้าใจที่คาดเคลื่อนว่าไม่สามารถนำมาใช้กับตนเองได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการขับเคลื่อนอีกประการหนึ่ง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุช หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และบทสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ของนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“ภายหลังที่พระองค์ท่านได้ทรงมอบเศรษฐกิจพอเพียงให้กับพวกเราแล้ว จะเห็นได้ว่าพระองค์ก็ได้มอบแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อเป็นตัวอย่างในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง แต่พวกเราเองกับเข้าใจว่าเกษตรทฤษฎีใหม่หมายถึงเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอันที่จริงก็ถูกต้องบางส่วนเพราะเกษตรทฤษฎีใหม่จริงๆ ก็คือภาพตัวอย่างของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะด้านการเกษตร แต่คราวนี้ก็หันกลับมาคิดกันว่าในส่วนอื่นๆ ยังคงมีตัวอย่างการนำไปปฏิบัติไม่มากนัก คณะอนุฯ ก็เลยให้ความสำคัญกับการศึกษาหาตัวอย่างที่ดีจากการถอดบทเรียนชุมชนหรือองค์กรที่เขาใช้เศรษฐกิจพอเพียงแล้วมันเห็นผล แล้วก็หยิบมาเป็นตัวอย่างให้แต่ละกลุ่มเขาเห็นเขาเข้าใจ”

(ปรียานุช พิบูลสรารุช, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

“...ในตอนแรกๆ เนี่ยเราได้เริ่มจากการอธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงแปลว่าอย่างไร แต่พอมาถึงอีกจุดหนึ่งคนเขาก็เริ่มถามว่าแล้วจะเอาไปใช้ยังไงถ้ามีตัวอย่างหลายๆ แล้วเหมาะสมกับแต่ละคน โอกาสที่จะไปเป็นประโยชน์ก็มากยิ่งขึ้น แต่ถ้าเค้าบอกว่าดีนะที่บอกมานี้ดีหมดแต่บอกว่าผมยังไม่รู้เลยว่าจะเอาไปใช้อย่างไร มันก็จะทำให้มีประโยชน์น้อยลง เพราะฉะนั้นอนุกรรมการขับเคลื่อน เราต้องไปหากรณีของการนำไปใช้ให้เหมาะสมแต่ละภาคส่วนมาเพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีสูตรสำเร็จต้องหาส่วนผสมให้เหมาะสมกันไปในแต่ละภาคส่วน...”

(ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, รายการโทรทัศน์ ชุด “ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง”)

2.2. การแบ่งกลุ่มเป้าหมาย และประเด็นการสื่อสาร

จากการศึกษา พบว่า เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารเนื้อหาออกสู่กลุ่มเป้าหมายในกลุ่มต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนจำนวน 6 กลุ่ม 1 กลุ่มแนวร่วม ซึ่งได้แก่ 1.นักธุรกิจ และองค์กรเอกชน 2.ข้าราชการ พนักงาน และองค์การภาครัฐ 3.นักเรียน นักศึกษา 4.นักวิชาการและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา 5. สื่อมวลชน 6.องค์การภาคประชาสังคมและชุมชน 7.แนวร่วมผู้นำทางความคิด ทั้งนี้ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายจะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับประเด็นการสื่อสารที่จะเลือกใช้แตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจะขออธิบายประเด็นการสื่อสารโดยแบ่งหัวข้อตามกลุ่มเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1.กลุ่มเป้าหมายนักธุรกิจ และองค์กรเอกชน

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของนักธุรกิจและองค์กรเอกชนได้รับการกำหนดโดยมีการให้ความสำคัญในระดับสูงซึ่งถือเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการขับเคลื่อนโดยการกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 จนถึงปี พ.ศ.2550 โดยวัตถุประสงค์หนึ่งของคณะอนุกรรมการฯ คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กลุ่มนักธุรกิจ และองค์กรเอกชน ตลอดจนการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่มดังกล่าว ทั้งนี้ เครือข่ายอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านธุรกิจเอกชน ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรก คือ กลุ่มนักธุรกิจ หรือองค์กรขนาดใหญ่ ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรม

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มนักธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ซึ่งทั้งที่เป็นสมาชิกร่วมอยู่ในหอการค้าแห่งประเทศไทย และที่อยู่ภายนอก

ทั้งนี้ การให้ความสำคัญหรือการแบ่งประเภทของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายอาชนัน เตาลานนท์ รองประธานกรรมการเครือข่ายวิสาหกิจภาคเอกชน ดังนี้

“ในแง่ธุรกิจภาคเอกชน ก็มองเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ ธุรกิจขนาดใหญ่ อีกส่วนหนึ่งก็เป็นธุรกิจขนาดกลางและก็นขนาดเล็ก แล้วก็ธุรกิจทั่วไป ธุรกิจใหญ่เนี่ยก็มาเน้นธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์ เพราะธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์ก็เป็นธุรกิจที่ถือว่าเป็นหัวหอก 400 กว่าบริษัท ในตลาดหลักทรัพย์ ถึงแม้ว่ามีเพียงแค่ 400 กว่าบริษัท แต่ถ้าคิดเป็นมูลค่า เป็น Market Cap ผมก็คิดว่่าก็คงสัก 70-80% ของ total Business ของเมืองไทย ส่วนที่เหลือหลายแสนธุรกิจก็จะเป็นเป็นธุรกิจ SME เป็นธุรกิจทั่วไป อะไรต่ออะไร ซึ่งเรามีลักษณะของเค้าแต่ว่าที่เราแบ่งอย่างนี้”

(อาชนัน เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- ธุรกิจขนาดไหนที่ใช้เศรษฐกิจพอเพียงได้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาหรือหลักคิดพื้นฐานที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายในทุกกลุ่มสาขาอาชีพ ไม่ว่าจะมื่อองค์กรขนาดใหญ่ มีเงินลงทุนจำนวนมาก หรือองค์กรขนาดเล็ก ซึ่งการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่หลักคิดในการบริหารจัดการองค์กรจะยังเป็นปัจจัยในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชน รวมถึงนักลงทุนอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ สิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ในองค์กรธุรกิจได้ทุกขนาด คือ หลักการประยุกต์ใช้ตามบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของธุรกิจแต่ละประเภท ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายอาชนัน เตาลานนท์ รองประธานกรรมการเครือข่ายวิสาหกิจภาคเอกชน นางกอบกาญจน์ วัชรานกุล ประธานกรรมการบริษัทโตชิบ้าประเทศไทย และบทสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ชุดตามรอบเศรษฐกิจพอเพียงของนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“การสร้างควมเข้าใจ : จริงๆ เศรษฐกิจพอเพียงมันก็เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนเกี่ยวกับทุกคนเกี่ยวกับทั้งปัจเจก ทั้งกลุ่มคน กับครอบครัว ชุมชน จนถึงประเทศ เพราะฉะนั้นภาคเอกชนก็เป็นส่วนหนึ่ง ไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก ซึ่งก็สามารถที่จะน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้ทั้งนั้น แล้วถ้า

นำมาใช้ยิ่งเสริมสร้างให้องค์กรเป็นที่น่าสนใจของผู้ลงทุน แล้วก็จะยิ่งทำให้นักลงทุนธุรกิจแห่งความสำคัญความสำคัญเพราะครอบคลุมถึงบรรษัทภิบาลด้วย”

(อาชน์ เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551)

“สิ่งที่เราบอกกับสมาชิกของเราคือเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดที่นำไปใช้ได้ทุกบริษัทไม่ว่าจะขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ แต่ต้องรู้จักประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมตรงนั้น หลักคิดเป้าหมายอาจจะเหมือนกันแต่รูปแบบ การดำเนินงานอาจแตกต่างกันไปได้”

(กอบกาญจน์ วัชรางกูล, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2551)

“ในตอนเริ่มต้นเราแบ่งออกเป็นภาคส่วนต่างๆ อย่างภาคส่วนที่เป็นการเกษตร ปรากฏว่ามีความก้าวหน้าเยอะเพราะมีกรณีตัวอย่างของการนำไปใช้ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ผลเยอะ แต่ทางภาคธุรกิจเอกชน ในเมืองอุตสาหกรรม การค้า เกือบจะไม่มีเลย เพราะฉะนั้นในตอนแรกๆ เราจึงริบหาให้มีการเข้าไปศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทางภาคเอกชน แล้วก็ตอนนี้ก็มีพอสมควร เราก็ไปร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์ กับสถาบันกรรมการ ร่วมกันพูดจกกับภาคเอกชน จนกระทั่งตอนนี้ไปสัมมนากับพวกนักธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์ ผมก็มีความดีใจเป็นอย่างยิ่งว่าเค้าสามารถมองว่า เออ! เป็นประโยชน์แะ พอหลังจากนั้นก็เป็นที่ประโยชน์ที่เข้าจะมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจภาคเอกชนขนาดใหญ่ได้, ขนาด SME, ขนาดอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นประโยชน์หมด เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเราก็เชื่อได้ว่าการที่เรากำหนดเป้าหมายของเราว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเอาไปใช้ได้ในทุกภาคส่วน ก็เริ่มจะเป็นเรื่องจริงขึ้นมาละ”

(จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, รายการโทรทัศน์ ชุด “ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง”)

- พอเพียงต้องเริ่มที่ผู้นำก่อน

เป็นที่ทราบกันดีว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นแบ่งได้เป็นหลายระดับซึ่งในระดับพื้นฐานนั้น ได้แก่ การสร้างหรือการประยุกต์ใช้กับตนเองก่อนและเมื่อมีการเรียนรู้จนและการปฏิบัติจนเป็นที่เข้าใจจึงขยายไปสู่องค์กรและชุมชนหรือสังคมโดยรวม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นผู้นำองค์กรมีส่วนสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างและสอดแทรกลงสู่นโยบายและการบริหารในระดับองค์กร ทั้งนี้ ในกระบวนการสื่อสารและการเลือกกลุ่มเป้าหมายจึงต้องเลือกบุคลากรในระดับผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรในการสื่อสารประเด็นดังกล่าวนี้ ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางกอบกาญจน์ วัชรางกูล ประธานกรรมการบริษัท ไทชิบา่ประเทศไทย ดังนี้

“สิ่งที่เราเน้นก็คือเรื่องของการนำไปปฏิบัติ เราไม่ได้เน้นเอาไปนั่งสอนแต่เราจะใช้วิธีคอยให้คำแนะนำแล้วให้กำลังใจว่า จริงๆ แล้วมันเป็นอะไรที่ทำได้ง่ายไม่ยากอย่าไปกลัว การนำไปใช้ในองค์กรผู้บริหารต้องรู้ต้องเข้าใจเองก่อน ทำให้พนักงานเห็นแล้วค่อยนำไปประกอบกับส่วนอื่นๆ เช่นผสมผสานในนโยบายของบริษัท หรือนำไปเป็นกิจกรรมส่งเสริมคนในองค์กรของตนเองต่อไป ซึ่งถ้าใครทำอยู่แล้วเราก็จะคอยสนับสนุนให้กำลังใจทำให้เขาทำดียิ่งขึ้นอีก”

(กอบกาญจน์ วัชรางกูล, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2551)

- อย่างกลัวเศรษฐกิจพอเพียงต้องลอง ต้องเริ่มต้น

การจะน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้นจะต้องมีกระบวนการเริ่มต้นที่จะน้อมนำมาสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ อันเนื่องจากผู้บริหารในองค์กรส่วนหนึ่งยังมีความกลัวและไม่เข้าใจว่าจะน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับองค์กรตนเองได้อย่างไร ประกอบกับความกลัวและความเข้าใจผิดว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อมีการนำมาใช้แล้วจะเป็นเครื่องจุดให้หน่วยงานของตนนั้นไม่สามารถพัฒนาก้าวหน้าได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดและส่งผลให้ผู้นำองค์กรเหล่านั้นไม่กล้าที่จะเริ่มหรือทดลองนำไปใช้ ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางกอบกาญจน์ วัชรางกูล ประธานกรรมการบริษัทโตชิบาประเทศไทย ดังนี้

“ทุกคนต้องมีการเรียนรู้และลองเริ่มที่จะปฏิบัติ โดยสิ่งที่หอการค้าพยายามทำอยู่ก็คือการกระตุ้นให้คนได้ลองใช้เศรษฐกิจพอเพียง อย่างกลัวผิด อย่างคิดค้ำก่อนได้ลงมือทำ เพราะบางส่วนยังเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงถ้านำมาใช้แล้วจะทำให้ธุรกิจเติบโตช้า แข่งขันไม่ได้ ตรงจุดนี้เราก็จะทำให้เขาเห็นว่าจริงๆ แล้วนำไปใช้ได้ แต่ต้องทดลองดู”

(กอบกาญจน์ วัชรางกูล, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2551)

- พอเพียงไม่ใช่เรื่องความยากจน

เนื่องจากลักษณะและการรับรู้ของกลุ่มองค์กรภาคธุรกิจเอกชนหรือแม้แต่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคมยังเข้าใจว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือความยากจนหรือการหยุดกระบวนการพัฒนาซึ่งนับเป็นอุปสรรคทางด้านทัศนคติและการรับรู้ในกระบวนการสื่อสาร ดังนั้นคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและคณะทำงานด้านองค์กรธุรกิจเอกชนจึงให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อปรับทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายใหม่ให้ถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งสื่อสารว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมทั้งระดับการบริหารองค์กรและระดับบุคคล ดังคำกล่าวของ

นายจิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ชุด "ชีวิตพอเพียง" ดังนี้

"...แต่เดิมนี่ คนเรามักชอบคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของความยากจน จริงๆ แล้วไม่จริงเลย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้อย่างดีกับกระแสที่ถูกต้องของภาคเอกชน เพราะฉะนั้นในเรื่องของบรรษัทภิบาล เป็นต้น กับเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องสอดคล้องกันอย่างยิ่ง เพื่อการพัฒนาของเอกชนที่มั่นคง ยั่งยืน เพราะฉะนั้น ตรงนี้ ตอนนี้นำไปพยายามมุ่งไปให้ภาคเอกชนที่ดีๆ ของประเทศไทยนี่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้..."

(จิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา, รายการสารคดีทางโทรทัศน์ ชุด "ชีวิตพอเพียง")

2. กลุ่มเป้าหมายข้าราชการ พนักงาน และองค์การภาครัฐ

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของข้าราชการ พนักงาน และองค์การภาครัฐได้รับการกำหนดโดยมีการให้ความสำคัญในระดับสูง ซึ่งถือเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการขับเคลื่อนโดยการกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักโดยมีการระบุและจัดตั้งคณะทำงานเครือข่ายองค์การภาครัฐ ในปี พ.ศ.2549 จนถึงปี พ.ศ.2550 โดยวัตถุประสงค์หนึ่งของคณะกรรมการฯ คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้บริหารองค์การภาครัฐ ตลอดจนข้าราชการ พนักงานภายในองค์การภาครัฐด้านต่างๆ เพื่อให้มุ่งตระหนักถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงาน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการตอบสนองประโยชน์สุขของประชาชนในทุกๆ ระดับ ทั้งนี้ เครือข่ายอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านองค์การภาครัฐ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้นำในองค์การภาครัฐ ที่สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ในลำดับต่อไป ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีภายในองค์การ และเป็นแบบอย่างให้กับองค์การภาครัฐอื่นๆ

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มข้าราชการ และพนักงานภายในองค์การภาครัฐ เพื่อให้เกิดการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่วิธีการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิตประจำวัน

ทั้งนี้ การให้ความสำคัญหรือการแบ่งประเภทของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายสุทิน ลิ้มปิยะชาติ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในมุมมองของกลุ่มภาครัฐเองจะมีอยู่สองส่วนคือในระดับองค์กรภาครัฐเองซึ่งผู้นำขององค์กรมีส่วนสำคัญมากเนื่องจากเรามองการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การขยายผลแบบภาพรวมเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมีบุคลากรจำนวนมากถ้าแต่ละแห่งนำไปใช้เป็นนโยบายหรือเอาเข้าไปสอดแทรกในกระบวนการคิดการทำงานก็จะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยกันขับเคลื่อนได้ แต่อีกกลุ่มก็คือคนในระดับทำงานข้างล่างก็ฟังไม่ได้เราก็ต้องให้ความเข้าใจที่ถูกต้องกำกับอีกทางหนึ่งเพราะจะเชื่อมโยงไปสู่การใช้เป็นกรอบในการทำงานที่มีการพัฒนาทางที่ดีขึ้น”

(นายสุทิน ลิ้มปิยะชาติ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- เศรษฐกิจพอเพียงสู่นโยบายองค์การ

สำหรับองค์การภาครัฐมีการหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นหรือกระแสในระลอกหนึ่งโดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลที่นำโดยนายกรัฐมนตรีนพคุณสุรนัย จุฬานนท์ (พ.ศ.2549) ซึ่งมีการประกาศให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักในการบริหารงานของรัฐบาลจนเป็นที่กล่าวถึงในสังคมจำนวนมาก รวมทั้งบุคลากรในส่วนขององค์การภาครัฐ ทั้งนี้ ประเด็นหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาสื่อสารกับบุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรในระดับบริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายก็คือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย หรือแผนยุทธศาสตร์ได้ หากผู้นำองค์การให้ความสนใจและเข้าใจอย่างแท้จริง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายอำพล กิตติอำพล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“เราจะมุ่งเน้นให้ภาครัฐมีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กำหนดยุทธศาสตร์และส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล ให้ทุกภาคส่วนมีคุณธรรมและความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญซึ่งภาครัฐต้องช่วยกันส่งเสริมหลักคิดนี้กันให้มากขึ้น”

(อำพล กิตติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

- เศรษฐกิจพอเพียงถ้าปฏิบัติต้องร่วมมือ และต่อเนื่อง

ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การกำหนดนโยบายหรือการปฏิบัติในส่วนของหน่วยงานภาครัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาไปพร้อมกันกับสถาบันหรือองค์กรอื่นๆ ในสังคมให้เกิดการพัฒนาที่มีความยั่งยืน และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือความต่อเนื่องในการนำมาปฏิบัติ โดยส่วนราชการต้องเล็งเห็นความสำคัญว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้อง

ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจึงจะเห็นผลที่ยั่งยืน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายอำพล กิตติอำพล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“อีกประเด็นก็คือภาครัฐเองถ้าจะทำให้เห็นผลต้องทำไปพร้อมกับสังคม ชุมชน หรือแม้แต่ในระดับครอบครัวก็ต้องมีคุณธรรม มีความพอเพียงด้วย อย่างในแผน 10 ที่เขียนแผนมานี้จะพอเพียงได้ต้องร่วมมือกันทั้งชุมชน ครอบครัว กระทรวง ทบวง กรม และภาคเอกชนที่จะต้องนำไปปฏิบัติ แล้วระยะเวลา 5 ปี ทำไม่ได้หรือมันต้องทำอย่างต่อเนื่อง”

(อำพล กิตติอำพล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551)

3.กลุ่มเป้าหมายนักเรียน นักศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของนักเรียน นักศึกษาได้รับการกำหนดโดยมีการให้ความสำคัญในระดับสูงซึ่งถือเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการขับเคลื่อนโดยการกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปี พ.ศ.2550 โดยวัตถุประสงค์หนึ่งของคณะกรรมการฯ คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ทุกระดับ อาทิ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาเป็นต้น ตลอดจนการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่มดังกล่าว ทั้งนี้การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายคณะกรรมการฯ และคณะทำงาน ด้านการศึกษาเด็กและเยาวชน ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มหลักที่สำคัญ ได้แก่

กลุ่มแรก คือ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาซึ่งครอบคลุมในแต่ละระดับ ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา และระบบการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในส่วน of สถานศึกษา ภาครัฐและเอกชน

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ อาทิ ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นต้น

ทั้งนี้ การให้ความสำคัญหรือการแบ่งประเภทของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริยานุช พิบูลสราวุธ อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในการทำงานขับเคลื่อนของเครือข่ายอาจารย์พยายามให้ความสำคัญกับกลุ่มนักเรียน และกลุ่มครูและคนในส่วนการศึกษา อย่างนักเรียนนี้มีหลายกลุ่มหลายระดับมากแต่แต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างของเขาอยู่เพราะเราดูทั้งในส่วน of ปฐม มาถึงมัธยม แล้วก็ยังมีส่วนทางอาชีวศึกษาทางเอกชนด้วย คือไม่ได้ให้ความสำคัญแค่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว และส่วน of ครูเองก็

สำคัญเพราะคนเป็นผู้สอนจะต้องเข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดีก่อนเราก็เลยต้องพัฒนาผู้สอนไปด้วย”

(ปริญานูช พิบูลสรวาฐ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- ความพอเพียงต้องระเบิดจากข้างใน และเข้าใจภูมิสังคม

การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ จนนำไปสู่ขั้นตอนการน้อมนำปฏิบัติในกลุ่มเป้าหมายด้านเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านรูปแบบสถานศึกษา ขนาดหรือจำนวนสมาชิก เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนลักษณะวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ของตนเองที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการถ่ายทอดเรื่องการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในส่วนของบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีพื้นฐานจากความเข้าใจและมุ่งมั่นต่อการจะเรียนรู้โดยการคำนึงถึงปัจจัยและพื้นฐานของชุมชนเป็นตัวกำหนดกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบของเนื้อหา ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวปริญานูช พิบูลสรวาฐ อดีตหัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“อาจารย์จะให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และจะเน้นอยู่ตลอดว่าในการเรียนการสอนในกลุ่มของเขาต้องเป็นคนเลือกกันเอง “ต้องระเบิดจากข้างใน” เพราะเขาจะรู้ของเขาเองว่าอะไรคือตัวตน เด็กเป็นแบบไหนแต่ทางเราเองจะเป็นคนดูว่าถูกต้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะคนที่เขาอยู่ในวงการของเขาเองนั้นก็รู้ด้วยตนเองว่ามันไปได้แค่ไหน และเวลาเราขับเคลื่อนการศึกษาจริงๆ เราก็ไม่ได้ให้นักวิชาการ จบปริญญาเอกมานั่งเขียนเนื้อหาให้ แต่เรานำครูที่เขาสอนตามโรงเรียนต่างๆ มาเขียนเพราะเค้ารู้ดูแลแล้วว่าคุณภาพของเด็กไปได้แค่ไหน เพราะการขับเคลื่อนของเราต้องการไปทั่วประเทศไม่ใช่แค่โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป้าหมายคือทั่วประเทศ และมีความหลากหลายทั้งโรงเรียนใหญ่-เล็ก, เมือง-ชนบท และโรงเรียนตระเวน ชายแดน ประถม-มัธยม ซึ่งแต่ละที่ก็มีสภาพต่างกันและครูแต่ละแห่งเขาก็จะช่วยกันเอง แบบทางสายกลาง แล้วเราก็คอยให้คำปรึกษาโดยไม่ต้องไปบังคับ”

(ปริญานูช พิบูลสรวาฐ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2551)

- บุรณาการณ์กระบวนการเรียนรู้สู่ความพอเพียง

ในกระบวนการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มเด็กและเยาวชน สิ่งหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้คือความน่าสนใจของช่องทางการสื่อสารและเนื้อหาของการเรียนรู้ ซึ่งการประกอบกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจของกลุ่มเป้าหมายให้มีพัฒนาการต่อยอด โดยเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านสถานศึกษาเด็กและเยาวชนได้มุ่งให้ความสำคัญกับประเด็นการนำกิจกรรมที่มีรูปแบบให้กลุ่มเป้าหมายสามารถมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความน่าสนใจ โดยสอดแทรกหลักคิดและเนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายศักร วัฒนะมงคล ผู้อำนวยการสำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

“ในช่วงแรกที่ลงไปขับเคลื่อนกับเด็กเราก็ไม่ได้หวังว่าเด็กจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิดทั้งหมด แต่ขอเพียงให้เด็กเขาเริ่มมีการเปิดรับกันก่อน ก็เลยพยายามพัฒนากระบวนการคิดให้ครูและเด็กเขามองสิ่งที่ใกล้ตัวก่อนเช่นเรียนรู้ว่าชุมชนเค้ามีของดีอะไรบ้าง มีอะไรที่ต้องรักษาเอาไว้ พอเด็กเค้าเริ่มเสวนามา เราก็บอกเขาว่าเอาเลยเต็มที่ ของแบบนี้ครูหรือผู้ใหญ่ต้องคอยสนับสนุนกระตุ้นให้เด็กอยากมีส่วนร่วมหากิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ คือ ต้องสนุกบวกความรู้ ความรู้ที่เราค่อยๆ สอดแทรกเข้าไปบางที่เด็กที่ทำกิจกรรมทำๆ ไปก็ได้ความรู้ไปด้วยเช่นการจัดกิจกรรมเลี้ยงปลาหรือปลูกต้นไม้แล้วก็นำมาจำหน่ายได้เงินมาครูก็แนะนำเรื่องการเก็บออมเด็กๆ พอหาเงินเองก็จะรู้จักคุณค่า แบบนี้ก็ได้เรียนรู้ไปในตัวเอง”

(ศักร วัฒนะมงคล, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2551)

- เยาวชนศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาที่ได้รับการกล่าวถึงในการปฏิรูปกระบวนการศึกษาประการหนึ่งก็คือการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการยึดเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะต้องพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ ซึ่งจะเป็นบทเรียนรู้ การคิด วิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ การสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนของเครือข่ายคณะทำงานที่ผ่านมาจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจดังกล่าวแก่เครือข่ายเพื่อนครู และอาจารย์ไปพร้อมกับประเด็นด้านอื่นๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายศักร วัฒนะมงคล ผู้อำนวยการสำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

“ในระบบการศึกษาที่ผ่านมาเราเองให้ความสำคัญกับระบบการพัฒนาครูไปมากเพราะมองว่าครูเป็นศูนย์กลางของการเรียน เลยปรากฏว่าเด็กคิดไม่เป็นท่องจำอย่างเดียว อันที่จริงแล้วท่องจำก็จำเป็นอยู่แต่ต้องนำมาคิดต่อยอดได้ พอเด็กคิดเชิงระบบไม่ได้เขาก็ประยุกต์ไม่เป็น บุคลากรทางด้านการศึกษาจึงหันกลับมาสนใจใหม่ว่าปัจจัยอื่นก็สำคัญ อย่างเด็กเขาเป็นแบบไหนคิดยังไง เข้าใจแค่ไหน คนสอนก็ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกัน”

(ศัจจร วัฒนะมงคล, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2551)

- เศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าแค่เกษตรกรรม

ในช่วงเวลาที่ผ่านมานับตั้งแต่เริ่มมีกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ.2547 และภายหลังได้มีการสำรวจและศึกษาความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม แล้วจึง พบว่า ในระยะเริ่มแรกนั้นประชาชนโดยรวมของสังคมยังเข้าใจความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนที่จำกัดและยังเข้าใจความหมายเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ยังมองว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือใช้ได้เฉพาะในการทำการเกษตร หรือ ยึดโยงกับหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตลอดจนยังเข้าใจอีกว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเหมาะกับกลุ่มคนที่มีความยากจนเท่านั้น ดังนั้น เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านเด็กและเยาวชน จึงได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารความหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในมุมมองที่หลากหลายและเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสร้างรูปแบบตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปรัชญาดังกล่าวให้ที่เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นในการกระบวนการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และการเปิดรับ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพิมชนก มงคลรัตน์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

“เวลาที่กระทรวงพยายามจะบอกเล่าออกไปกับครูและเด็กอีกอย่างหนึ่งก็คือเราต้องพยายามทำความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่วนอยู่แต่กับเรื่องการเกษตรอย่างเดียว จริงๆ แล้วมันกว้างกว่านั้น อย่างโรงเรียนราชวินิจมัธยมที่ยกตัวอย่างนี้จะเป็นโรงเรียน *The Best of the Best* ของกลุ่มโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ เนื่องจากเขาจะมีวิธีการสอนและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากกิจกรรมโดยสร้างนิสัยพฤติกรรมความพอเพียงที่ตัวเด็กเลยไม่ใช่แค่สอนว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือแค่เกษตรกรรม แต่เป็นได้ทั้งแนวทางในการใช้ชีวิตของเราเองได้ด้วย ที่เหล่านี้แหละที่ทำให้เด็กเขาหันมาสนใจมากขึ้นเพราะมองเห็นและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตกับตนเองได้ อย่างเด็กบางกลุ่มครอบครัวเขา ชีวิตเขาไม่ได้ทำการเกษตรอยู่แต่ในกรุงเทพฯ จะไปเน้นแต่ว่าความพอเพียงต้อง

ปลูกผัก เลี้ยงปลา เขาก็ไม่สนใจเพราะมองไม่เห็นว่าจะเกี่ยวกับเขาตรงไหน เราจึงพยายามเน้นจุดนี้ด้วย”

(พิมพ์ชนก มงคลรัตน์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2551)

4. กลุ่มเป้าหมายนักวิชาการ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายนักวิชาการ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ได้รับการกำหนดให้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของเครือข่าย ซึ่งถือเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาวิชาการของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยการกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายเริ่มมีความชัดเจนยิ่งขึ้นในปี พ.ศ.2549 จนถึงปี พ.ศ.2550 ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการศึกษาขึ้น โดยวัตถุประสงค์หนึ่ง คือ พัฒนาองค์ความรู้และเครือข่ายด้านวิชาการและสถาบันการเมือง เพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสถาบันการเมือง

กลุ่มแรก คือ กลุ่ม นักวิชาการ อาจารย์ วิทยากร นักวิจัย และบุคลากร ตลอดจนผู้บริหาร ภายในเครือข่ายสถานศึกษา

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มนิสิต นักศึกษา ในระดับอุดมศึกษาที่ให้ความสนใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ การให้ความสำคัญหรือการแบ่งประเภทของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายณัฐพงศ์ ทองภาคี รองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“กลุ่มเป้าหมายของเราจะเน้นกลุ่มหลักๆ เช่น พวกนักวิจัยซึ่งเราพยายามหานักวิจัยมาร่วมเครือข่าย พวกกลุ่มอาจารย์ นักวิชาการต่างๆ อย่างคนที่สนใจเศรษฐกิจพอเพียง สนใจศาสตร์การบริหารพัฒนานิดาก็จัดอบรมให้ ส่วนคนในนี้ตัวเองเราก็มีจัดอบรมให้กับบุคลากรในส่วนงานต่างๆ ก็จะมีกิจกรรมอบรม ดูงาน อะไรประมาณนี้ แต่อีกกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่เรานำมาให้มีความสนใจก็จะมีกลุ่มเด็กนักเรียน นักศึกษา ซึ่งที่คิดกันเอาไว้ คือ เราต้องมีการปลูกฝัง จิตสำนึกความพอเพียง ซึ่งทาง ดร.ปรียานุช เขาก็กำลังทำอยู่ อย่างนี้ถ้าเราเองก็พัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมา ในมุมมองของการนำไปบริหารและพัฒนา ซึ่งก็จะมีเนื้อหาครบกลุ่มหลายด้านทั้งเศรษฐกิจศาสตร์ การบริหารนโยบายของทาง รศ. หรือทางบริหารธุรกิจก็มี ซึ่งเราก็เปิดให้ทั้งนักศึกษาและคนนอก มาลงทะเบียนเรียนได้”

(ณัฐพงศ์ ทองภาคี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- เครือข่ายนักวิจัยต่อยอดงานองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ

ประเด็นการสื่อสารที่เครือข่ายคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมืองเลือกสื่อออกสู่กลุ่มเป้าหมายคือการส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิชาการ รวมทั้งนิสิต นักศึกษา ให้ความสนใจที่จะหยิบยกประเด็นเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา โดยส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายนักวิจัยและการศึกษาเพื่อต่อยอดความรู้ให้นำไปสู่ขั้นตอนการแปลงผลงานวิจัยสู่การนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ ประเด็นการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายนักวิจัยเพื่อให้เกิดการศึกษาแบบต่อยอดและนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้นั้น เครือข่ายคณะทำงานด้านวิชาการได้เริ่มส่งเสริมให้นักวิชาการภายในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ได้มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งได้ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการศึกษาร่วมกับองค์การเครือข่ายงานวิจัย อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย และสภาการวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปดังคำให้สัมภาษณ์ของนาย ธีรพงศ์ ทองภักดี รองอธิการบดี และรศ.ดร.ดุจเดือน พันธมนาวิน อาจารย์ประจำคณะพัฒนาการสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดังนี้

“สิ่งที่ได้พยายามเน้นไปจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหางานวิจัยซึ่งเราหยิบเอาผลที่ได้รับมาคุยเสวนากัน เอามาดูว่าในบริบทแบบนี้ จะนำความรู้จากงานวิจัยมาใช้ให้เกิดกับการพัฒนาได้ยังไงบ้าง เราก็ใช้วิธีพยายามชักชวนนักวิจัยทั้งหน้าเก่าและใหม่ให้หันสนใจ ซึ่งมีทั้งอาจารย์แล้วก็นักศึกษาก็หันมาทำวิจัยเพิ่มขึ้น แล้วก็หวังไว้ว่าจะมีการนำไปต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้อีก”

(ธีรพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

“ทางศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงของนิคได้ใช้วิธีรวบรวมงานการศึกษาวิจัยเพื่อให้มีฐานความรู้โดยทุกวันนี้อาจารย์หลายท่านยกเอางานวิจัยมาพูดคุยกัน ซึ่งที่ผ่านมาก็ทำกันต่อเนื่องอย่างอาจารย์หลายท่านที่สอนวิชา ND 700 ก็เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วก็มารวมกัน จากการที่แต่ละท่านแยกศึกษาในส่วนของตัวเอง แหล่งทุนก็อาจจะแตกต่างกันไปบางท่านก็เชื่อมกับ สกว. หรือ วช. แต่ทางอาจารย์ศึกษาร่วมกับ วช. เขา...อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับประเภทงานวิจัยที่แต่ละแห่งสนับสนุนอยู่ แต่สุดท้ายแล้วผลที่ได้รับคือการที่พยายามนำมาสร้างให้เกิดประโยชน์จากการนำไปประยุกต์ใช้มากกว่า แต่ถ้าให้อาจารย์มองงานวิจัยในส่วนของนักศึกษาเราเองก็เริ่มมีบ้างแต่ยังไม่มากนัก พวกเราเองก็ต้องช่วยกันสนับสนุนให้นักศึกษาหันมาสนใจกันให้เพิ่มขึ้น”

(ดุจเดือน พันธมนาวิน, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2551)

- เศรษฐกิจพอเพียงไม่ปฏิเสธโลกาภิวัตน์

เป็นที่ทราบกันดีในวงหนึ่งว่าการกล่าวถึงและการทำความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมักได้รับการตั้งข้อสังเกตโดยการเปรียบเทียบกับโลกาภิวัตน์และทฤษฎีของระบบทุนนิยม ซึ่งผลที่ปรากฏคือยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในกลุ่มนิสิต นักศึกษามาโดยตลอดระยะเวลาการขับเคลื่อนที่ผ่านมาว่ามีความขัดแย้งไม่สอดคล้องซึ่งกันและกันซึ่งทั้งนี้เครือข่ายคณะทำงานด้านวิชาการจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างและปรับความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายอดิศร์ อิศรางกูล ณ อยุธยา อาจารย์ประจำคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และบทสัมภาษณ์ทางรายการโทรทัศน์ชุดตามรอบเศรษฐกิจพอเพียงของนายจิรายุ อิศรางกูล ณ อยุธยา ดังนี้

“เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงคนจะสงสัยกันมากกว่าขัดกับโลกปัจจุบันกับโลกาภิวัตน์หรือเปล่า หลายคนเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงโลกาภิวัตน์เดินไปด้วยกันไม่ได้ ผมเลยจะคุยกับนักศึกษาเรา อยู่บ่อยครั้งว่าไปด้วยกันได้ถ้านำมาใช้กับยิ่งดีเสียดี เพราะเอาง่ายๆ อย่างทุกวันนี้เราเน้นทุนนิยมแต่เริ่มต้นแนวคิดนั้นดีเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันและสะท้อนการทำงานที่แท้จริง ใครขยันใครมีความพยายามก็ได้รับผลลัพธ์ที่ดี ผมเชื่อว่าอันที่จริงวัตถุประสงค์แรกเริ่มไม่ได้คิดเหมือนปัจจุบันนี้ เพราะทุกวันนี้มันแข่งขันกันแบบขาดคุณธรรมกลายเป็นว่าตั้งทรัพยากรและผลประโยชน์เข้าตัวเองหมด ก็เลยเกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มคนในสังคมเพิ่มขึ้น...คนรวยก็มีพลังกอบโกยได้มากส่วนคนจนก็ยิ่งจน ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจะเข้ามาอธิบายว่าไม่ว่าจะใช้ระบบไหน จุดสำคัญคือการสร้างให้เกิดความเป็นธรรมที่แท้จริงให้คนในสังคมมีความพอดีไม่มองว่าทุกอย่างเป็นของตนเองหมด ทุกอย่างพอเพียง สังคมก็เดินต่อไปได้”

(อดิศร์ อิศรางกูล ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2551)

“จากประสบการณ์ของเราเมื่อไปเจอนักธุรกิจระดับผู้นำนะ แล้วเค้าถามคำถามว่าเราจะไม่คบค้าสมาคมกับใครแล้วหรือ มันก็จะชัดเจนเพราะหลังจากที่เราประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนไปสู่ภาคธุรกิจเอกชนแล้ว ประมาณ 4-5 เดือนที่ผ่านมา มันก็เริ่มจะมีกรณีตัวอย่างและจากการศึกษาที่ผ่านมาเค้าใช้กันได้ ซึ่งก็ชัดเจนว่า ค่านิยมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์ท่านทรงพระราชทานมานี้ ไม่ได้ปฏิเสธโลกาภิวัตน์เลย ท่านไม่ได้ปฏิเสธว่าอุตสาหกรรมไทยจะต้องไปแข่งขันกับชาวโลก แต่ทำอย่างไรจึงจะไปแข่งขันอย่างเหมาะสม และอยู่ได้อย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้นต้องก้าวหน้าอย่างยั่งยืน เมื่อเราไปพูดแบบนี้กับภาคธุรกิจแล้วเค้าก็

บอกว่าโธ้ย! เค้าไม่ปฏิเสธเป็นประโยชน์ แล้วก็จะเพิ่มหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเข้าไปในหลักพิจารณาจากที่เค้ามีอยู่แล้ว”

(จรัญ อิศรากร ณ อยุธยา, รายการโทรทัศน์ ชุด “ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง”)

- สื่อสารเศรษฐกิจพอเพียงต้องนำเสนอภาพตัวอย่าง

สิ่งหนึ่งที่ถือเป็นประเด็นการสื่อสารที่สำคัญของการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการสร้างความเข้าใจทางหลักปรัชญาที่มีลักษณะนามธรรมไปสู่ลักษณะความเป็นรูปธรรมที่สามารถเห็น สามารถจับต้องได้ โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจในเชิงวิชาการยังขาดภาพตัวอย่างและการชี้ให้เห็นปัจจัยและองค์ประกอบในแต่ละกรณีตัวอย่าง ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายอภิรักษ์ พันธเสน ผู้อำนวยการสถาบันบูรณสังคมและชนบท ดังนี้

“การนำประเด็นเรื่องการสื่อสารในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านหนึ่งที่เราต้องมองพยายามทำขึ้นมาคือตัวอย่างที่เราจะใช้ให้เห็นคุณค่าของการนำปรัชญาไปใช้ อย่างงานวิจัยที่ผมหรือที่ใครก็ตามทำขึ้นมาต้องไม่ลืมว่าเวลาที่นำมาอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจต้องมีภาพตัวอย่างแล้วต้องไม่ลืมว่าตัวอย่างแต่ละอันจะมีปัจจัยแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน การนำมาใช้ก็แต่ต่างกัน งานหรือคนที่สื่อออกไปต้องอธิบายเชิงการประยุกต์เมื่อบริบทเปลี่ยน การนำไปใช้ก็ต้องเปลี่ยนตามไปด้วย สิ่งที่ดีในที่หนึ่งไม่ใช่จะใช้ได้ดีกลับทุกที่ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่สูตรสำเร็จคนจะใช้ต้องเข้าใจก่อน”

(อภิรักษ์ พันธเสน, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2551)

5. กลุ่มเป้าหมายสื่อมวลชนและประชาชน

กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวนี้ได้รับการกำหนดและรับผิดชอบการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเครือข่ายคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชน ซึ่งได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรทางด้านการสื่อสารมวลชนและองค์การประเภทสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปในสังคม ทั้งนี้ยังมีการให้ความสำคัญในกลุ่มเป้าหมายรองอีกทางหนึ่ง จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรหรือองค์การที่ให้ความสำคัญและมีความต้องการขอรับข้อมูลข่าวสารเพื่อผลิตและขยายผลการขับเคลื่อนในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนางกัญญาวิภา ตรีทองรุ่ง หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ และนางสาวพุทธิดา เชื้อวชาญพาณิช เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“กลุ่มที่เราหวังโดยตรงในงานขับเคลื่อนกับสื่อมวลชนจะทั้งสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ คือ กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มสื่อหลักที่เราต้องสร้างความเข้าใจให้คนที่ทำงานในสื่อพวก นักเขียนคอลัมน์นิสต์หรือผู้จัดรายการเหล่านี้ควรจะต้องมีความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อยในระดับพื้นฐานต้องรู้ก่อนเพราะเวลาเขาเขียนอะไรไปมันสื่อถึงคนจำนวนมากถ้าเขียนแบบผิดๆไม่เข้าใจ ยิ่งส่งผลกระทบมาก ส่วนบางกลุ่มเราก็หวังที่จะดึงเข้ามาหน่วยงานสื่อเข้ามาช่วยกันมากๆ คือดึงมาร่วมเป็นเครือข่ายกันไม่ต้องมานั่งทำงานร่วมกับเราก็ได้เพียงแต่ช่วยกันขยายความรู้นี้ไปให้มากขึ้น เพราะทางสภาพัฒน์เราเองก็ไม่ได้มีสื่อมากนักที่มีอยู่ในมือก็จะเป็นพวกวารสารจดหมายข่าว ที่ใช้อยู่ประจำก็จะมีสอเดเทรทเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วย แล้วพวกเว็บไซต์ของ คณะอนุกรรมการฯเองโดยตรงก็เอาเข้ามาช่วย อย่างเว็บไซต์ของสภาพัฒน์เองก็มีบ้างแต่ก็ไม่ได้เน้นหนักด้านใดด้านหนึ่งเราก็จะมีเรื่องของฝ่ายอื่นๆรวมกัน พวกนี้เราเน้นสื่อกับคนข้างนอกเพราะเรามีข้อมูลอะไรก็เราอัพเดทเข้าไปตลอด ถ้าอยากรู้ว่าเรามีกิจกรรมอะไรบ้างกดเข้าไปก็จะมีแจ้งไว้เกือบหมด”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“พวกหน่วยงานอื่นๆที่สนใจติดต่อเข้ามาขอข้อมูลเอาไปพิมพ์เผยแพร่ต่อก็มีอยู่เหมือนกัน เช่นติดต่อขอเนื้อหาในหนังสือการ์ตูนเอาไปพิมพ์ซ้ำ กลุ่มนี้เราก็ให้ความสำคัญ เนื้อหาในแง่ของเนื้อหาสภาพัฒน์เรายินดีให้อยู่แล้วแบบไม่คิดค่าใช้จ่ายเลย จะดีด้วยซ้ำไปที่มาช่วยกันเผยแพร่ แต่สิ่งที่เราต้องขอไว้ก็คือว่าเนื้อหาเนี่ยต้องรักษาแบบเดิมไว้ และควรอ้างที่มาให้ด้วย แล้วสิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือควรนำไปแจกโดยไม่หวังหาผลกำไร เพราะเราก็ไม่อยากจะทำให้ภาพออกมาเป็นว่า คณะอนุฯกับสภาพัฒน์มาทำการค้า”

(พุทธิดา เขียวชาญพานิช, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- ส่งเสริมความเข้าใจเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายทางสังคม

จากภารกิจและการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของเครือข่ายคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชนสิ่งที่ปรากฏได้ชัดประการหนึ่งคือการให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับกลุ่มประชาชนทั่วไปโดยการติดตามศึกษาความคืบหน้าของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการรับรู้และกระแสมุมมองของสังคมโดยรวม ซึ่งกลุ่มเนื้อหาที่ทำการสื่อสารออกสู่สาธารณะชนจะมีพัฒนาการจำนวน 2 ระยะ คือ ระยะแรกเริ่มการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่การรับรู้ของสาธารณะชนยังผูกโยงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเกษตร และระยะภายหลังการสำรวจ

การรับรู้ของสาธารณชนจากสวนดุสิตโพล ที่สาธารณชนเริ่มมองเห็นภาพตัวอย่างการประยุกต์ใช้มากยิ่งขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง และนางสาวรวีวรรณ เลียดทอง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“การสื่อสารกับคนจำนวนมากในสังคมถ้าไม่มีความเข้าใจเราทำงานจะทำงานยากกับการกระตุ้นให้คนหันมาเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากปัจจุบันคนหันมายึดทุนนิยมและวัตถุนิยมกันเยอะ หากจะขับเคลื่อนงานนี้ต้องเข้าใจคนแต่ละกลุ่มก่อนซึ่งคณะอนุฯก็แบ่งคณะย่อยออกมาให้ช่วยกันดูแล ทางคณะสื่อมวลชนก็เหมือนกับแกนกลางที่จะคอยสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้สังคมรับรู้ สิ่งที่เป็นข้อดีอย่างหนึ่งคือเราสามารถสื่อสารออกไปสู่คนจำนวนมากได้รวดเร็ว ซึ่งในช่วงแรกภาพที่เห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจะโยงกับการเกษตร หรือเกษตรกรอย่างที่เราๆกัน ก็มีการอธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมว่าการเกษตรเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังไง เพื่อให้คนเข้าใจในปรัชญา แต่ต่อมามีการสำรวจโดยสวนดุสิตก็พบว่าคนเริ่มเข้าใจผิดคณะอนุฯก็เลยเร่งหาตัวอย่างการประยุกต์ใช้ด้านอื่นๆ มาอธิบายให้เห็นชัดเจนขึ้น”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

“กลุ่มที่รับผิดชอบงานในแต่ละคณะเขาจะรับผิดชอบเป้าหมายของเขาอยู่ ทางคณะสื่อของเราจะทำหน้าที่เหมือนสร้างความเข้าใจในภาพรวม เป็นเหมือนแกนเชื่อมกลุ่มในสังคมแต่ละกลุ่มให้หันมาเข้าใจหลักปรัชญา ก็เหมือนเป็นตาข่ายเชื่อมทั้งกลุ่มเก่าที่ศรัทธาอยู่แล้วกับกลุ่มใหม่ที่เริ่มหันมาศึกษา”

(รวีวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

- กำหนดจุดร่วม สร้างภาพรวมความเข้าใจ

คณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการคัดสรรเนื้อหาที่จะสื่อสารออกไปสู่สาธารณชนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นที่ต้องสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่มีอยู่จำนวนมากซึ่งอาจจะมีระดับความเข้าใจและสะท้อนออกมาผ่านสื่อในระดับที่แตกต่างกัน ดังนั้น คณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชนจึงมีแนวทางในการกำหนดความเข้าใจร่วมกันกับสื่อมวลชน โดยใช้วิธีการออกแบบร่างเนื้อหาที่ครอบคลุมการอธิบายตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐาน อาทิ ประวัติความเป็นมา ความหมาย และหลักการพิจารณาตัวแบบสามห่วงสองเงื่อนไข ทั้งนี้ยังได้กำหนดการยกตัวอย่างและอธิบายความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นไปตาม

คำให้สัมภาษณ์ของนาง กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ และนางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ในแง่ของเนื้อหาที่คณะเราส่งออกไปก็คือการทำความเข้าใจร่วมกันกับสื่อมวลชนเอง เพราะในเชิงเนื้อหาที่สำคัญมากเราก็ไม่อยากหนีไปจากความเป็นจริงนี่ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งว่า ทำไมพวกเราถึงต้องมีกระบวนการศึกษาหลักปรัชญาจากงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการสื่อสารออกไป ซึ่งคณะของเราก็ได้ช่วยกันทำร่างเนื้อหาขึ้นมาชุดหนึ่งอธิบายความหมายแล้วก็หลักปรัชญาในมุมมองด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นให้สื่อสามารถนำไปใช้ได้ แต่พอไปนานๆ เข้า ทางคนในวงการสื่อเองก็อาจจะขยายผลเนื้อหาต่อไปได้ในส่วนของพัฒนาการความเข้าใจของสังคม ซึ่งเราก็ไม่ได้ทำเนื้อหาออกมาให้ตลอดแล้วต้องให้สื่อตามเราหมด”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“ส่วนของเนื้อหาที่มีแจกให้สื่อมวลชนบ้าง พวกเอกสาร หนังสือ พวกแผ่นซีดี เวลาสภาพพัฒนาทำออกมาก็แจกให้สื่อเขาเอาไปช่วยประชาสัมพันธ์ต่อ ถ้าเครือข่ายของเรามีก็เอามาแจกต่อๆ กันบ้าง แล้วอย่างเนื้อหาในสื่อที่ว่ามานี้ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้แตกต่างกันมาเท่าไรส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องประวัติความเป็นมา เรื่องของคณะอนุกรรมการฯ เรื่องของแผนพัฒนาฉบับ 10 สื่อพวกนี้ก็จะช่วยสร้างความเข้าใจเบื้องต้นคือเป็นข้อมูลพื้นฐานให้สื่อมวลชนเข้าใจกันก่อนที่จะเข้าไปเผยแพร่ ส่วนช่องทางที่เราเผยแพร่ออกไปก็จะมีในช่วงนัดพบสื่ออย่างงานจับน้ำชา แล้วก็งานประชุม สัมมนาที่เราจัดขึ้นก็เป็นอีกช่องทางเหมือนกัน”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

6. กลุ่มเป้าหมายประชาสังคมและชุมชน

เนื่องจากกระบวนการสื่อสารของเครือข่ายคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนได้ เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสนใจจากสมาชิกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างมากตั้งแต่ระยะเริ่มแรกที่มีการขับเคลื่อน ซึ่งจะสังเกตได้จากการจัดให้มีบุคลากรทำหน้าที่ดูแลและสร้างความร่วมมือกับกลุ่มบุคคลหรือเครือข่ายองค์กรดังกล่าว ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดภารกิจอันสำคัญซึ่งได้แก่ การศึกษาและสานเครือข่ายความร่วมมือกับบุคลากร กลุ่ม และองค์กรเพื่อให้เกิดการถอดบทเรียนรู้ ทางด้านการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับการสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคีเพื่อให้เกิดเสริมแรงในการขับเคลื่อนแนวทางของปรัชญาฯ ขึ้นทั้งนี้กลุ่มเครือข่ายหรือสมาชิกคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนได้กำหนด

กลุ่มเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนอันได้แก่ กลุ่มแกนนำเครือข่ายภาคประชาสังคมหรือแกนนำชุมชนที่ให้ความสนใจหรือในกลุ่มที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งกลุ่มเป้าหมายในองค์การภาคประชาสังคมหรือชุมชนอื่นๆ ที่มีขอบเขตของเครือข่ายสามารถสานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปราชญ์ชุมชนแห่งวนเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา และนายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ รองผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

“ทางกรุงเทพเขาก็ชวนคนมาเข้าเครือข่ายนี้เยอะมีทั้งผู้นำเกษตร ชุมชน แล้วก็มีคนของทางสภาพัฒน์เขาเองด้วย ก็เคยเข้าไปประชุมกับเค้าอยู่แต่หลังๆมาไม่ได้เขาไปแล้ว สุขภาพไม่ค่อยดี เดินทางไปไม่ไหว ก็เลยมาอยู่ตรงนี้แทนให้เด็กๆเขาช่วยงานกันไปแล้วก็มอบบ้านนี้ให้เป็นที่เรียนรู้อุปโภคบริโภคที่ทำมาแล้วดีมานะนำต่อ คนที่มากมีทั้งคนกรุงเทพอันนี้มามาก คนแถวนี้ก็มี ทำไปเรื่อยๆ สวนทางกรุงเทพก็เข้าใจว่าก็ให้เครือข่ายของเขาช่วยกันทำ มีทั่วทุกภาค ทั้งเหนือ ทั้งใต้ อีสานก็มี ทางนี้ก็ทำของกับภาคของเราพวกทางชลบุรี ระยอง ทางตะวันออกเกือบทั้งหมดนั่นแหละ”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

“ผมคิดว่าที่ทางสภาพัฒน์เขาตั้งคณะทำงานขึ้นมาก็เพื่อให้เราช่วยกันขยายผลของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เครือข่ายของพวกเราเองที่มาจากหลายที่ แล้วยังคงมีส่วนการแลกเปลี่ยนข้อคิดระหว่างกันเหมือนกับว่าเชื่อมโยงตัวตนของแต่ละเครือข่ายมาโยงเข้าหากันจะได้รู้ว่าปัจจุบันแล้วใครทำอะไรไปถึงไหนกันแล้วก็คิดอะไรกันบ้าง อย่างผมเองอยู่ที่ ธกส. นี้ก็ส่งเสริมความเข้าใจให้กับลูกค้าเพราะเราก็เน้นเรื่องนี้เป็นหลักอยู่แล้ว แต่ที่กำลังพยายามอยู่คือส่งเสริมให้พนักงานของเราทั้งที่นี้กับในต่างจังหวัดได้เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงจะได้นำไปใช้กับตัวเองแล้วก็การทำงานให้กับ ธกส. ด้วย”

(เอ็นนู ซื่อสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่เรื่องเงินทอง

ประเด็นหนึ่งที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงในแง่ของกระบวนการสื่อสารกับภาคประชาสังคมและชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่ยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

เนื่องจากชื่อของหลักปรัชญาถูกนำหน้าด้วยคำว่าเศรษฐกิจจึงส่งผลให้บางกลุ่มยังมีความเข้าใจแค่ส่วนหนึ่งเกี่ยวกับหลักปรัชญาดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้น สมาชิกและประธานของเครือข่ายจึงได้เน้นสร้างกระบวนการรับรู้ใหม่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันที่จริงแล้วมีความหมายครอบคลุมทุกเรื่องในการใช้ชีวิต และการประกอบอาชีพ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปราชญ์ชุมชนแห่งวนเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

“เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องของความคิด สติปัญญาไม่ใช่เพียงแค่เรื่องเงินๆ ทองๆ แล้วเราก็ควรจะรู้ไว้ด้วยว่า เราจะอยู่ได้อย่างไรโดยไม่ให้ตนเองกับคนอื่นเดือดร้อน เพราะเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีสูตรตายตัว ขอให้เวลาที่เรากลายทอดไปแล้ว นำไปประยุกต์ใช้ได้ก็พอ ก็เลยจะบอกกับคนที่มาตลอดว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างเอามาใช้ได้หลายอย่าง”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

- เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่คนจนหรือเกษตรกร

จากกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการฯ ตลอดจนถึงการจัดตั้งเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ ขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เป็นที่ทราบกันดีภายในคณะอนุกรรมการฯ และสมาชิกเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ ว่าในช่วงเริ่มแรกนั้นสังคมยังเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำมาเชื่อมโยงกับการเกษตรหรือความยากจนอยู่ ซึ่งเครือข่ายคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนก็ได้ตระหนักเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าวนี้จึงได้มีการกำหนดเนื้อหาในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนสังคมมีการรับรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปราชญ์ชุมชนแห่งวนเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา และนายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ รองผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

“ปัจจุบันจากการขับเคลื่อนที่ผ่านมา คนรู้จักคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น แต่ไม่รู้ว่าจริงๆ แล้ว คืออะไร คณะอนุกรรมการอาจจะต้องพูดมากขึ้น แต่คนก็อาจจะยังไม่ค่อยฟังเพราะความเข้าใจของคนในสังคมที่ผิดๆ คือมองว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางของคนจนเท่านั้น”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

“โอ้ อันนี้เหนื่อยหน่อย เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแรกๆคนเข้าใจไปในทางการเกษตรหมดเลย แต่ไม่ใช่ว่าผิคนะมองในเรื่องการเกษตรก็ถูกแต่เพียงด้านหนึ่งเท่านั้นผมก็เลยพยายามหาวิธีการให้ ลูกค้ากับชาวบ้านเนี่ยเข้าใจเพิ่มขึ้นอีกจากการทำสื่อที่บอกเรื่องทฤษฎีใหม่ เรื่องตัวอย่างเกษตรกร แล้วก็ขยับไปเรื่องการออมเงิน เราก็แจกสมุดจดบันทึกรายรับรายจ่ายแล้วก็แนะนำเพิ่มเติม แบบนี้ เขาก็ได้ความเข้าใจใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ส่วน ธกส.เอาเองก็เอามาสอดแทรกในนโยบายองค์กรหรือ กิจกรรมที่ผ่านมามาตลอดจะเห็นได้ว่าใช้ได้หมดเลย”

(เอ็นนู ซื่อสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

- ฟังตนเองก่อนอย่ารอฟังรัฐ

ในกระบวนการพัฒนาสังคมที่ผ่านมาได้มีการกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสังคมจำนวนมากทั้งในระดับจุลภาค และมหภาค ทั้งในระดับที่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ หรือในกลุ่มที่ต้องการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งปัจจัยหนึ่งก็คือเงินทุนและนโยบายสนับสนุน ดังนั้น สมาชิกเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนจึงได้สื่อประเด็นเรื่องสร้างรากฐานในรูปแบบการพึ่งพาตนเอง ทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยอาศัยการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชนแทนการพึ่งพิงจากรัฐบาล ส่วนกลาง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปราชญ์ชุมชนแห่งวนเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

“จริงๆ แล้ว ภาครัฐ หรือสภาพัฒน์เองก็ยังขับเคลื่อนลำบาก เพราะบางครั้งแนวทางก็ไม่ตรงกันกับรัฐบาล ยิ่งในระยะยาวถ้าขัดกันยิ่งลำบาก ยากขึ้น แต่ในมุมมองของภาคประชาสังคม ก็สามารถดำเนินต่อไปได้เรื่อยๆ โดยต้องสร้างความเข้มแข็งในชุมชนแล้วช่วยเหลือกัน อย่าไปรอหวังจะพึ่งคนอื่นเขา เพราะมันไม่ยั่งยืน พอจะพูดถึงภาครัฐเอง พอเปลี่ยนคนนำใหม่ ก็เปลี่ยนแนวคิดแล้วก็จะไม่สนใจเราเลย”

(วิบูลย์ เข็มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

- แปลงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ : จากประสบการณ์สู่แนวคิดใหม่

ประเด็นในการสื่อสารที่เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนได้เผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ต่างๆ ได้เห็นความสำคัญของการเริ่มลงมือศึกษาวิจัยเพื่อสร้างชุดความรู้ แล้วนำมาสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ โดยชุมชนจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้และสามารถนำผลลัพธ์มาสู่

การพัฒนาทั้งตนเองและชุมชนได้ เสมือนการนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนออกมาสู่โลกแห่งความเป็นจริงโดยการลงมือปฏิบัติให้เกิดผล ดังคำให้สัมภาษณ์ของคุณต่าย เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้วรรณเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

“การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ของเรามีประเด็นอยู่ว่า ทำอย่างไรจะนำความรู้มาจัดการและพัฒนาไปสู่การปฏิบัติให้ได้ อย่างของที่นี่เราทำมาโดยตลอดเอาความรู้ที่ได้มาทดลอง เอาถ้าดีก็เอามาแบ่งปันกับชาวบ้านใครมาเรียนรู้กับเรา เราก็ให้หมดขอให้เขาไปทำแล้วเกิดประโยชน์จริง อย่างพวกการทำยาสมุนไพรมีอยู่เต็มบ้านคนเข้าตัดทิ้งหมด เพราะไม่รู้ว่ามีประโยชน์กว่าจะมารู้ก็ตัดทิ้งไปหมดละ เรื่องพวกนี้เราเอาความรู้ที่มันอยู่ในชั้นหนังสือมาลงมือทำจริง ยกตัวอย่างให้ฟังอีกหนึ่งเรื่องอย่างสมัยก่อนพ่อผู้ใหญ่เป็นหนี้มากขายที่ใช้นี้ไป เหลือไม่กี่ไร่ ก็เลยหันมาหาแนวทางออก ทำไปๆ จนพบว่าที่จริงแล้วความพอเพียงนี้แหละดีที่สุด มีอยู่ มีกิน มีใช้ มีหลักประกัน เรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้านการทำวนเกษตร คือผสมผสานระหว่างการปลูกพืชที่เป็นทั้ง ไม้ใช้สอย อาหาร และยารักษาโรค ต่อมาจึงหันมาทำสถานที่เรียนรู้โดยยกพื้นที่ส่วนตัวส่วนหนึ่งให้เป็นแหล่งศึกษา เพื่อต้องการขยายแนวคิด ในลักษณะพึ่งตนเองไปสู่ชาวบ้าน ซึ่งวนเกษตรที่ผ่านมารายังพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในขอบเขต 5 จังหวัดภาคตะวันออกอีกด้วย”

(คุณต่าย, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

7.กลุ่มแนวร่วมด้านผู้นำทางความคิด

เนื่องจากเครือข่ายคณะทำงานด้านผู้นำทางความคิดมีขอบเขตหน้าที่คือการค้นหาบุคคลและผู้นำองค์กรในทุกภาคส่วนของสังคมที่มีแนวคิดและการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างหรือแนวทางในการขยายผลแก่สังคมในทุกระดับ รวมทั้งวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานเพื่อแสดงถึงเหตุและผลของการตัดสินใจภายใต้การดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเผยแพร่แนวคิดแก่สาธารณชนให้รับรู้ในวงกว้าง ดังนั้น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือแนวร่วมจึงมีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายหลัก อาทิ กลุ่มผู้นำทางความคิดในองค์กรภาครัฐและเอกชนที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับการยอมรับจากสังคม โดยนอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายที่สองที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั่วไปในระดับสาธารณะชน ที่จะสนใจเรียนรู้จากแนวคิดของบุคคลสำคัญที่เครือข่ายคณะทำงานด้านผู้นำทางความคิดได้เชิญเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนและถอดแนวคิดให้ออกมาในรูปแบบข้อความเพื่อเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ อาทิ สิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยกลุ่มดังกล่าวใช้วิธีการกำหนดจากกลุ่มผู้รับสื่อที่ปรากฏ ซึ่งเป็นไปตามคำให้สัมภาษณ์ของนายธันวา จิตรสงวน รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนางสาวนาริสา พิชัยวรุฒมะ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

“ทางอนุกรรมการเขาก็พยายามจะกำหนดกลุ่มที่เป็นผู้นำทางความคิดโดยกำหนดการพิจารณาว่าควรที่ให้ครอบคลุมหลากหลายกลุ่มเพื่อให้มีผู้นำในแต่ละส่วน จะมีทั้งด้านธุรกิจ ด้านปราชญ์ของชุมชน ภาครัฐภาค การเกษตร การศึกษา ซึ่งก็แบ่งกลุ่มกันออกไปช่วยค้นหาซึ่งจะดูว่าคนที่เลือกมาต้องเป็นตัวแทนในเรื่องแนวคิดและการนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงที่เห็นได้ชัดเจน ก็จะมีที่จำได้อย่างคุณประยงค์ ก็เป็นหนึ่งในตัวอย่างของคนละอนุฯ”

(ธันวา จิตรสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

“ถ้าพูดถึงกลุ่มเป้าหมายของทางคณะผู้นำทางความคิดจะไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนมาก เนื่องจากจะขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ว่าใครคือผู้นำทางความคิดซึ่งทางคณะนี้เขาก็พยายามเชิญที่แต่ละท่านมาในลักษณะพูดคุยถอดบทเรียนรู้ ถอดแนวความคิดของบุคคลสำคัญแต่ละแขนงแล้วเอามาเผยแพร่พิมพ์เป็นหนังสือกับใช้เผยแพร่ทางหน้าเว็บไซต์ซึ่งกลุ่มเป้าหมายก็คนทำงานที่อยู่ขอบข่ายอาชีพที่มีการเชิญผู้นำด้านนั้นๆมา อาจจะมีทั้งนักธุรกิจ เกษตรกร ในกลุ่มพวกนี้รวมถึงกลุ่มที่เขาสนใจเข้ามาใช้สื่อที่ประชาสัมพันธ์ออกไป”

(นาริสา พิชัยวรุฒมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

S ประเด็นการสื่อสาร

- แนวคิดและประสบการณ์แห่งความสำเร็จ

เนื่องจากกระบวนการสื่อสารของเครือข่ายคณะทำงานด้านผู้นำทางความคิดเริ่มจากการสรรหาบุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำทางความคิดและถอดบทเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมากับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการบริหารงานองค์การทั้งปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ ตลอดจนการนำผลการศึกษาเรียนรู้ที่ได้รับแปลงไปสู่สาระและบทความเพื่อเผยแพร่ออกทางสื่อที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดไว้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายธันวา จิตรสงวน รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังนี้

“การที่ต้องเชิญบุคคลสำคัญมาแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะบางทีเราเองคนเดียวทำให้คนเชื่อทั้งหมดไม่ได้ บางกลุ่มเขาก็จะมีรูปแบบความคิดของเขาอยู่ยกตัวอย่างง่ายๆแล้วกันอย่างเกษตรกร หรือนักธุรกิจ เวลาเราจะปรับความคิดเขา ให้ผมมาพูดคน

เดียวเขาคงไม่เชื่อหรอก ต้องหาคนที่เขาอยู่ในกลุ่มที่เหมือนกัน ทำแล้วสำเร็จ ทำแล้วดี ก็ถึงจุดนั้น มาคุยให้เขาสื่อสารร่วมกันมันจะน่าเชื่อถือขึ้นไปอีก อันนี้ทางสภาพัฒน์เขาก็เห็นความสำคัญเหมือนกันเลยจัดตั้งกลุ่มคนขึ้นมาดูแลด้านนี้โดยเฉพาะแล้วก็ตั้งประสบการณ์ ดึงความรู้ของแต่ละท่านออกมาใช้สื่อกับสังคม ซึ่งผมก็มองว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่ดีนะ”

(ธันวา จิตรสงวน, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551)

2.3. ช่องทางการสื่อสาร

ผลจากการวิจัยพบว่าคณะอนุกรรมการฯ ไม่ได้เพียงแต่ใช้การสื่อสารระหว่างเครือข่ายกันเองเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับบุคคลภายนอกด้วย เนื่องจากได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในคณะอนุกรรมการตั้งแต่ต้นว่าจะมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งนอกจากนี้ก็จะมีการให้ความสำคัญกับกลุ่มองค์กรภาคธุรกิจ กลุ่มประชาสังคม กลุ่มวิชาการ และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ออกสู่สังคมทุกกลุ่ม ทุกระดับทั่วประเทศ ซึ่งผลจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เลือกใช้ช่องทางการสื่อสารหลายช่องทางทั้ง สื่อมวลชน อาทิ สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล เป็นต้น

จากการศึกษา พบว่า เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ และเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ มีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และแตกต่างกันออกไปในแต่ละกรณี ดังนั้นผู้วิจัยขออธิบายโดยการจำแนกประเภทของสื่อออกเป็นหัวข้อต่างๆ ตามลำดับต่อไปนี้

- **สื่อบุคคล**

ในการดำเนินงานของเครือข่ายทั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและคณะทำงานด้านต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับสื่อบุคคลโดยการแบ่งประเภทสื่อบุคคลออกเป็น 4 กลุ่มลักษณะ ดังนี้

S สื่อบุคคลที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือสูง

เป็นกลุ่มบุคคลที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้คัดเลือกจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือสูงจากสังคมเนื่องจากการได้ศึกษาเรียนรู้จากการรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบกับเป็นกลุ่มบุคคลที่มี

ความรู้ความสามารถ มีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิด และได้ให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับตนเองจนเป็นที่ประจักษ์ อาทิ นายแพทย์เกษม วัฒนศิริชัชองมนตรี และนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นต้น ซึ่งสื่อบุคคลในกลุ่มดังกล่าวนี้จะเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเปิดรับ ซึ่งมักจะพบได้ในกรณีการจัดเวทีเสวนา หรือ งานการประชุมสัมมนาขนาดใหญ่

S สื่อบุคคลที่เป็นผู้แทนเครือข่ายแกนนำ

เป็นกลุ่มบุคคลที่สมาชิกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้การยอมรับนับถือในฐานะผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นผู้บริหารองค์การตลอดจนมีบทบาทในฐานะกลุ่มแกนนำของเครือข่าย ที่เป็นศูนย์การในการกำหนด และการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารในกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มเป้าหมายในส่วนต่างๆ ได้ ดังจะเห็นได้จากการปรากฏตัวในงานการประชุมสัมมนาในฐานะผู้อภิปราย ผู้กล่าวรายงาน ตลอดจนการปรากฏตัวในสื่อหลากหลายช่องทาง อาทิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ เขียนผู้เขียนบทความลงในหนังสือนิตยสารต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้การเลือกใช้สื่อบุคคลในกลุ่มดังกล่าวเพื่อส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจและการจุดประเด็น ให้กับสื่อมวลชนในการนำไปเสนอข่าวอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งตัวอย่างกลุ่มสื่อบุคคลในลักษณะนี้ อาทิ รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งดำรงฐานะเป็นประธานคณะอนุกรรมการฯ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมี ดร.อำพล กิตติอำพล รองประธานคณะอนุกรรมการฯ และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

S สื่อบุคคลที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในสายอาชีพต่างๆ

เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่างๆ ที่ถือเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในสายงานอาชีพด้านต่างๆ อาทิ นักวิชาการข้าราชการ ผู้นำองค์กรมหาชน แกนนำเครือข่ายภาคประชาสังคม และผู้บริหารองค์การธุรกิจเอกชน เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติของกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมเครือข่ายแกนนำในขั้นต้นแล้ว และในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายแกนนำได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณสมบัติที่สมาชิกแต่ละบุคคลมีอยู่จึงได้เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกกลุ่มสามารถเป็นสื่อกลางในการในข้อมูล

ข่าวสาร ตลอดจนทัศนคติต่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ซึ่งผลจากการศึกษาจะพบได้ว่าสื่อบุคคลในกลุ่มดังกล่าวมีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปตามสายอาชีพหลักของตนเอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสถานะทางสังคมในรูปแบบผู้นำหรือแกนนำในสายอาชีพต่างๆ อาทิ ประธานกิตติมศักดิ์สภา และหอการค้าไทย ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนหอการค้าไทย หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนองค์การการศึกษาวิจัยต่างๆ อาทิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น

S สื่อบุคคลที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักในแวดวงการสื่อสารมวลชนและสังคม

เป็นกลุ่มบุคคลที่มีการปรากฏตัวในสื่อประเภทต่างๆ บ่อยครั้ง ประกอบกับได้รับการกล่าวถึงในรูปแบบของข่าวสารการใช้ชีวิตในแวดวงทางสังคม ซึ่งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้คัดเลือกและกำหนดให้เป็นสื่อกลางในการเชิญชวนให้กลุ่มประชาชนหันมาเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อมๆกัน โดยมุ่งหวังให้มีจำนวนผู้ที่สนใจเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบการสื่อสารผ่านผู้แทนเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ หรือฟรีเซ็นเตอร์ ดังนั้นกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้จึงได้รับการคัดเลือกมาจากกลุ่มดารา นักแสดง และกลุ่มนักธุรกิจคนรุ่นใหม่ที่มีอายุในวัยเริ่มทำงานและมีลักษณะพร้อมที่จะเริ่มเรียนรู้ ตลอดจนการถ่ายทอดประสบการณ์ที่ตนเองได้จากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในชีวิต ซึ่งสื่อบุคคลในกลุ่มดังกล่าว อาทิ ดารานักแสดงที่ได้รับการยอมรับในวงการโทรทัศน์อย่างนายเศรษฐา ศิลฉายา และฟรีเซ็นเตอร์ในโครงการ พ.ศ. พอเพียงจำนวน ที่ใช้ชื่อเรียกว่า "ทูตกิตติมศักดิ์ พ.ศ.พอเพียง" จำนวน 12 คน ได้แก่

- นางสาวณพภรณ์ โพธิ์รัตนงูร
- นางสาวปวีศา เพ็ญชาติ
- นางสาววิษุตา ลีนุตพงษ์
- นางสาววิมลภัทร์ ตุงคนาค
- นางสาวคล้ายเดือน สุขะหุต
- นางสาวรติวัลค์ อัมภามงคล
- นางสาวเชาวนี ไสภณพานิช
- นางสาวศีกัญญา ศักดิ์เดช
- นายพลพัฒน์ อัศวประภา

- นายธีรภัทร สุตะบุตร
- นายศรัณยู ประชากริช
- นายอานันท์ทวีป ชยางกูร

โดยการใช้สื่อบุคคลในกลุ่มดังกล่าวมีเพื่อเผยแพร่ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการสื่อสารในกลุ่มคนวัยรุ่น และคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้ ยังมีกลุ่มสื่อบุคคลที่คณะกรรมการฯ ใช้เป็นสื่อการในการเป็นแบบอย่างในทางความคิด และการปฏิบัติ อย่างแขกदारารับเชิญในรายการ พ.ศ.พอเพียง ที่ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ ทางโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 อาทิ คุณบัวชมพู ฟอร์ด คุณสรารุท มาตรทอง และกลุ่มนักร้องวงบุดาเบส เป็นต้น

● การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน

ในการดำเนินงานของเครือข่ายทั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและคณะทำงานด้านต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยการแบ่งประเภทสื่อมวลชนเป็น 3 กลุ่มลักษณะ ดังนี้

S สื่อโทรทัศน์

เป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่เครือข่ายคณะกรรมการฯ และเครือข่ายภาคีด้านต่างๆ มุ่งหวังให้เป็นช่องทางในการสร้างการรับรู้และการกระตุ้นให้สังคมเกิดกระแสการตื่นตัวในการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

1. รายการสารคดีสั้นทางโทรทัศน์ "แผ่นดิน...พอเพียง" ความยาว 2 นาที กำหนดออกอากาศเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2550-เดือนมกราคม พ.ศ.2551 จำนวน 334 ตอน 3.กิจกรรม "พอเพียงสัญจร" เป็นกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2. รายการสาระการเรียนรู้ทางโทรทัศน์ "ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งเป็นรายการที่เครือข่ายคณะทำงานฯ ด้านสื่อมวลชนและประชาชน ได้ประสานขอเวลาในการออกอากาศรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 จากกรมประชาสัมพันธ์ คือ ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 - 11.00 น. โดยออกอากาศตอนแรกในวันที่ 5 ตุลาคม 2549 ซึ่งเป็นรายการประเภทบันเทิงเทป โดยเน้นการถ่ายทำรายการนอกสถานที่โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการออกอากาศแต่มีค่าผลิตต่อตอน (ตอนละประมาณ 50,000 บาท รวม 13 ตอนเป็นเงิน 650,000 บาท) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการ

โทรทัศน์นี้ เพื่อที่จะเป็นห้องเรียนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเปรียบเสมือนหน้าต่างสำหรับนำเสนอความเคลื่อนไหวในการขับเคลื่อนปรัชญาของทุกคนะทำงาน ซึ่งตอนแรกที่ออกอากาศเป็นการสัมภาษณ์ประธานอนุกรรมการฯ(ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา) และครั้งต่อไป ได้มีการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนศิริชัย (องคมนตรี) และดร.ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์ดารา ศิลปิน วิทยุรุ่น เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ชมอีกทางหนึ่งด้วย

3. รายการวาไรตี้ทางโทรทัศน์ "พ.ศ.พอเพียง" ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 18.05-19.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เริ่มขึ้นระหว่าง 7 มกราคม-30 ธันวาคม 2550 รวมทั้งสิ้น 48 ตอน

4.รายการคดีสั้นทางโทรทัศน์ชุด "พอเพียงตามแนวคิดของพ่อ" ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ โดยการนำเสนอแบ่งออกเป็นจำนวน 9 ตอนมีประเด็นเนื้อหาในการนำเสนอแต่ละตอน ได้แก่ 1.เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร 2.พอเพียงคือความสมดุล 3.พอเพียงอย่างไรในการใช้ชีวิต 4.เศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต 5.เริ่มต้นอย่างไรให้พอเพียง 6.หลกามุมมองของชีวิตที่พอเพียง 7.ก้าวต่อไปพร้อมกับความพอเพียง 8.พระอัจฉริยภาพของพ่อหลวง และนอกจากนี้ในภายหลังกยังมีการผลิตตอนที่ 9 เพิ่มเติมโดยใช้ชื่อตอนว่าก้าวไกลกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และทั้งนี้รูปแบบเนื้อหาเป็นละครสั้นประเภทสารคดีในการดำเนินเรื่องโดยมีนักแสดงนำ คือ นายเศรษฐา ศิระฉายา (พ่อ) และนางสาวทันทยา วงศ์โสภาสี (ลูก) รวมทั้งนักแสดงรับเชิญ คือ นางกาญจนาพร ปลอดภัย (แม่) ซึ่งมีการสอดแทรกกรณีตัวอย่างการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในแต่ละภูมิภาคประกอบการนำเสนอ

S สื่อวิทยุ

สารคดีสั้นทางวิทยุ ชุด "ค้นความคิดชีวิตพอเพียง" มีรูปแบบการนำเสนอด้วยรูปแบบรายการนำเสนอแบบนำพาผู้ฟังร่วมค้นหาและทำความเข้าใจต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านมุมมองที่หลากหลายซึ่งออกอากาศทั้งสิ้นจำนวน 20 ตอน (เริ่มเผยแพร่เดือนกันยายน พ.ศ.2548)

S สื่อสิ่งพิมพ์

เนื่องจากคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินการโดยอาศัยการสร้างความรู้เป็นกรอบในการดำเนินงานดังนั้นในระยะเริ่มแรกจึงเกิดกระบวนการศึกษาเรียนรู้และสังเคราะห์เนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและในภายหลังจึงได้มีกระบวนการนำเนื้อหาความรู้เชิงวิชาการมาสู่การประยุกต์เนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มมากขึ้นโดยเน้นการสร้างความเข้าใจแก่กลุ่มคนในทุกระดับซึ่งจากการศึกษาพบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามรูปแบบของเนื้อหาภายใน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เชิงวิชาการและสื่อสิ่งพิมพ์ประยุกต์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้ศึกษา โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

- หนังสือชุดกรณีศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคธุรกิจเอกชนจำนวน 4 องค์การ ได้แก่ 1.บริษัทปูนซิเมนต์ไทย 2.บ้านกระต๊อ 3.บริษัทแพนด้าจิ๋ว 4.บริษัทชื้อไทย ดอทคอม จำกัด

- หนังสือชุด กรณีศึกษา ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง 5 ชุมชนตัวอย่าง โดยเลือกศึกษาชุมชนตัวอย่างจำนวน 5 แห่งในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ 1.บ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ จ.บุรีรัมย์ 2.บ้านร่องกาศใต้ จ.แพร่ 3.บ้านหนองกลางดง จ.ประจวบคีรีขันธ์ 4.บ้านวังลุ่ม จ.ระยอง 5.ชุมชนแผ่นดินทอง คอยรุดตั๊กวา จ.กรุงเทพฯ ซึ่งผลิตโดย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (Local Development Institute : LDI) ในนามคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ.2547)

- หนังสือประมวลคำในพระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีการแบ่งหมวดหมู่ภายในโดยสอดคล้องกับองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ พระบรมราชาโชวาทที่เกี่ยวข้องกับความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม และที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่

- เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร เป็นหนังสือที่เริ่มเผยแพร่ในปี พ.ศ.2547 โดยได้อธิบายถึงที่มาของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบข้อความภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยได้อธิบายถึงหลักการพิจารณาหลักคิดของปรัชญาพร้อมทั้งอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ พร้อมทั้งอธิบายให้ทราบถึงการสร้างกระบวนการ

ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการประกวดความเรียง โดยให้นำเสนอตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จักจากผลงานที่ถูกคัดเลือกให้รับรางวัลยอดเยี่ยมระดับชาติและดีเด่นระดับภาค เพื่อนำมาเผยแพร่เผยแพร่สู่สาธารณชน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ได้รับรางวัล และเพื่อประชาสัมพันธ์แนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่

- นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนังสือเริ่มเผยแพร่ในปี พ.ศ.2547 ที่รวบรวมประเด็นคำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระหว่างกระบวนการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ของปรัชญาโดยกลุ่มพัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีการรวบรวมและคัดเลือกประเด็นคำถามที่สำคัญจำนวน 20 คำถาม อาทิ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขัดต่อหลักการทางธุรกิจที่เน้นการหากำไรหรือไม่ หรือถ้าใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเลิกค้าขายกับภายนอกใช่หรือไม่ เป็นต้น

- หนังสือ "คำพ่อสอน" ซึ่งเป็นหนังสือที่ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต ซึ่งพระราชทานไว้ในโอกาสต่างๆ โดยนำเสนอเนื้อหาด้วยวิธีการจัดแบ่งหมวดหมู่พร้อมทั้งลำดับเนื้อหาให้สอดคล้องเชื่อมโยงตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้ายซึ่งพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ.2549

- วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง(พ.ศ.2546)เป็นหนังสือผลงานที่สืบเนื่องมาจากการสร้างความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในการดำเนินโครงการพัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้รับประการหนึ่งคือข้อมูลจากกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์วรรณกรรมปริทัศน์ โดยเนื้อหภายในจะเป็นการสรุปผลงานวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระหว่างปี 2530 - 2545 โดยแบ่งประเภทวรรณกรรมออกเป็น 6 หมวดหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1.กรอบแนวคิดทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมในระดับต่างๆ 3.การบริหารเศรษฐกิจรายสาขา 4.การเมือง การบริหาร และการปกครอง 5. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6. วิถีชีวิต และชุมชน

- การสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่

S เว็บไซต์ www.ppgen.com เป็นช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้โดยมุ่งเน้นให้เกิดชุมชน "คน พ.ศ.พอเพียง" ซึ่งจะใช้เว็บบอร์ดในเว็บไซต์เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดพอเพียงของแต่ละคน

S เว็บไซต์ www.sufficiencyeconomy.org เป็นช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้โดยมีการจัดทำขึ้นในปี 2546 และมีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการพร้อมกับคณะอนุกรรมการในปี 2547 โดยจัดทำขึ้นภายใต้การดูแลของดร.ปรียานุช พิบูลสรวาฐ หัวหน้ากลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจัดสร้างภายในนามคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการสร้างศูนย์กลางแหล่งข้อมูลด้านเศรษฐกิจพอเพียง และเนื้อหาภายในเว็บไซต์จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานและผลงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับเป็นจุดเชื่อมต่อกกลางในการติดต่อไปสู่เว็บไซต์ของหน่วยงานอื่น ๆ (Hub Portal) ตลอดจนกระดานสนทนาและคลินิกเศรษฐกิจพอเพียง

S ข้อความสั้น (SMS) เป็นช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ข้อความสั้นที่มีเนื้อหาเป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวข้อกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเครือข่ายและคณะทำงานด้านสื่อมวลชนได้ประสานกับบริษัทสมาทอินโฟร์เซอร์วิสมหาชน (AIS) เพื่อสนับสนุนการจัดส่งข้อความสั้นผ่านทางระบบมือถือของกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการ

- การสื่อสารผ่านสื่อการเรียนรู้ คู่มือและแบบเรียน

S หนังสือชุดแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง

จากการวิจัย พบว่า เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาหาแนวทางสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่องจำนวน 9 แห่งในทุกภูมิภาคเพื่อนำชุดข้อมูลที่ได้นำไปสู่การผลักดันเป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสานความร่วมมือกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยในเวลาต่อมา (พ.ศ.2549) เครือข่ายและแกนนำภาคส่วน การศึกษา นำโดยนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมด้วยนางสาวปรียานุช พิบูลสรารุณ ประธาน คณะทำงานเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน และบุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้ เริ่มมีกระบวนการศึกษาและระดมพลังกลุ่มครู-อาจารย์ในการร่างแนวทางหรือ หลักสูตรการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นต่างๆ ให้กับสถานศึกษาในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต่อมามีการจัดพิมพ์ในรูปแบบหนังสือซึ่งประกอบไปด้วย หนังสือจำนวน 6 เล่ม ได้แก่ 1)แบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ (สพฐ.) ช่วงชั้นที่ 1 2)แบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ (สพฐ.) ช่วงชั้นที่ 2 3)แบบเรียนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่างๆ (สพฐ.) ช่วงชั้นที่ 3 4)แบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ (สพฐ.) ช่วงชั้นที่ 4 5)แบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน 6)แบบเรียนกลุ่ม สาระการเรียนรู้อาชีวศึกษา

S หนังสือชุดสื่อการเรียนการสอนต้นแบบ

เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากโครงการประกวดสื่อประกอบการเรียนการ สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติร่วมกับสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สม ศ.) เพื่อเผยแพร่แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมให้เกิด การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเนื้อหาผลงานที่นำมาสู่การผลิตนั้นได้ จากการพิจารณาผลงานที่ส่งเข้าประกวดทั้งสิ้น 524 ชิ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ การสอน หลักสูตรและการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการ อาชีวศึกษา ผู้บริหารจากกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญจาก สถาบันอุดมศึกษาและภาคเอกชนได้ร่วมตัดสินจนสามารถคัดเลือกสื่อต้นแบบ สำหรับการเรียนรู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละช่วงชั้นจำนวน 5 ชิ้น ซึ่งประกอบด้วย ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาตอนต้น ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาตอนปลาย ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย และผลงานระดับการ อาชีวศึกษา ซึ่งได้มีการปรับปรุงรูปแบบของสื่อต้นแบบให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพื่อจัดพิมพ์และเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- การสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรม

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้วางแนวทางสร้างสื่อกิจกรรมโดยเน้นการสร้างพลังขับเคลื่อนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยขอหยิบยกตัวอย่างกิจกรรมส่วนหนึ่งขึ้นมาอธิบายดังต่อไปนี้

- S** กิจกรรมอบรมและเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่องค์กรเครือข่ายอย่างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(NIDA) ได้จัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบในการมุ่งเน้นที่จะสื่อสารทำความเข้าใจโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงวิชาการและเน้นรักษาความหมายตามแนวพระราชดำริ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเอาไว้ โดยกิจกรรมจะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1.กิจกรรมการสื่อสารเชิงการถ่ายทอดโดยเน้นการนำองค์ความรู้มาฝึกอบรมทั้งนักศึกษาในสถาบันและบุคคลภายนอก 2.กิจกรรมการสื่อสารเชิงพิธีกรรม คือเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นเวทีกลางในการสื่อสารทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย อันได้แก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มหาวิทยาลัยหัวเฉียว และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- S** กิจกรรมเปิดโครงการพ.ศ.พอเพียงซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภาคธุรกิจเอกชนต่างๆและบริษัท เจ เอส แอล ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในระดับสาธารณชน ซึ่งเปิดโครงการอย่างเป็นทางการในวันที่ 25 เมษายน 2550 โดยมีกิจกรรมชบวนรณรงค์ "รวมพลังคน พ.ศ.พอเพียง" ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 แห่ง ได้แก่ 1.หน้าอาคารซีพีทาวเวอร์ ถนนสีลม 2.ตลาดนัดชอยตันสน 3.โบสถ์ท่า สยามสแควร์ และ 4.ลานน้ำพุเซ็นเตอร์พอยท์ โดยจัดกิจกรรมให้ประชาชนได้ร่วมลงนามแสดงปณิธานใช้ชีวิตอย่างพอเพียงบนผืนผ้าใบ 1x1 เมตร เพื่อเป็นการถวายเป็นความจงรักภักดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- S** กิจกรรม "พอเพียงสัญจร" เป็นกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดกิจกรรมใน 3 จังหวัดหัวเมืองสำคัญ คือ จังหวัดเชียงใหม่

ขอนแก่น และ กรุงเทพมหานคร โดยการเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จัดเป็นรูปแบบการเสวนาและนิทรรศการการนำปรัชญามาสู่การปฏิบัติจริงของ "คนพอเพียง" ในทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งจัดการแสดง "พระมหาชนก" วิจิตรนาฏกรรมแห่งความพอเพียง โดยการแสดง พระมหาชนก ได้เน้นให้เห็นถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แฝงอยู่ใน "บทพระราชนิพนธ์ พระมหาชนก" ซึ่งจะมีการแสดงในกิจกรรมสัญจรทุกจังหวัด โดยมีนายอัครภาวุธ เหลืองสุนทร รับผิดชอบแสดงนำเป็นพระมหาชนก ทั้งนี้มีการจัดแสดงรวมทั้งสิ้น 3 จังหวัด จำนวน 30 รอบ

- S** กิจกรรม "พอเพียงเพื่อพ่อ ทำดีเพื่อแม่" โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับสภาสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์และกรุงเทพมหานครเพื่อจัดกิจกรรมขึ้น โดยนำศิลปินดารามากมายมาร่วมกันจำหน่าย "สายรัดข้อมือ พ.ศ.พอเพียง" และดอกมะลิวันแม่" เพื่อเชิญชวนประชาชนร่วมกันเทิดพระเกียรติและถวายความจงรักภักดี ณ ตลาดนัดสวนจตุจักร

- การสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจ

- S** สายรัดข้อมือ (โครงการ พ.ศ. พอเพียง)

เป็นสายรัดข้อมือชนิดสีเหลืองที่พิมพ์ข้อความว่า พ.ศ.พอเพียง และ Be Porpiang Generation ซึ่งแนบพร้อมทั้งหนังสือคู่มือ พ.ศ.พอเพียงโดยสายรัดข้อมือจะมีการพิมพ์หมายเลขประจำทุกเส้นโดยไม่ซ้ำกัน ทั้งนี้ในการจัดทำมีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ในปี พ.ศ. 2550 และเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยกำหนดให้มีการจำหน่ายที่ธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารออมสินทั่วประเทศในราคา 80 บาทซึ่งรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจะนำเข้าสู่สมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนา

- S** เสื้อสีเหลือง พ.ศ.พอเพียง เป็นเสื้อยืดคอกลมสีเหลืองโดยมีการพิมพ์ข้อความ:jk พ.ศ.พอเพียงบริเวณกลางลำตัว ซึ่งเป็นเสื้ออีกชนิดหนึ่งที่ใช้ในภายใต้โครงการ พ.ศ.พอเพียง
- S** สมุดจดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสมุดจดบันทึกปกแข็ง ขนาดหน้ากระดาษ B5 ที่ภายในสอดแทรกพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- S** ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่บริเวณบนเส้นทางด่วน เป็นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ที่ติดตั้งบริเวณเส้นทางจราจรบนอาคารต่างๆ ตามเส้นทางด่วนในพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเนื้อหาหรือข้อความที่เผยแพร่ในป้ายโฆษณาเป็นการคัดเลือกพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาเผยแพร่ซึ่งเป็นการให้การสนับสนุนจากเครือข่ายภาคสื่อมวลชนและธนาคารกรุงเทพ
- S** ภาพยนตร์สั้น "เกิด 5 ธันวาคม" ซึ่งนำเสนอโดย ทนาย เจริญปุระ และปิติศักดิ์ เยาวนานนท์ ซึ่งสร้างจากชีวิตจริงของณภัทร จาตุรัส ผู้ที่ฝ่าฟันวิกฤตชีวิตด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยสื่อเฉพาะกิจชิ้นนี้จะใช้เปิดนำเสนอผ่านโครงการกิจกรรม พศ.พอเพียงสัญจรใน 3 จังหวัด
- S** ."พอเพียงการ์ด" เป็นสื่อเฉพาะกิจที่ใช้ในระหว่างดำเนินกิจกรรม พศ.พอเพียงสัญจร โดยมุ่งเน้นกลุ่มเด็กเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการอธิบายความหมายของเศรษฐกิจที่ตนรู้จักลงในกระดาษ แล้วจึงนำไปจัดแสดงภายในงานนิทรรศการ
- S** หนังสือเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชน "พพ.809" ซึ่งตีพิมพ์จำนวน 80,000 เล่ม และเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ ทั้งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน (กศน.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอช.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) และสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- S** วิดีทัศน์กรณีศึกษาในภาคธุรกิจเอกชน บริษัทแพรรด้า จิวเวลรี่ และบริษัทปูนซีเมนต์ไทย
- S** วิดีทัศน์กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง 5 แห่ง เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยการนำเสนอประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1.จุดเด่นของแต่ละพื้นที่ที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.แนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3.ภาพรวมพัฒนาการของพื้นที่ศึกษาที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารและการรวมกลุ่มของเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษากระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงระยะเวลา 4 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 - 2550 ผู้วิจัยขอนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการสื่อสารทั้งภายในเครือข่ายและระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชน ที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการสร้างการเปิดรับ การเรียนรู้ และการนำไปสู่การปฏิบัติของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- **ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร**

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร หรือสมาชิกผู้ทำการสื่อสาร ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สร้างแรงขับเคลื่อนหรือกระบวนการสร้างการเปิดรับที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้รับสารทางด้านความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติ ในการเปิดรับและนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และเปิดรับแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยคุณสมบัติของผู้ส่งสารของสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายและดำรงบทบาทเป็น

ผู้สื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- มีลักษณะการเป็นผู้นำ

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะการเป็นผู้นำถือเป็นคุณสมบัติทางด้านปัจจัยผู้ส่งสารที่สำคัญประการหนึ่งของเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยลักษณะการเป็นผู้นำของสมาชิกภายในเครือข่าย ประกอบด้วย 2 มิติ คือ

1) บทบาทผู้นำตามโครงสร้างการดำเนินงาน ซึ่งถูกกำหนดหรือแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดให้มีลำดับการปฏิบัติหน้าที่เป็นโครงสร้าง ประกอบด้วย ลำดับแรก คือ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานทั้งคณะอนุกรรมการฯ และระดับคณะทำงานฯ ลำดับที่สอง คือ สมาชิกคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ลำดับสุดท้าย คือ เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการทั้งในระดับคณะอนุกรรมการฯ และระดับคณะทำงานฯ

“เราเชิญผู้ทำงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาร่วมเป็นเครือข่าย จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของแต่ละท่านโดยสภาพตนเอง ประกอบกับเครือข่ายบุคคลที่เราทำงานกันมา พอจะมีการจัดเป็นเครือข่ายขึ้นก็ร่วมกันเชิญมาจากหลายๆ ฝ่าย แล้วก็เสนอชื่อแต่งตั้งในรูปแบบเป็นทางการ”

(นริสา พิชัยวุฒิมะ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

2) บทบาทผู้นำทางความคิด ซึ่งภายในเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีสมาชิกระดับบุคคลที่มีลักษณะผู้นำทางความคิดโดยเป็นผู้ซึ่งมีฐานะ ตำแหน่ง มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความรู้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจมาสู่การปฏิบัติ โดยยังมีบทบาทในฐานะผู้ให้ความรู้และความคิดเห็นหรือข้อมูลที่น่าเชื่อถือต่อกลุ่มสมาชิกภายในเครือข่ายและกลุ่มเป้าหมายภายนอกเครือข่าย

“ท่าน จิรายุ ท่านก็เป็นผู้ใหญ่อีกท่านหนึ่งที่มีความรู้ ความเข้าใจ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี ซึ่งท่านก็เข้ามาช่วยให้ความรู้กับบุคลากรที่เข้ามาทำงานร่วมกัน หากใครมีอุปสรรคอะไรในงานการขับเคลื่อนท่านก็คอยสนับสนุน ช่วยเหลือมาโดยตลอด”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 18 มี.ค. 2551)

“ภายในเครือข่ายเราก็มีผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่คอยมาให้ความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากในบางครั้งเราจะทำกิจกรรมอะไร อาจะยังขาดข้อมูลหรือมุมมองในเชิงภาพรวม ก็ได้ผู้รู้แต่ละท่านเข้ามาให้แนวคิดกับเรา อย่างท่านจิรายุ ก็ช่วยแนะแนวทางขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเราไว้จำนวนมาก”

(สุทิน ลิ้มปิยะชาติ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

“ดร.จิรายุ (อิสรางกุล ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์) ท่านจะคอยให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเศรษฐกิจพอเพียงในกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนฯ มาโดยตลอด เวลาใครมีกิจกรรมอะไรก็นำไปรายงานและปรึกษากับท่าน ซึ่งทางสภาพัฒน์และสำนักงานทรัพย์สินฯ ก็จะมีการจัดประชุมอยู่ตลอด และท่านก็เป็นบุคคลหลัก ที่ให้คำแนะนำกับพวกเรา”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์, 14 มี.ค. 2551)

“ต้องยอมรับว่าบางครั้งเราเองก็อาจจะมองเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียงมุมแคบๆ ซึ่งอาจารย์จิรายุ ท่านก็ช่วยเสนอแนะในมุมกว้างให้เราได้เห็นและเข้าใจ ถ้าหากจุดไหนที่เรายังไม่เข้าใจก็ขอคำปรึกษาจากท่านได้ ซึ่งท่านก็ยินดี โดยมีอยู่ครั้งหนึ่งผมยังจำได้ว่าในที่ประชุมท่านก็ให้คำแนะนำกับเราว่าสถาบันการศึกษา (นิต้า) ควรจะเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ โดยให้เน้นบทบาทในการให้คำแนะนำแก่สังคมในภาพรวมให้ได้ด้วย”

(อดิษ อิศรางกุล ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 6 มี.ค. 2551)

- ความเชื่อมั่นและยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นคุณสมบัติทางด้านปัจจัยผู้ส่งสารที่สำคัญประการหนึ่งของเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการศึกษา พบว่า ความเชื่อมั่นและการยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ส่งสารเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้ส่งสารหรือสมาชิกเครือข่ายที่มีความเชื่อมั่นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ โดยยึดถือและน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ ย่อมสามารถเข้าใจและเห็นถึงคุณประโยชน์ จนนำไปสู่การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการขยายผลและขอบเขตเครือข่ายต่อไปได้

"...สิ่งหนึ่งที่สังเกตเห็นได้ คือ คนที่เข้ามาร่วมทำงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกันนั้น ต้องมีความเข้าใจและยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งระดับความเข้าใจของแต่ละคนอาจจะไม่เท่ากันแต่สุดท้ายเมื่อทุกคนได้เข้ามาช่วยและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันก็จะสามารถนำไปขยายผลต่อได้..."

(ปริยานุช พิบูลสราวุธ, สัมภาษณ์, 7 มี.ค. 2551)

นอกจากนี้ ความเชื่อมั่นและยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังถือเป็นคุณสมบัติหนึ่งของสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่าย โดยคุณสมบัติดังกล่าวนี้จะสะท้อนถึงมุมมอง และทัศนคติของสมาชิกโดยสื่อความหมายให้เห็นว่ากลุ่มสมาชิกจะมีเป้าหมายต่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันได้

"...บุคคลที่เข้ามาในคณะทำงานก็จะเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว อย่างน้อยก็ต้องมีความสนใจอยู่บ้าง เพื่อเวลามาคู่กันก็จะได้เข้าใจ แล้วยังตั้งใจจริงที่จะเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงให้คนอื่น คนฟัง หรือพวกกลุ่มเป้าหมายมีการนำไปใช้จริงๆ..."

(จวีวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

ทั้งนี้ หากผู้ส่งสารหรือสมาชิกภายในเครือข่ายมีความเชื่อมั่นและยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนไปสู่การนำไปปฏิบัติในบริบทหรือสภาวะแวดล้อมของแต่ละบุคคล องค์กร หรือชุมชน จะก่อให้เกิดประสบการณ์และบทเรียนจากการเรียนรู้มาแลกเปลี่ยนความเข้าใจร่วมกัน อาทิ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างพื้นที่ หรือการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น

"...ถ้าเราใช้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วจะเป็นต้นทุนเดิมในการนำต่อยอดความรู้หรือสร้าง ความเข้าใจจากการเรียนรู้ของแต่ละพื้นที่หรือแต่ละชุมชน หรืออาจจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการ นำไปใช้ในแต่ละกลุ่มที่ต่างกัน..."

(ฉันทนา จิตสงวน, สัมภาษณ์, 30 เม.ย.2551)

- ความต่อเนื่องในการศึกษาและเรียนรู้

คุณสมบัติด้านความพยายามในการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้ส่งสารหรือสมาชิกที่เข้ามารวมกลุ่มเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนับว่าเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยจากการศึกษา พบว่า คุณสมบัติดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสื่อสาร 2 ประการ คือ

1) การศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดการค้นพบหรือเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองที่ชัดเจนและหลายหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลต่อกระบวนการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมาย

“...แน่นอนที่สุดว่าเวลาเราจะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาสอนในห้องเรียนหรือเผยแพร่ให้กับสังคม ตัวเราเองก็ต้องวิจัยและหาความรู้จนให้ถึงระดับที่เข้าใจแล้วถึงนำมาพูดคุยกัน มาสอนให้นักเรียน นักศึกษาได้มองเห็นตัวอย่าง อย่างผมสนใจศึกษาการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในภาคธุรกิจเอกชน ผมก็เข้าไปดูองค์กรธุรกิจในแต่ละระดับทั้งขนาดใหญ่และขนาดกลางกับขนาดเล็ก เพื่อให้รู้ความเหมือนและแตกต่าง รวมทั้งวิธีการที่นำไปสู่ความสำเร็จ พวกนี้ผมก็นำมาใช้ในงานสอนต่อได้...”

(สุธรรมศักดิ์ กัญตบุตร, สัมภาษณ์, 29 ก.พ. 2551)

2) การศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูล ข่าวสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย

“...ผมศึกษาทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาโดยตลอด เป็นเวลาหลายปีทำให้ผมมีข้อมูลจากงานวิจัยจำนวนมาก พูดได้ว่ามากที่สุดก็ว่าได้ แต่จุดที่สำคัญที่สุด คือ การนำมาใช้ประโยชน์ ซึ่งถึงแม้ว่าสถาบันฯ เราเองจะไม่ได้นำไปใช้โดยตรง แต่ก็มีเพื่อนนำไปสอนในมหาวิทยาลัยบ้าง บรรยายแลกเปลี่ยนให้กับภาครัฐบ้าง อย่างงานวิจัยที่ได้รับทุนจาก สกว. ก็มีไปร่วมกิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนกับเค้าบ้าง บางครั้งก็เขียนเป็นบทความเผยแพร่ในสื่อต่างๆ...”

(อภิรักษ์ พันธเสน, สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2551)

- ความตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มหรือเครือข่าย

คุณสมบัติของผู้ส่งสารหรือสมาชิกในเครือข่ายด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มหรือเครือข่ายซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการพึ่งพาอาศัยหรือการแสวงหาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน โดยมีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า สมาชิกภายในเครือข่ายมีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและองค์กรที่มีลักษณะหลากหลายทั้งผู้นำชุมชน นักวิชาการ นักธุรกิจ นักสื่อสารมวลชน และองค์กรด้านการผลิตภาคสื่อมวลชน เป็นต้น แต่ถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลายของสมาชิกทางด้านสายงานก็ตาม แต่ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ ให้การยอมรับแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่าย โดยมีการกำหนดวันหรือช่วงเวลาที่จะนัดหมายเพื่อประชุม

รายงานผลการดำเนินงานในขอบเขตภารกิจของตนเองต่อที่ประชุมเพื่อรับทราบและนำผลจากการประชุมนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภารกิจของตนเองและองค์กรภาคีเครือข่าย

“พอจะมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น อาจารย์เห็นแล้วว่าต้องทำงานกันเป็นเครือข่าย เพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ซึ่งแต่ละองค์กรก็มีทรัพยากรของตนเองอยู่แล้ว เลยมองว่ากลุ่มเหล่านี้แหละต้องเข้ามาช่วยกัน มาเสริมแรงกัน”

(ปริญานุช พิบูลสรารุณ, สัมภาษณ์, 7 มี.ค. 2551)

“มีหลายหน่วยงานที่เข้ามารวมตัวเป็นคณะอนุกรรมการ มีทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคเอกชน สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา กลุ่มเหล่านี้ก็เข้ามาประชุมหารือกันเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหลายท่านก็เข้ามาร่วมตั้งแต่การศึกษาหาข้อมูล บางท่านก็เข้ามาหาแนวทางไปต่อยอดในขอบเขตของตัวเอง”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิ.ย. 51)

ซึ่งจากการศึกษา พบว่า การรวมกลุ่มระหว่างเครือข่ายภาคีภาคการสื่อสารมวลชนได้มีความตระหนักในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชนในการพึ่งพาอาศัยทั้งในด้านการสนับสนุนทางการเงิน สื่อและช่องทางการสื่อสาร อาทิ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ รายการโทรทัศน์ บทความลงตีพิมพ์ในสื่อหนังสือพิมพ์ หนังสือทางวิชาการและหนังสือการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบเยาวชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดกิจกรรมในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องทุก ๆ กลางเดือน และในหลายกรณีมีการนัดประชุมนัดหมายระหว่างสมาชิกที่ดำเนินงานอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับสมาชิกภาคีเครือข่ายในภาคส่วนของสื่อมวลชนในแต่ ละสัปดาห์ ซึ่งหากสมาชิกท่านใดติดภารกิจเร่งด่วน โดยไม่สามารถมาตามวันนัดหมายที่กำหนดได้ ก็จะมีการขอเลื่อนวันนัดหมายหรือนัดหมายโดยใช้เวลาภายหลังเลิกงาน ระหว่าง 16.00 - 23.00 น. เป็นเวลาการประชุมหารือร่วมกัน ซึ่งหลายครั้งจะมีการใช้การสื่อสารผ่านโทรศัพท์เพื่อหาหรือ ประเด็นย่อยๆ ที่ต้องการทราบความคิดเห็นของสมาชิกภาคีเครือข่าย

“คณะทำงานด้านสื่อมวลชนแต่ละท่านทำงานให้เต็มที่มาก ทุกท่านที่เข้ามาไม่ได้ ค่ำตอบแทนอะไร แต่ก็เข้ามาช่วยเรา มีทั้งมาประชุม ประสานงานเครือข่ายสื่อมวลชนที่รู้จักให้ เรา ทำงานเรื่องประชาสัมพันธ์เศรษฐกิจพอเพียงกันเยอะมาก บางครั้งประธานคณะทำงานเราต้องนัด ประชุมกันหลังเลิกงานเพราะตัวท่านเองงานประจำก็มากอยู่แล้ว ก็ต้องอาศัยแบบนี้เอา บางที

ประชุมกันถึง 4-5 ทุ่มก็เคยมี คณะทำงานก็จะคุยกันอยู่ประจำเกือบทุกๆ สัปดาห์ เรื่องเกี่ยวกับสื่อ หรือเรื่องเนื้อหาที่จะใช้ในสื่อพวกนี้แหละ”

(รวิวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

นอกจากนี้ การร่วมกลุ่มกันระหว่างภาคีเครือข่ายที่มีสมาชิกที่มีความหลากหลายกระตุ้นให้เกิดภาวะแวดล้อมในการดำเนินงานที่มีความท้าทาย หรือเป็นบททดสอบในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะการทำงานด้านการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารมวลชน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งจากสภาวะแวดล้อมและวัฒนธรรมการดำเนินงานที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้เกิดอุปสรรคทั้งในด้านความคิดและวัฒนธรรมการดำเนินงาน

“การทำงานเป็นเครือข่ายกับภาคเอกชนเป็นเรื่องดี เพราะทรัพยากรบางอย่างเราก็ไม่มีหรือมีน้อยก็ต้องอาศัยภาคเอกชนเข้ามาช่วยไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณ เรื่องคน เรื่องอุปกรณ์ อีกอย่างเราจะได้ทดสอบให้ทุกคนเห็นได้ด้วยว่าภาครัฐก็ทำงานกับเอกชนได้”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

- สมาชิกมีเครือข่ายและความสัมพันธ์กับกลุ่มคนจำนวนมาก

ลักษณะของสมาชิกหรือผู้ส่งสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกประการหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์ที่สมาชิกภายในเครือข่ายมีต่อเครือข่ายบุคคลหรือองค์กรอื่นๆ ภายนอก อาทิ เครือข่ายวิชาชีพ เครือข่ายการวิจัย เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการขยายขอบเขตการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่สังคมในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และเชิงคุณภาพ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันย่อมส่งผลให้เกิดการเล็งเห็นประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน การโดยการเชิญชวน กระตุ้น ให้ตระหนักถึงความสำคัญ

“ดร.อาชว์ ท่านก็เป็นผู้บริหารบริษัทเอกชนขนาดใหญ่และก็อยู่ในส่วนของประธานสภาหอการค้าไทย ซึ่งก็มีเครือข่ายแล้วก็รู้จักคนจำนวนมาก อีกอย่างท่านก็เป็นกรรมการของสภาพัฒนาอยู่แล้ว ก็เลยเชิญท่านมาช่วยเพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนด้านเอกชน”

(อาทิสุดา ณ นคร, สัมภาษณ์, 11 มี.ย. 2551)

“เราเชิญสมาชิกที่ทำงานในสายงานสื่อมวลชนและในองค์กรเอกชนเข้ามาช่วยกันเพราะกลุ่มคนเหล่านี้จะมีเครือข่ายโดยเฉพาะกับสื่อจำนวนมาก เช่น คุณอภัยชนม์ ที่ทำงานเป็นรอง

กรรมการผู้จัดการ เกี่ยวกับการประสานงานกิจการสัมพันธ์ ในซีพี ท่านก็มีคนรู้จักเป็นจำนวนมาก ข้อดีก็คือทำให้เรามีช่องทางการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

นอกจากนี้ สมาชิกที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์กับบุคคลหรือองค์กรความร่วมมือภายนอก สามารถใช้ช่องทางดังกล่าวในการขยายผลการขับเคลื่อนและการสร้างการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อยอดต่อไปได้

“ผมอาศัยการที่ตนเองทำงานในองค์กรเอกชน ติดต่อกับคนอื่นจำนวนมากก็จะพยายามอธิบายให้แต่ละแห่งเข้าใจประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง บางท่านคุยกับผมแล้วยังไม่เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้กับธุรกิจได้ยังไง ผมก็จะพยายามอธิบายให้เขาได้เข้าใจอย่างโรงเรียนที่ CP ไปเปิดที่เมืองจีนเพื่อพัฒนาบุคลากรในพื้นที่เราก็ใช้หลักพอเพียงเข้าไปเสริม ทางด้านสภาพการค้าเราก็พยายามผลักดันหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้บริหารที่สนใจเข้ามาเรียน ซึ่งก็ผลักดันไปได้ 1-2 รุ่นแล้ว สำหรับธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่หือการค้าค้าพยายามส่งเสริมคุณกอบกาญจน์ เขาก็ช่วยทำอยู่”

(อาชนัน เตาลานนท์, สัมภาษณ์, 22 เม.ย. 2551)

“ในส่วนของการค้าเรามีการจัดกิจกรรมพาสมาชิกเดินทางไปดูตัวอย่างกิจการที่ใช้เศรษฐกิจพอเพียง พาไปดูด้วยตาตนเอง และพบกับเจ้าขององค์กร ให้สมาชิกเห็นตัวอย่างกันจริงๆ อย่างที่ผ่านมาไม่นานนี้เราก็ไปประชุมที่ภาคอีสาน ก็เลยพาสมาชิกไปฟังผู้บริหารบริษัท เดลต้า ที่ผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อย่างโตชิบ่าบางรุ่นเราก็ใช้อุปกรณ์ของเขา พอฟังไปฟังมาก็ได้รู้ตัวอย่างวิธีการประยุกต์การทำงานโดยยึดเศรษฐกิจพอเพียง พอไปที่ไหนก็จะหยิบยกขึ้นมาคุยแลกเปลี่ยนกันเพื่อขยายความเข้าใจให้กับสมาชิก”

(กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, สัมภาษณ์, 15 ก.ค. 2551)

● ปัจจัยด้านเนื้อหาสาร

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสารถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สร้างแรงขับเคลื่อนหรือกระบวนการสร้างการเปิดรับที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้รับสารทางด้านความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติ ในการเปิดรับ และนอกจากนี้เครือข่ายการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและภาคีเครือข่ายยังได้กำหนดเนื้อหาของสารโดยมีปัจจัยประกอบการพิจารณา ดังนี้

- ความหลากหลายของกลุ่มเนื้อหาสาร

จากการศึกษา พบว่า การกำหนดให้มีความหลากหลายของเนื้อหาสารมีผลต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้และความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม องค์กร หรือพื้นที่ จะมีลักษณะการรับรู้ที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะ 2 ประการ คือ ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายทางประชากรศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากบริบทหรือสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยคณะอนุกรรมฯ ได้กำหนดกลุ่มเนื้อหาที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวน 6 กลุ่มเป้าหมายตามลักษณะสถานะหรือวิชาชีพอัน ได้แก่

- § กลุ่มเนื้อหาสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน
- § กลุ่มเนื้อหาสำหรับองค์กรภาครัฐ
- § กลุ่มเนื้อหาสำหรับสถาบันการศึกษาและเยาวชน
- § กลุ่มเนื้อหาสำหรับกลุ่มเกษตรกร
- § กลุ่มเนื้อหาสำหรับนักวิชาการ
- § กลุ่มเนื้อหาสำหรับประชาชนทั่วไป

“เนื้อหาที่กำหนดจะแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มเป้าหมายของเราโดยคณะทำงานแต่ละเครือข่ายก็จะมีกำหนดรูปแบบเนื้อหาของตนเองในการสื่อสารออกไป หรือบางครั้งก็จะมีกรอบความคิดเห็นจากที่ประชุม เพราะบางครั้งเมื่ออธิบายในมุมมองที่ต่างกันก็อาจเกิดความไม่มั่นใจว่าถูกต้องทั้งหมดหรือไม่”

(พุทธิดา เชี่ยวชาญพาณิชย์, สัมภาษณ์, 11 มิ.ย. 2552)

“คณะอนุฯ เน้นเนื้อหาในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่างเนื้อหาที่สื่อสารออกไปผ่านสื่อมวลชน เราก็จะแบ่งเป็นกลุ่มๆ อย่างเยาวชนเราก็จะเน้นการเล่าผ่านภาพตัวอย่างวิถีคิดและการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในแบบการ์ตูน เล่าด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย หรือพวกกลุ่มธุรกิจก็จะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ใช้อย่างไร มีขั้นตอนแบบไหนคือเน้นที่การเล่าให้เห็นตัวอย่างว่าใช้แล้วดีแบบไหน มีอุปสรรคตรงไหนบ้าง”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

- พัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามกระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษา พบว่า คณะอนุกรรมการฯ และภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการกำหนดเนื้อหาสาระในรูปแบบให้มีการเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่มีการเรียนรู้ เปิดรับจนกระทั่งยอมรับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละระยะเวลาที่มีการกระทำการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหนึ่งๆ จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกันออกไปตามพัฒนาการการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

“การสร้าง ความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละครั้งจะไม่เหมือนกัน อยู่ที่ช่วงเวลาที่เหมาะสมออกไป ช่วงแรกๆ คนยังเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงน้อยก็ต้องให้ตัวอย่าง พอเข้าใจมากขึ้นก็ต้องพาวิเคราะห์เป็นหลักการจากง่ายไปยาก ซึ่งอธิบายให้คนเขาเข้าใจอย่างเป็นขั้นเป็นตอน”

(สุทิน ลีปิยะชาติ, สัมภาษณ์, 11 มี.ค. 2551)

“ต้องทำให้เห็นเลย อย่างบ้านหลังนี้ก็ทำมาให้ใช้เรียนรู้กัน ทุกคนจะรู้ว่าสิ่งที่ที่นี้ทำ (ศูนย์การเรียนรู้วนเกษตร) ทำแล้วดียังไง เห็นภาพหมด ทำเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านเห็น เอาประสบการณ์จากการใช้ชีวิตมาบอกชาวบ้านต่อหรือคนที่มาเรียนที่นี้ก็จะบอกเขาไปตลอดว่าเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ มีอยู่ มีกิน มีใช้”

(วิบูล เข้มเฉลิม, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 2551)

“ช่วงแรกเด็กอาจได้ยินคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางสื่อแต่ยังไม่เข้าใจว่าจะนำมาใช้อะไร เราก็ต้องสอนให้เขาเรียนรู้ตั้งแต่ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง พอเด็กเขาเข้าใจแล้วก็สอนวิธีการประยุกต์ใช้กับตนเองก่อน แล้วพัฒนาไปเรื่อยๆ ให้เด็กเขาเห็นว่าสามารถนำไปใช้กับครอบครัว กับสังคมยังงี้ได้บ้าง”

(ปริญานุช พิบูลสรารุณ, สัมภาษณ์, 7 มี.ค. 2551)

ทั้งนี้ การนำเสนอเนื้อหาสาระยังได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาสาระตามระดับความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกระดับความยาก-ง่ายของเนื้อหาสาระตามกระบวนการเรียนรู้ของผู้ส่งสารที่มีต่อผู้รับสาร

“ช่วงแรกคนก็จะเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงก็คือการเกษตร ใช้ได้แต่ด้านการเกษตรเท่านั้น พอเราสื่อสารออกไปอธิบายให้สังคมเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สามารถใช้ได้กับทุกเรื่อง ก็เริ่มมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ต่อมาคนเข้าใจมากขึ้นแล้ว เราก็ให้ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้ศึกษาจากแนวทางตัวอย่างได้”

(อำพล กิตติอำพล, สัมภาษณ์, 4 ก.ค. 2551)

“แรกๆ ในปี 46-47 ก็ยังมีคนคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือเกษตรทฤษฎีใหม่ท่องได้แต่สูตร 30 : 30 : 30 : 10 แต่ไม่เข้าใจว่าไม่ต้องมาวัดพื้นที่แบบพอดีตามสูตร เพราะอาจต้องเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ผมก็จะอธิบายมาตลอด ต่อมาจากการที่ผมอยู่ใน ม.เกษตร ก็จะช่วยอธิบายแล้วก็จะเสริมความเข้าใจโดยเชื่อมโยงให้เห็นว่าทฤษฎีใหม่ก็คือเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง”
(ธันวา จิตสงวน, สัมภาษณ์, 30 เม.ย. 51)

● ปัจจัยด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร

ปัจจัยด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร นับเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการสื่อสารที่จะนำพาเนื้อหาสาระหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคณะกรรมการฯ และภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดสื่อหรือช่องทางการสื่อสารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

- ความหลากหลายของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร

จากการศึกษา พบว่า คณะอนุกรรมการฯ และภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ตระหนักถึงการผสมผสานช่องทางการสื่อสารโดยเน้นการใช้สื่อให้ครอบคลุมการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม ซึ่งการเลือกใช้นั้นประกอบด้วยสื่อบุคคล สิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ-โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต แผ่นป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ สื่อเฉพาะกิจ เช่น วีซีดีวีดีทัศน์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สมุดจดบันทึก แผ่นพับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสื่อกิจกรรม เช่น การจัดการประชุม การจัดการนิทรรศการ การจัดการแสดง เป็นต้น

“เราพยายามมองหาสื่อที่จะใช้สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุม โดยเริ่มจากสื่อที่หาได้ไม่ยากประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อนี้เราผลิตออกมาเยอะพอสมควร พวกหนังสือ นานา คำถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การ์ตูน บทความสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ แล้วก็มีการสอดแทรกเนื้อหาในพวกจดหมายข่าวและสิ่งพิมพ์ของสภาพัฒน์ด้วย แล้วก็ยังมีพวกรายการโทรทัศน์ พ.ศ.พอเพียงที่บริษัท JSL ผลิตให้คณะอนุฯ ก็ช่วยหาทุนสนับสนุนให้ซึ่งก็เป็นการจัดขึ้นแบบโครงการมีทั้งรายการโทรทัศน์ กิจกรรมสัญจรไปเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละภาคทั้งเชียงใหม่ ขอนแก่น แล้วก็กรุงเทพฯ ซึ่งอันนี้ได้ผลมาก และนอกจากนี้ก็มีเว็บไซต์ที่รวบรวมข่าวกับกิจกรรมของคณะอนุฯ และเครือข่ายเอาไว้ทั้งหมดซึ่งอันนี้ก็ถือเป็นสื่อสมัยใหม่ที่เข้ามาช่วยได้เยอะ มีทั้งคนเข้ามาสอบถาม และค้นหาข้อมูลตลอด”

(กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

“ส่วนมากทางเครือข่ายวิชาการเราจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์และกิจกรรมเป็นหลักอย่างทางนี้ถ้าเรา ก็จะมีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเข้าไปในระบบอาจมีการแลกเปลี่ยนระหว่างมหาวิทยาลัยบ้าง อีกส่วน เราก็จัดเวทีการประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะมีการเชิญผู้รู้ นักวิชาการหรืออย่าง ท่านจิรายุมาสร้างความเข้าใจให้กับพวกเราบ้าง บางส่วนก็จะเป็นเรื่องของหลักสูตรเศรษฐกิจ พอเพียงที่เราทำขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ทั้งนักศึกษาภายในและคนทั่วไปภายนอกเข้ามาเรียน”

(ณัฐพงศ์ ทองภักดี, สัมภาษณ์เมื่อ 14 มี.ค. 2551)

“ธ.ก.ส. เรามีสื่อที่ใช้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงหลักๆ ก็มีหนังสือที่เราพิมพ์แจกลูกค้า ก็จะเป็นพวกตัวอย่างเกษตรกร หรือผู้นำชุมชนที่ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หรือพวกรายการวิทยุที่เราผลิต รายการกันอยู่แล้วก็สอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วย แต่ที่ผมให้ความสำคัญก็จะเป็นการ ส่งเสริมให้พนักงานเรารู้จักและเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง ธ.ก.ส. ของเรามีสาขากระจายทั่ว ประเทศอยู่แล้ว ถ้าพนักงานเราเข้าใจตรงนี้ ก็จะสามารถเผยแพร่ต่อไปให้กับลูกค้าเราได้ ซึ่งผมก็ได้ จัดฝึกอบรมให้กับพนักงานของเราแล้ว อีกอย่างก็คือว่าไซคิคก็คือผมมีโอกาสได้คุยแลกเปลี่ยนกับ ชุมชนอยู่บ้างก็จะอาศัยช่องทางนี้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันก็เห็นว่าเดี๋ยวนี้เขาเข้าใจ เศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นเยอะแล้ว”

(เอ็นนู ชื่อสุวรรณ, สัมภาษณ์, 11 พ.ย. 2551)

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฯ และภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงยังได้ มีการส่งเสริมให้เกิดการผลิตสื่อสร้างสรรค์ และสื่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้กับกลุ่ม เยาวชนผ่านเครือข่ายโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการในทุกระดับชั้น

“ที่ผ่านมาเราจะผลิตสื่อต้นแบบให้สำหรับใช้ในการเรียนการสอนบ้าง แต่ที่เราเน้นคือจะ พยายามให้โรงเรียนแต่ละแห่งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นมาพร้อมกับเด็ก ให้เขาได้สร้างกระบวนการ เรียนรู้ในโรงเรียนในแบบของตนเองเพราะจะได้เหมาะกับเด็กที่จะเรียนมากกว่าเราผลิตแบบ เดียวกันแล้วใช้รวมทั้งหมด”

(ปริญานุช พิบูลสรวาฐ, สัมภาษณ์, 7 มี.ค. 2551)

“โรงเรียนเขาจะผลิตสื่อใช้ของเขาเองที่เห็นก็เป็นพวกโครงการบ้าง หนังสือบ้าง บาง แห่งก็จะมีหุ่นละครที่สอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงเขาไปก็มี แต่ที่ชัดเจนที่สุดก็เป็นพวกแห่งเรียนรู้ที่ โรงเรียนสร้างขึ้น เช่น แปลงการเกษตร บอร์ดนิทรรศการต่างๆ”

(พิมพ์ชนก มงคลรัตน์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6ว. สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สัมภาษณ์เมื่อ 4 ก.ย. 2551)

- การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ในการเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารถือได้ว่ามีผลต่อการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการเลือกใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อความเร็วและการรับรู้ของผู้รับสารเป้าหมายโดยคณะอนุกรรมการและภาคีเครือข่ายได้ตระหนักถึงความเหมาะสมระหว่างชนิดของสื่อหรือช่องทางการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายในหลายด้าน อาทิ กลุ่มผู้รับสารหลักของชื่อหรือตราสินค้าของสื่อประเภทนั้นๆ หรือกลุ่มผู้รับสารหลักที่นิยมรับสารจากสื่อประเภทนั้นๆ เป็นต้น

“ในขณะทำงานเราเคยหารือกันอยู่ว่ากลุ่มคนที่สนใจเศรษฐกิจพอเพียงมีหลายกลุ่ม หลายลักษณะมีทั้งเด็ก มีทั้งผู้ใหญ่ มีทั้งบุคคลในหลายอาชีพ เกษตรกรบ้าง นักเรียนนักศึกษาบ้าง ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็นิยมรับสื่อที่แตกต่างกันเวลาประชาสัมพันธ์ออกไปจึงต้องเน้นน้ำหนักในแต่ละสื่อที่แตกต่างกันไปด้วยอย่างวัยรุ่น วัยทำงานอาจจะชอบดูละครเราก็ทำละครเชิงสารคดีเกี่ยวกับความพอเพียงออกมาทางทีวี อย่างเด็กๆก็ต้องสื่ออะไรที่เข้าใจง่ายเราก็ขอให้สมาคมเขียนการ์ตูนเข้ามาช่วยเขียนให้แล้วก็ทำเป็นหนังสือการ์ตูนออกมา อย่างตามองค์กรเราก็มีพวกจดหมายข่าว แจก ซึ่งเราก็พยายามตอบใจทุกกลุ่ม”

(รวิวรรณ เลียดทอง, สัมภาษณ์, 18 มี.ค. 2551)

“ในการทำสื่อออกมาเพื่อใช้กับโครงการ *MOSO* ก็เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายหลักของเราเป็นเยาวชน วัยรุ่น ซึ่งช่วงที่ผ่านมาผมก็เห็นว่าสายรัดข้อมือกำลังเป็นที่นิยมก็เลยอยากจะสร้างสัญลักษณ์อะไรบางอย่างเพื่อให้เยาวชนใช้รวมตัวกันเป็นสังคมแห่งความพอเพียงก็เลยได้ไอเดียทำสายรัดข้อมือออกมามีสัญลักษณ์คำว่า *MosoCiety* ซึ่งหมายถึง *Moderation* บวกกับ *Society* แล้วก็เพิ่มความน่าสนใจด้วยการมีไค้ดรหัสประจำสายรัดข้อมือที่ทุกอันเลขจะไม่ซ้ำกันเลย”

(พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, สัมภาษณ์, 4 ก.ค. 2551)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบลักษณะ กระบวนการสื่อสารและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยแบ่งเป็นบุคลากร 3 กลุ่มตามโครงสร้างการดำเนินงานของเครือข่ายซึ่งได้แก่บุคลากรระดับผู้ทรงคุณวุฒิ บุคลากรระดับสมาชิกแกนนำ และกลุ่มบุคลากรระดับสมาชิกภาคีเครือข่าย รวมไปถึงเจ้าหน้าที่และผู้ประสานงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขับเคลื่อนจำนวน 27 คน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวนำมาสู่การประมวลผลและสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหานำการวิจัยหลัก 3 ข้อ ได้แก่

1. ลักษณะของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร
2. กระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะอย่างไร
3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้าง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ผู้วิจัยข้อสรุปผลการวิจัยโดยเริ่มจากประเด็นสำคัญพื้นฐานและประเด็นปัญหานำการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายเป็นไปเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และเพื่อปลูกฝังและปรับเปลี่ยน

กระบวนการทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาของสังคมประเทศชาติให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายที่สำคัญของเครือข่าย

การสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดเป้าหมายหลักในการสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในทุกภาคส่วนและทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง และในขณะเดียวกันก็เป็นการเสริมศักยภาพของประเทศให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ โดยสามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1 : รูปแบบและลักษณะของเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร

จากการผลการวิจัยลักษณะความสัมพันธ์ของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปตามประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบของเครือข่าย

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะการร่วมในรูปแบบที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบุคคลและองค์การซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยรูปแบบที่เป็นทางการนั้นปรากฏในกระบวนการแต่งตั้งและการสื่อสารของสมาชิกเครือข่ายซึ่งกระบวนการดังกล่าวดำเนินไปโดยอาศัยคำสั่งของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีการแต่งตั้งโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งแตกต่างกันในแต่ละระยะตามบทบาทและระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งจากสมาชิกแกนนำไปสู่การเป็นที่ปรึกษาของเครือข่ายหรือจากตำแหน่งเลขานุการไปสู่สมาชิกระดับแกนนำ ทั้งนี้ในกลุ่มดังกล่าวจะมีการติดต่อประสานงานในลักษณะอย่างเป็นทางการสอดคล้องกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของตนตามไปด้วย

นอกจากนี้รูปแบบของเครือข่ายอีกประการหนึ่งก็คือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ โดยสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมหรือมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายจะมีรูปแบบที่ไม่ได้ก่อตัวหรือแต่งตั้งให้มีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนต่อเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มเหล่านี้จะมีบทบาทเฉพาะกิจในบางกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วมเท่านั้น โดยการดำเนินงานจะอยู่ในรูปแบบของตัวแทนสมาชิกของเครือข่าย ซึ่งจะมีการสื่อสารในรูปแบบสองชั้นตอนผ่านคนกลางที่เป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการของเครือข่าย โดยในบางกรณีสมาชิกของเครือข่ายที่อยู่ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการจะมีช่องทางสื่อสารเพิ่มเติมอีกช่องทางหนึ่ง คือ การสื่อสารที่มีส่วนร่วมกับกลุ่มแกนนำของเครือข่ายในการประชุมหรือนำเสนอความคิดเห็นร่วมกันตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกแกนนำ

องค์ประกอบของเครือข่าย

องค์ประกอบของเครือข่ายสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการหลัก คือ 1.โครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่าย 2.กลุ่มสมาชิกหรือกลุ่มบุคคลในเครือข่าย 3.ความเชื่อมโยงและการติดต่อสื่อสารของกลุ่มสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งองค์ประกอบของเครือข่ายที่กล่าวมาสามารถสรุปผลการวิจัยตามลำดับได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่าย

โครงสร้างระดับที่ปรึกษา

โครงสร้างในระดับที่ปรึกษาถือเป็นโครงสร้างที่ได้ถูกกำหนดขึ้นจากแนวความคิดของสมาชิกในระดับแกนนำที่เห็นควรให้มีการตรวจสอบและเปิดรับแนวคิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่ามีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นข้อมูลในการประกอบการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาฯ ของเครือข่าย คณะอนุกรรมการฯ

โครงสร้างระดับสมาชิก

โครงสร้างระดับสมาชิกของเครือข่ายถือเป็นโครงสร้างที่รวบรวมบุคลากรจากหลากหลายหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาฯ และกำหนดภาระหน้าที่ของสมาชิก ร่วมไปถึงการกำหนดกิจกรรมในแผนงานยุทธศาสตร์ต่างๆ ซึ่งโครงสร้างในระดับดังกล่าวนี้ถือเป็นแกนหลักที่สำคัญในการดำเนินงานของเครือข่าย

โครงสร้างระดับงานเลขานุการ

โครงสร้างระดับเลขานุการของเครือข่ายถือเป็นอีกตัวจักรสำคัญที่เชื่อมโยงและประสานงานทั้งการติดต่อแจ้งข้อมูลข่าวสารและการติดตามสรุปประเด็นความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรมการขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นภายใต้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ซึ่งโครงสร้างงานดังกล่าวประกอบไปด้วยสมาชิกแกนนำของเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายใต้กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมีภารกิจคู่ขนาน คือ ผู้ปฏิบัติงานการขับเคลื่อนหลักปรัชญาฯ ตามที่หน่วยงานได้รับหน้าที่นำมาดำเนินการ และภารกิจงานเลขานุการของเครือข่ายแกนนำ

2. องค์ประกอบด้านกลุ่มสมาชิกหรือกลุ่มบุคคลในเครือข่าย

กลุ่มสมาชิกหรือกลุ่มบุคคลในเครือข่ายสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1. สมาชิกระดับกลุ่มแกนนำผู้ริเริ่ม 2. สมาชิกระดับกลุ่มแกนนำ 3. กลุ่มสมาชิกทั่วไป 4. กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ความเชื่อมโยงและการติดต่อสื่อสารของกลุ่มสมาชิกในเครือข่าย

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าความเชื่อมโยงของสมาชิกในเครือข่ายสอดคล้องเชื่อมโยงกับโครงสร้างของเครือข่ายโดยมีความถี่ในการสื่อสารมากที่สุดในกลุ่มสมาชิกระดับแกนนำที่มีลักษณะเป็นทางการผ่านเวทีการประชุมในช่วงระยะเวลาทุกๆ เดือน ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ โดยมีทิศทางการสื่อสารแบบในรูปแบบซี่ล้อ (Wheel) ที่มีศูนย์กลางการสื่อสารคือฝ่ายเลขานุการที่รับหน้าที่โดยกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นเสมือนแหล่งรวบรวมข้อมูลกลางของเครือข่าย โดยฝ่ายเลขานุการจะเป็นผู้แทนในการประสานงานหรือถ่ายทอดข้อมูลตามนโยบายที่ได้รับจากต้นสังกัดและเครือข่าย

บทบาทของบุคคลหรือองค์การในเครือข่าย

บทบาทและความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่ายสามารถได้เป็น 4 กลุ่มหลักที่สำคัญ ได้แก่

1. ผู้สนับสนุนแหล่งเงินทุน
2. ผู้ประสานงานศูนย์กลางเครือข่าย

3.ผู้สนับสนุนงานวิจัย และข้อมูลข่าวสาร

4.ผู้สนับสนุนช่องทางการสื่อสาร

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2 : เครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีกระบวนการสื่อสารอย่างไร

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสามารถสรุปได้โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลักที่สำคัญ คือ 1.การสื่อสารภายในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และ 2.การสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน ซึ่งผู้วิจัยจะขอสรุปโดยเรียงลำดับตามประเด็นที่สำคัญที่กล่าวมาข้างต้นดังต่อไปนี้

1.การสื่อสารภายในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นได้เป็น 2 ระยะ ได้แก่

1.1.การสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดของเครือข่าย : มีสถานการณ์แวดล้อมหรือบริบทที่ส่งผลให้เกิดการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย 2 ประการ คือ

ประการแรก เนื้อหาและการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความหลากหลายซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการหยิบยกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อเผยแพร่และสื่อสารในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆกันอย่างไร้ความหมายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนก็ตาม แต่ก็ยังมีความเข้าใจที่คาดเคลื่อนไม่สอดคล้องกันอยู่จำนวนมาก

ประการที่สอง เกิดความสนใจในแง่ศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ จำนวนมากภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจด้านการเงินของประเทศไทยในปี พ.ศ.2540 จึงส่งผลให้เกิดแนวความคิดที่จะรวบรวมกลุ่มบุคคลต่างๆในสังคมเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญา ขึ้น

ทั้งนี้ การสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดหรือการรวมตัวของเครือข่ายสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเด็นหลักในการสื่อสาร คือ

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้

มีรูปแบบการสื่อสารแบบกึ่งทางการโดยมีการประสานนัดหมายและเชิญบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเข้าร่วมเป็นกลุ่มศึกษาและสังเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ซึ่งใช้เวลาภายหลังการเลิกปฏิบัติหน้าที่จากงานประจำโดยมีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของแต่ละบุคคล และมีการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการในลักษณะการโทรศัพท์ปรึกษาพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนัดหมายอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแกนนำในการริเริ่มแนวคิดที่จะศึกษาและรวบรวมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต่อมาได้มีการเชิญบุคคลสำคัญเข้ามามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มศึกษา อาทิ ดร.ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ดร.วิฑิต รัชชตาตะนันท์ และดร.ปริยานุช พิบูลสรารุณ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้สรุปใจความสำคัญในลักษณะตัวแบบ (Model) และคำอธิบายขนาด 1 หน้ากระดาษเพื่อทูลเกล้าถวายแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และต่อมาได้ทรงพระราชวินิจฉัยปรับแก้ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและได้ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมฯ นำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มสมาชิกแกนนำ

ภายหลังที่มีการรวมกลุ่มนักวิชาการและข้าราชการเพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ เศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่เรียบร้อยแล้วสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงมีการจัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่และสำรวจความคิดเห็น ประกอบกับสรรหาแนวร่วมที่สนใจขับเคลื่อนหลักปรัชญาฯ อย่างเป็นทางการที่ชัดเจนขึ้นโดยการจัดเวทีสัมมนาวิชาการขึ้นที่จังหวัดชลบุรี ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546 และด้วยเจตนารมณ์ของผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีความประสงค์ในการหาแนวร่วมเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาฯ จึงได้ประสานกับผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้ที่มีความเข้าใจและเป็นองค์การหนึ่งที่น้อมนำหลักปรัชญาฯ มาใช้ในการบริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดี จึงมีการสร้างความร่วมมือระหว่างกันจนเกิดเป็นการร่วมตัวของแกนนำผู้ริเริ่มก่อตั้งของเครือข่ายโดยได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยใช้ชื่อว่า คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาฯ อย่างเป็นทางการ

ทั้งนี้ องค์การที่มีบทบาทเป็นแกนนำผู้ริเริ่มทั้งสององค์การได้อาศัยการสรรหาสมาชิกในเบื้องต้นด้วยการคัดเลือกบุคลากรภายในองค์การที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำโดยการสำรวจจากหน้าที่ของบุคลากรภายในว่าจะมีบุคคลใดบ้างที่เกี่ยวข้องหรือมีศักยภาพในการคัดเลือกเข้ามามี

ส่วนร่วมในฐานะสมาชิกของเครือข่าย ซึ่งภายในสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้คัดเลือกบุคลากรจาก 3 กลุ่มลักษณะอันได้แก่ฝ่ายเลขานุการผู้บริหาร ฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือฝ่ายกิจกรรมพิเศษ และฝ่ายงบประมาณหรือการเงินซึ่งบุคลากรเหล่านี้จะมีการสื่อสารโดยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการระหว่างกันภายในองค์การ โดยในขณะเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดตั้งกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับภารกิจการขับเคลื่อนหลักปรัชญา โดยเฉพาะซึ่งมีสายบังคับบัญชาและช่องทางการสื่อสารในรูปแบบโครงสร้างราชการที่มีจำนวน 4 ระดับชั้น โดยเริ่มตั้งแต่กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ที่ปรึกษาองค์การ รองเลขาธิการ และเลขาธิการ ซึ่งบุคลากรตามสายบังคับบัญชาภายในองค์การดังกล่าวดำรงบทบาท 2 สถานะ คือ บทบาทเลขานุการของเครือข่าย และคณะทำงานดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนปรัชญา ขององค์การ ซึ่งจะมีการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการ โดยหนังสือเวียน หรือเอกสารราชการเรื่องต่างๆ และการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ ผ่านกระบวนการพูดคุย หรือปรึกษาหารือระหว่างกัน

ประเด็นการสื่อสารเพื่อสรรหาสมาชิก

การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมภายในเครือข่ายมีลักษณะทั้งที่เป็นทั้งทางการและไม่เป็นทางการซึ่งกระบวนการสื่อสารประกอบไปด้วยสองขั้นตอนโดยเริ่มจากการพูดคุยเพื่อทบทวนในลักษณะส่วนบุคคลก่อนแล้วเมื่อมีการตกลงเข้าร่วมจึงมีการแจ้งต่อฝ่ายเลขานุการของเครือข่ายหรือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อออกหนังสือราชการเชิญอย่างเป็นทางการอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสมาชิกแต่ละบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะอนุกรรมการฯ จะได้รับการคัดเลือกหรือพิจารณาจากประธานอนุกรรมการและฝ่ายสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในลักษณะร่วมพิจารณาบุคคลที่เหมาะสม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคคลที่จะคัดเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกในเชิงบทบาทและหน้าที่ระหว่างกัน โดยสมาชิกหลายท่านยังมีความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทและหน้าที่ภายในโครงสร้างองค์การที่ทับซ้อนกันแบบหลากหลายอยู่ภายในหลายองค์การต่างๆ ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงซ้อนและเป็นที่มาของการเชื่อมโยงบุคคลต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายอีกทางหนึ่งด้วย

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการเชื่อมโยงเครือข่าย 3 ระดับ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้แบ่งโครงสร้างของกลุ่มต่างๆ ในเครือข่ายออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งในแต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์และช่องทางการสื่อสารระหว่างกัน

อย่างเป็นระบบ คล้ายคลึงกับการแบ่งโครงสร้างและการสื่อสารภายในองค์การภาครัฐ ซึ่งจากรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงบทบาทและทิศทางการสื่อสารของสมาชิกภายในเครือข่ายอีกทางหนึ่งด้วย

เครือข่ายของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระยะก่อตั้ง (พ.ศ.2547) มีรูปแบบการสื่อสารตามโครงสร้างการทำงานที่กำหนดไว้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานไว้ในเบื้องต้น ซึ่งสิ่งปรากฏคือความถี่ในการสื่อสารจะมีเพิ่มมากขึ้นในส่วนของแกนกลางของเครือข่าย โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลากรที่ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ การสื่อสารภายใต้โครงสร้างการดำเนินงานของเครือข่ายทั้ง 3 ระดับสามารถสรุปโดยการแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้ดังนี้

- การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมาชิกคณะทำงานกับแกนนำเครือข่าย

ในระยะการก่อเกิดของเครือข่ายได้มีการกำหนดหน้าที่คณะบุคคลต่างๆที่เป็นสมาชิกภายในกลุ่มแกนนำให้ช่วยดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาที่สอดคล้องกับความรู้ความชำนาญของแต่ละบุคคลหรือองค์การที่เข้าร่วมภาคีเครือข่าย และเนื่องจากคณะทำงานต่างๆที่เกิดขึ้นดำรงบทบาท 2 ประการ คือ บทบาทสมาชิกระดับแกนนำ และผู้แทนหรือผู้รับผิดชอบในคณะทำงานตามแผนงานซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ 1.แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 2.แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษาวิจัย 3.แผนงานสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 4.แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคม

ทั้งนี้ การจัดรูปแบบคณะทำงานยังไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัวอย่างเป็นทางการซึ่งการจัดตั้งคณะทำงานยังอยู่ในขอบเขตของการสรรหาสมาชิกกันเองและร่วมกับแกนนำตามภารกิจเฉพาะด้าน โดยยังไม่ได้มีการแต่งตั้งหรือมีกรอบการดำเนินการอย่างชัดเจนมากนัก ซึ่งการติดต่อสื่อสารจะอยู่ในรูปแบบแบ่งแยกกระจายไปตามกลุ่มการดำเนินงานของตนเองและส่งผ่านข้อมูลข่าวสารผ่านแกนนำของคณะทำงาน โดยมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกของคณะทำงานตามแผนงานด้านต่างๆ มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมกับกลุ่มแกนนำของเครือข่ายได้ในบางกรณีที่ต้องการทราบรายละเอียดแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งความถี่ในการสื่อสารระหว่างคณะทำงานและแกนนำของเครือข่ายจะถูกกำหนดโดยความถี่ของการนำเสนอกิจกรรมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของคณะทำงานด้านต่างๆ

- การสื่อสารระหว่างมูลนิธิพัฒนาไทกับแกนนำเครือข่าย

เนื่องจากการดำเนินงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตั้งนั้น สมาชิกระดับแกนนำจึงออกแบบโครงสร้างช่องทางการใช้จ่ายเงินงบประมาณทั้งที่เป็นเงินงบประมาณสนับสนุนจากส่วนราชการ และจากองค์กรที่ให้การสนับสนุน แต่ในทางเดียวกันการได้รับเงินสนับสนุนหรือการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะต้องมีการบริหารจัดการทั้งการมอบ การเบิกจ่ายในโครงการต่างๆ ดังนั้นจึงต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนในการบริหารทางการเงินเพื่อความโปร่งใส รวดเร็ว และยืดหยุ่น ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพที่หน่วยงานในรูปแบบมูลนิธิสามารถดำเนินการได้ ดังนั้นมูลนิธิพัฒนาไท ซึ่งก่อตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงเข้ามามีบทบาทในการบริหารเงินทุนสนับสนุนที่ได้รับจากองค์กรสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งรูปแบบการสื่อสารจะอยู่ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการรับฟังรายละเอียดและเสนอแนวทางการเบิกจ่ายตามกฎระเบียบที่มูลนิธิดำเนินการได้ระหว่างสมาชิกกลุ่มแกนนำและเลขานุการมูลนิธิพัฒนาไท เพราะฉะนั้นรูปแบบการสื่อสารจึงเป็นไปอย่างเป็นทางการในเรื่องเงินสนับสนุนโดยมีความถี่ตามวาระและการอนุมัติโครงการตามนโยบายของที่ประชุมแกนนำของเครือข่าย ซึ่งความสัมพันธ์หรือบทบาทของมูลนิธิพัฒนาไทกับกลุ่มแกนนำเครือข่ายสามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ 1.ร่วมพิจารณารายละเอียดและแผนงานของกิจกรรมด้านต่างๆ 2.บริหารจัดการเงินงบประมาณทั้งการดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและการขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน 3.รายงานผลความคืบหน้าของการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะอนุกรรมการฯ

- การสื่อสารระหว่างกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงกับแกนนำเครือข่าย

เนื่องจากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่อยู่ภายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ถูกออกแบบเพื่อเป็นส่วนงานที่ขับเคลื่อนและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปฏิบัติหน้าที่หลักเป็นฝ่ายเลขานุการของเครือข่ายซึ่งเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลข่าวสาร เอกสารการดำเนินงาน และศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารซึ่งมีบทบาทในการติดต่อสื่อสารรายละเอียดนโยบาย รายละเอียดของกิจกรรม และการติดตามความคืบหน้ารวมถึงการเตรียมรายละเอียดการประชุมในแต่ละครั้งที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน โดยการติดต่อสื่อสารของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดขึ้นสามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ 1.การสื่อสาร

เพื่อรับนโยบายที่ประชุมผู้ปฏิบัติ 2. การสื่อสารเพื่อติดตามการดำเนินงานกิจกรรมของสมาชิก 3. การสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงหน่วยงานหรือประสานงานกับองค์การภายนอกกับเครือข่ายแกนนำ

- **การสื่อสารระหว่างแกนนำเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**

การสื่อสารในช่วงระยะเวลาที่เกิดเครือข่ายระหว่างสมาชิกเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ และเป็นการสื่อสารแบบสองทิศทาง (two-way communication) โดยสมาชิกภายในเครือข่ายมีการสื่อสารในเชิงแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเกี่ยวกับการวางแผน และทิศทางดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน โดยบทบาทของสมาชิกแต่ละบุคคลมีบทบาทเสมอภาคใกล้เคียงกันในแนวระนาบ (horizontal communication) อันเนื่องจากสถานะของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนรูปแบบการแสวงหาสมาชิกได้มุ่งเน้นเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีการร่วมงานกันมาแล้วในเบื้องต้น รวมไปถึงวัตถุประสงค์ในการสรรหาสมาชิกที่ต้องการสมาชิกร่วมงานในเครือข่ายในบทบาทที่เสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมดำเนินงาน ซึ่งเนื้อหาข่าวสารที่สมาชิกสื่อสารระหว่างกันสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารผ่านเวทีการประชุม ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้จะเป็นการสื่อสารเพื่อสะท้อนความคิดเห็นต่อประเด็นเนื้อหาที่ได้รับทราบภายในที่ประชุมเมื่อมีสมาชิกตั้งหัวข้อสนทนาขึ้น และการสื่อสารโดยตรงระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้จะเป็นในวงจำกัดที่ไม่ได้เกิดขึ้นมากนัก เนื่องจากจะเกิดขึ้นในกรณีที่มีข้อสงสัยบางประการเกี่ยวกับกิจกรรมหรือสิ่งที่มีสมาชิกแต่ละบุคคลดำเนินการอยู่ในขณะนั้น

ประเด็นการสื่อสารในระยะการขยายขอบเขตของเครือข่าย

สถานการณ์แวดล้อม

เมื่อกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านมาได้ระยะหนึ่งแล้ว (พ.ศ.2547-พ.ศ.2548) จึงได้พบว่าเครือข่ายจะต้องมีการสานต่อความร่วมมือประกอบกับการขยายฐานสมาชิกใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นสมาชิกระดับแกนนำจึงได้พิจารณาขยายขอบเขตของเครือข่ายอย่างเป็นทางการโดยการสรรหาและแต่งตั้งเครือข่ายคณะทำงานย่อยเพื่อดูแลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างและหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้แบ่งกลุ่มคณะทำงานเป็น 8 คณะทำงาน ได้แก่

1. คณะทำงานด้านประชาสังคม
2. คณะทำงานด้านภาคธุรกิจเอกชน
3. คณะทำงานด้านประชาสัมพันธ์และประชาชน
4. คณะทำงานด้านกระบวนการเรียนรู้และสถานศึกษา
5. คณะทำงานด้านวิชาการ
6. คณะทำงานด้านภาครัฐ
7. คณะทำงานด้านผู้นำความคิด
8. คณะทำงานด้านการเมือง

ทั้งนี้ภายหลังได้มีการประชุมและเสนอความคิดเห็นจากสมาชิกว่าให้ปรับเปลี่ยนคณะทำงานด้านการเมืองให้ยุบรวมกับคณะทำงานด้านวิชาการเนื่องจากไม่ต้องการให้บุคคลใดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นเครื่องมือสร้างคะแนนเสียงทางการเมืองโดยไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญอย่างแท้จริง

การสรรหาสมาชิกในระยะการขยายขอบเขตของเครือข่าย

การสรรหาสมาชิกอาศัยพื้นฐานของเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำกับผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกในคณะทำงานซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชิงด้านบทบาทหน้าที่ต่อกันในหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมจะได้รับจากการเสนอรายชื่อจากกลุ่มสมาชิกแกนนำและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสมาชิกที่เข้าร่วมจะมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ร่วมกัน 3 ประการ คือ 1.เป็นผู้ที่สนใจและเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสายงานหรือสายวิชาชีพ 3.ต้องเป็นผู้ที่เสียสละให้ความสนใจงานด้านการขับเคลื่อนอย่างแท้จริง

กระบวนการสื่อสารในระยะขยายเครือข่าย

ในระยะการขยายเครือข่ายถือเป็นระยะที่เครือข่ายมีการแบ่งหน้าที่งานอย่างชัดเจนขึ้น โดยใช้ฐานแนวคิดจากลักษณะของกลุ่มเป้าหมายเป็นกรอบในการจัดแบ่งกลุ่ม ซึ่งคัดเลือกตามความเหมาะสมของอนุกรรมการแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงมีการขยายกลุ่มเครือข่ายออกในลักษณะวงล้อ (Wheel network) คือ มีสมาชิกภายในเครือข่ายคณะทำงานต่างๆ จะติดต่อสื่อสารผ่านประธานคณะทำงานของตนไปยังกลุ่มแกนนำของเครือข่าย

นอกจากนี้ เมื่อคณะอนุกรรมการฯ มีการขยายเครือข่ายในขอบเขตที่กว้างยิ่งขึ้นทำให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกในคณะทำงานมีความห่างเหินกัน โดยการสื่อสารจะมีลักษณะความเป็นทางการมากขึ้น เนื่องจากการลดบทบาทของตนเองภายในเครือข่ายส่วนกลางของคณะอนุกรรมการจากสมาชิกในวงสื่อสารแบบคู่สื่อสาร มาสู่การเปลี่ยนบทบาทของตนเป็นของประธานคณะทำงานซึ่งมีบทบาทเป็นผู้กำหนดข่าวสารระหว่างเครือข่ายแกนนำกับเครือข่ายภาคี (Gatekeeper)

2. การสื่อสารของเครือข่ายต่อกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน

เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารต่อกลุ่มต่างๆ ในระดับสาธารณชนอันจะเห็นได้จากกระบวนการแสวงหาสมาชิกภาคีเครือข่ายในเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เกิดการขยายขอบเขตการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 กลุ่ม 1 แนวร่วมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบกับการแบ่งภารกิจหน้าที่และแผนงานที่ชัดเจนไม่ทับซ้อนซึ่งกันและกัน ซึ่งจากการวิจัยสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1. วัตถุประสงค์ในการสื่อสารสู่สาธารณชน

เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ มีวัตถุประสงค์ทั่วไปในการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายหรือสาธารณชนที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1. เพื่อสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นแนวร่วมในการขับเคลื่อนหรือถ่ายทอดสู่บุคคลรอบข้าง 2. เพื่อสร้างทัศนคติและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาซึ่งจะมีนำเสนอเนื้อหาสาระโดยการหยิบยกกรณีตัวอย่างบุคคลหรือองค์การต่างๆ ที่ใช้หลักปรัชญาในการพัฒนา โดยวิธีการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นประเด็นที่สำคัญและขยายความให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาฯ ในแง่มุมต่างๆ เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนได้รับรู้มากยิ่งขึ้น

2.2. การแบ่งกลุ่มเป้าหมาย และประเด็นการสื่อสาร

เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารเนื้อหาออกสู่กลุ่มเป้าหมายในกลุ่มต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนจำนวน 7 กลุ่มซึ่งจะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับประเด็นการสื่อสารที่จะเลือกใช้แตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม ดังนั้น จากการวิจัยจึงสามารถสรุปการแบ่งกลุ่มเป้าหมายและประเด็นการสื่อสารภายในกลุ่มต่างๆ ได้ตามลำดับดังนี้

กลุ่มเป้าหมายนักธุรกิจ และองค์การเอกชน

แกนนำและสมาชิกของเครือข่ายได้ร่วมกำหนดกลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของนักธุรกิจและองค์การเอกชนโดยแบ่งเป็นสองกลุ่มหลักที่สำคัญ คือ กลุ่มนักธุรกิจ หรือองค์การขนาดใหญ่ ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรม และกลุ่มนักธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ซึ่งทั้งที่เป็นสมาชิกร่วมอยู่ในหอการค้าแห่งประเทศไทย และที่อยู่ภายนอก ซึ่งประเด็นหรือเนื้อหาที่ใช้ทำการสื่อสารประกอบไปด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1.ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ใช้เศรษฐกิจพอเพียงได้ 2.ความพอเพียงต้องเริ่มที่ผู้นำก่อน 3.อย่ากลัวเศรษฐกิจพอเพียงนักธุรกิจต้องทดลองและต้องรู้จักเริ่มต้น

กลุ่มเป้าหมายข้าราชการ พนักงาน และองค์การภาครัฐ

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของข้าราชการ พนักงาน และองค์การภาครัฐได้ถูกกำหนดโดยแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ว่ากลุ่มดังกล่าวควรเป็นแรงผลักดันส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลักที่สำคัญ คือ กลุ่มผู้นำในองค์การภาครัฐ ที่สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ และกลุ่มข้าราชการ และพนักงานภายในองค์การภาครัฐ เพื่อให้เกิดการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่วิธีการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งประเด็นหรือเนื้อหาที่ได้ถูกสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาระบบราชการซึ่งผู้นำสามารถนำมาสู่การกำหนดนโยบายองค์การหรือประเทศได้ หากมีความเข้าใจที่แท้จริง และอีกประการหนึ่ง คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถ้านำมาสู่การปฏิบัติทุกฝ่ายต้องให้ร่วมมือ และปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องจึงจะเห็นผลที่ยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมายนักเรียน นักศึกษา

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายคณะกรรมการฯ และคณะทำงานด้านการศึกษาเด็กและเยาวชน ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มหลักที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาซึ่งครอบคลุมในแต่ละระดับ ได้แก่ ปฐมศึกษา มัธยมศึกษา และปวช.-ปวส. อนุปริญญา และระบบการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในส่วนขอสถานศึกษาภาครัฐและเอกชน และ

กลุ่มครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ อาทิ ศึกษานิเทศ ผู้นำนวยการสถานศึกษา ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายประกอบไปด้วย 4 ประเด็นหลักอันได้แก่

- ประเด็นหลักความพอเพียงต้องระเบิดจากข้างใน และเข้าใจภูมิสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทรงงานในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ
- ประเด็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ต้องใช้การบูรณาการณิโดยการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่อยู่รอบข้างผสมผสานกับวิธีการสร้างการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจและสอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียนรู้
- ประเด็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญแนวคิดที่ว่าเยาวชนถือเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้
- ประเด็นการสร้างความเข้าใจให้เยาวชนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงต้องสร้างความเข้าใจว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่เรื่องของเกษตรเพียงอย่างเดียว

กลุ่มเป้าหมายนักวิชาการ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายนักวิชาการ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ได้รับการกำหนดออกเป็น 2 กลุ่มหลักที่สำคัญ คือ กลุ่ม นักวิชาการ อาจารย์ วิทยากร นักวิจัย และบุคลากร ตลอดจนผู้บริหารภายในเครือข่ายสถานศึกษา และกลุ่มนิสิตนักศึกษา ในระดับอุดมศึกษาที่ให้ความสนใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสื่อสารประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นกลุ่มนักวิจัยที่ทำการศึกษาศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงแล้วต้องนำความรู้มาต่อยอดเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติ และประเด็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักทุนนิยมไม่ได้มีความขัดแย้งกันแต่จะเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพิจารณาที่รอบครอบและยั่งยืน รวมถึงประเด็นการสื่อสารหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะงานด้านวิชาการต้องนำเสนอภาพตัวอย่างให้ผู้สนใจสามารถทำความเข้าใจและหยิบยกไปใช้ประโยชน์ได้

กลุ่มเป้าหมายด้านผู้นำทางความคิด

กลุ่มเป้าหมายในขอบเขตของกลุ่มผู้นำทางความคิดได้ถูกกำหนดไว้ คือ กลุ่มผู้นำในองค์การภาครัฐและเอกชนที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง

ประเด็นที่ได้สื่อสารส่วนใหญ่จะรวมถึงการสร้างความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ และ ประสพการณ์ที่มีคุณค่าของกลุ่มเป้าหมายผู้สาธารณะชน

กลุ่มเป้าหมายสื่อมวลชนและประชาชน

กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวนี้ได้รับการกำหนดโดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายหลักออกเป็นจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรทางด้านการสื่อสารมวลชนและองค์การประเภทสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปในสังคม ทั้งนี้ยังมีการให้ความสำคัญในกลุ่มเป้าหมายรองอีกทางหนึ่ง จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรหรือองค์การที่ให้ความสำคัญและมีความต้องการขอรับข้อมูลข่าวสารเพื่อผลิต และขยายผลการขับเคลื่อนในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นหรือเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร ประกอบไปด้วย 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นส่งเสริมความเข้าใจเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายทาง สังคมโดยการสร้างภาพตัวอย่างและการอธิบายความหมายในมุมมองของกลุ่มเป้าหมายทาง สังคมกลุ่มต่างๆ รวมถึงประเด็นการกำหนดจุดร่วมของความเข้าใจให้กลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้าใจ พื้นฐานหลักปรัชญาที่ถูกต้อง ตรงกัน

กลุ่มเป้าหมายประชาสังคมและชุมชน

กลุ่มเครือข่ายหรือสมาชิกคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนได้กำหนด กลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนอันได้แก่ กลุ่มแกนนำเครือข่ายภาคประชาสังคม หรือแกนนำชุมชนที่ให้ความสนใจหรือในกลุ่มที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองด้วย หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งกลุ่มเป้าหมายในองค์การภาคประชาสังคมหรือชุมชนอื่นๆ ที่มีขอบเขตของเครือข่ายสามารถสานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ ซึ่งมีประเด็นหรือเนื้อหาที่ใช้ ในการสื่อสารจำนวน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ประเด็นที่ว่าด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่เรื่องเงินทองเพียงอย่างเดียว ซึ่งอันที่จริงยังหมายรวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตและการทำงานได้อีกด้วย
- ประเด็นที่ว่าด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่มีไว้หรือเหมาะเฉพาะแค่คนจนหรือแค่เกษตรกรเท่านั้นแต่ยังสามารถใช้กับคนได้ในทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพ
- ประเด็นที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้คนพึ่งตนเองก่อนเป็นอันดับแรกโดย ไม่ต้องรอหรือมุงหวังแต่การช่วยเหลือจากคนภายนอก

- ประเด็นที่ว่าด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการแปลงภาคทฤษฎีที่ชุมชน ปรชาชนชาวบ้าน หรือนักวิชาการ ได้ร่วมกันศึกษานำมาสู่การปฏิบัติโดยนำประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จมาแบ่งปันหรือใช้ให้เกิดประโยชน์

2.3.ช่องทางการสื่อสาร

เครือข่ายคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เลือกให้ช่องทางการสื่อสารหลากหลายช่องทางซึ่งจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามลำดับดังนี้

การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล

ในการดำเนินงานของเครือข่ายทั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและคณะทำงานด้านต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับสื่อบุคคลโดยการแบ่งประเภทสื่อบุคคลออกเป็น 4 กลุ่มลักษณะ ดังนี้

- สื่อบุคคลที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือสูง
- สื่อบุคคลที่เป็นผู้แทนเครือข่ายแกนนำ
- สื่อบุคคลที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในสายอาชีพต่างๆ
- สื่อบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในแวดวงการสื่อสารมวลชนและสังคม

การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน

- **สื่อโทรทัศน์** : เป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่เครือข่ายคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและเครือข่ายภาคีด้านต่างๆ มุ่งหวังให้เป็นช่องทางในการสร้างการรับรู้และการกระตุ้นให้สังคมเกิดกระแสการตื่นตัวในการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดให้มีรายการสารคดีสั้นทางโทรทัศน์ "แผ่นดิน...พอเพียง" ความยาว 2 นาที จำนวน 334 ตอน และรายการประเภทสาระการเรียนรู้ทางโทรทัศน์ "ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง" ออกอากาศรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 - 11.00 น. รวมทั้งรายการวาไรตี้ทางโทรทัศน์ "พ.ศ.พอเพียง" ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 18.05-19.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เริ่มขึ้นระหว่าง 7 มกราคม-ธันวาคม 2550

- **สื่อสิ่งพิมพ์** : เป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินการผลิตเพื่อเผยแพร่จำนวนมากซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ 1. สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเชิงวิชาการ และ 2. สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเนื้อหาเชิงประยุกต์ อาทิ การ์ตูนเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก เป็นต้น

การสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่

- เว็บไซต์ www.ppgen.com
- เว็บไซต์ www.sufficiencyeconomy.org
- ข้อความสั้น (SMS)

การสื่อสารผ่านสื่อการเรียนรู้ และแบบเรียน

ประกอบไปด้วยหลักหนังสือคู่มือและหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับครู-อาจารย์ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการศึกษา โดยมีอธิบายแบ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ในช่วงชั้นต่างๆ ให้กับหน่วยงานการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

การสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรม

เครือข่ายคณะกรรมการฯ ได้วางแผนทางสร้างสื่อกิจกรรมโดยเน้นการสร้างพลังขับเคลื่อนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยยึดแนวทางการสื่อสารแบบลูกโซ่แบบบอกปากต่อปากต่อกันไป ซึ่งตัวอย่างกิจกรรมส่วนหนึ่ง ได้แก่

- การจัดประกวดผลงานความเรียงเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมส่งเสริมการสร้างโรงเรียนต้นแบบนาร่อง
- กิจกรรมอบรมและเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่องค์กรเครือข่ายอย่างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(NIDA) ได้จัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบในการมุ่งเน้นที่จะสื่อสารทำความเข้าใจโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงวิชาการ
- กิจกรรม "พอเพียงสัญจร" เป็นกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดกิจกรรมใน 3 จังหวัดหัวเมืองสำคัญ

- กิจกรรม "พอเพียงเพื่อพ่อ ทำดีเพื่อแม่" โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับสภาสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์และกรุงเทพมหานครเพื่อจัดกิจกรรมขึ้น โดยนำศิลปินดารามากมายมาร่วมกันจำหน่าย "สายรัดข้อมือ พ.ศ.พอเพียง" และดอกมะลิวันแม่"

การสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจ

เครือข่ายคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและเครือข่ายภาคีด้านต่างๆ ได้ดำเนินการจัดทำสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมหรือโครงการที่ได้ดำเนินการขับเคลื่อน โดยมีความหลากหลายอันได้แก่

- สายรัดข้อมือ โครงการ พ.ศ.พอเพียง และหนังสือ "คู่มือพอเพียง"
- "พอเพียงการ์ด" เป็นสื่อที่มุ่งเน้นให้กลุ่มเด็กเยาวชนมีส่วนร่วมในการอธิบายความหมายของเศรษฐกิจที่ตนรู้จักลงในการ์ดกระดาษ
- หนังสือเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชน "พพ.809"

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยหรือบริบทที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร : ประกอบไปด้วยจำนวน 5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ อันได้แก่

- มีลักษณะการเป็นผู้นำ
- ความเชื่อมั่นและยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ส่งสาร
- ความต่อเนื่องในการศึกษาและเรียนรู้
- ความตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมกลุ่มหรือเครือข่าย
- สมาชิกมีเครือข่ายและความสัมพันธ์กับกลุ่มคนจำนวนมาก

ปัจจัยด้านเนื้อหาสาร : ประกอบไปด้วยจำนวน 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ อันได้แก่

- ความหลากหลายของกลุ่มเนื้อหาสาร

- พัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามกระบวนการเรียนรู้

ปัจจัยด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร : ประกอบไปด้วยจำนวน 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ อันได้แก่

- ความหลากหลายของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร
- การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง” สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นี้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญซึ่งเล็งเห็นว่ามีคุณค่าต่อการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้วิจัยจะอภิปรายผลโดยวิธีการหยิบยกประเด็นที่สำคัญจากปัญหาคำถามการวิจัยโดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ตามปัญหาคำถามการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
2. กระบวนการสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
3. ปัจจัยหรือบริบทที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ลักษณะของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เครือข่ายมีรูปแบบการร่วมตัวที่เป็นทางการโดยเกิดจากเจตนาของผู้บริหารทั้ง 2 หน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทในการให้คำแนะนำสังคมและรัฐบาลในการพัฒนาประเทศกับหน่วยงานที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นส่วนหนึ่งในหลักคิดของการบริหารองค์การ โดยมีพัฒนาการเริ่มจากการริเริ่มโดยสร้างความร่วมมือระหว่างองค์การในลักษณะส่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาร่วมกันศึกษาในประเด็นการรวบรวมและสังเคราะห์องค์ความรู้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและจากสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งในระยะเริ่มแรกก่อนการเกิดเครือข่ายอย่างเป็นทางการ กลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมศึกษามีลักษณะการร่วมตัวจากบุคลากรหลายหน่วยงานต่างๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่ง

การร่วมตัวในระยะนี้ยังพบรูปแบบการทำงานที่ไม่เป็นทางการ โดยยังไม่เกิดกฎระเบียบหรือข้อตกลงร่วมกันที่แน่ชัด และกระบวนการดำเนินงานยังไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน โดยกระบวนการดำเนินงานอาศัยวิธีการนัดหมายจากเวลาที่สมาชิกแต่ละบุคคลว่างเว้นจากภารกิจงานประจำเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าการร่วมตัวของกลุ่มเกิดขึ้นจากการมีพื้นฐานของความสนใจร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เพราะถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยแวดล้อมที่มีข้อจำกัดต่อการดำเนินงานของกลุ่มในเรื่องช่วงเวลาในการมารวมกลุ่มศึกษาร่วมกันก็ตาม แต่ผลลัพธ์สุดท้ายสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ซึ่งอาจได้รับผลจาก 1.คุณลักษณะความรู้และประสบการณ์มีความคล้ายคลึงกันโดยกลุ่มดังกล่าวบุคคลากรส่วนใหญ่มีความรู้และผ่านการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์มาเป็นอย่างดี 2.ความมุ่งมั่นที่จะก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ให้กับสังคม 3. การเล็งเห็นประโยชน์ของกระบวนการศึกษาที่เกิดขึ้นร่วมกัน 4.การตอบสนองนโยบายขององค์การที่ได้รับมอบหมาย

อย่างไรก็ตามจากแนวทางในการรวมกลุ่มเครือข่ายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนให้มีความสอดคล้องในทางเดียวกันและการศึกษาหาความรู้โดยอาศัยชุดข้อมูลความรู้ภายในเครือข่ายร่วมกัน ตลอดจนการสร้างการรับรู้ในเชิงสัญลักษณ์แก่สังคมว่าได้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในสังคม และการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างสมาชิก ทั้งนี้จากข้อสังเกตประการหนึ่งพบว่าสมาชิกส่วนหนึ่งอาจเล็งเห็นถึงประโยชน์ในระดับส่วนบุคคลหรือองค์การควบคู่ไปกับประโยชน์ของเครือข่ายอีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ ในการให้ความร่วมมือในแง่ของการส่งบุคลากรมาช่วยเหลือผลักดันงานการขับเคลื่อนปรัชญาโดยมุ่งหวังว่าองค์การจะได้รับข้อมูลข่าวสารและความเป็นสมาชิก ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์การ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญเกิดมาอ่อง (2537) ที่กล่าวว่าเหตุผลของการเข้าร่วมกลุ่มกันนอกเหนือจากการทำประโยชน์ให้กับสังคมแล้วยังแอบแฝงด้วยประโยชน์ส่วนบุคคล ดังนั้นการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการรวมผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในแต่ละระดับของเครือข่าย

ทั้งนี้ จากสภาวะแวดล้อมหรือบริบทที่ส่งผลให้เกิดการร่วมกลุ่มพบว่าเกิดจากสภาวะการรับรู้ของกลุ่มบุคคลในสังคมที่ยังเข้าใจเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยังไม่ถูกต้องชัดเจนอย่างเพียงพอในระยะภายหลังจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อประกอบแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เป็นต้นมาโดยเฉพาะในระยะเวลาปี พ.ศ.2542 ที่มีพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาธารณะชนได้แล้วนั้นก็ยังมีการตีความหรือความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องอยู่บ้าง ซึ่งเหตุผลที่สำคัญของการร่วมกลุ่มประการแรกก็คือความตระหนักถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการขับเคลื่อนและการสื่อสารของหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้ความสนใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เป็นพื้นฐานแล้ว และเหตุผลประการต่อมา คือ ความต้องการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายโดยอาศัยการรวมพลังทางความคิดหลากหลายแง่มุมจากกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ประกอบกับสาเหตุที่แต่ละกลุ่มองค์กรมีการขับเคลื่อนที่แตกต่างหลากหลายและแยกกันดำเนินการมาโดยตลอด จึงส่งผลให้ในเวลาต่อมาจึงได้เริ่มมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างบุคลากรในแต่ละองค์กรมากยิ่งขึ้นจนเป็นที่มาของการสื่อสารในประเด็นสถานะแวดล้อมที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กร โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งเกิดกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยเริ่มจากกลุ่มคนจำนวนน้อยเพียงในแกนนำผู้ริเริ่มและก้าวไปสู่การค้นหาแนวร่วมจากเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลก่อนเป็นอันดับแรก และจึงเริ่มเกิดกระบวนการคัดเลือกจากบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับทางด้านคุณวุฒิในลำดับต่อมา

ทั้งนี้ ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่าการรวมกลุ่มการรวมกลุ่มของผู้ที่ให้ความสนใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดียวกัน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าลักษณะการรวมกลุ่มดังกล่าวนี้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหาหรือขับเคลื่อนแนวความคิดไปสู่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรวมกลุ่มของจิตติ มงคลชัยอรัญญา (ม.ป.ป. : 1) ที่ได้กล่าวไว้ว่ากลุ่มเป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่หรือร่วมกันซึ่งจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่ตนหรือกลุ่มปรารถนา ซึ่งการรวมพลังนี้มี 2 นัย คือ 1. การรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มพลังในการเรียกร้องต่อรองและขอรับการช่วยเหลือจากภายนอก และ 2. รวมพลังเพื่อต่อรองการดำเนินการด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหาของตน

ทั้งนี้จากข้อสังเกตประการหนึ่งพบว่าการรวมกลุ่มของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะมีแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งคือประเด็นเรื่อง “การปิดทองหลังพระ” กล่าวคือ มุ่งเน้นที่บทบาทการสร้างการมีส่วนร่วมและการเป็นแกนกลางในการศึกษาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมากกว่าการทำหน้าที่ในบทบาทเจ้าภาพหรือแกนนำในการดำเนินการเพียงกลุ่มเดียว โดยจะพบว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนกลางในการประสานระหว่างสมาชิกเครือข่ายเข้าด้วยกัน โดยลักษณะของกลุ่มสมาชิกจึงมีความแตกต่างหลากหลายสายอาชีพและหลากหลายองค์กรทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน รวมถึงบุคลากรจาก

ภาคประชาสังคมและชุมชน และภาคการศึกษาวิจัย โดยมุ่งหวังที่จะความรู้ ประสบการณ์ของกลุ่มสมาชิกต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน

ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าในการแสวงหามาชิกของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากสถานะของสมาชิกส่วนใหญ่ที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมีสถานะภาพหรือบทบาทเป็นระดับผู้บริหารองค์การในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการอาศัยวิธีการสรรหามาชิกจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของกลุ่มแกนนำที่มีสถานะหรือบทบาทเป็นผู้บริหารองค์การซึ่งเป็นเหตุให้มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้บริหารอื่นๆ ทั้งนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าแนวทางการสรรหามาชิกโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สร้างการรวมตัวของเครือข่ายได้อย่างรวดเร็วกว่าวิธีการอื่นๆ ซึ่งในวิธีการสรรหามาชิกในรูปแบบนี้ยังส่งผลดีต่อการกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของสมาชิกที่จะเข้าร่วมเครือข่ายเนื่องจากอำนาจการในการตัดสินใจหรือการเสนอรายชื่อในเบื้องต้นจะรวมศูนย์อยู่ที่ผู้นำหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจคัดเลือกซึ่งอาจจะมีการคัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกจากความคล้ายคลึงทางความคิดทัศนคติ หรือทางกายภาพโดยทั่วไป โดยเครือข่ายที่สมาชิกมีลักษณะบางอย่างร่วมกันอาจเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือง่ายต่อการทำความเข้าใจร่วมกันได้

นอกจากนี้ ข้อค้นพบในด้านปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะของผู้นำที่มีต้นทุนทางสังคมสูง ในเรื่องการสร้างความไว้วางใจกับกลุ่มสมาชิก ซึ่งเหตุผลประการสำคัญที่กลุ่มสมาชิกให้ความยอมรับนับถือความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรกอบกับชื่อเสียงทางสังคมที่ได้รับการยอมรับในทางที่ดีจึงส่งผลให้เกิดความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิกที่มีต่อผู้นำว่าจะไม่หวังใช้ช่องทางรวบรวมกลุ่มเครือข่ายดังกล่าวนี้เพื่อตอบสนองประโยชน์ส่วนบุคคลหรือมีผลประโยชน์อื่นๆ แอบแฝงหรือซ่อนเร้นอยู่ภายใน ดังนั้นเป็นผลให้มีการตอบรับเพื่อเข้าร่วมเครือข่ายเป็นจำนวนมากในเวลาต่อมา ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่สมาชิกที่เข้าร่วมภายในเครือข่ายมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประธานคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อนล่วงหน้าในเวทีการประชุมสัมมนาหรือกิจกรรมทางสังคมต่างๆ โดยเมื่อมีการสื่อสารเกิดขึ้นจึงได้พบว่ามีแนวคิดคล้ายคลึงกันจึงทำให้เกิดการยอมรับนับถือในเรื่องแนวคิดการพัฒนาและการทำประโยชน์เพื่อสังคมจึงก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยถือเป็นปัจจัยหนึ่งในการโน้มน้าวใจให้สมาชิกกล้าตัดสินใจในการเข้าร่วมเครือข่ายอีกทางหนึ่ง และในทางเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมีบทบาทเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนก็ได้ใช้เกณฑ์การพิจารณาด้านผู้นำเชิงบารมีและมีต้นทุน

ทางสังคมสูงเป็นเครื่องมือในการสรรหาผู้ทำหน้าที่ประธานของเครือข่ายด้วย ดังนั้นจึงพบได้ว่ากระบวนการสรรหาผู้นำและสมาชิก จึงตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการรวมกลุ่มที่กำหนดไว้ ดังนั้นจากการสรุปข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการรวมกลุ่มของสมาชิกเครือข่ายจะสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้จาก 1. ผู้นำเชิงบริหารที่มีมีต้นทุนทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของสมาชิก 2. การประกาศเจตนารมณ์และความชัดเจนทั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 3. คุณลักษณะของสมาชิกโดยเฉพาะความมุ่งมั่นและการเล็งเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ประเด็นพัฒนาการของเครือข่าย

จากการศึกษาพบว่าประเด็นพัฒนาการของเครือข่ายสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเครือข่าย คือ 1. ระยะก่อเกิดเครือข่าย และ 2. ระยะการขยายขอบเขตของเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับการแนวคิดของวินิจ เกตุขำ (2522) ซึ่งได้แบ่งระยะหรือพัฒนาการของเครือข่ายออกเป็นระยะ คือ ระยะก่อตั้ง ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ระยะยินยอม และระยะปฏิบัติการ แต่นอกจากนี้สิ่งที่มีความแตกต่างจากการแบ่งระยะหรือพัฒนาการของเครือข่ายของวินิจ เกตุขำ ก็คือ วินิจ เกตุขำ ใช้การเปลี่ยนแปลงในเรื่องประเด็นการสื่อสารและลักษณะกิจกรรมเป็นเกณฑ์ในการจำแนก แต่เครือข่ายอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีการแบ่งระยะตามการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของเครือข่ายเป็นสำคัญ ซึ่งในเรื่องวิธีการแบ่งระยะหรือพัฒนาการของเครือข่ายนั้นใช้แนวทางการแบ่งจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในปี พ.ศ.2549 ที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่จากการรวมศูนย์เป็นเครือข่ายเดี่ยวขนาดเล็กไปสู่เครือข่ายที่มีเครือข่ายภาคีย่อยแวดล้อมเครือข่ายแกนนำ

นอกจากนี้ข้อค้นพบในประเด็นเรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเครือข่ายดังกล่าวสามารถพบได้ว่าเกิดจากปัญหาด้านขอบเขตภาระงานของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงที่รับหน้าที่งานเลขานุการให้กลับเครือข่ายไปพร้อมกับข้อจำกัดที่ว่าเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานภายในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงมีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุจากข้อจำกัดทางการเปิดรับหรือโอนย้ายบุคลากรราชการในส่วนอื่นๆ มาดำเนินการเพิ่มที่เป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าหน้าที่ในกลุ่มลูกจ้างชั่วคราวที่มีการเปลี่ยนแปลงสลับบุคคลบ่อยจึงส่งผลให้การทำงานไม่ต่อเนื่องและการกระจายภารกิจเป็นไปได้อย่างยาก ประกอบกับบททดสอบในแผนงานการขับเคลื่อนที่ต้องดำเนินงานในเชิงรุกมากยิ่งขึ้นโดยการหาแนวร่วมในการขับเคลื่อนโดยการกระตุ้นให้สังคมหันมาเล็งเห็นความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โดยมีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการสร้างกระบวนการสื่อสารเชิงรุกอย่าง การจัดงานเฉลิมฉลอง การครองราชย์ครบ 60 ปี ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2549 และงานเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 80 พรรษาในเดือนธันวาคม พ.ศ.2550 ที่จะมีประชาชนหันมาให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น ตลอดจนแนวคิดของสมาชิกในกลุ่มแกนนำที่พิจารณาแล้วว่าเห็นควรให้มีการกระจายภารกิจงาน และ ความรับผิดชอบให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม จึงเป็นเหตุให้มีการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้ง คณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นทางการขึ้นซึ่งจากการวิเคราะห์ผลลัพธ์ ที่ได้รับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของเครือข่ายดังกล่าวพบได้ 2 ประการ คือ 1.ลดภาระงาน และปริมาณข้อมูลข่าวสารที่รวมอยู่ศูนย์กลาง 2.กระจายบทบาทให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นจากอดีตที่มีการแยกที่มงานกันดำเนินงานรูปแบบต่างคนต่างทำ มาสู่การดำเนินการจัดสรร คณะทำงานเพื่อให้มีสมาชิกที่มีความสามารถในด้านนั้นๆ ในการพูดคุยและพิจารณาเสนอแนะ ะหว่างกันซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อน โดยเครือข่ายแกนนำได้ใช้วิธีการแปลง บทบาทของตนเองจากผู้ขับเคลื่อนและปฏิบัติมาสู่บทบาทการเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ เครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ ทั้ง 7 คณะ

ดังนั้นข้อจากข้อค้นพบในเรื่องพัฒนาการของเครือข่ายสามารถสรุปได้ว่าทุกเครือข่ายยอม มีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องหรือเพื่อให้สามารถ ตอบสนองการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ โดยเครือข่ายมักจะมีพัฒนาการคล้ายคลึงกับ พัฒนาการการเจริญเติบโตของมนุษย์ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเกิด การก่อร่างสร้างตัว การเจริญเติบโต เต็มที่ และการเสื่อมสลายหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ซึ่งจากข้อค้นพบข้างต้นในส่วนของเครือข่าย คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงประการหนึ่งในพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง พบว่าเมื่อเครือข่ายเริ่มเข้าสู่ระยะการเจริญเติบโตจะมีการแสวงหาสมาชิกเพื่อเข้าร่วมกำหนด นโยบายและการขับเคลื่อนตามความสามารถของสมาชิกแต่ละบุคคล โดยภายหลังจากนั้นเมื่อ สมาชิกเริ่มขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในทิศทางที่ถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น สมาชิกจึงเริ่มมีการกระจายตัวออกไปสู่การขยายผลในเครือข่ายของตนเองตามกลุ่มสาขาอาชีพ ซึ่งเป็นผลจากการกำหนดองค์ประกอบหรือกลไกในการขับเคลื่อนไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มการก่อ เกิดของเครือข่าย ได้แก่ 1.การกำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่ายในด้านการรวมกลุ่มเพื่อศึกษา และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน 2.การกำหนดแผนงานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างชัดเจนทั้ง 4 ด้าน 3.การสร้างการมีส่วนร่วมโดยการมอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ในเครือข่ายให้สมาชิกแต่ละบุคคลไว้อย่างชัดเจน 4.การกำหนดระยะเวลาการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างชัดเจนเป็นระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ.2547-พ.ศ.2550) จึงทำให้สมาชิกใน

เครือข่ายโดยเฉพาะในกลุ่มแกนนำต้องให้การบริหารจัดการเข้ามาดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุผลตามแผนงานที่กำหนดไว้ 5. การสร้างช่องทางการสื่อสารนโยบายระหว่างเครือข่ายแกนนำกับสมาชิกภาคี ซึ่งส่งผลให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายภาคีหรือกลุ่มพันธมิตรสามารถกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนเป็นของตนเองที่สอดคล้องกับนโยบายของแกนนำเครือข่ายที่ได้รับการกลั่นกรองจากกลุ่มผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นต้นแล้ว ประกอบกับการสื่อสารเพื่อกำหนดภาพลักษณ์ของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแกนกลางทางด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ ซึ่งสมาชิกสามารถประสานขอรับข้อมูลจากเครือข่ายแกนนำได้อีกทางหนึ่งด้วย

ทั้งนี้จากประเด็นพัฒนาการของเครือข่ายข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายใดๆ ก็ตามย่อมต้องมีกระบวนการเพื่อสร้างความอยู่รอดโดยวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมหรือสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากหากเครือข่ายหรือสมาชิกไม่ได้มีการปรับตัวให้เหมาะสมก็必将พบกับอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม และหากสภาวะการเช่นนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือและศรัทธาระหว่างสมาชิกกับเครือข่ายโดยรวมได้

นอกจากนี้จากข้อค้นพบในเรื่องการกำหนดแผนงานและแนวทางของเครือข่ายให้มีพัฒนาการสอดคล้องกับบริบททางสังคมของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสะท้อนให้เห็นว่าได้นำกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการวางแผนและคาดการณ์ถึงผลรับไว้ล่วงหน้าว่าพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้อง และจะสร้างผลกระทบ พร้อมทั้งได้มีการกำหนดขั้นตอนในการขับเคลื่อนไว้อย่างชัดเจนในแต่ละระยะ ซึ่งเอื้อต่อการกำหนดทิศทางและการเรียนรู้ของสมาชิกภายในเครือข่าย ประกอบกับกำหนดให้มีการประชุมซึ่งมีความถี่อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือนจึงทำให้มีเวทีและช่วงเวลาในการติดตามประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก โดยสมาชิกภายในเครือข่ายยังได้รับผลประโยชน์จากแนวทางดังกล่าว โดยสามารถใช้แนวทางที่กำหนดขึ้นนี้ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่องในการวางแผนขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในองค์การของตนเพื่อเสริมพลังในการสื่อสารพัฒนาและรวมถึงกระบวนการติดตามการดำเนินงานทั้งหมดได้ ทั้งนี้ นับได้ว่าเป็นจุดเด่นของการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้วิเคราะห์และกำหนดแผนงานและกระบวนการขับเคลื่อนไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้นจากข้อค้นพบทั้งหมดในประเด็นพัฒนาการของเครือข่ายซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายจากการกำหนดเครือข่ายที่เป็น

ทางการผ่านการแต่งตั้งภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งหมดวาระในเดือนธันวาคม พ.ศ.2550 แล้วนั้น ได้นำมาสู่การกระจายผลการขับเคลื่อนสู่ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมแต่ยังคงมีความสัมพันธ์ในเชิงบุคคลและบทบาทหน้าที่ระหว่างองค์การอยู่เช่นเดิม ดังนั้นจากกระบวนการร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมทำ ที่จะส่งผลให้สมาชิกรับทราบข้อมูล จุดเด่น จุดด้อยของเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้มาโดยตลอดนั้นนับได้ว่าในปัจจุบันเป็นโอกาสที่ดีในการแปลงบทบาทของตนเป็นที่ปรึกษาหรือแกนนำการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยงาน เขตพื้นที่ หรือชุมชนของตนเอง ในลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการขยายได้ในทุกระดับในลักษณะการกระจายการขับเคลื่อนจากแกนกลางในรูปแบบทวิคูณ ดังเช่นแนวคิดการพัฒนาบุคคลหรือวิทยากรตัวคูณที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ได้เคยดำเนินการในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ประเด็นเรื่องโครงสร้างของเครือข่าย

จากการศึกษาโครงสร้างของเครือข่ายในระยะการก่อตัวจะพบว่าเป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างในลักษณะองค์การราชการแบบคณะกรรมการที่แบ่งระดับการดำเนินการเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ปรึกษา ระดับคณะกรรมการ และระดับเลขานุการหรือฝ่ายประสานเพื่อการปฏิบัติงาน โดยบทบาทและข้อมูลข่าวสารจะรวมตัวอยู่ที่ศูนย์กลางหรือฝ่ายเลขานุการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระจายข่าวสารจากตำแหน่งศูนย์กลางหรือแกนนำไปยังสมาชิกที่อยู่โดยรอบ

ทั้งนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการกำหนดรูปแบบเครือข่ายให้มีความเป็นทางการภายใต้การแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากองค์การภาครัฐอันเนื่องจากเจตนารมณ์ที่จะให้เกิดมาตรการรองรับสถานะในการทำงานของสมาชิกที่มีลักษณะและที่มาอันหลากหลายทั้งมิติของสายงานอาชีพและองค์การ ประกอบกับการประกาศบทบาทการเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสังคม

นอกจากนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารภายในเครือข่ายที่มีโครงสร้างอย่างเป็นทางการในรูปแบบคณะกรรมการนั้นสมาชิกมักจะได้รับข้อกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดผู้รับหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางด้านข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายเพียงตำแหน่งเดียว ซึ่งอาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารที่ดีขึ้นในส่วนของความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร ความรวดเร็ว และสามารถกำหนดหรือสื่อสารไปยังสมาชิกได้อย่างเท่าเทียมกัน

แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งว่าการสื่อสารภายในเครือข่ายที่มีการศูนย์ข้อมูลข่าวสารไว้เพียงจุดใดจุดหนึ่งอาจจะสะท้อนประสิทธิภาพได้ดีเพียงในเวลาที่มีเครือข่ายมี

ขนาดเล็กเท่านั้นเนื่องจากปริมาณและจำนวนสมาชิกมีจำนวนไม่มากนักทำให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกสามารถพิจารณา บันทึก จดจำ ได้มากขึ้น แต่เมื่อเครือข่ายมีการขยายขอบเขตมากขึ้นเท่าใดสมาชิกในระดับวงนอกอาจมีโอกาสหรือช่องทางเข้ามามีส่วนร่วมได้ในปริมาณที่น้อยลงเนื่องจากช่องทางการสื่อสารอาจมีความซับซ้อนหรือมีกระบวนการหลากหลายขั้นตอนซึ่งเป็นผลให้สมาชิกอาจจะถูกตัดขาดข้อมูลหรือถูกลดระดับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับแหล่งข้อมูลข่าวสารแกนกลาง ทั้งนี้ การสื่อสารภายในเครือข่ายที่มีโครงสร้างแบบองค์การราชการมักมีโครงสร้างการสื่อสารแบบหลายขั้นตอนผ่านคนกลางการสื่อสาร ประกอบกับเมื่อโครงสร้างเครือข่ายเริ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นการสื่อสารระหว่างกันในแนวระนาบย่อมเป็นไปอย่างยากลำบากยิ่งขึ้นและอาจมีการนำรูปแบบการสื่อสารแบบหลายขั้นตอนมาใช้ในที่สุด ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความถูกต้องและการเลือกให้ความสำคัญกับประเด็นการสื่อสารที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ตลอดจนปัจจัยด้านทักษะของคนกลางในการสื่อสารจะมีส่วนสำคัญในเรื่องประสิทธิภาพในการสื่อสาร ความหมายอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น เครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรมีการสรรหาบุคลากรที่ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อเครือข่ายให้มีปริมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาช่องทางสื่อสารการสื่อสารเพิ่มอีกทางหนึ่ง กล่าวคือการพัฒนาบุคลากรในฝ่ายงานเลขานุการให้มีทักษะการสื่อสารเพื่อรับบทบาทเป็นผู้ประสานงานหลักในกลุ่มสมาชิกภาคีด้านต่างๆ รวมถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรในฝ่ายเลขานุการเข้าไปมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม พร้อมกับฝ่ายเลขานุการที่เป็นบุคลากรจากองค์การอื่นๆ นอกเหนือจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยควรมีการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอในการทำงานร่วมกันในลักษณะทีมงาน อาทิ 1.การเปิดโอกาสให้มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการพูดคุยในประเด็นการดำเนินงานในกลุ่มของตนเองอย่างสม่ำเสมอ 2.การใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสมัยใหญ่ต่างๆ 3.ควรมีการพัฒนาพื้นที่สื่อออนไลน์หรือเว็บไซต์ในการสื่อสารระหว่างสมาชิกฝ่ายเลขานุการในเรื่องรายละเอียดเพื่อเป็นการตอกย้ำความเข้าใจร่วมกันทางด้านข้อมูลข่าวสารในลักษณะภาพและตัวอักษรแก่สมาชิกฝ่ายเลขานุการทั้งหมด 4.เสริมสร้างวัฒนธรรมการตรวจสอบและศึกษาความคืบหน้าทางด้านข้อมูลข่าวสารระหว่างภาคีเครือข่ายให้กับสมาชิกฝ่ายเลขานุการ อาทิ การส่งเสริมให้บุคลากรมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านอีเมลล์หรือเว็บไซต์เป็นประจำทุกวัน

นอกจากนี้ข้อค้นพบในประเด็นเรื่องการขยายโครงสร้างของเครือข่ายในปีพ.ศ.2549-พ.ศ.2550 ได้มีการขยายจำนวนสมาชิกและขนาดของเครือข่ายจำนวนมาก ซึ่งหากพิจารณา

เปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่เกิดขึ้นในโครงสร้างระยะก่อกำเนิดเครือข่ายกับในระยะขยายเครือข่ายจะพบว่าการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีประการหนึ่งคือจากการร่วมตัวของสมาชิกที่เป็นทางการในจำนวนสมาชิกเพียงไม่กี่คนมาสู่การขยายฐานสมาชิกแบบกระจายในแต่กลุ่มเป้าหมายซึ่งส่งผลดีในแง่การกระจายแนวร่วม ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้ว่าสมาชิกภาคีของเครือข่ายจะมีโอกาสในการแสวงหาแนวร่วมทรัพยากรในการขับเคลื่อนผ่านความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายได้เพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้เป็นไปได้ในรูปแบบกึ่งอิสระ กล่าวคือในการแสวงหาแนวร่วมหรือทรัพยากรมาสนับสนุนเครือข่ายนั้นจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบโดยนำประเด็นดังกล่าวนำเสนอต่อสมาชิกกลุ่มแกนนำเพื่อรับทราบและพิจารณากำหนดแนวทางร่วมกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแนวทางดังกล่าวเป็นกระบวนการหนึ่งเพื่อรักษาเอกลักษณ์ ลักษณะและทิศทางการขับเคลื่อนของเครือข่ายให้เป็นไปได้ในทางเดียวกัน

ประเด็นการแบ่งระดับบทบาทของกลุ่มสมาชิก

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายแบ่งได้เป็น 4 ระดับตามลักษณะบทบาทของสมาชิก ได้แก่

1. สมาชิกระดับกลุ่มแกนนำผู้ริเริ่ม ได้แก่ บุคลากรจาก 2 องค์กรหลัก ที่มีบทบาทเสริมสร้างและสนับสนุนกิจกรรมซึ่งกันและกัน อันได้แก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีบทบาทสนับสนุนในการขับเคลื่อนผ่านกลไกภาครัฐและสนับสนุนบุคลากรเพื่อทำหน้าที่เลขานุการของเครือข่าย และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่มีบทบาทในการสนับสนุนทางการเงินและบุคลากรบางส่วนเพื่อช่วยเหลืองานเลขานุการ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าหน่วยงานหรือองค์กรทั้ง 2 จะมีศักยภาพในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเองก็ตาม แต่เนื่องจากเป้าหมายของการขับเคลื่อนมุ่งประสงค์ในการสื่อสารในระดับสังคมขนาดใหญ่จึงไม่สามารถดำเนินการได้เพียงแคในกลุ่มแกนนำผู้ริเริ่มเท่านั้น

จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกในกลุ่มแกนนำจะต้องอาศัยลักษณะทางผู้นำเพื่อเชื่อมโยงสมาชิกในการขับเคลื่อน 2 ประการ คือ 1. ผู้นำเชิงبارมี ที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของสมาชิก โดยเมื่อสมาชิกยังมีคุณสมบัติแตกต่างกันมากเท่าใด ผู้นำย่อมต้องมี

คุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มต่างๆ มากเท่านั้น 2. ผู้นำเชิงบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้ดำรงตำแหน่งผู้นำของกลุ่มหรือเครือข่าย

2. สมาชิกระดับแกนนำ ได้แก่ กลุ่มองค์การภาครัฐและเอกชนที่ผู้บริหารให้ความสนใจในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การบริหารองค์การและเมื่อได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ทั้งในด้านแนวคิดและการปฏิบัติจนเป็นที่ประจักษ์ แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวนี้จะมีความหลากหลายเนื่องจากมาจากหลายหน่วยงาน หลายสาขาอาชีพ หลายประเภทขององค์การที่ปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะดังกล่าวนี้อาจส่งผลในทางบวกและลบได้ กล่าวคือ ในด้านบวกจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลายและการมีกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้หลากหลายจะส่งผลให้มีการให้ข้อมูลเชิงการแลกเปลี่ยนในมุมมองและประสบการณ์ระหว่างกันได้ แต่สำหรับในทางลบการมีสมาชิกที่แตกต่างหลากหลายจำนวนมากอาจส่งผลกระทบต่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจ ทั้งในเรื่องของทัศนคติ วิธีการคิดและการดำเนินงาน และพื้นฐานความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็อาจจะแตกต่างกันออกไปอีกด้วย ดังนั้นภาพสะท้อนจากข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าควรมีการสื่อสารทำความเข้าใจในเรื่องเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ร่วมกันตั้งแต่แรกเริ่มประกอบกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้จนเป็นที่ประจักษ์ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

3. กลุ่มสมาชิกทั่วไป ได้แก่ สมาชิกที่สามารถพบได้ในเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ ทั้ง 7 คณะ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวนี้จะอาศัยการแบ่งบทบาทตามรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วม โดยจากการศึกษาพบว่าสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวจะมีส่วนร่วมเฉพาะในกิจกรรมบ้างกิจกรรมรวมถึงการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางให้กับการดำเนินกิจกรรมตามที่ตนเองมีขอบเขตหน้าที่หรือรับผิดชอบอยู่ ซึ่งการแต่งตั้งรายชื่อคณะทำงานถือเป็นกรอบในการแบ่งภารกิจการดำเนินงานของแต่ละบุคคลให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวนี้กับสมาชิกกลุ่มอื่นๆ จะมีโอกาสเป็นไปได้น้อยเนื่องจากกระบวนการสื่อสารภายในเครือข่ายระหว่างกลุ่มนั้นจะเป็นการสื่อสารที่ต้องอาศัยคนกลางเป็นช่องทางในการสื่อสารก่อนเสมอ ดังนั้นจึงพบได้ว่าสมาชิกทั่วไปจะสามารถติดต่อสื่อสารกับกลุ่มแกนนำของเครือข่ายได้ก็ต่อเมื่อได้แจ้งและการอนุมัติจากประธานคณะทำงานก่อนในเบื้องต้นอันเนื่องมาจากการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้มอบหมายให้แกนนำของเครือข่ายที่รับบทบาทอีกบทบาทหนึ่งคือประธานคณะทำงานให้เป็นผู้

กลั่นกรองวาระข่าวสารในเบื้องต้นเพื่อไม่ให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลข่าวสารที่จะเข้าสู่เวทีการประชุมกลางของสมาชิกแกนนำซึ่งเป็นวิธีการแบบกึ่งเวทีเปิดที่สมาชิกไม่สามารถเข้าพบได้ทุกครั้ง ดังนั้นจากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าสิ่งนี้อาจส่งผลทั้งในด้านดีและไม่ดีต่อการสื่อสาร โดยในด้านดีจะเป็นการคัดกรองข้อมูลก่อนล่วงหน้าเพื่อไม่ให้เกิดภาวะแบบการท่วมท้นทางด้านข้อมูลข่าวสารในกลุ่มสมาชิกแกนนำที่สมาชิกไม่สามารถตัดสินใจหรือพิจารณาประเด็นวาระต่างๆ ได้ทั้งหมดในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ในด้านลบคือหากผู้นำของกลุ่มขาดทักษะการสื่อสารที่ดีหรือมีเหตุให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ก็จะเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการสื่อสารและการเสริมสร้างพลังในการขับเคลื่อนของกลุ่มเนื่องจากผู้นำของกลุ่มถูกวางบทบาทให้มีส่วนสำคัญต่อการสื่อสารแทนสมาชิกของกลุ่ม และยังไปกว่านั้นในการสื่อสารระหว่างสมาชิกของแต่ละกลุ่มหรือคณะทำงานยังมีปริมาณน้อยโดยเฉพาะการปรึกษาหารือหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มไม่มีโอกาสได้สื่อสารระหว่างกันโดยตรง ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการขาดการสื่อสารระหว่างสมาชิกแบบข้ามกลุ่มจะทำให้ขาดการรับรู้กิจกรรมการขับเคลื่อนของแต่ละกลุ่มหรือยิ่งไปกว่านั้นอาจจะขาดการรับรู้สถานะหรือการดำรงอยู่ระหว่างกันซึ่งหากสมาชิกมีจำนวนมากขึ้นอาจจะมีการมองข้ามเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแต่ละบุคคลได้ ดังนั้นในการสื่อสารระหว่างกลุ่มควรจะมีการเปิดโอกาสหรือพื้นที่ให้สมาชิกทั้งหมดได้มีโอกาสพบปะระหว่างกันเพื่อเป็นการต่อยอดให้สมาชิกได้เห็นคุณค่าของการเป็นสมาชิกและการรวมกลุ่มเครือข่าย อาทิ การประชุมสัมมนา การจัดโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกกลุ่มพร้อมกันเพื่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลในแต่ละระดับได้อีกช่องทางหนึ่ง

4. กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้ภายหลังได้แยกเป็นกลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ เนื่องจากจะได้เป็นกรอบในการจัดแบ่งบทบาทของสมาชิกให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยในกลุ่มนักวิชาการจะได้รับการสนับสนุนทรัพยากรด้านเงินทุนจากเครือข่ายแกนนำเพื่อให้ศึกษาวิจัยและส่งมอบผลที่ได้รับสู่กระบวนการขับเคลื่อนของเครือข่าย โดยอาจจะมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตที่ตนศึกษาเท่านั้น แต่ในทางกลับกันในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จะเป็นกลุ่มที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำถึงแนวทางการขับเคลื่อนเสมือนเป็นการจัดสร้างกระบวนการทดสอบแนวคิดในการขับเคลื่อนของกลุ่มแกนนำเครือข่ายจากความคิดเห็นที่ได้จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ในกลุ่มดังกล่าวจะมีการเตรียมวาระ และระยะเวลาที่กำหนดเพื่อการสื่อสารโดยการประชุมกับกลุ่มแกนนำอย่างชัดเจน คือ ทุกๆ 6 เดือน ในแต่ละปี

จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิมักเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างเครือข่ายแบบเป็นทางการที่เป็นหนึ่งในการสร้างกระบวนการนำทางหรือการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องขอรับคำแนะนำจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญอันเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตการกำหนดให้มีกลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มสมาชิกในแนวทางการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้น โดยอาจจะส่งผลทางอ้อมรวมไปถึงภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของเครือข่ายอีกทางหนึ่งด้วย

ประเด็นผู้นำและศูนย์กลางของเครือข่าย

จากผลการศึกษาในประเด็นผู้นำและศูนย์กลางของเครือข่ายพบว่าศูนย์กลางของเครือข่ายสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ 1.ศูนย์กลางทางความคิด ซึ่งอยู่ในรูปแบบของบุคคลนั้นคือ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาททางด้านผู้นำหลายลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นผู้นำเชิงบทบาทหน้าที่อย่างเป็นทางการโดยตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างเป็นทางการให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และลักษณะความเป็นผู้นำเชิงบารมี และผู้นำทางความคิด ที่สมาชิกในเครือข่ายมักให้ความสำคัญและสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้นำเครือข่าย ซึ่งมีบทบาทเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางเครือข่ายวงล้อ(Wheel) และ 2.ศูนย์กลางทางข้อมูลข่าวสารและการประสานงาน ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีบทบาทเป็นศูนย์กลางหลักของเครือข่ายซึ่งทำหน้าที่ประสานงานและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เอกสาร รวมถึงการจัดกำหนดวาระการประชุมโดยการสื่อสารเพื่อกำหนดประเด็นในการประชุมระหว่างสมาชิกของเครือข่ายทั้งในระดับสมาชิกแกนนำสมาชิกภาคี พันธมิตร และกลุ่มบุคคลหรือองค์การภายนอกเครือข่าย ตลอดจนการรับภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หรือการมอบหมายภารกิจภายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมชาติอีกทางหนึ่ง ซึ่งจากการวิเคราะห์บทบาทและภารกิจของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานและข้อมูลข่าวสารจะพบว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินงานของเครือข่ายในเชิงบทบาทที่เป็นศูนย์กลางในการสื่อสารของสมาชิกทุกกลุ่ม ซึ่งหากเครือข่ายมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใดๆ ก็ตามที่เป็นทางการจะอาศัยช่องทางการสื่อสารของกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง เป็น

สื่อกลางในการแพร่กระจายข่าวสารจากแกนกลางเครือข่ายไปสู่สมาชิกที่อยู่โดยรอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องลักษณะการสื่อสารของ Leavitt (1973) ที่ได้ทดลองนำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในเครือข่ายการสื่อสารแล้วพบว่า การสื่อสารที่มีศูนย์กลางเป็นการสื่อสารที่จะมีคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ จะไม่มีการติดต่อระหว่างกันโดยตรงหรือมีการสื่อสารถึงกันในปริมาณที่จำกัด

ดังนั้นจากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นปัจจัยในการเสริมในการสานความสัมพันธ์เพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือผู้นำและผู้ประสานงานที่มีความสอดคล้องกับความคิดความเชื่อและการยอมรับของสมาชิก ดังนั้นเมื่อผู้นำและประสานงานมีการดำเนินงานที่สอดคล้องซึ่งกันและกันในการกำหนดวาระข่าวสารภายในเครือข่ายจะส่งผลให้ประเด็น ปริมาณและทิศทางการสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

ประเด็นเรื่องความหลากหลายของกลุ่มสมาชิก

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าสมาชิกที่เข้าร่วมในเครือข่ายประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่หลากหลายทั้งในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติงานอันได้แก่ นักธุรกิจ ข้าราชการ ครู อาจารย์ นักวิจัย นักพัฒนาชุมชน และปราชญ์ชุมชน ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งในการสรรหาสมาชิกที่หลากหลาย คือ ความต้องการให้เกิดการสานเครือข่ายทางความคิดจากเครือข่ายระดับบุคคลของสมาชิกแกนนำซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคม ตลอดจนเป็นการรวบรวมนักคิดนักบริหารจากทุกกลุ่มการขับเคลื่อนที่สำคัญในสังคมให้มาร่วมคิดร่วมกันปฏิบัติให้เป็นไปในทางเดียวกัน

ทั้งนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งว่าการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีคุณลักษณะที่หลากหลายเป็นการส่งผลในด้านดีต่อเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ได้แก่ 1. เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีต่อเครือข่ายการขับเคลื่อนในเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่หลากหลาย 2. ความน่าเชื่อถือที่เกิดขึ้นจากข้อมูลข่าวสารที่ทำการเผยแพร่ 3. การระดมความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนนำไปสู่การตักตวงทางความคิด 4. ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบุคคลหรือองค์กรง่ายขึ้นเนื่องจากเป็นการลดอุปสรรคและระยะเวลาในการติดต่อสื่อสารรวมถึงวิธีการการสืบค้นหาแหล่งข้อมูลข่าวสาร อาทิ การสื่อสารระหว่างผู้แทนองค์กรทั้ง 2 ฝ่าย โดยไม่ผ่านคนกลางซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารที่ดีขึ้น 5. ส่งผลต่อการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร และการสร้างความสนใจต่อสังคมและสื่อมวลชน ตลอดจนเป็นการประกาศการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงสถานะจากผู้น้อมนำหรือ

ศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่แนวร่วมของผู้ขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การเข้าร่วมเครือข่ายของ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งอาจจะเป็นการต่อยอดภาพลักษณ์ขององค์การให้สังคมได้รับรู้อีกช่องทางหนึ่งว่าสถาบันหรือองค์การดังกล่าวให้ความสนใจและเป็นแหล่งเรียนรู้อีกช่องทางหนึ่งในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น 6.ส่งผลต่อการลดภาระการสรรหาทรัพยากรที่กลุ่มสมาชิกยังขาดแคลนหรือที่ยังขาดความเชี่ยวชาญในการดำเนินการ อาทิ การสรรหานักวิจัยและวิชาการในการศึกษาสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อเป็นทรัพยากรพื้นฐานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยงานของตนเอง 7.เกิดการผสมผสานบุคลากรที่เป็นแกนนำหลักในการประสานความร่วมมือในกลุ่มคนที่หลากหลายในสังคม (Node) 8.ส่งผลให้เวทีการประชุมของเครือข่ายเป็นพื้นที่ในการทดสอบความถูกต้องหรือทดสอบความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่หลากหลายต่อผลงานหรือข้อมูลข่าวสารทางด้านกิจกรรมที่สมาชิกได้นำเสนอและขอความคิดเห็น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตในเรื่องความหลากหลายของสมาชิกอีกประการหนึ่งว่า ถึงแม้การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความหลากหลายจะส่งผลดีต่อเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม แต่ในอีกด้านหนึ่งข้อควรระวังคือการที่สมาชิกมีความหลากหลายทั้งในมิติของสายงานอาชีพ ทั้งในมิติของประเภทองค์การหรือหน่วยงานจะส่งผลให้เกิดลักษณะความพร้อมในการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน อาทิ บุคลากรจากองค์การธุรกิจเอกชนกับองค์การภาครัฐย่อมมีวัฒนธรรมและระเบียบปฏิบัติในการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายที่แตกต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอและขาดความต่อเนื่องซึ่งไม่สอดคล้องกับกระบวนการดำเนินการที่กำหนดเป้าหมายและระยะเวลาการดำเนินการไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการกำหนดแผนการดำเนินการร่วมกันระหว่างสมาชิก มีการกำหนดรูปแบบและช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันให้ชัดเจนและอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการกำหนดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นการสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้มีความต่อเนื่องซึ่งแนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผ่านผลวิจัยการเรื่องการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้เลี้ยงปลากระพง ในจังหวัดปัตตานี ของอรอนันต์ วุฒิสเสน (2542) ที่พบว่า ระดับการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย หรือในการศึกษาของ เวทีนี้ สตะเวทิน (2542) ที่ศึกษาเครือข่ายประชาคมบางลำพูและพบว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นมีความเข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองมากขึ้นเนื่องจากการพบปะและการ

สื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจนสมาชิกมีพัฒนาการทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

ประเด็นการขยายขอบเขตของเครือข่าย

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อมีการขับเคลื่อนมาในระยะหนึ่งแล้วและพบว่าเห็นควรมีให้มีการขยายขอบเขตของเครือข่ายโดยการสรรหาแนวร่วมที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญโดยได้มีการแบ่งขยายกลุ่มแนวร่วมโดยมอบหมายให้สมาชิกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดขึ้นขึ้นอันได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการและนักศึกษา กลุ่มชุมชนและองค์การภาคประชาสังคม กลุ่มผู้นำทางความคิด กลุ่มองค์การภาครัฐ กลุ่มสื่อมวลชนและประชาชน โดยสมาชิกในระดับแกนนำได้ร่วมกันค้นหาสมาชิกภาคีที่สอดคล้องกับกลุ่มคณะทำงานด้านต่างๆ ซึ่งการสร้างแนวร่วมดังกล่าวจะสร้างให้เกิดพลังสนับสนุนโดยการนำจุดเด่นทั้งด้านข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างการขับเคลื่อนซึ่งเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เล็งเห็นถึงการประสานความร่วมมือของบุคคลหรือองค์การที่หลากหลายในแต่ละด้านจึงได้เริ่มดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งเป็นสมาชิกของคณะทำงานอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของกิตติ กันภัย (2543) ซึ่งกล่าวว่า การสื่อสารกับสังคมโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือบรรลุเป้าหมายง่ายเพียงลำพัง ซึ่งการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการสื่อสารจึงเป็นทางออกที่ช่วยให้สามารถสร้างเครือข่ายการสื่อสารบนฐานของการทำงานร่วมกันเป็นเสมือนการถ่ายเทพลังของทุกหน่วยงานโดยการนำเอาข้อดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนกันและกัน ซึ่งช่วยลดข้อด้อยของแต่ละฝ่ายทำให้เกิดการผนึกกำลังในการดำเนินการซึ่งยังสอดคล้องกับ Gay and Lumsden (1998) ที่กล่าวว่าในปัจจุบันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยผู้นำหรือผู้ดำเนินการฝ่ายใดฝ่ายเดียวจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมดในการแก้ปัญหาต่างๆ จึงควรมีผู้ที่มีความชำนาญในด้านนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วย และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรัมพร จิตต์โกศล (2547) ที่พบว่าโครงการลดอุบัติเหตุทางการจราจร และเครือข่ายลดอุบัติเหตุใช้วิธีการดำเนินงานแบบเครือข่ายที่แสวงหาแนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การต่างๆ เข้ามาเป็นภาคีพันธมิตรเพื่อเสริมสร้างพลังเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ การร่วมกลุ่มบุคคลหรือองค์การในเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการนำเสนอแนวความคิดในมุมมองสายวิชาชีพ อาทิ นักวิชาการ ครู-อาจารย์ ข้าราชการ นักธุรกิจ ผู้นำชุมชน เป็นต้น และนอกจากนี้สิ่งที่สมาชิกมีประสบการณ์ในด้านนั้นๆ ก็นับเป็นการสร้างแนวร่วมโดยการขยายกลุ่มแนวคิดของสมาชิกในแต่ละคณะทำงานด้านต่างๆ ซึ่งยังมีความหลากหลายทางด้านสายงานอาชีพ หลากหลายองค์การและแหล่งที่มาจนทำให้ได้ก็จะยิ่งส่งผลต่อความหลากหลายในการเสนอความคิดเห็นและการให้ความร่วมมือในขอบเขตที่หลากหลายตามไปด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Granovetter 1973, อ้างใน Rogers, 1983) ที่พบว่าเครือข่ายที่สามารถเชื่อมบุคคลที่มีความแตกต่างเข้าด้วยกันจะเป็นเครือข่ายที่สมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันสูงและยังเป็นแนวทางในการช่วยประสานพลังและความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ

ประเด็นเรื่องบทบาทของสมาชิกแกนนำ

จากการวิจัยพบว่าภายหลังปี พ.ศ.2548 กลุ่มสมาชิกแกนนำจำนวน 7 คน ได้รับบทบาทหน้าที่เพิ่มเติมอีกประการหนึ่งคือการได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ รวมจำนวน 7 เครือข่ายคณะทำงาน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์พบว่าการคัดเลือกบุคคลในกลุ่มสมาชิกแกนนำเพื่อนำไปสู่การดำรงตำแหน่งผู้นำของเครือข่ายคณะทำงานต่างๆ ใช้เกณฑ์เรื่องความรู้ความสามารถและความสนใจของสมาชิกแต่ละบุคคลในการกำหนดบุคคลในการรับหน้าที่ในเครือข่ายคณะทำงานแต่ละด้าน โดยสมาชิกที่จะเข้าร่วมเครือข่ายเป็นการเสนอรายชื่อผ่านประธานคณะทำงานและสมาชิกของเครือข่ายแกนนำซึ่งมีการกำหนดรูปแบบช่องทางการสื่อสารผ่านคนกลาง (Leasion) หรือผ่านประธานคณะทำงานด้านต่างๆ ที่ตนเองเกี่ยวข้องเป็นสมาชิกอยู่ ทั้งนี้จะพบว่าช่องทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในคณะทำงานและเครือข่ายแกนนำจะมีรูปแบบกึ่งเวทีเปิด (Semi Open) ซึ่งบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นประธานจะมีบทบาทเป็นผู้คัดกรองข้อมูลหรือประเด็นในการสื่อสารระหว่างกลุ่มแกนนำและกลุ่มสมาชิกภาคี (Gate Keeper) และนอกจากนี้ประธานในหลายคณะทำงานยังมีบทบาทเป็นผู้เชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก (Boundary Spending) ซึ่งหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับองค์การพันธมิตร อาทิ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี ประธานคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมืองซึ่งมีหน้าที่ติดต่อระหว่างสมาชิกที่เป็นกลุ่มนักวิชาการและอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับกลุ่มองค์การพันธมิตร คือ

สถาบันการศึกษาแต่แต่ละภูมิภาคเพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดการร่างหลักสูตรการเรียนการสอน เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสถาบันอุดมศึกษาอีกทางหนึ่ง เป็นต้น

ทั้งนี้ ในเรื่องบทบาทและความสำคัญของสมาชิกกลุ่มแกนนำที่รับหน้าที่เป็นประธาน คณะทำงานด้านต่างๆ นั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างการมีส่วนร่วมและความต่อเนื่องในการสื่อสารเพื่อดำเนินกิจกรรม เนื่องจากบทบาทในการสื่อสารของประธานคณะทำงานคือเป็น ศูนย์กลางการสื่อสารของสมาชิกทั้งหมดในคณะทำงาน ดังนั้นข้อสังเกตที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท ความสำคัญของประธานคณะทำงานกรณีหนึ่ง คือ กรณีเครือข่ายคณะทำงานด้านประชาสังคม และชุมชนซึ่งมีนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน และกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยต่อมาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกแกนนำของเครือข่ายในปี พ.ศ.2549 พร้อมทั้งรับ หน้าที่เป็นประธานคณะทำงานด้านประชาสังคมและชุมชนตามลำดับ ซึ่งมีการจัดประชุมเพื่อ กำหนดนโยบายจำนวน 2 ครั้ง และได้มีการนำเสนอโครงการปลูกป่าใช้หนี้ต่อที่ประชุมของ เครือข่าย แต่ในเวลาต่อมาได้ประสบปัญหาด้านสุขภาพจนไม่สามารถเดินทางมาเพื่อเข้าร่วมการ ประชุมได้จึงทำให้การสื่อสารเพื่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกันลดน้อยลง ประกอบกับบุคคลสำคัญ ในเครือข่ายคณะทำงานที่ประกอบด้วยข้าราชการและกลุ่มผู้นำเกษตรกรอาชีพกระจายอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันจึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปอย่างยากลำบากจึงทำให้กิจกรรม การขับเคลื่อนและการสื่อสารระหว่างสมาชิกขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นจากกรณีดังกล่าวจึงสะท้อน ให้เห็นว่าผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

ประเด็นการสรรหาและความสัมพันธ์ของสมาชิกในคณะทำงานต่าง ๆ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ พบว่าสมาชิกทั้งหมดได้รับการสรรหาเพื่อเข้าร่วมด้วยแนวทาง 2 ประการ คือ 1.การสรรหาจาก ความสัมพันธ์กับสมาชิกเครือข่ายแกนนำ 2.การสรรหาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือผู้นำในองค์กรที่ สมาชิกของเครือข่ายแกนนำได้เสนอรายชื่อองค์กรเพื่อให้มีการเชิญเข้าร่วมเป็นสมาชิกใน คณะทำงานด้านต่างๆ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ลักษณะของเครือข่ายคณะทำงานต่างๆ จึงพบว่ามีการรวมตัวของสมาชิกในลักษณะความสัมพันธ์แบบหลวมโดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกที่มีกระบวนการ สรรหาจากกลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือผู้นำในองค์กรต่างๆ ซึ่งไม่ได้มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก แกนนำมาก่อน ดังนั้นการเข้าร่วมเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีรูปแบบการเข้า ร่วมที่เป็นทางการ แต่ด้วยบริบทเรื่องจากจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายคณะทำงานที่มีความยืดหยุ่นไม่ได้ วางกฎระเบียบข้อบังคับในการเข้าร่วมดำเนินการไว้อย่างเฉพาะเจาะจง เนื่องจากความต้องการให้

เกิดการขับเคลื่อนจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ดังนั้นสมาชิกที่เข้าร่วมจึงมีสถานะเปรียบเสมือนอาสาสมัครที่เข้าร่วมเครือข่ายโดยไม่มีค่าตอบแทนมอบให้ และจากปัจจัยต่างๆข้างต้นจึงเป็นผลให้สมาชิกมีการเข้าร่วมเฉพาะในเวลาที่มีความพร้อม ความสะดวก หรือในเวลาที่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรงที่จะต้องมีการนำเสนอหรือชี้แจงต่อเครือข่าย

นอกจากนี้ข้อสังเกตที่พบจากประเด็นความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายคณะทำงานต่างๆ ประการหนึ่ง คือ สมาชิกในเครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ จะมีส่วนในการประชุมเพื่อกำหนดทิศทางและนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงเริ่มแรกเท่านั้นและภายหลังจากนั้นจะมีการกระจายตัวไปดำเนินการในหน่วยงานของตนเองโดยมีระดับการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและแกนนำลดน้อยลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการร่วมนอกของสมาชิกภาคีในการมีส่วนร่วมระดับการกำหนดนโยบายส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่ลดน้อยลงเนื่องจากสมาชิกจะมีการนำแนวทางที่ได้รับไปกำหนดทิศทางของตนเองโดยไม่ได้มีการอาศัยช่องทางสื่อสารร่วมกันกับเครือข่ายอีก ดังนั้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการประสานงานหรือการวางข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกแต่ละบุคคล พร้อมทั้งควรมีการจัดเวทีพบปะพูดคุย หรือการจัดงานเสวนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มของตนเอง เพื่อให้ทั้งกลุ่มผู้บริหารและผูปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ

2. กระบวนการสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

การสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดของเครือข่าย

การสื่อสารในระยะการก่อกำเนิดของเครือข่ายมีรูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งในการพูดคุยเพื่อปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารของทั้งสององค์การแกนนำและการสื่อสารผ่านกลุ่มนักวิชาการ และสมาชิกกลุ่มศึกษาและสังเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภายหลังจากที่มีการกระบวนการรวมกลุ่มเกิดขึ้นได้มีวิธีการสรรหาสมาชิกโดยอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการเสนอชื่อ พร้อมกับการเสนอชื่อโดยผ่านวิธีการศึกษาบุคคลจากสื่อในเรื่องบทบาททางสังคมของผู้ที่จะสร้างแนวร่วมว่ามีคุณสมบัติเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรงตามความต้องการ โดยจะมีการทาบถามอย่างไม่เป็นทางการในเบื้องต้นก่อนและจึงการเสนอรายชื่อเพื่อพิจารณาออกหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพรรณ สุปรียาภรณ์ (2545) ที่พบว่าลักษณะการ

สื่อสารในระหว่างการก่อตั้งของเครือข่ายกลุ่มเพื่อน "อ" นั้นใช้การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวในการระดมความคิดของกลุ่มสมาชิก ซึ่งเมื่อมีการรวมตัวของสมาชิกแล้วการสื่อสารยังมีลักษณะสองทิศทางโดยการสื่อสารส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการผ่านเวทีการประชุมของเครือข่ายทุกๆ ระยะเวลา 1 เดือน

ซึ่งข้อสังเกตจากข้อค้นพบประการหนึ่งคือถึงแม้ว่าช่องทางการสื่อสารดังกล่าวจะมีความเป็นทางการในรูปแบบการจัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ ก็ตาม แต่ด้วยลักษณะของผู้นำเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในรูปแบบปรึกษาหารือร่วมกัน ประกอบกับสถานะของสมาชิกที่เข้าร่วมดำรงสถานะที่สำคัญในหน่วยงานหรือองค์การต่างๆ ซึ่งสมาชิกแต่ละบุคคลมีสถานะภาพทางสังคมใกล้เคียงกันในแนวระนาบ จึงส่งผลให้การสื่อสารปราศจากการปิดกั้น โดยปัจจัยด้านสถานะภาพจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดและให้เกียรติซึ่งกันและกันในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Lazarsfeld และ Menzel, 1963 : อ้างในหริสุดา บัณฑิตพันธ์, 2544) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นการพูดคุยแบบเป็นกันเองทำให้ผู้รับฟังยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นได้ง่ายและการสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคลยังสามารถสื่อสารเนื้อหาสาระออกไปได้อย่างละเอียดลึกซึ้งกว่า

ข้อสังเกตอีกประการคือสมาชิกแต่ละบุคคลจะมีบทบาทหลายบทบาทในคนเพียงคนเดียว อาทิ สมาชิกในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารระดับกลางในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีการสื่อสารตามสายบังคับบัญชา แต่เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ แล้วบทบาทระหว่างผู้บริหารกับผู้บริหารระดับกลางหรือฝ่ายปฏิบัติจะมีความใกล้เคียงกันในด้านการสื่อสารเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือที่เรียกว่าการสื่อสารในแนวระนาบซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทางการสื่อสารที่ดีขึ้น ดังแนวคิดของเสนาะ ตีเขาว์ (2541) ที่ได้อธิบายว่า การสื่อสารในแนวระนาบเป็นกิจกรรมทางการสื่อสารที่เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มสมาชิกแกนนำ

จากผลการศึกษาและการวิเคราะห์ประเด็นการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มสมาชิกแกนนำพบว่าภายหลังที่มีการรวมกลุ่มนักวิชาการและข้าราชการเพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ เศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่เรียบร้อยแล้วสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงมีการจัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่และสำรวจความคิดเห็น ประกอบกับสรรหาแนวร่วมที่สนใจขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นทางการ

ที่ชัดเจนขึ้นโดยการจัดเวทีสัมมนาวิชาการขึ้นที่จังหวัดชลบุรี ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546 ซึ่งข้อสังเกตด้านกระบวนการสื่อสารประการหนึ่งก็คือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ได้เลือกใช้แนวทางในการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ศึกษาออกมาโดยได้เลือกใช้การสื่อสารผ่านเวทีการประชุมเพื่อมุ่งตรงสู่กลุ่มเป้าหมายนักวิชาการ นักและนักเศรษฐศาสตร์ รวมถึงองค์การด้านการพัฒนาต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงพร้อมกันจำนวนมาก ประกอบกับเป็นการกระตุ้นให้เกิดแนวคิดร่วมกันระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนากับกลุ่มศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ การสื่อสารในการสรรหาสมาชิกในกลุ่มแกนนำของเครือข่ายเริ่มจากแนวความคิดในการขยายผลผลลัพธ์ของงานการศึกษา โดยวิธีการเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการนำไปปฏิบัติ โดยเริ่มจากเจตนารมณ์ที่นายสรรเสริญ วงศ์ชูมู เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประสงค์ให้เกิดความร่วมมือเป็นเครือข่ายขึ้น แต่เนื่องจากยังขาดผู้นำที่เป็นจุดศูนย์รวมของสมาชิกซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญของการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายจึงได้อาศัยปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นเกณฑ์ในการสรรหาและพบว่า ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญกับหลักคิดตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังเป็นที่ยอมรับทางสังคม ซึ่งในเวลาต่อมาได้รับการเชิญมาเป็นประธานเครือข่ายอย่างเป็นทางการ และในขณะเดียวกันได้มีการปรึกษารื้อหรือระหว่างบุคคลทั้งสองเพื่อสรรหาสมาชิกเพิ่มเติมในกลุ่มแกนนำและมีการเสนอรายชื่อและทาบทามอย่างไม่เป็นทางการไว้ล่วงหน้าและจากนั้นจึงมีการแจ้งแก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อออกหนังสือเชิญอย่างเป็นทางการ ซึ่งสิ่งที่สังเกตได้จากกระบวนการดังกล่าวก็คือมีการสื่อสารทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยก่อนการรวมกลุ่มแกนนำนั้นจะมีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการระหว่างกันและพอมีการวางวัตถุประสงค์ร่วมกันแล้วจึงมีการติดต่อกลับไปอย่างเป็นทางการอีกขั้นตอนหนึ่ง

นอกจากนี้ สิ่งที่สังเกตเห็นได้อีกประการหนึ่งก็คือถึงแม้ว่าหน่วยงานหรือองค์การของสมาชิกแกนนำที่เข้าร่วมนั้นจะมีศักยภาพและทรัพยากรในการสื่อสารเป็นของตนเองก็ตามแต่วัตถุประสงค์หนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ความต้องการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สังคมได้น้อมนำไปสู่การปฏิบัติซึ่งเป็นจุดร่วมทางด้านเป้าหมายร่วมกัน จึงเป็นผลให้เกิดการรวมตัวเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ

แนวคิดเรื่องเครือข่ายของกาญจนา แก้วเทพ อ่างในปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ(2543) ว่าเครือข่ายเป็นรูปแบบการรวมตัวหนึ่งจากการประสานงานของบุคคล กลุ่มองค์การหลายองค์การที่ต่างมีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายเป็นของตนเองและเมื่อกลุ่มบุคคลหรือองค์การเหล่านี้เข้ามาประสานงานกันเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วจะมีการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่การเป็นเครือข่ายที่มีเป้าหมายร่วมกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของอรอนันต์ วุฒิสเสน (2543) ที่พบว่าเหตุผลที่เกิดการรวมกลุ่ม คือ การตระหนักในปัญหา การประสบปัญหาเหมือนกัน และความต้องการที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของตน

การสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย

จากการศึกษาการสื่อสารระหว่างสมาชิกในเครือข่ายพบว่าสมาชิกแต่ละบุคคลจะมีการสื่อสารเชิงระนาบ โดยประเด็นที่ทำการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นการปรึกษาหารือและการแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างสมาชิก โดยสมาชิกแต่ละบุคคลจะให้ความสำคัญกับประธานเครือข่ายในเชิงบทบาทการให้คำปรึกษาแนะนำจากมุมมองผู้ที่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยปัจจัย 2 ประการที่เข้ามาเสริมสร้างบรรยากาศของการสื่อสาร คือ สมาชิกได้ให้การยอมรับในคุณสมบัติของผู้นำเครือข่าย จึงเป็นเหตุให้สมาชิกมักมีการหยิบยกประเด็นที่ยังมีความสงสัยหรือต้องการคำแนะนำมาหารือกับประธานของเครือข่ายอยู่เสมอ ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าการสื่อสารที่มุ่งประเด็นการปรึกษาหารือหรือขอรับการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานสมาชิกจะมุ่งเน้นสื่อสารไปยังประธานของเครือข่ายซึ่งมีสถานะเป็นศูนย์กลางทางด้านความคิดของสมาชิก ทั้งนี้ การสื่อสารที่มีความคล้ายคลึงกันอีกส่วนหนึ่งก็คือการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับฝ่ายงานเลขานุการซึ่งกระบวนการสื่อสารในลักษณะที่เป็นทางการและด้วยการจัดโครงสร้างในรูปแบบคณะกรรมการของเครือข่ายแกนนำจึงส่งผลให้เกิดการกำหนดบทบาทของสมาชิกส่วนหนึ่งให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านข้อมูลข่าวสารและการประสานงานโดยการสื่อสารส่วนใหญ่ของเครือข่ายจะอาศัยช่องทางทางการสื่อสารผ่านฝ่ายงานเลขานุการหรือกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อกำหนดประเด็นหรือวาระในการนำเสนอต่อที่ประชุมเครือข่าย คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงหรือติดตามความคืบหน้าของกิจกรรมหรือข้อมูลข่าวสารซึ่งวิธีการสื่อสารระหว่างกันประการหนึ่งก็คือการส่งเอกสารข้อมูลและการส่งตรวจสอบสอบถามวาระประชุมร่วมกับสมาชิกเพื่อความถูกต้องในในระดับแกนนำร่วมกัน และนอกจากนี้ยังเป็นส่วนงานที่ตัวกลางเชื่อมโยงประสานกับกลุ่มบุคคลอื่นภายนอกกับเครือข่ายอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นจึงพบได้ว่าฝ่ายเลขานุการเป็นฝ่ายงานที่ทำหน้าที่สำคัญหรือมีบทบาทที่เป็นทั้งศูนย์กลาง

คลังข้อมูลและในขณะเดียวกันก็ดำรงบทบาทเป็นผู้ส่งผ่านข้อมูลไปยังสมาชิก (Gate Keeper) ซึ่งการกำหนดหน้าที่และบทบาทให้กับฝ่ายเลขานุการดังกล่าวส่งผลให้สมาชิกแต่ละบุคคลต้องเชื่อมโยงประเด็นการสื่อสารของตนเองเข้ากับฝ่ายเลขานุการในลักษณะวงล้อ (Wheel Network) ซึ่งประสิทธิภาพของการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับปัจจัยการสื่อสารของฝ่ายเลขานุการนี้ด้วย โดยหากขาดกระบวนการสื่อสารที่ดีจะส่งผลต่อข้อมูลข่าวสารที่สมาชิกแต่ละบุคคลตามไปด้วย ซึ่งบทบาทศูนย์กลางของการสื่อสารข้อมูลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Shaw อังโน ยูบล เบญจรงค์กิจ (2534) ที่อธิบายไว้ว่าเครือข่ายแบบมีการรวมศูนย์กลางเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าแบบกระจายอำนาจ เพราะมีผู้นำหรือผู้กำหนดข่าวสารเพียงคนเดียวที่เป็นคนกลางในโครงสร้าง ซึ่งจะได้รับข่าวสารจากสมาชิกมากกว่าผู้อื่น โดยเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของงาน

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ลักษณะการสื่อสารภายในเครือข่ายที่จำเป็นต้องต้องมีศูนย์กลางในการสื่อสารทั้งในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานระหว่างสมาชิกในเครือข่ายพบว่าการกำหนดให้มีกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญที่ไม่ควรละเลยและมองข้ามในการกำหนดรูปแบบของเครือข่าย เนื่องจากศูนย์กลางของเครือข่ายนับเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรในการขับเคลื่อนหรือการดำเนินการทั้งหมดของเครือข่าย ตลอดจนเป็นเสมือนที่ยึดเหนี่ยวหรือจุดเชื่อมโยงของสมาชิกเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ประโยชน์ที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนประการหนึ่ง คือ ประโยชน์ในการส่งเสริมให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ระหว่างกันได้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นช่องทางการสื่อสารของสมาชิกข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือหากศูนย์กลางของช่องทางการสื่อสารขาดความคล่องตัวในการสื่อสารระหว่างสมาชิกจะส่งผลต่อรูปแบบ ปริมาณ การสร้างการรับรู้ และทิศทางการสื่อสารของเครือข่ายโดยรวมด้วย ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะของศูนย์กลางการสื่อสารของเครือข่ายในระยะก่อเกิดเครือข่าย พบว่า ศูนย์กลางการสื่อสารของเครือข่ายเกือบทั้งหมดเป็นบุคลากรในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอยู่ภายใต้องค์การภาคีแกนนำอย่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับหัวหน้ากลุ่มงานโดยตำแหน่งจะได้รับมอบหมายให้เป็นเลขานุการของเครือข่ายซึ่งจะเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มแกนนำของเครือข่าย พร้อมทั้งบุคลากรทั้งหมดในกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการประชุมในระดับแกนนำเครือข่ายด้วยทุกครั้ง จึงสังเกตเห็นได้ว่าบุคลากรในกลุ่มงานดังกล่าวเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทและหน้าที่อยู่ท่ามกลางข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายทั้งหมดจึงส่งผลให้ทำการสื่อสารข้อมูลความคืบหน้าของกิจกรรมต่างๆ ไปสู่สมาชิกได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน ดังแนวคิดเรื่องศูนย์กลางเครือข่ายการสื่อสารของ (Emanuel Rosen, 2002) ที่กล่าวว่าเครือข่ายเป็นแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลในการสื่อสาร ทั้งนี้ผู้เป็นศูนย์กลางการสื่อสารของเครือข่าย

สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ศูนย์กลางเครือข่ายขนาดปกติ ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังบุคคลอื่นๆ เพียงกลุ่มเล็กตั้งแต่ 2 คนถึงหลายสิบคน 2. ศูนย์กลางเครือข่ายขนาดใหญ่ หมายถึงกลุ่มคนที่มีอิทธิพลในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังคนทั่วๆ ไปได้จำนวนมากพร้อมๆ กัน อาทิ นักหนังสือพิมพ์ กลุ่มคนที่มีชื่อเสียง และกลุ่มนักการเมือง เป็นต้น 3. ศูนย์กลางเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในด้านใดด้านหนึ่งหรือมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกาสื่อสารจึงทำให้มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร 4. ศูนย์กลางเครือข่ายทางสังคม หมายถึงกลุ่มคนที่มีกิจกรรมทางสังคมมากมายที่รู้จักกับคนอื่นๆ จำนวนมาก รวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากคนโดยทั่วไปจนทำให้มีอิทธิพลในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจากการวิเคราะห์การแบ่งประเภทของศูนย์กลางเครือข่ายตามแนวทางข้างต้น พบว่า สามารถวิเคราะห์โดยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับแรก คือ กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะศูนย์กลางการประสานงานข้อมูลข่าวสาร มีรูปแบบเป็นศูนย์กลางเครือข่ายขนาดปกติที่ติดต่อประสานงานกับกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายและกลุ่มพันธมิตรในจำนวนที่จำกัด สำหรับระดับที่สอง คือ การมองในมิติของกลุ่มสมาชิกแกนนำทั้งหมดจะพบได้ว่านอกจากลักษณะศูนย์กลางเครือข่ายขนาดปกติแล้วยังเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายที่มีลักษณะผสมผสานในรูปแบบอื่นๆ ด้วย คือ เป็นทั้งศูนย์กลางเครือข่ายขนาดใหญ่ ศูนย์กลางเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ และศูนย์กลางเครือข่ายทางสังคม เนื่องจากสมาชิกแกนนำของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 1. นักหนังสือพิมพ์ (ไทยรัฐ) ซึ่งเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพทางด้านสื่อมวลชนมีอิทธิพลในการสื่อสารสู่ผู้รับสารจำนวนมาก 2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการวิจัยที่ศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ และ 3. กลุ่มผู้นำทางความคิดและกลุ่มการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรในองค์การพัฒนาเอกชน และเครือข่ายองค์การสมาคมต่างๆ อาทิ บุคลากรจากสภาหอการค้าไทย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในกลุ่มสังคมหรือสายอาชีพของตนเอง เป็นต้น

การสื่อสารของเครือข่ายต่อกลุ่มเป้าหมายและสาธารณชน

การแบ่งกลุ่มเป้าหมาย

เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารเนื้อหาออกสู่กลุ่มเป้าหมายในกลุ่มต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนจำนวน 7 กลุ่ม จากเดิมที่มีการแบ่งไว้ทั้งสิ้น 8 กลุ่มแต่เนื่องจากเครือข่ายแกนนำได้ปรึกษาหารือและมีความคิดเห็นว่าไม่ควรมุ่งเน้น

หรือกำหนดกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองโดยตรงเนื่องจากเกรงว่านักการเมืองจะนำชื่อของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการหาเสียงทางการเมืองโดยไม่ได้มีการให้ความสนใจอย่างแท้จริง ซึ่งภายหลังจึงมีการยุบรวมให้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายคณะทำงานด้านวิชาการ โดยได้มอบให้สถาบันพระปกเกล้าเป็นผู้ขับเคลื่อนในส่วนภาคการเมือง ทั้งนี้ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับประเด็นการสื่อสารที่จะเลือกใช้แตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม โดยข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ การทำการสื่อสารโดยการแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มย่อยถือเป็นการสื่อสารที่อิงหรือให้ความสำคัญกับผู้รับสารเป็นหลักโดยเครือข่ายคณะอนุกรรมการได้ใช้เกณฑ์การแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามภาระงานหรือสายอาชีพเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการสื่อสารและกำหนดกระบวนการสื่อสารได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดการกำหนดกลุ่มเป้าหมายย่อยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์สอดคล้องกับการศึกษาของ **Salcedo** และคณะอ้างในกิตติ กันภัย (2543) ว่าการศึกษากลุ่มเป้าหมายให้ต้องแท้เปรียบเสมือนการปรับภาพการรณรงค์ให้ชัดมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ข้อสังเกตประการหนึ่งคือในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มยังมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายย่อยภายในเพื่อกำหนดรายละเอียดของประเด็นที่ใช้ในการสื่อสาร รวมไปถึงการแบ่งวัตถุประสงค์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นไปด้วย อาทิการแบ่งกลุ่มเป้าหมายของเครือข่ายคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชนที่แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสื่อมวลชนที่ต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นแนวร่วม และกลุ่มประชาชนที่ต้องการความรู้ที่ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคล้ายกับการแบ่งกลุ่มเพื่อการรณรงค์สุขภาพของปารีชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ(2546) ซึ่งได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมายที่นักรณรงค์ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และกลุ่มเป้าหมายที่นักรณรงค์ต้องการให้เป็นแนวร่วม

ทั้งนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นกลยุทธ์หนึ่งทางการสื่อสารที่จะเป็นปัจจัยในการกำหนดทั้งประเด็นการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จำทำการสื่อสาร เนื่องจากบนฐานคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีลักษณะทั้งทางกายภาพและจิตใจที่แตกต่างกันประกอบกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้นการที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและคณะทำงานด้านต่างๆ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนตามสายงานอาชีพส่งผลดีต่อการกำหนดกระบวนการสื่อสารที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะสะท้อนประสิทธิภาพการสื่อสารอีกทางหนึ่งด้วย

ประเด็นหรือเนื้อหาในการสื่อสาร

เครือข่ายคณะทำงานด้านต่างๆ ได้มีการกำหนดประเด็นเนื้อหาในการสื่อสารออกสู่กลุ่มเป้าหมายในกลุ่มต่างๆ จำนวน 7 กลุ่มซึ่งประเด็นเนื้อหาในการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้จากการพิจารณาประเด็นเนื้อหาในการสื่อสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ พบว่ามีทิศทางหรือวัตถุประสงค์เพื่อปรับทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายให้เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง ซึ่งข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ในปี พ.ศ.2549 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ประสานให้สำนักวิจัยสวนดุสิตโพลทำการสำรวจการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผลปรากฏว่าประชาชนส่วนหนึ่งยังมีความเข้าใจคาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีขอบเขตเพียงแค่ว่าเรื่องเกษตร ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวนี้น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดประเด็นการสื่อสารในเวลาต่อมาของเครือข่ายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Kotler,1982) ที่กล่าวถึงการสื่อสารการตลาดเพื่อสังคมว่าผู้ส่งสารเปรียบเสมือนผู้ขายสินค้าที่จะต้องทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายให้เป็นอย่างดีและต้องออกแบบสินค้าให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่เลือกมา ซึ่งสินค้าทางสังคมส่วนใหญ่จะออกแบบมาในลักษณะของแนวคิดในการแก้ไขปัญหาที่เราตระหนักถึง

นอกจากนี้ในแง่ของลักษณะเนื้อหาสารผู้วิจัยยังพบว่าลักษณะของเนื้อหาที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงใช้ทำการสื่อสารสามารถแบ่งตามลักษณะระดับของเนื้อหาสารได้ 2 ระดับ ได้แก่ 1.เนื้อหาที่เป็นพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการคัดเลือกเนื้อหาที่เข้าใจง่ายชัดเจนความยาวไม่มากนัก เนื่องจากเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวนี้จะใช้ในการสื่อสารสู่สาธารณชนจำนวนมาก ซึ่งลักษณะสำคัญของเนื้อหาสารประเภทนี้คือต้องอาศัยการนำไปตีความหมายอีกชั้นหนึ่ง 2.เนื้อหาตัวอย่างและการประยุกต์ใช้ที่ผ่านการศึกษาความหมายแล้ว อาทิ การสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการสอดแทรกในเรื่องราวของการ์ตูน หรือบทละคร ซึ่งผู้รับสารจะสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนั้นจึงสังเกตเห็นได้ว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เลือกใช้วิธีการกำหนดเนื้อหาในการสื่อสารโดยวิธีการรักษาความดั้งเดิมเนื้อหาสารประกอบกับวิธีการบูรณาการให้เกิดความเหมาะสมและหลากหลาย เพื่อให้เกิดความครอบคลุมทุกกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการสื่อสารโดยใช้เนื้อหาสารที่หลากหลายจะส่งผลดีต่อการสร้างการรับรู้และความเข้าใจโดยเฉพาะการสื่อสารไปสู่คนจำนวนมาก ซึ่งการเลือกใช้เนื้อหาสารที่แบ่งเป็น 2 ประเภท คือเนื้อหาที่เป็นพระราชดำรัสที่

เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสมือนเป็นเครื่องตอกย้ำให้ผู้รับสารระลึกและตระหนักเห็นถึงความสำคัญอยู่เสมอ และสำหรับเนื้อหาสาระเชิงประยุกต์หรือบูรณาการนั้นจะส่งผลดีต่อการสร้างความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมายที่แยกย่อยในสายอาชีพต่างๆ เนื่องจากเนื้อหาที่สื่อสารออกไปนั้นจะสะท้อนภาพการประยุกต์ใช้ในบริบทที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในด้านต่างๆ

ทั้งนี้ในทางกลับกันหากมีการใช้ชุดเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งในกลุ่มผู้รับสารกลุ่มเดิมอยู่เสมอผู้วิจัยเล็งเห็นว่าจะส่งผลในด้านลบต่อการสื่อสารเนื่องจากลักษณะทั่วไปของผู้รับสารจะมีระดับความสนใจลดน้อยลงเมื่อพบว่าเนื้อหาสาระที่ได้รับรู้นั้นเป็นเรื่องที่เคยรับรู้มาก่อนแล้ว

ช่องทางการสื่อสาร

จากการศึกษาเรื่องช่องทางการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีการใช้ช่องทางการสื่อสารแบบผสมผสานหลากหลาย โดยการเลือกใช้สื่อในช่วงแรกของการขับเคลื่อนจะมุ่งเน้นการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสำคัญอันเนื่องมาจากเป็นระยะที่เครือข่ายต้องอาศัยการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาเป็นที่พยานในการดำเนินการ ดังนั้นผลลัพธ์จากการศึกษาเรียนรู้จึงมักอยู่ในรูปแบบเชิงวิชาการจึงส่งผลให้การเลือกใช้สื่อนั้นสะท้อนออกมาในรูปสิ่งพิมพ์จำนวนมากเนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถให้รายละเอียดเชิงวิชาการได้มากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการขยายขอบเขตการเลือกใช้สื่อให้กว้างขวางขึ้นโดยมีการใช้สื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่ อาทิ อินเทอร์เน็ต เข้ามาเสริมสร้างช่องทางการสื่อสาร แต่อย่างไรก็ตามสื่อที่นับได้ว่ามีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วก็คือสื่อบุคคลซึ่งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งสังเกตได้จากกระบวนการคัดเลือกผู้แทนที่จะมาสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายการ พ.ศ.พอเพียง โดยบุคคลที่จะได้รับการเชิญมาออกอากาศต้องได้รับความเห็นชอบโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกแขกรับเชิญในรายการอีกทางหนึ่งด้วย

ทั้งนี้ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อที่สามารถพบเห็นได้หรือมีส่วนสำคัญในการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีดังนี้

การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล ของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำเอาบุคคลต่างๆ เข้ามาเป็นตัวกลางในการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ กลุ่มสื่อบุคคลที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือสูง กลุ่มสื่อบุคคลที่เป็นผู้แทน

เครือข่ายแกนนำ กลุ่มสื่อบุคคลที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในสายอาชีพต่างๆ และกลุ่มสื่อบุคคลที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในแวดวงการสื่อสารมวลชนและสังคม ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า การเลือกใช้สื่อบุคคลของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีความหลากหลายและเลือกใช้แตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจากการสังเกตการณ์ใช้สื่อบุคคลในรายการ พ.ศ.พอเพียง ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 พบว่ามีการใช้ดารา นักร้อง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในสื่อโทรทัศน์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจในเรื่องตัวอย่างการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับการใช้สื่อบุคคลที่อยู่ในแวดวงกลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มที่บุคคลทั่วไปเรียกว่ากลุ่มไฮโซ มาเป็นพิธีชนเตอร์ในการเชิญชวนผู้ติดตามรายการหรือโครงการ พ.ศ.พอเพียง ให้หันมาทดลองใช้ชีวิตแบบพอเพียงไปพร้อมๆ กับพิธีชนเตอร์ ซึ่งจากข้อสังเกตพบว่า การใช้สื่อบุคคลที่มีความหลากหลายก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปิดรับและความน่าเชื่อถือที่สื่อบุคคลมีต่อผู้รับสาร โดยเฉพาะแนวคิดของการนำกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่ากลุ่มไฮโซมาทดลองใช้ชีวิตแบบพอเพียงเพื่อให้ผู้รับสารปรับเปลี่ยนทัศนคติใหม่ว่าใครๆ ก็สามารถพอเพียงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers และ Shoemaker (1971) ที่กล่าวว่า กรณีที่ต้องการให้บุคคลใดๆ เกิดการยอมรับสารนั้น ควรใช้สื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารในการเผยแพร่ข่าวสาร ซึ่งการใช้สื่อบุคคลดังกล่าวนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมภายหลังการรับสารนั้นๆ แล้ว

สื่อมวลชน เป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และเครือข่ายภาคีด้านต่างๆ มุ่งหวังให้เป็นช่องทางในการสร้างการรับรู้และการกระตุ้นให้สังคมเกิดกระแสการตื่นตัวในการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดให้มีรายการสารคดีสั้นทางโทรทัศน์ "แผ่นดิน...พอเพียง" ความยาว 2 นาที จำนวน 334 ตอน และรายการประเภทสาระการเรียนรู้ทางโทรทัศน์ "ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง" รวมทั้งรายการวาไรตี้ทางโทรทัศน์ "พ.ศ.พอเพียง" ที่ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ โดยมีการนำเสนอภาพของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบและกลุ่มคนต่างๆ อาทิ เกษตรกร ดารา นักร้อง นักธุรกิจ นักวิชาการ โดยจะมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ภาพเหตุการณ์ที่ได้ถูกนำเสนอว่าเข้าหลักคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไขอย่างไร โดยเปิดโอกาสให้มีการซักถามข้อสงสัยช่วงสุดท้ายของรายการ ซึ่งจากการวิเคราะห์สื่อโทรทัศน์ที่เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเลือกใช้พบว่ามีความหลากหลายประเภททั้งสารคดี ทั้งรายการวาไรตี้ และรายการสัมภาษณ์

ซึ่งจากข้อค้นพบประการหนึ่งคือเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีการเลือกใช้สื่อโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอหลากหลายให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในขอบเขตวงกว้างในสังคมในลักษณะกระตุ้นหรือจุดประเด็นการยอมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติหรือที่เรียกว่าชีวิตแบบพอเพียงโดยการกำหนดให้เป้าหมายทางสังคม (Social Agenda) ด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การให้ความหมายพื้นฐานการให้ภาพตัวอย่างที่หลากหลาย และการนำเสนอผลความสำเร็จของบุคคลที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การดำรงชีวิต โดยการใช้อัศวินของเครือข่ายจะเริ่มมีมากยิ่งขึ้นในปี พ.ศ.2549 และโดยเฉพาะในปี พ.ศ.2550 มีการสร้างความร่วมมือกับองค์การสื่อมวลชนเพื่อดำเนินโครงการ พ.ศ.พอเพียง ซึ่งจุดเด่นอันสำคัญคือการผลิตรายการโทรทัศน์ในชื่อ รายการ พ.ศ.เพียง เพื่อสื่อสารกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ อาทิ กลุ่มเยาวชน กลุ่มบุคคลทำงาน ซึ่งยังเป็นกลุ่มที่ต้องเร่งสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องให้หันมาดำรงชีวิตแบบพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pippa Norris อังในปาจริย์ ณะสมบุรณ์ (2538) เกี่ยวกับการกำหนดวาระทางสังคมว่าถ้าประเด็นที่ทำการสื่อสารออกไปนั้นมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันหรือประเด็นที่สื่อมวลชนและสาธารณะชนกำลังให้ความสนใจอยู่นั้นจะส่งผลให้ประเด็นที่ทำการสื่อสารออกไปเป็นที่รู้จักกลายเป็นกระแสของสังคม เนื่องจากสื่อมวลชนถือเป็นช่องทางที่จะช่วยให้ประเด็นการสื่อสารเหล่านั้นเป็นที่รู้จักได้ในวงกว้างและรวดเร็วในเวลาพร้อมๆ กัน ดังนั้นการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยผ่านช่องทางสื่อมวลชนในปี พ.ศ.2549-2550 ที่เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 ปี และการเฉลิมฉลองพระชนมายุครบ 80 พรรษา จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ประชาชนชาวไทยกำลังให้ความสนใจประเด็นดังกล่าวนี้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดกระแสการเปิดรับและการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เพิ่มมากขึ้น

สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่เครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ได้ใช้ทำการสื่อสารตั้งแต่แรกเริ่มการขับเคลื่อนในรูปแบบเครือข่าย เนื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่มีกระบวนการผลิตที่ไม่ยุ่งยากมากนัก ประกอบกับเป็นสื่อที่ให้รายละเอียดเชิงข้อมูลจำนวนมากได้ ซึ่งตัวอย่างของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้มีการเผยแพร่ อาทิ หนังสือคำถามที่พบบ่อยซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมประเด็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือคำพอสอนเป็นหนังสือรวบรวมพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หนังสือวรรณกรรมปริทัศน์ที่รวบรวมการสังเคราะห์งานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ สื่อสิ่งพิมพ์ในช่วงแรก (พ.ศ.2547) นั้นจะไม่ได้มีการประยุกต์รูปแบบให้มีความทันสมัยหรือตอบสนองของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากนัก ซึ่งใน

ภายหลังได้มีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเชิงประยุกต์มากยิ่งขึ้น อาทิ หนังสือการ์ตูนที่น่าเสนอ ตัวอย่างการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ซึ่งในภายหลังสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตภายใต้ชื่อคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มมีผู้เข้ามาสนับสนุนการพิมพ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งกลุ่มองค์การพันธมิตร อาทิ ธนาคารไทยพาณิชย์ ก็ได้เริ่มมีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีรูปลักษณ์และสีสันเข้ามามีส่วนร่วมในการแจกจ่ายให้กับเครือข่ายมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์ยังคงเป็นสื่อที่มีคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีการเลือกใช้อย่างต่อเนื่อง แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ ขนาด รูปหน้าปก สีสัน ให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้นถึงแม้ว่าเนื้อหาภายในสิ่งพิมพ์นั้นจะมีความคล้ายคลึงกันก็ตาม อาทิ หนังสืออนานาคำถามเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง หรือหนังสือเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าสื่อหรือช่องทางการสื่อสารรวมถึงทักษะในการใช้และผลิตสื่อของหน่วยงานภาครัฐมักจะมี ความชำนาญและความเข้าใจการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นอย่างดีกว่าสื่อชนิดอื่นๆ อันเนื่องจากการแปลงข้อมูลข่าวสารที่ตนมีอยู่ไปสู่รูปแบบสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นั้นเป็นสิ่งที่สะดวก ประกอบกับการแสวงหาแหล่งผลิตนั้นจะมีความสะดวกเร็วเร็ว เนื่องจากภายในองค์การภาครัฐจะต้องมีการติดต่อกับแหล่งผลิต อาทิ โรงพิมพ์อยู่อย่างต่อเนื่องอยู่แล้วดังนั้นปัจจัยดังกล่าวอาจสนับสนุนให้เกิดการผลิตสื่อชนิดนี้ออกมาอย่างต่อเนื่อง

การสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่

เครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เลือกใช้สื่อสมัยใหม่อย่างเว็บไซต์ เพื่อเป็นศูนย์กลางของการสื่อสารข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของเครือข่ายและเป็นช่องทางหนึ่งในการติดต่อสื่อสารระหว่างระหว่างกลุ่มเครือข่ายและประชาชนในกลุ่มต่างๆ และเว็บไซต์ในการถามตอบข้อสงสัยซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2547) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์ ซึ่งกล่าวว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลหมายถึงการดำเนินการใดๆที่อาจเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในลักษณะสองทางอย่างสมดุล เช่นในรูปแบบการจัดเวทีเสวนาจริง อาทิ การแลกเปลี่ยน การถามตอบข้อมูลผ่านเว็บไซต์ โดยจากการศึกษาพบเว็บไซต์ที่อยู่ภายใต้การดูแลของเครือข่ายจำนวน 2 เว็บไซต์ คือ เว็บไซต์ www.ppgen.com ที่เป็นช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้โดยมุ่งเน้นให้เกิดชุมชน "คน พ.ศ. พอเพียง" ซึ่งจะใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดพอเพียงของแต่ละบุคคลโดยมีผู้รับผิดชอบคือโครงการ พ.ศ. พอเพียง และเว็บไซต์ www.sufficiencyeconomy.org เป็นช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้โดยมีการจัดทำขึ้นใน

ปี 2546 และมีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการพร้อมกับคณะอนุกรรมการฯ ในปี 2547 โดยมีผู้รับผิดชอบคือกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการของเครือข่าย และนอกจากนี้กลุ่มเครือข่ายคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชนยังได้เล็งเห็นความสำคัญของการหาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายจึงได้ขอรับการสนับสนุนจากบริษัท AIS เพื่อส่งข้อความสั้น (SMS) เป็นช่องทางการสื่อสารและเผยแพร่ข้อความสั้นที่มีเนื้อหาเป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวข้องกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ลูกค้าที่ใช้บริการทั่วประเทศ ซึ่งสิ่งที่สามารถสังเกตได้คือคุณสมบัติที่รวดเร็ว เข้าถึงง่าย และเป็นสื่อประเภทผสมผสานทั้งภาพและเสียง ประกอบกับความสามารถในการโต้ตอบระหว่างกันได้จึงเป็นการสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการเข้าใจจากประชาชนที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Newsom (2000) ที่กล่าวไว้ว่า WWW ถูกสร้างขึ้นมาเป็นสื่อสมัยใหม่และทันสมัยสำหรับประชาสัมพันธข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมายซึ่งทำให้เกิดความสามารถในการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารในระดับบุคคลได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้จากข้อค้นพบเรื่องการเลือกใช้สื่อสมัยใหม่ข้างต้นชี้ให้เห็นว่าด้วยคุณสมบัติทางการสร้างการรับรู้ให้กับผู้รับสาร อาทิ ความสามารถในการตอบสนองเรื่องภาพ เสียง ข้อความ สัญลักษณ์ และความสามารถในการโต้ตอบประเด็นคำถามต่างๆ การเข้าถึงได้ 24 ชม. ของสื่อสมัยใหม่ อาทิ เว็บไซต์ จะส่งผลดีต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเป้าหมายคนรุ่นใหม่ที่สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และในกลุ่มที่ต้องการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมจากสื่อชนิดอื่นๆ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่

ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร : ประกอบไปด้วยจำนวน 5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารอันได้แก่ 1.ลักษณะการเป็นผู้นำ 2.ความเชื่อมั่นและยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ส่งสาร 3.ความต่อเนื่องในการศึกษาและเรียนรู้ 4.ความตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มหรือเครือข่าย 5.สมาชิกมีเครือข่ายและความสัมพันธ์กับกลุ่มคนจำนวนมาก ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยทางด้านผู้ส่งสารดังกล่าวเป็นปัจจัยที่พบได้ในสมาชิกระดับแกนนำโดยเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งสะท้อนให้เห็น ลักษณะทางความคิดของสมาชิกซึ่งหากมีความคิดและ

เป้าหมายที่เหมือนหรือคล้ายคลึงจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของกลุ่มสมาชิกโดยอาจเชื่อมโยงถึงระดับการมีส่วนร่วมอีกทางหนึ่งด้วย รวมถึงการเสริมสร้างและวางแนวทางการดำเนินงานของสมาชิกไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

ทั้งนี้ จากข้อค้นพบสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะของผู้นำเชิงبارมีถือเป็นปัจจัยที่โดดเด่นและมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างแนวร่วมของเครือข่าย ตลอดจนการสร้างควมไว้วางใจในกลุ่มสมาชิก โดยลักษณะของผู้นำยังมีอิทธิพลต่อการสื่อสารภายในเครือข่ายระหว่างสมาชิกเนื่องจากลักษณะของผู้นำจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจของสมาชิก ความถี่ การมีส่วนร่วม รูปแบบการสื่อสาร และการโน้มน้าวใจเพื่อนำพาสมาชิกไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายเรื่องผู้นำของ (Remond J. Burby, 1972 : อ้างใน อรอนันต์ วุฒิสเสน, 2543) ว่าผู้นำคือบุคคลที่สามารถช่วยเหลือบุคคลอื่นๆ ด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ซึ่งผู้นำจะมีคุณสมบัติสำคัญคือสามารถช่วยนำพากลุ่มไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ จึงสรุปได้ว่าผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในกลุ่มหรือมีบทบาทสำคัญในการนำกลุ่มไปสู่จุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้นำจะเป็นบุคคลที่สมาชิกยอมรับนับถือเชื่อฟังและปฏิบัติตาม และสามารถให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอ รวมทั้งเป็นจุดรวมของแนวความคิดและอิทธิพลต่อแนวความคิดของสมาชิกในกลุ่ม องค์กร หรือเครือข่าย ซึ่งจากการวิจัย พบว่า ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ถือเป็นผู้นำทั้งที่เป็นทางการโดยการแต่งตั้งให้เป็นประธานของเครือข่ายและไม่เป็นทางการในรูปแบบผู้นำเชิงبارมีที่สมาชิกภายในเครือข่ายให้ความเคารพนับถือจากลักษณะส่วนบุคคล อาทิ ความรู้ ความสามารถ ชื่อเสียง และบุคลิกภาพในการสื่อสารซึ่งสร้างความไว้วางใจให้กับสมาชิกในการให้การยอมรับและเข้าร่วมกลุ่ม ประกอบกับการให้เกียรติและเปิดช่องทางให้สมาชิกได้มีโอกาสสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอซึ่งลักษณะสำคัญของ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา อีกประการหนึ่งคือการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกฝ่ายโดยไม่ได้แบ่งแยก พร้อมทั้งได้แสดงวิสัยทัศน์และเจตนารมณ์สู่สมาชิกจนเป็นที่เข้าใจได้ว่าการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้มีความจริงใจ มุ่งมั่น และต้องการกระตุ้นให้สังคมเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกับทุกภาคส่วน โดยไม่ได้เน้นการสร้างภาพลักษณ์หรือการบังคับให้เกิดการยอมรับ ดังนั้นจากข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของผู้นำเชิงبارมีจึงเป็นต้นทุนของการสื่อสารเพื่อสร้างแนวร่วมของเครือข่ายโดยถือเป็นปัจจัยที่สร้างให้เกิดภาพลักษณ์อันดีกับเครือข่ายโดยรวมอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้จะพบได้ว่าการสรรหาสมาชิกของเครือข่ายจะมีการตอบรับเพื่อเข้าร่วมเครือข่ายเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Bettinghaus, 1980 : อ้างในจารุรี พัชรพิมานสกุล, 2542) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผล

ต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารในด้านความไว้วางใจคือลักษณะของความจริงใจ ไม่เห็นแก่ตัว เป็นมิตร ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ทั้งนี้จากการวิเคราะห์พบว่าผู้นำของเครือข่ายหรือ ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา มีบริบทแวดล้อมหรือมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการยอมรับในกลุ่มสมาชิก จำนวน 4 ประการ คือ 1.สถานะภาพทางสังคมที่เป็นผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับ 2.ความสัมพันธ์ กลุ่มบุคคลและเครือข่ายทางสังคมจำนวนมาก 3.บุคลิกภาพส่วนบุคคลที่มีลักษณะผู้นำที่มีความจริงใจ มุ่งมั่น และให้เกียรติผู้อื่น 4.ความรู้ความสามารถทั้งในด้านการบริหารและความเข้าใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าหากผู้นำของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา หรือเป็นผู้นำที่มีลักษณะเชิงเดี่ยวหรือผู้นำที่มีอิทธิพล ต่อกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว อาทิ ผู้นำทางสายวิชาชีพ หรือผู้นำเชิงบทบาทหน้าที่ที่ถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถสร้างแนวร่วมหรือการสรรหาสมาชิกของเครือข่ายเพื่อเข้าร่วมจากกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งอาชีพ องค์กรและหน้าที่การงานได้อย่างที่ปรากฏ

ปัจจัยด้านเนื้อหาสาร : ประกอบไปด้วยจำนวน 2 ปัจจัยอันได้แก่ความหลากหลายของกลุ่มเนื้อหาสาร และพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสารตามกระบวนการเรียนรู้ถือเป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อกลุ่มผู้รับสารในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าประเด็นหรือเนื้อหาสารมีส่วนสำคัญต่อการเปิดรับของแต่ละบุคคลหากมีการใช้เนื้อหาเดิมซ้ำๆ โดยเมื่อผู้รับสารได้เคยรับรู้ไปแล้วอาจส่งผลกระทบต่อความสนใจและความเชื่อมั่นต่อผู้ส่งสารหรือแหล่งสารและช่องทางการสื่อสารได้ แต่ในทางกลับกันหากผู้ส่งสารมีการเลือกใช้ประเด็นเนื้อหาในการสื่อสารที่หลากหลายตรงกับความต้องการของผู้รับสาร ประกอบกับหากเนื้อหาสารมีความน่าสนใจจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดการติดตามอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schramm (1995) ที่กล่าวว่าข่าวสารนั้นต้องใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร รวมทั้งต้องกระตุ้นหรือเร้าความต้องการของผู้รับสารเพื่อสร้างให้เกิดความน่าสนใจจนมีการเปิดรับและยอมรับในที่สุด

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์พบว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เลือก ประเด็นการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายโดยการนำเนื้อหาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์เป็นความรู้มาประยุกต์ให้เหมาะสมโดยมีแนวทางพิจารณา 2 ประการ คือ 1.การประยุกต์เนื้อหาให้เหมาะกับระดับหรือสถานะการรับรู้ของ

ผู้รับสารในช่วงระยะเวลาขณะนั้น อาทิ ผู้รับสารมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเนื่องจากได้รับข้อมูลไม่ชัดเจน หรือมีความเข้าใจแต่ยังขาดภาพตัวอย่างในขั้นตอนการนำไปปฏิบัติจึงต้องมีการสื่อสารกรณีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสายงานอาชีพด้านต่างๆ ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

2. การเลือกประเด็นการสื่อสารให้สอดคล้องกับพื้นฐานความเข้าใจของกลุ่มผู้รับสาร อาทิ การสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มนักธุรกิจจะมีการสื่อสารเรื่อง บรรษัทภิบาล หรือหลักความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) หรือในกลุ่มองค์กรภาครัฐจะมีการสื่อสารเรื่องธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าในกระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีการเตรียมความพร้อมและให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายที่ตนจะทำการสื่อสารด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางด้านบริบทและคุณลักษณะของผู้รับสารแล้วนับได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกำหนดประเด็นการสื่อสารให้เข้าถึงผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมไปสู่กลุ่มคนจำนวนมากที่มีความหลากหลายและซับซ้อนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายเรื่องการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของปรมะ สตะเวทิน, (2538) ที่ว่าการที่ผู้ส่งสารจะดำเนินการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการเตรียมตัว เตรียมเนื้อหาที่จะใช้สื่อสาร และเตรียมสื่อให้เหมาะสมกับผู้รับสารในแต่ละกลุ่ม

นอกจากนี้ จากการวิจัยยังพบว่าคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้หลายกลุ่ม ประกอบกับเป้าหมายที่ต้องการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการสานเครือข่ายทางสังคมโดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวจึงวิเคราะห์ได้ว่ามีกลุ่มผู้รับสารในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องจำนวนมากในการสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งถือเป็นปัจจัยประการสำคัญของความสำเร็จในการสื่อสาร และข้อสังเกตประการหนึ่งคือเมื่อกลุ่มผู้รับสารมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันย่อมอาจมีความสนใจหรือคุณลักษณะในการเปิดรับเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันออกไปด้วย ดังเช่นการสำรวจความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตในปี พ.ศ.2547 โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7,549 ตัวอย่างใน 5 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร พบว่าประเด็นการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างถึง 11 ประเด็น ดังนั้นหากคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงหรือเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ มีการศึกษาปัจจัยในกลุ่มผู้รับสารแต่ละกลุ่มอาจจะช่วยเสริมสร้างการกำหนดประเด็นที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสารได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้อีกแนวทางหนึ่ง

ปัจจัยด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร : ประกอบไปด้วยจำนวน 2 ปัจจัยที่ อันได้แก่ ความหลากหลายของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งปัจจัยด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสารเป็นของประสิทธิภาพในกระบวนการสื่อสารโดยเฉพาะความสามารถในการเข้าถึงสื่อและการรับรู้ของผู้รับสาร จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายในแต่ละประเด็นการสื่อสารจะช่วยส่งเสริมให้ผู้รับสารมีทางเลือกในการเรียนรู้ ซึ่งรวมไปถึงการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายจะช่วยส่งเสริมปริมาณหรือระดับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายตามไปด้วยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Arkin อ้างใน Backer,Rogers,Sopory,1992) ที่กล่าวว่าในการรณรงค์ด้านสาธารณสุขนั้นการจะเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อประเภทใดนั้นเป็นสิ่งสำคัญซึ่งขึ้นอยู่กับสารและกลุ่มเป้าหมายซึ่งยังมีการใช้ช่องทางการสื่อสารมากขึ้นเท่าใดก็ย่อมจะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น

ทั้งนี้จากการวิจัยยังพบได้ว่าสื่อหรือช่องทางการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งได้หลายประเภทซึ่งหากใช้เกณฑ์เรื่องเนื้อหาของสื่อเป็นเครื่องกำหนดจะพบว่าสามารถแบ่งสื่อได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1. สื่อเชิงวิชาการ จะเป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาเชิงวิชาการ ความรู้ อาทิ ผลการศึกษาวิจัย บทวิเคราะห์ บทความวิชาการ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นสื่อที่ใช้ประโยชน์เฉพาะกลุ่มเนื่องจากเนื้อหาภายในต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ในด้านนั้นๆ ในการทำความเข้าใจ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ 2. สื่อที่มีเนื้อหาเชิงประยุกต์จะเป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาที่ได้รับ การปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและชนิดของสื่อซึ่งเป็นสื่อที่อยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ สื่อเฉพาะกิจ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสมัยใหม่ต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ จะพบได้ว่าผู้รับสารจะมีพฤติกรรมการเลือกรับสื่อตามที่ตนเองมีความคุ้นเคย มีความพึงพอใจ และเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นจึงพบว่าในเครือข่ายการขับเคลื่อนทางสังคมจะมีการเลือกใช้สื่อที่หลากหลายและผสมผสาน อาทิ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยวิธีการกระจายข่าวสารออกไปให้ทั่วถึงและง่ายต่อการรับข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับเครือข่ายของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณีวรรณ นาศรี (2544) ที่พบว่าการสื่อสารในการจัดการประชามติทั้งนี้มีการเลือกใช้สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและตรงตามความต้องการของผู้รับสารแต่ละกลุ่ม ได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิว จดหมายข่าว วิทยุชุมชน ในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกไปยังกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งยังสอดคล้องกับเกศินี จุฑาวิจิตร (2540) ที่กล่าวว่า

การใช้สื่อแบบผสมผสานเป็นการเลือกใช้ช่องทางสื่อสารหลายช่องทางมาใช้ร่วมกันในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสาร โดยการคำนึงถึงธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด ความเหมาะสม และความพยายามที่จะจัดให้การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ เป็นไปอย่างสอดคล้องและเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

ดังนั้นจากข้อค้นพบที่ผ่านมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่ากระบวนการเลือก การระบวงการบูรณาการณีสื่อ และความหลากหลายของช่องทางการสื่อสารถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากในกระบวนการขับเคลื่อนของเครือข่ายนั้นมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างหลากหลาย และมีการกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนในพื้นที่กว้าง ประกอบกับเป้าหมายที่ประสงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมโดยรวม ดังนั้นหากมีการเลือกใช้สื่อเพียงในจำนวนที่จำกัดหรือใช้ช่องทางการสื่อสารเพียงเท่าที่องค์การหรือหน่วยงานของตนมีอยู่นั้น ผู้วิจัยมองว่าจะไม่สามารถสร้างการรับรู้และตอบสนองของวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนในระดับสังคมโดยรวมได้ตามที่มุ่งหวัง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายคณะอนุกรรมการยังมีปริมาณการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องเฉพาะในส่วนของสมาชิกระดับแกนนำโดยส่วนใหญ่เท่านั้น แต่ในส่วนของคนละทำงานย่อยต่างๆ ยังมีบางคณะทำงานที่ยังคงขาดการสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง โดยบางคณะทำงานมีเพียงการกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายไว้แต่ยังขาดกระบวนการเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลร่วมกัน ดังนั้นควรมีการเพิ่มช่องทางหรือพื้นที่การสื่อสารเพื่อให้สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมและเข้าถึงทรัพยากรทางการสื่อสารได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. เนื่องจากเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเครือข่ายและการรวมตัวที่เป็นทางการดังนั้นจึงมีการกำหนดแผนและระยะเวลาในการขับเคลื่อนปรัชญาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพียงเพียงในระยะเวลา 4 ปีเท่านั้น โดยได้มอบหรือส่งต่อภารกิจและข้อมูลไปยังมูลนิธิพัฒนาไทเพื่อดำเนินการสานต่อ ดังนั้น สมาชิกในเครือข่ายคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงควรเข้ามามีส่วนร่วมในเชิงการให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายร่วมกับบุคลากรของมูลนิธิพัฒนาไทเพื่อส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

3. ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนของภาครัฐและรัฐบาลควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการขับเคลื่อนทั้งการประกาศเป็นนโยบายควบคู่การสนับสนุนงบประมาณ

ตลอดจนการติดตามผลสัมฤทธิ์เพื่อเสริมสร้างให้เกิดกระแสและผลการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

5. เครือข่ายควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรในเรื่องทิศทางการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบร่วมกัน โดยการเปิดให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด และการเสนอแผนการจัดการการประชาสัมพันธ์และการขับเคลื่อนฯ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการกำหนดกลยุทธ์และทิศทางการสื่อสารที่สอดคล้องซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

1. ควรมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนหรือภูมิภาคต่างๆ โดยพัฒนาบุคลากรที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้สามารถสื่อสารทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยข้อดีจากสื่อบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิดโดยมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของสมาชิกภายในกลุ่ม อาทิ ผู้นำชุมชน ครู ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระสงฆ์ ทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมให้ผู้นำทางความคิดเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อช่วยในการสร้างสรรค์กิจกรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

2. ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มเป้าหมายโดยการสานความร่วมมือให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดเนื้อหาสาระและช่องทางการสื่อสารไปยังกลุ่มของตนเอง เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสอดคล้องกับบริบทที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการขยายแนวร่วมในกลุ่มของตนเอง

3. ควรมีการสื่อสารการทำให้ข้อมูลตัวอย่างหน่วยงาน องค์กร พื้นที่ หรือชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและที่พบปัญหาอุปสรรค เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการรวมกลุ่มการเรียนรู้เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในแต่ละภูมิภาคทางด้านวัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิต เพื่อนำมาสู่การขับเคลื่อนในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาสามารถนำมาสู่การส่งเสริมกระบวนการผลิตสื่อการเรียนรู้ในระดับชุมชนด้วยรูปแบบภาษาและลักษณะการรับรู้ของชุมชนนั้นๆ ได้

5. เนื่องจากกลุ่มเยาวชนและสถาบันการศึกษาเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศทั้งปัจจุบันและอนาคต โดยควร

มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยส่งเสริมให้มีการการหยิบยกประเด็นเรื่องการสร้างโรงเรียนแห่งความพอเพียงขึ้นมาเป็นจุดเด่นของการพัฒนาสถานศึกษา

6.ควรมีการสนับสนุนให้มีการสื่อสารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่มีกรอบระยะเวลาที่แน่ชัดในการผลิตเพื่อการเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มผู้รับสารสามารถรับรู้ระยะเวลาที่ตนเองจะสามารถเข้าถึง รับรู้และติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลได้ อาทิ การสื่อสารผ่านสื่อประเภทวารสารรายเดือนหรือการสื่อสารผ่านสื่อประเภทวารสารอิเล็กทรอนิกส์รายเดือน เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการจัดทำเอกสารข้อเท็จจริง บทความ หรือข่าวสารกิจกรรมของเครือข่ายสำหรับสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางการแถลงข่าวหรือสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อให้สื่อมวลชนสามารถนำข้อมูลเพื่อนำไปเสนอผ่านสื่อได้สะดวกยิ่งขึ้น

7.ควรมีการสร้างการรับรู้และการจดจำต่อผู้รับสารที่มีต่อคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถระลึกถึงการดำเนินงานของเครือข่ายได้ง่ายยิ่งขึ้น อาทิ การกำหนดชื่อย่อของกลุ่มเครือข่าย การสร้างสัญลักษณ์โดยการ ใช้สี ภาพ หรือตัวอักษร หรือการหยิบยกผู้นำให้เป็นภาพผู้แทนหรือสัญลักษณ์ของเครือข่าย เป็นต้น

8.ควรมีการจัดเวทีสาธารณะทั้งในระดับส่วนกลางและระดับภูมิภาคเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชนต่อชุมชน และท้องถิ่นกับส่วนกลาง ในเรื่องการสื่อสารและการปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดชุดข้อมูลเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสื่อสารและการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1.เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเพียงเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ เท่านั้นซึ่งปัจจัยปัจจุบันคณะอนุกรรมการฯ ได้หมดวาระลงเมื่อปี พ.ศ.2550 แล้ว แต่สมาชิกบางส่วนยังมีการขับเคลื่อนร่วมกับเครือข่ายความร่วมมืออื่นๆ อยู่ อาทิ เครือข่ายความร่วมมือระหว่างระหว่างโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงกับกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียง ดังนั้นหากมีการวิจัยครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับประเด็นพัฒนาการของเครือข่ายและการศึกษาในเครือข่ายการศึกษา

2.จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกแต่ละบุคคลมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารของเครือข่าย ดังนั้นควรมีการศึกษา ปัจจัยและระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระดับ การมีส่วนร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร

3.เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเพียงรูปแบบและกระบวนการสื่อสารในภาพรวมของ เครือข่ายเพียงเท่านั้น ซึ่งหากมีการวิจัยในเครือข่ายลักษณะเดียวกันควรศึกษารูปแบบและ กระบวนการสื่อสารในเครือข่ายภาคีหรือพันธมิตรด้วย

4.การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเฉพาะผู้ส่งสาร สาร และสื่อเพียงเท่านั้น แต่ยังขาดการวัดผลการรับรู้ หรือทัศนคติของผู้รับสาร ดังนั้นหากมีการวิจัยในเรื่องกระบวนการ สื่อสารของเครือข่ายควรมีการศึกษาโดยทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจผลของการสื่อสารที่ เครือข่ายการขับเคลื่อนทางแนวความคิดที่มีต่อผู้รับสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

- กรรณิการ์ อัสวตรรเดชา. **สื่อและเครื่องมือเพื่อการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง**. เล่ม 5 การศึกษานอกโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ส.
เอเชียเพรส (1989), 2551.
- กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. **คณะทำงานด้านองค์การภาคธุรกิจเอกชน คณะอนุกรรมการขับเคลื่อน
เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2551.**
- กัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง. **ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชน. สัมภาษณ์, 18
มีนาคม 2551.**
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. **มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่**. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์,
2543.
- กาญจนา แก้วเทพ. **สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย, 2543.
- กิตติ กันภัย. **กลยุทธ์การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่แนวใหม่. เอกสารประกอบการประชุมระดม
ความคิดเรื่อง "แนวทางในการพัฒนาการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในประเทศไทย". มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2543.**
- เกศินี จุฑาวิจิตร. **การสื่อสารเพื่อพัฒนาท้องถิ่น**. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2542.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. **เศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์] 2547. แหล่งที่มา
www.sufficiencyeconomy.org [2551, มกราคม 10]

จารุณี พัทธพิมานสกุล การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต, วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. คำฟ้อง ประมวลพระบรมราชาโฆวาทและพระราชดำรัส
เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพระดาบส, 2551.

ชวรัตน์ เชิดชัย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร :บพิทการพิมพ์,
2537.

ชรั่มพร จิตต์โกศล. กระบวนการประชาสัมพันธ์รณรงค์โครงการลดอุบัติเหตุทางการจราจร
ของเครือข่ายลดอุบัติเหตุ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์
พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2547

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2551.

ชื่นกมล ทิพยกุล. รูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟของประชาชนในจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ชวลีรัตน์ เจริญพร. สืบตำนานบ้านครัว การต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย, 2543.

ณัฐพงศ์ ทองภักดี. ประธานคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมือง คณะอนุกรรมการ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.. สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551.

คุณเดือน พันธุมนาวิน. อาจารย์ประจำคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบ
ริหารศาสตร์. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2551.

ตติยา เลหาดีรานนท์. **เครือข่ายการสื่อสารและบทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2543.

ดิเรกนันท์ อนวัชศิริวงศ์ และสุกัญญา สมไพบูลย์. **ทฤษฎีและพฤติกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 8-15.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.

พรรคสนวรรณ รณฤทธิวิชัย ศึกษาเรื่อง. **กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านการแพทย์ทางเลือก ของมูลนิธิสุขภาพไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2548.

ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. **กรรมการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สัมภาษณ์, 28 มีกฎมภาพันท์ 2551.**

ธัญญาวรรณ กาญจนอลงกรณ์. **การแพร่กระจายนวัตกรรมทางการแพทย์ทางเลือก 'ชีวจิต' ในสังคมไทย: การศึกษาในแนวทัศน์แบบองค์รวม.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ธันวาท จิตต์สงวน. **ประธานคณะทำงานด้านผู้นำทางความคิด คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. . สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2551.**

นริสา พิชัยวรุฒมะ. **ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงานด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.. สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551.**

นิตยา จิ่งเกษมสุข. **กระบวนการสื่อสารเพื่อพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติธรรม.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายและความสำคัญ
ในวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546.

บุญเกิด มาอ่อง. **การศึกษาการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มผู้ฟังวิทยุ จส.
100.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2533.

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2540.

ประภาพรรณ สุปรียาภรณ์. **การสื่อสารและเครือข่ายของกลุ่มเพื่อน "อ".** วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยาการสื่อสารมวลชน สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. **ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.**
กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2520.

ปริญานุษ พิบูลสุรารุช. **ประธานคณะกรรมการด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน คณะอนุกรรมการ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ..** **สัมภาษณ์, 7** มีนาคม 2551 และ 26 เมษายน 2553.

ปิ่นนิตดา นพพนาวัน. **กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยาการสื่อสารมวลชน สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ปาจริย์ ธนะสมบุญธมกิจ. **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระความขัดแย้งทางการเมืองใน
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.** กรุงเทพฯ,
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. การสื่อสารสุขภาพ ศักยภาพของสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2546.

ปารีชาติ สถาปิตานนท์. การจัดการสื่อสารเชิงประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, 2547.

ผกามาศ ธนพัฒน์พงศ์. การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเกษตรของชมรมสื่อมวลชนเกษตรแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545

พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์. เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตหนังสือพิมพ์. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.

พรโสภิต จงมีสุข. เครือข่ายและกระบวนการสื่อสารในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชมรมหัวใจไร้สาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545

พรรณณศิริ จิตรรัตน์. เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544

พัชนี เที่ยจรรยา, เมตตา วิวัฒน์านุกุล, ถิรพันธ์ อนวัชศิริวงศ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ: ข้าวฟ่าง, 2541

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. ผู้อำนวยการสถาบันไทพัฒนา. สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551.

พิมชนก มงคลรัตน์. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2551.

พิมศิริ สมสกุล. กระบวนการสื่อสารและประสิทธิผลของโครงการรณรงค์นักท่องเที่ยวยุโรปใหม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

พุกธิดา เขียวชาญพานิชย์. ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชน คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.. **สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551.**

ภัทรภรณ์ เพชรแก้ว. **กระบวนการสื่อสารในโครงการ โรงเรียนรักการอ่าน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

รวีวรรณ เลียดทอง. ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงานด้านสื่อมวลชนและประชาชน. **สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551.**

วิจิธ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรสุภกุล. **กระบวนการกลุ่ม (ศึกษา 325):** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2522.

วิบูลย์ เข็มเฉลิม. ประธานคณะทำงานด้านประชาสัมพันธ์คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551.**

เวทินี สตะเวทิน. **การสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ศรินญา คำพิลา. **เจ้าหน้าที่ประสานงานศูนย์การเรียนรู้วนเกษตร.** **สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551.**

ศัจธร วัฒนมะมงคล. **ผู้อำนวยการสำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.** **สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2551.**

ศุภาญา ธนวัฒน์เสรี. **การจัดการและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสื่อมวลชนและ**

ประชาชน. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ศิริพรรณ ไชยรัตน์. **แนวทางสู่ความพอเพียงในแต่ละอาชีพ กรณีศึกษานักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรภาคพิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2549.**

สมพร ศิลปะสุวรรณ. เลขานุการคณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมือง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2551.**

สมสุข หินวิมาน และคณะ. **เครือข่ายการสื่อสารกับศักยภาพการดำรงอยู่ของชุมชน. รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยเพื่อประมวลองค์ความรู้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2547.**

สมใจ โลหะพูนตระกูล. **จส.100: สำนักทางสังคมของชนชั้นกลางในเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.**

สุขสรร กัญตบุตร. **ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 29 กุมภาพันธ์ 2551.**

สุทิน ลิ้มปิยชาติ. เลขานุการคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551.**

สุเมธ ตันติเวชกุล. **เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา. สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2551.**

เสนาะ ดิยาวาร์. **การสื่อสารในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ท, 2547.**

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **กรม.อนุมัติตั้งสถาบันวิจัย และพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. ข่าวการพัฒนา ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2550) : 3

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ชีวิตพอเพียง** [รายการสารคดี โทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์]. 12 กรกฎาคม 2550.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง** [รายการโทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์]. 26 ตุลาคม 2549.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ม.ป.ท., 2550.

หริสุดา ปั่นทวนันท์. **การสื่อสารและเครือข่ายการรณรงค์เมาไม่ขับ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาניתศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะניתศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. **การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.

อดิษ อิศรางกูล ณ อยุธยา. **คณะทำงานด้านวิชาการและสถาบันการเมือง คณะอนุกรรมการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ**. **สัมภาษณ์**, 6 มีนาคม 2551.

อภิชัย พันธเสน. **ผู้อำนวยการสถาบันบูรณะชุมชนและชนบท**. **สัมภาษณ์**, 14 กรกฎาคม 2551.

อนันต์ แสงสีวัฒนกุล. **การสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาניתศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะניתศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท. **การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท, บุญชาล ทองประยูร, บุญอยู่ ขอพระประเสริฐ และวิไลวรรณ จงวิไลเกษม. **วิธีชีวิตและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อชุมชนเข้มแข็งของชาวเกาะเกร็ดและชาววรรณคร ในช่วงวิกฤติและช่วงปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545.

อรอนันต์ วุฒิเสน. **การสื่อสารในการก่อตัวและการขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากะพงขาว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อรุณีวรรณ นาศรี. **การสื่อสารในการจัดการประชาคมทับเที่ยง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อาชวี เตาลานนท์. **ประธานคณะกรรมการด้านองค์การภาคธุรกิจเอกชน คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. **สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551**.

อาทิสุดา ณ นคร. **ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการด้านองค์การภาคธุรกิจเอกชน คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. **สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551**.

อำพล กิตติอำพล. **ประธานคณะกรรมการด้านองค์การภาครัฐ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. **สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2551**.

เอ็นนู ซื่อสุวรรณ. **รองประธานคณะกรรมการด้านประชาสังคมคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. **สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551**.

ภาษาอังกฤษ

Bettinghaus, Martin E. *Persuasive Communication*. New York: Holt, 1980.

Brembeck W. and Howell S. *Persuasion: A Means of Social Influence*. NJ:Prentice-Hall, 1976.

Cutlip S.M. and Center A.H.. *Effective Public Relation*. New Jersey: Prentice-Hall,1964.

Lasswell, Harold.D. The structure and function of communication in society. In *The Communication of Ideas*. pp.215-228. New York, 1948.

Leavitt Harold J. *Management Psychology*. Chicago. 1st edition. The University of Chicago Press, 1973

Miller G.R. and Burgoon M. *New Techniques of Persuasion*. New York: Harper and Row, 1973

Monge, P. The Network Level of Analysis.in Berger, C. and Chaffee, S. (eds.), *Handbook of Communication Science*, California: Sage, 1978

Rogers. Everett M. *Diffusion of Innovations* 3rd eds. New York : The free Press, 1983

Simons H. *Persuasion: Understanding, Practice, and Analysis*. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing,1976.

Thomas E. Backer. Everett M. Rogers and Pradeep Sopory. *Designing Health Communication Campaigns: What Works?*. 1st edition. Newbury Park: Sage,1992.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครือข่าย และกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง : ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้สัมภาษณ์

วันและเวลา

สถานที่

● **กลุ่มประเด็นคำถามเรื่องความเป็นมา บทบาท และความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**

1. บทบาทของท่าน และบุคคลหรือองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในคณะอนุกรรมการฯ มีอะไรบ้าง
2. ความเป็นมา ระดับความสัมพันธ์ของท่านที่เข้ามามีส่วนร่วมในคณะอนุกรรมการฯ มีอะไรบ้าง และมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างไรกับกลุ่มเครือข่าย
3. การมีส่วนร่วมของท่านภายในเครือข่ายเป็นอย่างไรและมีอะไรบ้าง

● **กลุ่มประเด็นคำถามเรื่องกระบวนการสื่อสารภายในเครือข่าย**

4. การสื่อสารและความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในเครือข่ายของคณะอนุกรรมการฯ
 - ในระยะเริ่มแรกของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ ใครหรือองค์กรใดมีแนวคิดริเริ่มที่จะจัดตั้งเครือข่ายนี้ (มีภาพเค้าโครงหรือภาพในการรวมตัวกันอย่างไร)
 - ข้อตกลง กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย
 - มีวิธีแจ้งและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันเป็นอย่างไร / ใช้สื่อชนิดไหนในการติดต่อกัน
 - ประเด็นเนื้อหาที่นำมาพูดคุยกันมีอะไรบ้าง
 - ช่องทางที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกมีอะไรบ้าง
 - ความถี่ในการนัดหมายพบกันระหว่างสมาชิก
 - การกำหนดบทบาทและการทำหน้าที่ระหว่างท่านและสมาชิกของคณะอนุกรรมการฯ รวมทั้งคณะทำงานมีอะไรบ้าง

- กลุ่มประเด็นคำถามเรื่องกระบวนการสื่อสารระหว่างคณะอนุกรรมการฯ กับกลุ่มประชาชนเป้าหมายภายนอกเครือข่าย

5. การสื่อสารของเครือข่ายคณะอนุกรรมการฯ กับกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนภายนอกเครือข่ายมีอะไร และเป็นอย่างไร

- ประเด็นหรือเนื้อหาที่สื่อสารออกไปนอกเครือข่ายมีอะไรบ้าง และมีกรอบหรือมีจุดเน้นที่ยึดถือในการเผยแพร่เนื้อหา อย่างไร
- บุคคลที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลในการออกสื่อต่างๆ แต่ครั้งมีใครบ้าง
- กรอบหรือวิธีการเลือกเนื้อหา และประเด็นต่างๆ ที่ใช้ออกสื่อมีอะไรบ้าง
- สื่อหรือช่องทางที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมายมีอะไรบ้าง และเหตุผลที่เลือกใช้เพราะอะไร
- กลุ่มเป้าหมาย วิธีการและแนวทางการกำหนดกลุ่มเป้าหมายมีอะไรบ้าง

- กลุ่มประเด็นคำถามเรื่องปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

6. องค์ประกอบหรือปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการสื่อสาร

- สิ่งที่คุณคิดว่าเป็นจุดเด่นในการสื่อสารของคณะอนุฯ หรือเครือข่าย มีอะไรบ้าง
- ลักษณะและบทบาทของสมาชิกมีผลต่อการทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่
- จำนวนงบประมาณที่ได้รับมีมากน้อยเพียงใด และมีผลต่อการดำเนินงานหรือไม่
- การให้ความร่วมมือของสมาชิกมีผลต่อการดำเนินงานหรือไม่
- ลักษณะของผู้นำในเครือข่ายเป็นอย่างไร / มีผลต่อสมาชิกในเครือข่ายและการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

ภาคผนวก ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ รต ๐๐๖/16888

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. 10200

๒1 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต

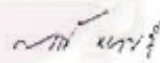
เรื่อง ประธารคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือที่ นร 1001/ท.01 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2542

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาบทความเรื่อง "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ที่แก้ไขแล้ว

ตามที่ท่านขอให้สำนักงานการต่างประเทศของพระองค์ ขอพระราชทานพระบรม-
ราชวินิจฉัย บทความเรื่อง "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งดำเนินการคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกัน
ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัส เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรม-
ราชานุญาตนำบทความดังกล่าวไปเผยแพร่ เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และบุคคล
ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป นั้น

ได้นำความขอรับฟังของพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรง
พระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรม-
ราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณา

(หม่อมหลวงพิระพงษ์ เทพนทร์)

ราชเลขาธิการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

กองการในพระองค์

โทร. 2253437 62 ต่อ 2315, 2316

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ค้นหาบุคคลและผู้นำองค์กรในทุกภาคส่วนของสังคมที่มีแนวคิดและการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการขยายผลแก่สังคมในทุกระดับ

2. วิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานเพื่อแสดงถึงเหตุและผลของการตัดสินใจภายใต้การดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเผยแพร่แนวคิดแก่สาธารณชนให้รับรู้ในวงกว้าง

3. ปฏิบัติงานตามภารกิจอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

2. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชนองค์ประกอบ

2.1	ฯพณฯ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี	ที่ปรึกษาภคิตติมศักดิ์
2.2	นางสาวปริญญานุช พิบูลสรวุฑ	ประธานคณะทำงาน
2.3	นางสุชาดา นันทะไชย	คณะทำงาน
2.4	นางสาวทวิรัถ กกลินสุคนธ์	คณะทำงาน
2.5	นายชนาธิป บุญยเกตุ	คณะทำงาน
2.6	นายเฉลิมชัย สุวรรณรัตน์	คณะทำงาน
2.7	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
2.8	ผู้แทนสำหรับคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	คณะทำงาน
2.9	ผู้แทนสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	คณะทำงาน
2.10	ผู้แทนสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	คณะทำงาน
2.11	ผู้แทนส่วนราชการกรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
2.12	นางอรทิพย์ อาชวิบูลโยบล	คณะทำงาน
2.13	นางสาวกันทิลาภรณ์ วีระวิทย์	คณะทำงานและเลขานุการ
2.14	นางสาวนริสา พิชัยวุฒมะ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. จัดนำแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรด้านการศึกษาในระดับต่างๆ ทั้งในและนอกระบบ สามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ ในการบริหารองค์กร บริหารการศึกษา และพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสม

2. ประสานกิจกรรมและความร่วมมือ ระหว่างเครือข่าย ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ภาคี ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เพื่อให้การขับเคลื่อนเสริมพลัง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จนเกิดความพลวัตในตัวเอง

3. สนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในการปฏิบัติงาน เผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนติดตามประเมินผลการขับเคลื่อน

4. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิสมาชิกต่างๆ มาให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ในการดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาได้ตามความเหมาะสม

5. ปฏิบัติงานตามภารกิจอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

3. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กรภาครัฐ องค์ประกอบ

3.1 เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ประธานคณะทำงาน
3.2 นายกิตติศักดิ์ ลินธุวนิช
รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รองประธานคณะทำงาน
3.3 เลขานุการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.4 ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.5 ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.6 อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.7 เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.8 อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.9 ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.10 ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้แทน	คณะทำงาน
3.11 นางเพ็ญจา อ่อนชิต	คณะทำงาน
3.12 นางสาวดุษฎี รัชชีพลาสวัสดิ์	คณะทำงาน

3.13 นายเจริญวิทย์ เสน่หา	คณะทำงาน
3.14 นายเตชพล ฐิตยารักษ์	คณะทำงานและเลขานุการ
3.15 นางสมพร ทองสุกโชติ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
3.16 นางอรทิพย์ อาชวิบูลโยบล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. ศึกษาและประมวลประสบการณ์และความรู้ของบุคลากรในองค์กรภาครัฐในการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในทุกกระดับ
2. สร้างกระบวนการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรในองค์กรภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และปลูกจิตสำนึกให้น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีพและดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม
3. ค้นหาและคัดเลือกหน่วยงานของรัฐที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ขยายผลในวงกว้างต่อไป
4. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมในทุกกระดับ
5. ปฏิบัติงานตามภารกิจอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

4. คณะทำงานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสื่อมวลชนและประชาชน

องค์ประกอบ

4.1 นายอำนาจ สอนอิมสาตร์	ที่ปรึกษา
4.2 นายเสรี วงศ์มณฑา	ที่ปรึกษา
4.3 นางปาริชาติ สถาปิตานนท์	ที่ปรึกษา
4.4 นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา	ที่ปรึกษา
4.5 นายอภัยชนม์ วัชรสินธุ์	ประธานคณะทำงาน
4.6 นายศักดิ์ชัย พฤตมิกค์	คณะทำงาน
4.7 นายฉัตรชัย ตะวันธรงค์	คณะทำงาน
4.8 นางสาวมะลิวรรณ เดชาฤทธิ	คณะทำงาน
4.9 นางจามรี คุปตะเวทิน	คณะทำงาน
4.10 นางสาวศรีเบญจา เสมอมีสุข	คณะทำงาน

4.11 นายสงกรานต์ ภาคโชคดี	คณะทำงาน
4.12 นายสุปรี เบ้าสิงห์สวย	คณะทำงาน
4.13 นางสุนทรี ศรีชนะชัยโชค	คณะทำงาน
4.14 นายเดชพล ลีตยารักษ์	คณะทำงาน
4.15 นางสาวกัณฑิลาภรณ์ วีระวิทย์	คณะทำงาน
4.16 นางสาวสุภาภรณ์ ตรีแสน	คณะทำงาน
4.17 นางสาวกัญญาภรณ์ ศรีทองรุ่ง	คณะทำงานและเลขานุการ
4.18 นางสาวรวีวรรณ เลียดทอง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
4.19 นางสาวพุทธิดา เขียวชาญพานิชย์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. วางแผนและดำเนินการสื่อสารกับภาคประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งในส่วนของ การดำเนินกิจกรรม ตลอดจนข้อมูลข่าวสาร ภายใต้คณะทำงานด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด "สังคมเข้มแข็ง" โดยผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องเกิดกระแส "ความพอเพียง" ในทุกสังคม และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ดำเนินการพัฒนาเครือข่าย ทั้งภายใน คือ ระหว่างคณะทำงานด้านต่างๆ และภายนอกคือ สื่อมวลชนแขนงต่างๆ เชื่อมโยงและสนับสนุนสวาระ ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่อย่างเป็นระบบ และมีพลัง
3. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบและเครื่องมือการสื่อสารเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจให้สอดคล้อง/เหมาะสมกับข้อมูลแต่ละประเภท ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร
4. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. ปฏิบัติงานตามภารกิจอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

5. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กรภาคธุรกิจเอกชน องค์ประกอบ

5.1 นายอาชวี เตาลานนท์	ประธานคณะทำงาน
5.2 นายอำพน กิตติอำพน	รองประธานคณะทำงาน
5.3 นายสันติ วิลาศศักดิ์านนท์	คณะทำงาน
5.4 นางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร	คณะทำงาน
5.5 นายวิโรจน์ จิรัฐติกาลโชติ	คณะทำงาน
5.6 นายทวีสันต์ ไสณานุรักษ์	คณะทำงาน

5.7 นายอภัยชนม์ วัชรสินธุ์	คณะทำงาน
5.8 นายทวิศักดิ์ รักยิ่ง	คณะทำงานและเลขานุการ
5.9 นายเตชพล สฐิตยารักษ์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
5.10 นางสาวอาทิสุดา ณ นคร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. ศึกษาประมวลประสบการณ์ และความรู้ของหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชนในการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับลักษณะการประกอบการในภาคธุรกิจ

2. ค้นหาและคัดเลือกหน่วยงานในภาคธุรกิจเอกชนที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนสำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ขยายผลในวงกว้างต่อไป

3. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานในทุกระดับ เพื่อสร้างพลังและแนวร่วมในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมในภาคธุรกิจเอกชน

4. ปฏิบัติงานตามภารกิจอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

6. คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านประชาสัมพันธ์

องค์ประกอบ

6.1 นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม	ที่ปรึกษา
6.2 นายอำพน กิตติอำพน	ที่ปรึกษา
6.3 นายธันวา จิตดีสงวน	ที่ปรึกษา
6.4 นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม	ประธานคณะทำงาน
6.5 นายวรเวทย์ อารังัญญลักษณ์	รองประธานคณะทำงาน
6.6 นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ	รองประธานคณะทำงาน
6.7 นายประยงค์ รณรงค์	คณะทำงาน
6.8 นายมนัส ชนะสิทธิ์	คณะทำงาน
6.9 นางทองดี โพธิยอง	คณะทำงาน
6.10 นายคำเตื่อง ภาษี	คณะทำงาน
6.11 นายสุรินทร์ กิจนิตยชีวี	คณะทำงาน
6.12 นายน้ำค้าง มั่นศรีจันทร์	คณะทำงาน

6.13 นายสมคิด สิริวัฒนากุล	คณะทำงาน
6.14 นายเกษตร ยศบุญเรือง	คณะทำงาน
6.15 นายบัญญัติ แก้วส่อง	คณะทำงาน
6.16 นายวิฑิต นันทสุวรรณ	คณะทำงานและเลขานุการ
6.17 นายเดชพล ลีตยารักษ์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
6.18 นายไพฑูมพล นิมเฉลิม	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
6.19 นายทองแท่ง ชูวาริวัฒน์	คณะทำงานและ

ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. ศึกษาและประมวลประสบการณ์และความรู้ของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และปลูกจิตสำนึกในการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีพและปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
3. ค้นหาและคัดเลือกชุมชนที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ ให้เป็นชุมชนต้นแบบ เพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการขับเคลื่อนและขยายผลในวงกว้างต่อไป
4. ประสานความร่วมมือกับชุมชน เครือข่าย หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมในทุกระดับ
5. ปฏิบัติงานตามภารกิจอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2548

(นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา)

ประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคผนวก ค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางสรุปรายละเอียดสื่อ

ลำดับที่	ภาพสื่อ	ประเภท	รายละเอียด
1		สิ่งพิมพ์	หนังสือการ สร้าง ขบวนการ ขับเคลื่อน เศรษฐกิจ พอเพียง
2		สิ่งพิมพ์ เชิง วิชาการ	หนังสือกรอบ แนวคิดทาง ทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง
3		สิ่งพิมพ์ เชิง วิชาการ	หนังสือการ ประยุกต์ใช้ ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง

4		สิ่งพิมพ์ เชิง วิชาการ	หนังสือสรุปผล การการสัมมนา การพัฒนารอบ แนวคิดและการ ประยุกต์ใช้ ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
5		สิ่งพิมพ์	หนังสือประมวล คำในพระบรม ราโชวาท พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พ.ศ.2493- 2549 ที่เกี่ยวกับ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง
6		สิ่งพิมพ์	จดหมาย ข่าวการ พัฒนา (ศสช.)
7		สิ่งพิมพ์	หนังสือชุด เศรษฐกิจ พอเพียง

8		สิ่งพิมพ์	หนังสือ การ์ตูน เศรษฐกิจ พอเพียง
9		สิ่งพิมพ์	หนังสือ กรณีศึกษา ชุมชน เศรษฐกิจ พอเพียง
10		สิ่งพิมพ์	หนังสือ เศรษฐกิจ พอเพียงที่ ข้าพเจ้ารู้จัก

11		สิ่งพิมพ์ (พร้อม ซีดี)	หนังสือ รายงานการ พัฒนาดน ของประเทศ ไทย พ.ศ. 2550 (UN)
12		สิ่งพิมพ์	หนังสือชุดสื่อ ประกอบการ เรียนการสอน ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง
13		สิ่งพิมพ์	หนังสือสื่อ การเรียนรู้ เพื่อความ พอเพียงของ ชีวิต "พพ"

14		สิ่งพิมพ์	หนังสือ เศรษฐกิจ พอเพียงคือ อะไร
15		สิ่งพิมพ์	หนังสือชีวิต พอเพียง
16		สิ่งพิมพ์	หนังสือนานา คำถาม เกี่ยวกับ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง

17		สิ่งพิมพ์ (ขนาด พกพา 3.5x4.5 นิ้ว)	หนังสือชุด ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง
18		สิ่งพิมพ์	หนังสือชุด ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงและ การประยุกต์ใช้ ในภาคธุรกิจ เอกชน
19		สิ่งพิมพ์	หนังสือคู่มือ แนวทางการ จัดทำหน่วย การเรียนรู้ แบบบูรณา การ

20		สิ่งพิมพ์	หนังสือคำพ่อสอน
21		สิ่งพิมพ์ เฉพาะ กิจ	สมุดจด บันทึก เศรษฐกิจ พอเพียง
22		สื่อ บันทึก VCD	บทละครเชิง สารคดีสั้น พอเพียงตาม แนวทางของ พ่อ

23		เสื้อ เฉพาะ กิจ	เสื้อ / คู่มือ / สายรัดข้อมือ สัญลักษณ์ พ.ศ.พอเพียง
----	--	-----------------------	--

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชูพงษ์ พิพัฒน์ไชยศิริ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2547 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย